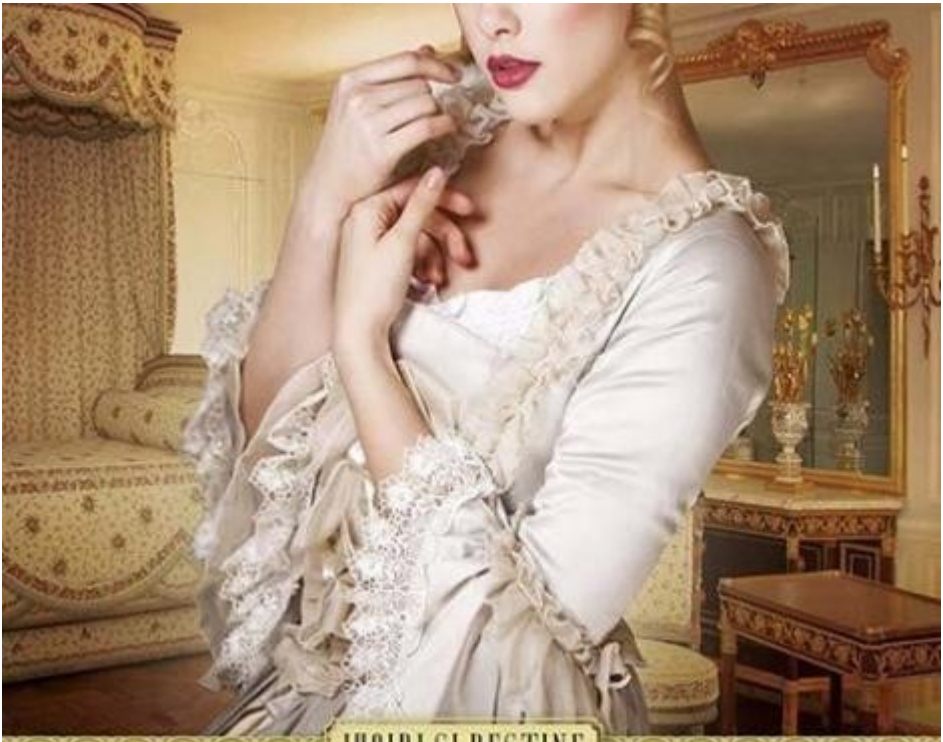

IUBIRI ȘI DESTINE

JURNALUL SECRET AL MARIEI ANTOANETA

Carolly Erickson

Jurnalul secret al Mariei Antoaneta

Traducere din limba engleză

Ruxandra Târcă

EDITURA ALMA

2014

Carolly Erickson

The Hidden Diary of Marie Antoinette

Copyright © 2005

Lira, parte a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

e-mail: comenzi@lira.ro

Ne puteţi vizita pe

www.litera.ro

Jurnalul secret al Mariei Antoaneta

Carolly Erickson

Copyright © 2014 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidraşcu şi fiii

Redactor: Gabi Trăşculescu

Copertă: Andreea Apostol

Tehnoredactare şi prepress: Ofelia Coşman

ISBN ePUB: 978-606-741-726-5

ISBN PDF: 978-606-741-727-2

ISBN Print: 978-606-741-201-7

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Lui Raffaello

PROLOG

Închisoarea Conciergerie

3 octombrie 1793

Se spune că acel obiect teribil nu funcţionează întotdeauna cum ar trebui. E nevoie de trei sau patru lovituri ca să taie capul. Uneori, bieţii nefericiţi urlă îngrozitor un minut întreg, până ce agonia lor este curmată dintr-o singură lovitură puternică.

Se spune că se scurge o cantitate uriaşă de sânge. Acesta curge în şuvoaie, gros şi de un roşu-închis, atât de mult încât îţi vine greu să crezi că ar aparţine unui singur om. Inima continuă să-l pompeze, bătaie cu bătaie, după ce capul e tăiat.

Călăul se îndreaptă mândru spre marginea eşafodului, ridicând căpăţâna sângerândă, cu ochii holbaţi şi cu gura deschisă într-un strigăt tăcut, în timp ce hainele i se îmbibă de sângele care se scurge.

Din soţul meu a curs mult sânge, aşa mi s-a spus. Era un bărbat masiv, greoi, puternic şi dur ca un taur. Un om iubitor de aer liber, cu mâini mari şi harnice de muncitor. Probabil a fost nevoie de mai multe tăieturi ca să-l ucidă.

Nu m-au lăsat să-l văd murind. Ştiu că aş fi putut să-i dau putere în ceasul cel de pe urmă, dacă aş fi fost lăsată să fiu lângă el. Am trecut prin atâtea împreună, eu şi Ludovic, până în ziua în care au venit după el şi l-au luat de lângă mine. Nu a încercat să se împotrivească, în acea zi când au venit să-l ia, primarul şi ceilalţi. Doar a cerut să i se aducă haina şi pălăria şi i-a urmat. Nu l-am mai văzut niciodată.

Ştiu că a murit cu fruntea sus. Se spune că a fost liniştit şi demn, citind psalmii în drumul spre piaţa unde îl aştepta maşinăria uriaşă, cu lama ei ascuţită. Mi s-a spus că a ignorat toate strigătele şi urletele din mulţime şi nu a căutat salvare, cu toate că erau oameni care l-ar fi salvat bucuroşi, dacă ar fi putut. S-a dezbrăcat şi şi-a desfăcut gulerul cămăşii, apoi a îngenuncheat şi şi-a lăsat gâtul în voia lamei, fără să-i lase să îl lege ca pe un criminal de rând.

La sfârşit, a încercat să spună că era nevinovat, însă i-au acoperit vocea cu zgomotul tobelor şi s-au grăbit să lase lama grea să cadă.

Asta s-a întâmplat în urmă cu nouă luni. Acum, vor veni după mine, fosta lor regină, Maria Antoaneta, cunoscută acum drept „prizoniera cu numărul 280”.

Nu ştiu când se va întâmpla asta, însă va fi curând. Îmi dau seama după chipul lui Rosalie, când îmi aduce supa şi apa cu flori de lămâiţă. Şi-a pierdut speranţa că mă vor cruţa.

Măcar mă lasă să scriu acest jurnal. Nu-mi dau voie să brodez sau să cos, din cauza acelor ascuţite – ca şi când aş avea puterea să înţep pe cineva! –, însă mă lasă să scriu, şi fiindcă paznicii mei nu ştiu să citească, ceea ce scriu rămâne secret. Rosalie ştie să citească destul de bine, însă e discretă şi nu mă va trăda.

Scrisul mă ajută să uit că sunt închisă în cămăruţa asta oribilă, întunecată şi îmbâcsită, mirosind a putreziciune, şi a mucegai, şi a cadavru; mă ajută să uit de frigul şi umezeala îngrozitoare, de pantofii mei uzi şi de piciorul umflat care mă doare mai tare ca niciodată, cu toată alifia cu care îl freacă Rosalie. Paznicii care îmi urmăresc fiecare mişcare, împreună cu ceilalţi, care stau dincolo de uşă, fac glume şi râd pe seama mea. Uit, de asemenea, de patul tare şi rece în care mă întind noaptea fără să pot dormi, plângând în hohote după fiul meu, micuţul meu drag, Ludovic-Carol, sau, după cum ar trebui să îi spun acum, regele Ludovic al XVII-lea.

Oh, de-aş putea să îl mai văd! Dragul meu copil, dragul meu rege copil.

Până anul trecut, în august, îl vedeam aproape zilnic dacă stăteam suficient de mult la fereastra fostei mele închisori. Banditul bătrân şi oribil care îl păzeşte, Antoine Simon, l-a îndemnat să treacă prin faţa celulei mele, în drumul său spre curte pentru exerciţiile fizice, în tot acest timp făcând glume porcoase şi învăţându-l să cânte Marseilleza.

Bietul Ludovic-Carol are doar opt ani şi deja şi-a pierdut tatăl iubit, iar acum i se ia şi mama. Cum m-am zbătut când au venit să-l ia. A durat aproape o oră până să reuşească să mi-l smulgă din braţe. Nu am vrut să-i dau drumul; am strigat şi am ameninţat. Într-un final i-am implorat, plângând, să nu-l ia de lângă mine. Doar când mi-au spus că îmi vor omorî amândoi copiii am cedat.

Ce-i vor face băiatului meu? Îl vor otrăvi? Sau, şi mai rău, îl vor transforma într-un mic revoluţionar, după ce-l vor face să le creadă minciunile. Desigur, vor încerca să-i nege moştenirea regală. Nu mai vor regi! Şi nici regine. Doar pe citoyen[1] Capet şi pe veuve[2] Capet şi pe fiul nostru, Ludovic-Carol Capet, cetăţean al Republicii Franceze.

Şi ce se va întâmpla cu Bumbăcel a mea, Marie-Thérèse a mea, fiica mea dragă, de doar paisprezece ani? Mult prea tânără ca să fie orfană. Mi-e dor de ea, mi-e dor de toţi copiii mei. Biata şi micuţa Sophie, copilaşul meu, care mereu a fost bolnăvicioasă şi a trăit doar un an. Şi dragul meu Ludovic-Iosif, primul născut, bietul copil infirm, niciodată puternic, în mormântul lui de la Meudon. Câte lacrimi am vărsat pentru el, pentru ei toţi.

---

[1] „Cetăţean”, în franceză, în original. (n.tr.).

[2] „Văduvă”, în franceză, în original. (n.tr.).

Ştiu că sufăr de o emotivitate excesivă. Asta pentru că nu mă simt bine şi pentru că îmi dau atâta apă cu flori de lămâiţă şi eter. Nu am suficientă putere pentru a fi stăpână pe mine. Trăiesc cu supă şi pâine şi am slăbit foarte mult. Rosalie a trebuit să îmi strâmteze ambele rochii. Sângerez atât de mult şi atât de des, încât ştiu că ceva nu e în regulă cu mine, însă nu mă lasă să consult un doctor.

Sunt obosită şi plină de lacrimi şi sânge, însă nu am renunţat încă. În mesajele pe care Rosalie le strecoară pe sub farfuria mea de supă, mesaje pe care le citesc când stau pe oala de noapte, ascunsă parţial de paznici printr-un paravan, primesc veşti pline de speranţă. Armatele Austriei şi Prusiei se apropie, câştigând bătălie după bătălie împotriva gloatelor de forţe revoluţionare. Poate că suedezii vor trimite o flotă să invadeze Normandia. Armatele de ţărani din Vandeea – oh, mulţumesc Cerurilor pentru vandeenii cei credincioşi! – luptă să reinstaureze monarhia.

Poate chiar se va întâmpla şi poate chiar voi apuca să văd asta. E posibil ca Parisul să fie atacat şi revoluţia să fie înăbuşită. E posibil ca Ludovic-Carol al meu să se aşeze pe tronul tatălui său.

Sunt ostenită, nu mai pot scrie. Însă pot citi, până vor veni după mine. Pot citi acest jurnal, singurul lucru care a rămas din tinereţea mea. Îmi place să îl recitesc, să retrăiesc acele vremuri mai fericite, de dinainte de a afla cât de crudă poate fi lumea. De dinainte de a deveni regina Maria Antoaneta, din vremea când eram doar arhiducesa Antonia şi trăiam la curtea dragei mele mame, împărăteasa Maria Tereza, în Viena. Cu toată viaţa înainte...

CAPITOLUL 1

17 iunie 1769

Mă numesc arhiducesa Maria Antonia, dar toţi mă strigă Antoaneta; am treisprezece ani şi şapte luni, iar în aceste rânduri este consemnată viaţa mea.

Scrierea acestui jurnal reprezintă pedeapsa mea. Părintele Kunibert, duhovnicul meu, mi-a spus să îmi scriu toate păcatele în aceste pagini, ca să mă pot gândi la ele şi să mă rog pentru iertare.

— Scrie! mi-a spus el, împingând volumul spre mine, sprâncenele lui groase şi albe ridicate făcându-l să pară feroce.

— Scrie ce ai făcut! Mărturiseşte!

— Dar n-am făcut nimic greşit, îi spun eu.

— Scrie. Apoi mai vedem. Scrie acolo tot ce ai făcut, începând de vinerea trecută. Şi să nu omiţi nimic!

Prea bine, o să scriu totul în acest jurnal, tot ce am făcut în ziua în care m-am dus să o văd pe Josepha, şi ce s-a întâmplat după aceea, pentru ca apoi să-i arăt părintelui Kunibert ce am scris şi să mă spovedesc.

Voi începe mâine.

18 iunie 1769

E foarte greu şi trist să scriu ce s-a întâmplat, pentru că îmi pare atât de rău că sora mea a trecut prin asemenea durere. Am încercat să îi spun asta părintelui Kunibert, însă el doar a deschis jurnalul şi mi-a întins cutia de condeie. E un om dur, după cum spune Carlotta. Nu vrea să audă explicaţii.

Deci, vineri de dimineaţă, am făcut următorul lucru: Am împrumutat o pelerină simplă şi neagră cu glugă de la servitoarea mea, Sophie, şi mi-am pus o cruce la gât, aşa cum poartă călugăriţele. Am pregătit un coş cu pâine proaspătă, brânză maturată şi câteva căpşuni din grădina palatului. Fără să îi spun lui Sophie sau altcuiva unde mă duceam, în acea noapte am mers la vechile grajduri abandonate unde eram sigură că era ţinută sora mea, Josepha.

Josepha lipsea de o săptămână, de când a făcut febră mare şi a început să tuşească. Nimeni nu mi-a spus unde era, aşa că a trebuit să îi întreb pe servitori ca să aflu. Servitorii ştiu tot ce se întâmplă în palat, chiar şi ceea ce se întâmplă între stăpân şi stăpână în intimitatea dormitorului lor. Am aflat de la Eric, băiatul de la grajduri care are grijă de calul meu, Lysander, că în pivniţa vechii şcoli de călărie se află o fată bolnavă. Le văzuse pe călugăriţe mergând acolo noaptea şi o dată l-a văzut şi pe doctorul nostru de la curte, pe Van Swieten, intrând şi ieşind rapid, în timp ce-şi ţinea o batistă la gură şi avea chipul palid.

Eram sigură că sora mea, Josepha, se afla acolo, probabil zăcând în beznă, bolnavă şi singură, aşteptând să moară.

Trebuia să merg la ea. Trebuia să îi spun că nu era uitată sau abandonată. Aşa că m-am înfăşurat în pelerina neagră şi am ieşit afară. Lumânarea pe care o ţineam pâlpâia în vânt în timp ce traversam curtea şi îmi făceam drum de-a lungul aleii cu arcade, până în curtea grajdurilor. În vechea şcoală de călărie nu erau lumini, căci nimeni nu mergea vreodată acolo, iar în boxele sale nu era priponit nici un cal.

Am încercat să nu îmi abat gândurile de la Josepha, însă frica mi s-a amplificat când am intrat în clădirea întunecată, cu tavan înalt şi rotund. Forme estompate se conturau ameninţătoare în beznă. Când am ridicat lumina spre ele, s-au dovedit a fi lăzile pentru hamuri şi jgheaburi goale în care, cândva, se punea fân.

Totul era cufundat în tăcere, cu excepţia scârţâitului lemnului vechi al acoperişului şi al strigătelor îndepărtate ale santinelelor palatului, care îşi făceau rondul. Am găsit treptele care duceau în jos, într-o beznă şi mai densă. Am început să cobor, rugându-mă să nu mi se stingă lumânarea şi încercând să nu mă gândesc la poveştile pe care lui Sophie îi plăcea să le spună despre fantoma palatului, Doamna în Cenuşiu, care mergea plângând noaptea pe coridoare şi, uneori, intra în zbor pe ferestre.

— Antonia, nu fi prostuţă, îmi spunea mama când o întrebam despre Doamna în Cenuşiu, nu există fantome. Când murim, murim. Nu continuăm să trăim ca spirite fără trup. Doar ţăranii cred asemenea prostii.

Respectam înţelepciunea mamei mele, însă nu eram prea sigură când venea vorba de fantome. Sophie o văzuse de mai multe ori pe Doamna în Cenuşiu, aşa mi-a spus ea, şi mulţi alţii o zăriseră la rândul lor.

Ca să îmi risipesc gândurile legate de fantome, am strigat-o pe Josepha în timp ce coboram treptele.

Mi s-a părut că aud un ţipăt slab.

Am strigat din nou, iar de data asta am fost sigură că am auzit un răspuns.

Însă vocea care mi-a răspuns nu era a surorii mele. Josepha avea o voce puternică şi veselă. Cea pe care am auzit-o era ascuţită, subţire şi teribil de neliniştită.

— Oricine ai fi, nu te apropia, a spus. Am vărsat. Dacă te apropii de mine, vei muri.

— Te aud, aproape am ajuns, am răspuns eu, ignorând avertismentul.

Am găsit-o într-o cameră mică precum o celulă, unde un felinar agăţat de un cui din perete oferea singura lumină. Nu m-am putut stăpâni să nu îmi acopăr nasul, duhoarea din cameră fiind copleşitoare. Era un miros puternic, greţos, nu ca mirosul de mucegai sau de noroi, ci o duhoare scârboasă şi oribilă de putreziciune.

De unde zăcea în patul ei îngust, Josepha ridică un braţ slăbit ca să mă îndepărteze.

— Draga mea Antonia, te rog, întoarce-te. Întoarce-te.

Plângeam. Ce îmi arăta lumina slabă a felinarului era îngrozitor. Pielea Josephei era mov şi plină de băşici. Chipul ei era umflat şi roşu, obrajii ei păreau grotesc de mari, iar din nas îi curgea sânge. Avea ochii roşii ca focul.

— Te iubesc, i-am spus printre lacrimi. Mă rog pentru tine.

Am lăsat coşul jos, întrebându-mă dacă alimentele pe care le adusesem o să fie mâncate de şobolani. Apoi, mi-am spus că mirosul din acea cameră era atât de greu de suportat încât nici măcar şobolanii n-ar îndrăzni să se apropie.

— Mi-e atât de sete, se auzi vocea din pat.

Am scos din coş sticla de vin pe care o adusesem şi am pus-o pe marginea patului Josephei. Ea abia se ridică în capul oaselor, întinse mâna după sticlă şi bău. Îmi dădeam seama că înghiţea cu greutate.

— Of, Antonia, spuse ea când lăsă jos sticla. Am vise atât de urâte! Un foc vine peste noi şi ne arde pe toţi. Mama e cuprinsă de flăcări şi urlă. Tata râde în timp ce ne priveşte pe toţi cum ardem.

— Doar boala te face să visezi asemenea lucruri. Suntem cu toţii bine, nu e nici un foc nicăieri.

„Ba este”, mi-am spus eu. E focul vărsatului care o face pe Josepha să ardă de febră şi îi înnebuneşte mintea.

— Trebuie să fie un leac, trebuie să te faci bine.

— Maicile îmi dau coniac şi valeriană, dar nu sunt de folos. Ştiu că şi-au pierdut speranţa.

— Eu nu. O să mă întorc, promit.

— Nu. Stai departe. Toţi trebuie să stea departe.

Vocea ei deveni şi mai slabă. Curând, avea să adoarmă.

— Draga mea Antonia…

Lacrimile îmi curgeau în neştire, însă ştiam că nu puteam rămâne. Nu puteam risca să mi se observe lipsa. Nimeni nu ştia unde eram, căci nu-i spusesem nici măcar Carlottei, cu care împărţeam dormitorul.

Aşa că am lăsat-o pe Josepha singură şi am urcat scările întunecate, ieşind din vechea şcoală de călărie, după care am traversat din nou sala pe sub tavanul cu arcade luminate de torţe, îndreptându-mă spre palat.

În ziua următoare, eram în cameră când doctorul Van Swieten a venit să o vadă pe mama mea, împărăteasa. Fratele meu, Iosif, care are douăzeci şi şase de ani şi tocmai şi-a îngropat a doua soţie, era şi el acolo. De când a murit tatăl nostru, mama i-a cerut ajutorul lui Iosif ca să îşi guverneze numeroasele teritorii. Într-o zi, după ce va muri ea, Iosif le va conduce pe toate, aşa că trebuie să înveţe. Deja are tăria de care mama spune că au nevoie toţi conducătorii. Însă am auzit-o spunându-i contelui Khevenhüller că Iosif nu arată încă acea milă şi grijă faţă de popor atât de necesare pentru a conduce bine.

— Şi Josepha? îl întrebă mama pe doctor, în timp ce acesta se înclină şi murmură:

— Alteţa voastră imperială, e vărsat negru.

Am văzut cum mama se albeşte la faţă, iar Iosif îşi întoarce privirea. Vărsatul negru era cea mai gravă formă de pojar. Nimeni nu-i supravieţuise vreodată. Când lovea vărsatul negru în Viena, noi, copiii, eram întotdeauna duşi imediat la ţară, ca să nu ne îmbolnăvim. Servitorii cu vărsat negru erau alungaţi de la palat şi trimişi cât mai departe. Nici unul nu se mai întorcea vreodată. Iar acum, sora mea, Josepha, murea şi ea din aceeaşi cauză.

— E absolut îngrozitor, spunea doctorul. L-am văzut de multe ori înainte. Nu are rost să încerci să-i ţii în viaţă pe bolnavi după ce vărsatul pune stăpânire pe ei. Arhiducesa nu mai poate fi salvată. Nu mai poate decât să-i îmbolnăvească pe ceilalţi.

— Primeşte toată îngrijirea posibilă? am auzit-o pe mama întrebând.

— Desigur. Călugăriţele şi lăptăresele o vizitează.

Se ştia prea bine că lăptăresele nu se îmbolnăveau niciodată de vărsat. Dintr-un motiv neştiut, puteau să aibă grijă de bolnavi fără să se teamă că ar putea lua şi ele.

— Nimeni nu trebuie să ştie cine e, tună Iosif. Nimeni de la curte nu trebuie lăsat să se apropie de ea. Nu putem permite ca frica de vărsat să pună din nou stăpânire pe oameni, la fel ca vara trecută.

De câte ori se răspândea vărsatul printre oameni, aceştia se speriau. Întregul oraş era cuprins de panică. Se făceau eforturi nebuneşti ca să scape de boală. Oameni înspăimântaţi care încercau să fugă erau călcaţi în picioare sau zdrobiţi în nebunia care-i cuprindea pe toţi.

Nimeni nu dorea ca frica de vărsat să pună stăpânire pe palat, unde sute de servitori şi oficiali trăiau în aripi apropiate şi îi serveau pe împărătească şi pe familia noastră.

— Se înţelege, spuse doctorul Van Swieten. Arhiducesa e ţinută într-un loc unde nimeni nu o va găsi vreodată.

Atunci, aproape că m-am dat de gol, însă am reuşit să mă stăpânesc. Cum stăteam lângă mama, i-am auzit mătasea rochiei negre foşnind şi am ştiut că tremura.

— Nu-mi mai pot pierde încă un copil, spuse ea. Întâi, dragul meu Karl, apoi Johanna, care avea doar unsprezece ani când a murit, sărăcuţa. Iar acum, scumpa mea Josepha, atât de tânără şi în prag de căsătorie...

— Mai ai încă zece rămaşi, maman. Vocea lui Iosif era tăioasă. Ştia că, deşi el era fiul cel mai mare şi moştenitorul mamei noastre, ea îl preferase pe Karl şi îl iubise mai mult. Sunt sigur că zece copii sunt suficienţi.

Fratele meu, Iosif, mi-e drag, însă nu înţelege ce înseamnă să iubeşti pe cineva. Când a murit tatăl nostru, cu patru ani în urmă, nu a plâns, ci a pufnit dispreţuitor:

— Era un pierde-vară leneş, înconjurat de paraziţi inutili, l-am auzit spunând.

A refuzat până şi să aşeze o cunună de lauri pe mormântul tatei, însă i-a oferit mamei braţul la înmormântare.

Iosif are douăzeci şi şase de ani şi a fost căsătorit de două ori, însă nu a plâns-o pe nici una din nevestele lui când au murit. Şi nici pe bietul copilaş mort, pe care i-l dăduse prima soţie. Mi-e greu să-l înţeleg pe Iosif.

— Cât mai are de trăit? îl întrebă Iosif pe doctorul Van Swieten.

— Cred că doar câteva zile.

— După ce moare, cadavrul trebuie să fie dus de acolo imediat. Nu trebuie să se facă nici un anunţ. N-o s-o regrete nimeni. O fiică în plus sau în minus...

— Iosif, ajunge!

Tonul mamei era ferm, însă îi simţeam spaima din voce. Fratele meu, în cinismul lui, continuă totuşi:

— Şi vreau ca trupul să fie ars. Cu toate hainele şi obiectele ei.

— Ajunge! Ce propui tu e necreştinesc. Nu voi permite niciodată aşa ceva. Întreci măsura.

— Ce prostie! l-am auzit pe Iosif mârâind. Să crezi că, într-o bună zi, toate trupurile morţilor se vor ridica din mormintele lor şi vor reveni la viaţă. Fantezie de preot.

— Vom respecta învăţăturile Bisericii, spuse rapid mama. Nu suntem nici păgâni, nici sectanţi. Iar Josepha trăieşte încă. Şi cât timp e în viaţă, există o speranţă. Acum, mă retrag la capelă să mă rog pentru ea. Şi te sfătuiesc să faci la fel. Apoi îi spuse doctorului: Vreau să fiu înştiinţată dacă starea ei se schimbă în vreun fel.

Atunci, nu m-am mai putut stăpâni.

— Oh, maman, s-a schimbat într-un fel îngrozitor. Nu ţi-ar veni să crezi!

În timp ce vorbeam, ochii mi se umplură de lacrimi. Mama mă privi grav. Iosif îmi aruncă o căutătură plină de furie. Doctorul Van Swieten rămase cu gura căscată.

— Explică ce vrei să spui, Antonia, vorbi mama cu calm.

— Am văzut-o. E umflată toată, şi neagră, şi vânătă, şi miroase înfiorător. Şi o ţin într-o gaură întunecată de şobolani, sub vechea şcoală de călărie, unde nu merge nimeni niciodată. Spunând acestea, am privit direct în ochii mamei. Moare, mamă. Moare.

În loc să mă cuprindă între fustele ei negre de mătase, aşa cum mă aşteptasem, mama făcu câţiva paşi în spate, până când nu i-am mai putut simţi mirosul familiar, o combinaţie de cerneală şi apă de trandafiri.

— Alteţele voastre imperiale trebuie să se retragă, le spuse doctorul Van Swieten mamei mele şi lui Iosif, care luau o distanţă şi mai mare de mine. O să mă ocup eu de ea. O vom urmări, să văd dacă apar semne de vărsat negru.

Îi făcu semn unuia dintre lacheii înalţi care stăteau în spatele salonului mare, aşteptând ordine.

— Cheamă-l pe asistentul meu, imediat. Şi pe lăptărese.

Am fost dusă în aripa paznicilor bătrâni şi ţinută acolo, urmărită de două sătence, una bătrână şi alta tânără, până când au fost siguri că nu mă voi îmbolnăvi, ca sora mea. Toate hainele mi-au fost luate şi arse, iar Sophie mi-a trimis haine noi. Când le îmbrăcam, din ele a căzut un bilet. Era de la sora mea, Carlotta.

— Draga mea Antoinette, scria ea, cât de curajoasă ai fost să o vizitezi pe biata Josepha. Toţi au aflat ce ai făcut, şi chiar dacă trebuie să ne prefacem că nu aprobăm aşa ceva, te admirăm. Sper să nu te îmbolnăveşti. Iosif e furios. Te iubesc.

3 iulie 1769

Am hotărât să nu îi arăt această carte părintelui Kunibert. O să fie caietul meu, jurnalul meu personal, al vieţii mele. Doar al meu.

S-au întâmplat atât de multe în ultimele săptămâni. Am fost ţinută departe de biata Josepha, care a murit în a treia zi după vizita mea. Am încercat să nu mă gândesc la cât de mult suferea când am găsit-o, însă ştiu că nu voi uita niciodată cum arăta, acolo, în pătuţul ei.

Părintele Kunibert spune că trebuie să mă gândesc la nesupunerea mea şi să mă rog să fiu iertată. Spune că trebuie să fiu recunoscătoare că sunt în viaţă. Însă nu mă simt recunoscătoare, doar îndurerată. Nu mi s-a permis să particip la slujba scurtă de înmormântare a Josephei, pentru că încă eram urmărită de lăptărese, care îmi inspectau mâinile, braţele şi faţa în fiecare dimineaţă şi seară, să vadă dacă îmi apăruseră pustule de vărsat, şi murmurau între ele, scuturând din cap deasupra mea.

M-am gândit la moarte, iar Josepha trăise doar şaptesprezece ani pe acest pământ, şederea ei fiind atât de scurtă! De ce unii mor, şi alţii trăiesc? Nu mai pot să scriu despre asta, sunt prea îndurerată.

15 iulie 1769

Într-un final, doctorul Van Swieten m-a lăsat să mă întorc în apartamentele pe care le împart cu Carlotta. Nu am vărsat.

28 iulie 1769

În dimineaţa asta, Sophie m-a trezit devreme şi m-a îmbrăcat cu mai multă grijă decât de obicei. Am întrebat-o de ce, dar n-a vrut să îmi spună. Ştiam că trebuia să fie ceva important când am văzut-o scoţând rochia mea de bal, de mătase albastră, cu tiv argintiu şi trandafiraşi roz de satin pe corset.

Părul meu era pieptănat şi prins la spate, şi deasupra aveam o perucă argintie, care îmi venea perfect şi mă făcea să arăt foarte în vârstă, mai ales după ce Sophie ţesuse perle prin ea.

Mi se spusese dintotdeauna că semănam cu tatăl meu, care era foarte chipeş. La fel ca el, am o frunte lată şi ochi mari, distanţaţi. Ochii mei sunt de un albastru-deschis, ca ai mamei, iar ei îi place să mă îmbrace în albastru ca să le scoată în evidenţă culoarea.

Pe măsură ce mă îmbrăca, îmi dădeam seama că Sophie era mulţumită de rezultat. Zâmbea ca pentru ea şi murmura un cântec în timp ce lucra. Sophie fusese servitoarea mea încă de când aveam şapte ani, iar ea cincisprezece, şi mă cunoaşte mai bine ca oricine, chiar mai bine decât mama şi decât Carlotta.

Când am fost gata, am mers în sala mare, unde se afla mama. Alături de ea erau mai mulţi bărbaţi, şi toţi au rămas cu privirea aţintită asupra mea când am intrat în cameră şi m-am îndreptat spre mama.

— Draga mea Antonia, acest domn este prinţul Kaunitz, iar dânsul este ducele de Choiseul.

Amândoi bărbaţii au făcut o plecăciune în faţa mea, iar eu am înclinat capul, la rândul meu, neobişnuită cu greutatea perucii.

Maestrul meu de dans, Monsieur Noverre, a venit spre noi şi le-a făcut semn muzicienilor de la curte să cânte. Am dansat împreună o poloneză, apoi o allemandă, în timp ce domnii mă priveau atent. Mi-a fost adusă harpa şi am interpretat câteva melodii simple – nu sunt o harpistă desăvârşită – ba chiar şi una dintre ariile lui Herr Glück, care mă învăţase să cânt la clavicord când eram mai mică.

Au fost aduse tăvi cu cafea şi prăjituri, iar eu m-am aşezat împreună cu mama, cu prinţul şi cu ducele să vorbim de una şi de alta. Mă simţeam cam prost în rochia mea de bal, însă am petrecut o jumătate de oră plăcută sporovăind, iar eu am răspuns cât am putut de bine întrebărilor care mi se puneau, întrebări despre tot felul de subiecte, de la educaţia mea religioasă, până la cunoştinţele mele de geografie şi istorie şi la părerea mea despre căsnicie.

— Desigur, vă gândiţi că, într-o bună zi, vă veţi căsători, mi-a spus prinţul Kaunitz prietenos. Cum credeţi că ar trebui să fie soţia perfectă?

— Cred că ar trebui să îşi iubească soţul foarte mult, aşa cum mama l-a iubit pe tatăl meu.

— Şi să-i dăruiască fii, adăugă ducele de Choiseul.

— Da, desigur. Şi fiice, cu voia lui Dumnezeu.

— Sigur că da. Şi fiice.

— Arhiducesă, credeţi că o soţie trebuie să îşi asculte bărbatul în tot ceea ce face?

Am stat o clipă pe gânduri.

— Sper că, atunci când mă voi căsători, eu şi soţul meu vom hotărî împreună ce e mai bine şi vom acţiona ca un singur suflet.

Cei doi bărbaţi s-au privit, şi mi s-a părut că zăresc o urmă uşoară de amuzament pe chipul lor.

— Vă mulţumesc, arhiducesă Antonia, pentru sinceritate şi amabilitate.

Mama şi cei doi bărbaţi se ridicară şi traversară încăperea uriaşă, adânciţi în conversaţie.

— Fizic, e perfectă, spuse ducele. Educaţia ei a fost neadecvată, însă poate fi instruită. Are un farmec nemărginit...

— Şi un suflet bun, un suflet foarte bun, am auzit-o pe mama adăugând.

Nu se grăbeau; mergeau şi vorbeau, în timp ce prinţul Kaunitz gesticula, spre deosebire de duce, care era mai măsurat în mişcări şi avea un ton mai calculat.

— Aceasta este alianţa la care speram de mult, spunea mama. O uniune între casele Habsburg şi Bourbon ne va asigura stabilitatea, mult după moartea mea.

— Austria nu este duşmanul nostru, spuse ducele. Anglia este. Trebuie să ne întărim poziţia împotriva Angliei.

— Iar noi trebuie să ne consolidăm poziţia faţă de Prusia, spuse prinţul Kaunitz. Atât interesele Austriei, cât şi ale Franţei vor fi asigurate prin această căsnicie. Şi cu cât are loc mai repede, cu atât mai bine.

1 august 1769

Mă voi căsători cu delfinul Ludovic, moştenitor al tronului Franţei. Ducele de Choiseul mi-a adus un tablou de-al lui. E urât, însă ducele mă asigură că e foarte plăcut şi manierat, chiar dacă un pic timid.

5 august 1769

Nu mă pot gândi la altceva decât la plecarea în Franţa. Eu şi Carlotta vorbim neîntrerupt despre viitorul nostru. Ea e logodită cu Ferdinand de Napoli – prinţul cu care urma să se căsătorească Josepha –, iar trusoul bietei Josepha e acum modificat, ca să se potrivească pentru Carlotta, care e mult mai solidă.

Ne promitem să ne scriem des după ce ne vom căsători, însă cât de des o să ne vedem, atunci când eu voi fi în Franţa, iar ea în Napoli?

Amândouă suntem foarte curioase cum o să fie să ne culcăm cu soţii noştri. Ştim foarte puţine în acest sens,

însă ştim că are legătură cu procrearea şi cu ceea ce părintele Kunibert numeşte „ticăloşia păcatului trupesc”.

— Ce e păcatul trupesc? l-am întrebat într-o zi pe părintele Kunibert.

— Pofte trupeşti ticăloase. Împreunarea păcătoasă între oameni care nu sunt căsătoriţi – sau care sunt căsătoriţi cu altcineva.

— Dar ce înseamnă exact?

— Întreab-o pe mama ta, mi-a retezat-o el. După paisprezece copii, e expertă.

Însă mama a fost neclară în privinţa subiectului, când am întrebat-o, vorbindu-mi doar despre obligaţia iubitoare a soţiei de a-şi satisface soţul, indiferent ce i-ar cere acesta.

— Şi ce o să îmi ceară?

— Asta rămâne ca tu şi Ludovic să stabiliţi.

N-avea rost. Am încercat să o întreb pe Sophie, însă s-a mulţumit să scuture din cap şi să spună:

— Vei afla.

Într-un final, am hotărât să întreb servitorii. Într-o zi, după ce mă întorsesem de la călărie cu Lysander şi mă aflam la grajduri, privind cum era ţesălat, l-am abordat pe Eric.

Eric are optsprezece sau nouăsprezece ani, e bine făcut şi brunet, cu ochi foarte albaştri. Îmi place şi mă simt în siguranţă când sunt lângă el. Odată, când Lysander o luase la goană, Eric venise după noi şi oprise animalul

fugar, iar eu îi fusesem întotdeauna recunoscătoare pentru asta. Tot el îmi spusese unde s-o găsesc pe Josepha, ceva ce nu am mărturisit niciodată nimănui – nici mamei, nici părintelui Kunibert când m-am spovedit, nici lui Iosif când a venit la mine şi a cerut să ştie cum descoperisem unde era ţinută biata noastră soră bolnavă.

Aşa că i-am spus lui Eric, în timp ce îl ţesăla pe Lysander:

— O să mă căsătoresc în curând şi nimeni nu vrea să îmi spună la ce să mă aştept. Îmi spui tu?

Eric se opri din ţesălat calul, sprijinind peria pe coapsa puternică a lui Lysander. Fără să se uite la mine, mi-a răspuns:

— Nu eu sunt cel care trebuie să vă spună, Alteţă.

— Însă tu mereu mi-ai răspuns la întrebări. Contez pe tine.

Tremură şi scăpă peria în fân. Rapid, înainte să apuc să-mi dau seama ce se întâmpla, se întinse spre mine şi mă sărută.

Simţeam că iau foc. Nu puteam să gândesc, sau să respir, sau să reacţionez. Era cea mai delicioasă clipă a vieţii mele.

— Poftim, spuse el, cu răsuflarea tăiată, la asta vă puteţi aştepta. La asta şi la mai mult. Iar dacă spuneţi cuiva ce s-a întâmplat – se aplecă şi luă peria, apoi începu să îl ţesale din nou pe Lysander – o să fiu dat afară sau împuşcat de gărzi.

— N-o să spun nimic.

Zâmbeam. Voiam să mă sărute din nou.

10 august 1769

Eric mă va însoţi în Franţa, împreună cu Sophie, cu spălătoreasa mea şi cu noul meu tutore, abatele Vermond, care mă învaţă să vorbesc franceza corectă şi nu pe cea de la curte, pe care o vorbim aici, la Viena. Abatele spune că avem cu toţii un puternic accent german.

Cât despre ceilalţi care vor face parte din alaiul meu, voi afla cine sunt abia după multe luni. Mama spune că trebuie să uit de vechea mea viaţă, când mă duc în Franţa. Trebuie să devin o franţuzoaică, pentru ca supuşii soţului meu să mă accepte ca regină a lor.

— Trebuie să încerci să semeni cât mai mult cu francezii, mi-a spus maman, însă în inima şi în sângele tău vei fi întotdeauna o Habsburg. Prin căsnicia ta vei salva Austria. Atât timp cât casele de Habsburg şi Bourbon sunt aliate prin căsnicie, monstrul de Frederick al Prusiei va rămâne la distanţă. Nu ne poate face nimic, câtă vreme avem sprijinul loial al francezilor.

Abatele Vermond se dă peste cap ca să mă facă să înţeleg aceste treburi delicate, însă mărturisesc că sunt mult mai interesată de stilul vestimentar francez.

Primesc săptămânal zeci de păpuşi de la Paris, îmbrăcate după moda care va fi în vogă primăvara următoare. Din astea trebuie să îmi aleg trusoul.

Carlotta e foarte invidioasă. Trusoul ei va încăpea în cel mult zece cufere, în vreme ce al meu va umple cu uşurinţă o sută, spune maman. Mi-am aliniat păpuşile sub ferestrele dormitorului nostru, şi în fiecare zi, după ce merg la slujbă şi la lecţiile cu abatele Vermond, mă plimb prin faţa şirului lung de păpuşi şi mă prefac că sunt doamne de la curte, care îmi fac plecăciuni.

7 septembrie 1769

Acum câteva zile am ajuns aici, la Greifelsbrunn, una dintre cabanele noastre de vânătoare. Fratele meu Iosif este un vânător iscusit, iar mama urmăreşte vânătoarea din trăsură. În fiecare seară, animalele ucise peste zi sunt întinse pe iarbă, să le vadă toată lumea – cerbi, porci mistreţi şi zimbri, cu coarnele şi colţii strălucind în lumina torţelor.

Fac plimbări lungi cu Carlotta. Aerul e înviorător în pădure, iar frunzele copacilor mari deja capătă nuanţe de auriu şi roşu.

Cresc în înălţime. M-a măsurat Sophie. Am luat în greutate, iar modistele din Paris care îmi lucrează trusoul au primit instrucţiuni să îmi facă corsetele rochiilor mai late şi mai lungi.

Mă dezvolt, însă generalul Krottendorf încă nu a sosit. (Generalul Krottendorf este numele pe care cei din familia mea îl dau menstruaţiei femeilor.) Mama e neliniştită în privinţa asta, pentru că nu mă pot căsători până nu sunt pregătită să am copii şi trebuie să plec spre Franţa în doar

şapte luni. Carlotta a primit prima vizită de la general când avea paisprezece ani. Josepha avea cincisprezece.

Sper că exerciţiile fizice pe care le fac aici, la Greifelsbrunn, vor avea efect şi mă vor ajuta să cresc mai rapid. Merg să călăresc cu mama sau cu Carlotta şi mă simt foarte înviorată după aceea. Rămân mult timp la grajduri, ca să îl văd pe Eric. Nu am spus nimănui că m-a sărutat, însă mă gândesc des la asta. Vreau să fiu singură cu el, ca să mă poată săruta din nou.

Ştiu că părintele Kunibert n-ar fi de acord, mai ales că acum sunt logodită cu prinţul Ludovic. Însă nu îmi pot stăpâni cu uşurinţă puternicele sentimente.

10 septembrie 1769

Încă suntem la Greifelsbrunn şi e o noapte caldă de toamnă, cu ploaie uşoară. Sunt singură; Carlotta e bolnavă, şi mama a trimis-o înapoi la Schönbrunn în dimineaţa asta, ca să o consulte doctorul Van Swieten.

Azi am fost să călăresc cu Eric. Urma să mă duc singură, căci Carlotta era plecată, iar ceilalţi se aflau la vânătoare, însă administratorul de la grajduri m-a oprit şi mi-a spus că putea fi periculos prin pădure şi aveam nevoie de escortă. I-a ordonat lui Eric să meargă cu mine.

Inima îmi bătea cu putere, însă am încercat să nu mă arăt prea încântată când Eric şi-a adus calul şi am pornit.

L-am provocat la o cursă şi am câştigat – desigur, îmi dau seama că m-a lăsat să câştig. Am călărit în inima pădurii,

apoi am ajuns pe malul unui lac verzui şi liniştit. Niciodată nu călărisem atât de departe de cabană şi nici nu ştiam că acel lac exista.

Eric descălecă, apoi mă ajută să cobor de pe spatele lui Lysander. Senzaţia mâinilor lui puternice şi calde aproape că mă ameţea de fericire.

Ne-am plimbat caii pe malul lacului. Era o scenă senină – calmul apei limpezi şi închise la culoare şi un paravan de arţari cu frunze galbene pe ţărmul îndepărtat. Cerul era acoperit cu nori şi, curând, picături de ploaie începură să pleoscăie în apă.

— Veniţi, să ne adăpostim aici, spuse Eric, ducându-mă într-un desiş. Ploaia se înteţea, iar fusta mea se umplea de noroi. Pantofii mei erau deja aproape distruşi.

Câteva stânci duceau într-o peşteră întunecată, iar eu l-am tras pe Eric înăuntru. Nu se auzea nici un sunet în afară de zgomotul ploii. L-am privit, dorindu-mi să mă sărute, întrebându-mă dacă aveam curajul să îl sărut.

— Alteţă, spuse el blând, îmi doresc să vă am. Însă eu nu trebuie... noi nu trebuie...

— Doar acum, i-am spus. Apoi, nu se va mai repeta.

M-am aşezat pe muşchiul moale şi l-am tras lângă mine. După aceea m-a sărutat din nou şi din nou, şi mi-am spus că voiam să mor, că nu pot îndura senzaţia aceea, bucuria aceea. Ne-am tot sărutat, însă asta a fost tot. Nu s-a întâmplat nimic din ceea ce părintele Kunibert ar fi numit „păcat trupesc”.

Eric a fost foarte tandru şi mi-a mărturisit că mă iubea de mult timp. Mi-a spus că eram frumoasă şi bună, şi că nu era demn să aibă grijă de calul meu, cu atât mai puţin să fie iubitul meu. Mi-a mărturisit că se vedea din când în când cu fete de la castel, cameriste şi fete de la bucătărie, şi se culca uneori cu ele, iar o dată s-a culcat cu o femeie măritată, mai mare ca el, care era una dintre doamnele de onoare ale mamei mele.

— Care dintre ele? am întrebat, însă nu a vrut să-mi spună.

— Alteţă, mi-a spus într-un final, ridicându-se şi ajutându-mă şi pe mine să mă ridic, sunteţi mult prea tânără şi de rang mult prea înalt ca să vă îndrăgostiţi de un servitor. Trebuie să vă păstraţi dorinţa pentru soţul dumneavoastră.

Mărturisesc că atunci am plâns, căci mi-am amintit imaginea pe care o primisem cu prinţul Ludovic.

— Dar e urât! am izbucnit. Arată ca un porc!

Eric râse.

— Porc sau nu, o să fie un rege minunat.

— Dar asta nu înseamnă nimic pentru mine. Ştiam încă de când rosteam acele vorbe că nu erau tocmai adevărate.

— Înseamnă foarte mult pentru familia dumneavoastră.

Nu doream ca acea după-amiază frumoasă, magică să se sfârşească. Ne-am întors la cabană fără să ne grăbim, iar când, în sfârşit, am ajuns la grajduri, Eric m-a ajutat să descalec cu o blândeţe neobişnuită. Mi-a luat mâna şi mi-a sărutat-o.

— Alteţă, spuse el, făcând o plecăciune, apoi duse caii la grajd.

M-am îndreptat spre cabană, conştientă că fustele mele erau ude şi murdare de noroi, iar părul meu, pe care Sophie îl coafase simplu în acea dimineaţă, era ciufulit.

Îndată ce m-a văzut, Sophie mi-a aruncat o privire bănuitoare, însă nu a spus nimic. Doar m-a ajutat să mă dezbrac de hainele ude şi i-a ordonat rândaşului să aducă apă fierbinte pentru baia mea.

Încă sunt înfăşurată într-un cocon călduros de satisfacţie. Mă întreb dacă Eric se gândeşte la mine. Sunt sigură că da.

Când a murit Josepha, mi-am spus că era trist că viaţa ei se sfârşise înainte să fi cunoscut iubirea. Acum îmi dau seama că, dacă mor mâine, nu voi spune acelaşi lucru ca sora mea. Am cunoscut iubirea, o cunosc şi nimic altceva nu mai contează.

11 octombrie 1769

La curte va avea loc un bal în cinstea logodnei mele. Voi fi în centrul atenţiei. O să fie un soi de repetiţie pentru balurile şi ceremoniile de curte la care va trebui să particip după ce ajung în Franţa.

Maman spune că trebuie să mă obişnuiesc ca lumea să se uite lung la mine şi să mă judece, mai ales francezii, care se consideră superiori tuturor.

Adevărul este că îmi place să fiu privită şi admirată; nu mă deranjează deloc. Iubesc balurile şi petrecerile, ador să mă îmbrac frumos, să ascult orchestra şi să dansez. Sunt sigură că e păcat să gândesc aşa, însă adevărul este că ştiu că sunt foarte drăguţă şi că mă fac din ce în ce mai drăguţă. Sunt cea mai frumoasă dintre surorile mele, asta crede toată lumea, de ani de zile.

Nu m-aş număra printre cele mai frumoase doamne de la curtea mamei, însă presupun că, în câţiva ani, voi deveni o rivală demnă de ele. Ducele de Choiseul spune că femeile de la curtea Franţei sunt mult mai frumoase, mai sofisticate şi mai stilate decât cele de la Viena. Vom vedea.

Acum, toată lumea mi se adresează cu „delfina”, şi port un inel trimis de logodnicul meu. Mi-a mai trimis un alt portret de-al lui, pe care să îl port la gât. Nu îmi place să mi se amintească de fizicul lui.

1 noiembrie 1769

Balul meu a fost un succes uriaş. După aceea m-am simţit atât de obosită, încât am dormit aproape o zi întreagă.

Rochia cu care am fost îmbrăcată, din mătase verde-deschis cu şiruri de dantelă crem, a fost trimisă de la Paris, fiind foarte admirată. Corsetul era susţinut cu balene şi îmi făcea talia să pară chiar mai mică decât era de fapt.

Prinţul Kaunitz a dansat cu mine.

— Doamnă delfină, faceţi mare cinste casei de Habsburg, a spus el, aplecându-se să îmi sărute mâna. Aţi devenit o domnişoară foarte rafinată şi graţioasă.

— Aveţi un aer regal, cu adevărat regal, l-am auzit pe ducele de Choiseul murmurând, când a venit să mă salute. Însă trebuie să purtaţi zilnic aparatul pe care l-a făcut dentistul pentru dumneavoastră.

Un dentist de la Versailles, foarte dur şi crud, lucrase la dinţii mei. Nu îmi place de el şi îl înjur în germană, limbă pe care nu o înţelege.

Înfăţişarea şi comportamentul meu de la bal au încântat-o pe maman, care mi-a zâmbit aprobator. Când Iosif a venit să danseze cu mine, avea un rânjet de satisfacţie pe chipul lui, de obicei, acru.

— Bravo, surioară, mi-a spus el în timp ce mă conducea la poloneză. Nu te crezusem în stare de asemenea prestanţă.

La bal venise atât de multă lume, că nu aveam cum să-i salut pe toţi, însă am vorbit cu cât mai mulţi posibil şi le-am acceptat complimentele şi urările de bine. Am purtat inelul pe care mi-l trimisese delfinul Ludovic, şi şi toată lumea l-a remarcat.

Mi-aş fi dorit ca Eric să fi fost şi el la bal, îmbrăcat ca un căpitan de dragoni, poate într-o uniformă frumoasă. I-ar fi pus în umbră chiar şi pe cei mai chipeşi polonezi. Cât mi-ar fi plăcut să dansez cu el!

5 noiembrie 1769

Carlotta se pregăteşte de plecare. Curtea e înţesată de trăsuri şi căruţe care se umplu de cutiile şi cuferele ei.

Ne îmbrăţişăm şi plângem, şi îi spun că o să mă gândesc mereu la ea şi o să-i scriu des.

— Of, Antonia, mi-e atât de frică! Dacă o să mă urască şi o să mă respingă?

Nu îi stătea în fire Carlottei să dea dovadă de slăbiciune. Îmi era milă de ea.

— Nu te poate respinge; eşti arhiducesa Carolina de Austria. Rangul tău este peste al lui.

— Dar poate nu mă va găsi pe placul lui. Poate... se va simţi jignit.

Nu ştiam cum să răspund la asta. Atât eu, cât şi Carlotta ştiam că era scundă şi foarte îndesată, cu trăsături care nu puteau fi numite altfel decât comune.

— Dacă are minte, te va preţui pentru inteligenţa şi pentru voinţa ta puternică. Veţi face copii sănătoşi amândoi.

Ea se albi la faţă.

— Sper.

Mi s-a permis să merg în trăsura care o însoţea pe Carlotta pe o distanţă de opt kilometri, pe drumul care ducea în sud, spre munţii care despărţeau teritoriul habsburgic de Piemont. Când am ajuns în locul unde trăsura familiei mele a trebuit să se întoarcă, am coborât şi m-am dus să o îmbrăţişez pentru ultima oară pe Carlotta.

— Să fii fericită, draga mea soră. Să îmi scrii epistole lungi. Să îmi spui totul.

S-a agăţat de mine, apoi şi-a adunat toată voinţa şi a urcat din nou în trăsură. Am rămas pe loc să privim cum caii prind viteză şi o duc departe de noi.

Voi aştepta prima ei scrisoare.

19 noiembrie 1769

Cu ajutorul mamei şi al lui Sophie, mi-am comandat, în sfârşit, trusoul. Voi avea patruzeci şi şapte de rochii de bal din mătase şi brocart brodat, şi un număr tot atât de mare de rochii de după-amiază. Urmează să fie gata douăzeci de rochii de curte, iar când voi ajunge la noua mea casă, mi se vor croi şi mai multe. Moda franceză se schimbă atât de rapid, încât există pericolul ca întregul meu trusou să fie complet demodat primăvara viitoare.

Dentistul francez cel crud, care vorbeşte neîncetat în timp ce mă chinuie, spune că doar anumite culori sunt acceptate în fiecare anotimp la Versailles, aşa că în cazul în care rochiile mele au culoarea nepotrivită, voi părea lipsită de gust.

— Delfina trebuie să dea tonul în modă, nu să imite! i-am spus, vorbind cu o oarecare dificultate, întrucât el avea tot timpul degetele în gura mea.

— Înţepată ca o franţuzoaică! mi-a răspuns el uşor glumeţ, amuzat de vorbele mele. Poate chiar aveţi o şansă, micuţă arhiducesă.

14 ianuarie 1770

Generalul Krottendorf a sosit. Acum pot să mă mărit. Delfinul mi-a trimis un dar. L-am deschis când am fost singură, gândindu-mă că era vreun simbol de dragoste. Era o cutie de aur în filigran cu ciuperci uscate.

20 februarie 1770

Biata Carlotta e nefericită. Mi-a scris o epistolă lungă, din care răzbate dorul de casă, de mine şi de toată familia.

Spune că Ferdinand se poartă distant cu ea şi că rudele lui o urăsc, considerând-o arogantă, şi au impresia că se crede superioară. Nu are cu cine să vorbească în germană, nici măcar un preot. Întreaga curte o condangă că nu a rămas încă însărcinată. Despre subiectul ăsta scrie cu precauţie, temându-se probabil că scrisorile ei ar putea fi citite de spioni. Însă se înţelege clar din ceea ce scrie că noaptea nunţii ei a fost îngrozitoare şi că urăşte să fie căsătorită aproape la fel de mult precum urăşte să fie departe de Viena.

Cel puţin, golful Napoli e frumos, spune ea, iar acolo e soare şi cald toată iarna, chiar dacă toate astea nu-i pot alunga nefericirea.

25 februarie 1770

În sfârşit, am aflat ce se întâmplă între soţ şi soţie când sunt împreună în pat.

Fratele meu, Iosif, a venit la mine şi mi-a spus că auzise că întrebam servitorii la ce să mă aştept în noaptea nunţii.

— Nu se cade să îi întrebi asemenea lucruri pe servitori, a spus el. Trebuie să vorbeşti despre chestiuni legate de sex doar cu soţul tău sau cu rudele, cu doctorul sau cu preotul.

— Dar preoţii nu ştiu nimic despre sex, pentru că le e interzis.

— Măcar de-ar fi adevărat, spuse Iosif cu mâhnire, ridicând din sprâncene dezaprobator. Dar să nu ne îndepărtăm de la subiect. Iată ce trebuie să ştii: totul e legat de sabie şi de teacă.

Atinse mânerul de aur, cu modele elaborate, al sabiei de ceremonie pe care o purta la brâu şi o scoase încet din teaca lungă şi subţire de piele care o susţinea.

— Vezi cât de bine se potriveşte sabia asta în teaca ei şi cât de uşor se bagă şi se scoate?

Se făcu înţeles scoţând sabia complet, apoi băgând-o la loc de mai multe ori.

— Aşa, iar bărbaţii şi femeile sunt făcuţi exact astfel. Bărbaţii au săbii, iar femeile teci. Se potrivesc perfect – sau, mă rog, aşa se întâmplă de obicei. Prima dată când bagi sabia în teacă există o oarecare împotrivire şi un pic de sânge. Dar se rezolvă repede şi întregul proces continuă fără probleme. Zâmbi satisfăcut de propria lui dibăcie în explicarea misterelor sexului cu o asemenea

iuţeală. Oh, toată această experienţă îţi oferă mult mai multă plăcere, adăugă el. Şi aşa se fac şi copiii.

— Dacă totul merge atât de bine, de ce e nefericită Carlotta?

I-am arătat lui Iosif scrisoarea surorii noastre. El o citi, apoi ridică din umeri.

— Antonia, nu uita că, totuşi, Carlotta e urâtă şi dezagreabilă. Nu încape îndoială că Ferdinand nu e încântat de ea. M-am temut că se va întâmpla asta când am aranjat uniunea. Josepha ar fi fost mult mai pe gustul lui – mai pe gustul oricărui bărbat. Când soţului nu îi place soţia, sabia nu e puternică şi tare, ci moale şi pleoştită. Nu se poate băga în teacă.

— Şi crezi că prinţul Ludovic o să mă placă?

— Nu am nici o îndoială. Orice bărbat te-ar plăcea.

L-am întrebat pe fratele meu despre cutia de aur pe care mi-o trimisese prinţul Ludovic, cu conţinutul ei ciudat de ciuperci uscate.

— O fi vreun afrodisiac, spuse el, mai mult pentru sine însuşi.

— Ce e aia?

— Nu contează. Îl poţi întreba pe prinţ, când îl vezi. Nu mai e mult până atunci.

5 martie 1770

Găinaţ de gâscă. Asta e culoarea noii mele rochii pentru cina de bun-venit pe care o organizăm în cinstea francezilor de la Versailles.

E ultimul răcnet în materie de modă la curtea franceză, mi s-a spus, să porţi rochii de culoarea excrementelor de animale. Şi ca să vezi! Una dintre culorile sezonului trecut a fost verde de broască râioasă strivită.

14 martie 1770

Toată Viena e decorată cu torţe şi felinare colorate. Lumânările aprinse fac geamurile să strălucească, iar noaptea, au loc focuri de artificii, şi muzică, şi dans. Zi şi noapte, în bucătăriile palatului se coace şi se frige, se fac prăjituri şi se fierbe. Pui, miei, porci şi gâşte se transformă în zeci de frigărui deasupra flăcărilor înalte, iar aerul e plin de mirosul pătrunzător de carne gătită.

Au loc banchete aproape în fiecare noapte, iar în timpul zilei trebuie să mă prezint înaintea judecătorilor şi notarilor să semnez documentele care mă transformă dintr-un supus al mamei mele într-un supus al bunicului viitorului meu soţ, regele francezilor, regele Ludovic al XV-lea.

Cu şase luni în urmă, abia cunoşteam numele regelui Franţei. Astăzi, datorită studiilor mele cu abatele Vermond, pot să recit tot arborele genealogic al regelui Ludovic, începând de acum trei sute de ani, inclusiv evenimentele semnificative din timpul domniei strămoşilor lui.

Cunosc numele celor mai multe provincii franceze şi pot să le arăt pe harta Franţei care atârnă pe perete lângă patul

meu. Pot să spun povestea Ioanei d'Arc, a regelui sfânt Ludovic al IX-lea şi al cinicului rege Henric al IV-lea, care a spus „Parisul merită o liturghie" şi a devenit catolic, cu toate că, înainte, fusese protestant. Ştiu că râul Sena traversează Parisul şi că marea catedrală a oraşului se numeşte Notre-Dame, „Doamna Noastră".

Curând, voi vedea toate acestea cu ochii mei.

21 martie 1770

Eric mi-a trimis în dar o căţeluşă. Am numit-o Mufti. E atât de mică, încât încape în mâneca mea.

1 aprilie 1770

În seara asta a avut loc nunta mea. Rolul de mire a fost jucat de fratele meu Ferdinand, care a stat lângă mine în biserica luminată de lumânări şi a rostit jurămintele pe care le va rosti prinţul Ludovic atunci când voi ajunge în Franţa.

Toată curtea a fost prezentă la această ceremonie frumoasă şi solemnă. Mama m-a condus la altar, şi cu toate că şchiopăta pe piciorul ei umflat, care o durea încă de la Crăciun, era fericită. Eu eram îmbrăcată într-o rochie argintie minunată şi purtam un voal lung de dantelă, trimis de una dintre mătuşile prinţului Ludovic. Ar fi trebuit să fie voalul ei de nuntă, însă nu s-a căsătorit niciodată. Mă întreb de ce.

Mama spune că pot să îi iau pe Lysander şi pe Mufti cu mine în Franţa.

6 aprilie 1770

În această după-amiază, am avut o întrevedere tristă cu mama, care m-a chemat să vorbim despre viaţa mea cea nouă în Franţa.

S-a ridicat de la masa ei de scris zâmbind şi m-a sărutat când am intrat în biroul ei privat. Ca de obicei, pe masă era plin de teancuri de hârtii. Pisica ei bătrână şi galbenă dormea între două teancuri, pe o bucată de lână moale.

Am fost cuprinsă brusc de tristeţe şi nu m-am putut stăpâni să nu izbucnesc în plâns. Am îmbrăţişat-o pe mama, care mirosea a apă de trandafiri.

— Of, maman, nu mă îndur să plec de lângă tine! Ce mult o să-mi lipseşti! Acum înţeleg ce trebuie să fi simţit Carlotta când a plecat, şi de ce a plâns atâtea nopţi înainte de a adormi.

Mama m-a condus spre un divan mare de lângă fereastră şi ne-am aşezat una lângă alta, privind spre grădină. Primii trandafiri tocmai începeau să înflorească, în roşu, şi roz, şi galben, iar pomii fructiferi aproape că înfrunziseră complet.

— Ştiu cum te simţi, Antonia, mi-a spus mama într-un final. Când m-am căsătorit, a trebuit să las în urmă atâtea lucruri dragi. A fost un pas către necunoscut.

S-a întins să mă ia de mână şi mi-a ţinut-o în poală în timp ce vorbea, bătând-o uşor din când în când. Nu-i stătea în fire să facă aşa ceva, şi am ştiut că de data asta îşi permitea să îmi arate cât de mult mă iubea. Eram sigură că se exteriorizase astfel doar pentru că plecam. De obicei, rămânea puternică şi detaşată emoţional.

— Trebuie să îţi aminteşti trei lucruri, dragul meu copil: Să te duci des la slujbă, să te porţi întotdeauna ca francezii, indiferent cât de ciudate ţi s-ar părea obiceiurile lor, şi să nu iei hotărâri fără să ceri un sfat înainte.

— Al cui sfat, maman? Al prinţului Ludovic?

Buzele i se subţiară şi, o clipă, am zărit nelinişte în ochii ei.

— Prinţul este încă tânăr, la fel ca tine, şi nu e... trecut prin viaţă. Întreabă-l pe ducele de Choiseul sau pe contele Mercy sau pe unul dintre austrieci. Înainte să pleci, Kaunitz îţi va da câteva nume ale unor persoane de încredere de la curtea franceză. Oh, şi ai grijă cui îi faci confidenţe dintre servitori. Mulţi dintre ei sunt informatori plătiţi.

— Voi vorbi doar cu Sophie.

Mama oftă şi mă bătu uşor pe mână.

— Vei depăşi orice obstacol îţi va ieşi în cale, Antonia. Ai un suflet bun şi curajul de neclintit al habsburgilor. Să nu uiţi niciodată cine eşti şi ce sânge curge prin venele tale. Fii mândră. Şi, de dragul nostru, al tuturor, încearcă să fii prudentă.

— Aşa voi face, maman. Chiar aşa voi face.

După ce am plecat de la mama, am ieşit la o plimbare ca să arunc o ultimă privire asupra lucrurilor pe care le iubeam. M-am dus pe păşunea din spatele lăptăriei şi am mirosit parfumul pământului bogat şi argilos. Am vizitat vechea şcoală de călărie şi am spus o rugăciune pentru sufletul Josephei, încercând în zadar să nu o văd cu ochii minţii aşa cum zăcea acolo, pe patul ei de moarte, având o înfăţişare grotescă, în durerea ei. Am căutat cuiburi de grauri pe sub streşini şi am auzit ţipetele ascuţite ale puişorilor. M-am întristat când mi-am dat seama că nu voi fi aici să-i văd crescând şi luându-şi zborul, aşa cum făcusem mereu până atunci.

De data aceasta, eu eram cea care îşi lua zborul.

CAPITOLUL 2

23 aprilie 1770

Abia pot să scriu, atât de puternic se zgâlţâie trăsura.

Suntem în a treia zi a îndelungatei noastre călătorii. Mi-e dor de familia mea. Îi am cu mine pe Sophie, pe Mufti şi pe Eric, care, în calitate de grăjdar al lui Lysander, a fost acceptat în suita mea. Când mă aplec pe fereastra trăsurii, pot să îl văd în capătul şirului lung de trăsuri şi căruţe, călărind alături de alţi servitori de la grajduri. De câte ori o îmbrăţişez pe Mufti mă gândesc la Eric, cu toate că acum încerc să mă gândesc la prinţul Ludovic, din moment ce suntem căsătoriţi şi o să fiu cu el în scurt timp.

Noaptea trecută am stat cu călugării de la Abaţia Himmelsgau, un loc prea mic pentru noi toţi. Cei mai mulţi dintre servitori au dormit sub căruţe şi în corturile amenajate în curte, deşi afară ploua; a fost incomod pentru toţi. Abatele s-a comportat neprietenos cu demnitarii francezi, iar aceştia s-au simţit jigniţi. Ni s-a dat foarte puţin de mâncare şi mi-e foame.

30 aprilie 1770

Călătoria durează de zece zile şi e foarte obositoare. Noaptea, când mă prăbuşesc în pat, muşchii mă dor de la hurducăturile constante ale trăsurii pe drumurile pline de gropi. Uneori trebuie să coborâm şi să mergem pe jos, deoarece din cauza noroiului trăsura nu poate duce greutatea suplimentară a pasagerilor fără să se împotmolească.

Cu două zile în urmă s-a rupt o osie şi a trebuit să aşteptăm multe ore să fie reparată.

Zona prin care călătorim e foarte frumoasă, cu ferme şi pământuri întunecate şi fertile, cu pâlcuri de copaci minunaţi. Fermierii ară şi plantează seminţele noi. Se opresc să ne privească trecând, holbându-se uimiţi la trăsurile lăcuite şi la servitorii îmbrăcaţi în livrea albastră de catifea – murdari de la ploaie şi noroi, dar totuşi eleganţi.

Încă suntem pe pământ vorbitor de limbă germană, dar sătenii de aici au alt accent şi mi-e greu să îi înţeleg. Aproape am ajuns în Franţa.

15 mai 1770

Acum e seară şi mă aflu în castelul Compiègne. Am o oră doar pentru mine. Trebuie să scriu ce s-a întâmplat cu o zi înainte cât încă mi-au rămas evenimentele clare în minte, pentru că totul a fost atât de ciudat, atât de diferit faţă de ceea ce aşteptasem.

Ieri l-am cunoscut pe Ludovic.

Împreună cu însoţitorii mei am ajuns la marginea unei păduri mari. Era după-amiaza târziu, iar noi ne aflam pe drum încă din zori. Ca de obicei, tot corpul mă durea şi eram plină de vânătăi de la zgâlţâielile trăsurii.

Ne-am oprit înainte de a traversa un pod şi am văzut că acolo se aflau deja mai multe trăsuri şi călăreţi care ne aşteptau. Am coborât din trăsură, iar unul dintre oficialii francezi s-a apropiat de mine făcând o reverenţă.

— Madame, am fost însărcinat să vă duc la prinţ.

— Aşa cum sunt acum? Atât de murdară după ce am călătorit o zi întreagă?

— Preferă să vă întâlnească în afara oricărui protocol. Urăşte astfel de ceremonii.

Mi-am amintit ce îmi spusese mama, şi anume să mă port ca francezii, indiferent cât de ciudat mi s-ar părea – sau spusese „scandalos”? Am băgat-o pe Mufti în mâneca rochiei, unde stătea de obicei când coboram din trăsură, apoi am trecut peste pod împreună cu însoţitorul meu, şi

am intrat în pădure, lăsându-i în urmă pe ceilalţi, care ne urmăreau chiar dacă se prefăceau că nu o fac.

În jurul nostru era tăcere şi umbră. Stejarii şi castanii bătrâni şi uriaşi îşi răspândeau ramurile, formând o arcadă deasupra capului nostru, în timp ce, la picioarele noastre, vedeam mugurii şi primele flori de primăvară. Eram fermecată, simţindu-mă ca în poveşti.

— Prinţul se refugiază aici, mi-a explicat însoţitorul meu, când doreşte să se îndepărteze de grijile şi de problemele vieţii de la curte. Şi-a făcut şi o căsuţă. O ascunzătoare, dacă doriţi.

Zăream printre copaci o colibă joasă de lemn cu acoperiş de paie. Un fum cenuşiu se ridica pe coş.

— Trebuie să vă previn, Alteţă, mi-a spus francezul în timp ce ne apropiam de căsuţă, că prinţul, care în aceste momente simte nevoia să stea retras faţă de lume, e destul de circumspect cu străinii...

În timp ce vorbea, am văzut prin singura fereastră a colibei joase un chip rotund şi înspăimântat privindu-ne. Era prinţul Ludovic. L-am recunoscut îndată din portretele care îmi fuseseră trimise.

Chipul dispăru aproape imediat.

— Nu ştie că vin?

— Ne-am gândit că e mai bine să nu îi spunem exact ziua în care sosiţi, căci tinde să devină... agitat la gândul că va întâlni oameni noi.

O idee îngrozitoare îmi trecu atunci prin minte.

— Dar ştie că vin şi că ne vom căsători?

De fapt, eram deja căsătoriţi, căci întreaga ceremonie avusese loc la Viena, când fratele meu îi ţinuse locul prinţului Ludovic.

— Oh, desigur. Vă aşteaptă de multe luni.

Am ajuns la uşa joasă a colibei.

— Alteţă, sunt eu, Chambertin. V-am adus un oaspete. Unul special şi fermecător.

Tăcere. Apoi, de departe, am auzit o voce gâtuită.

— Plecaţi!

Însoţitorul meu aşteptă o clipă, fără să se piardă cu firea în faţa răspunsului tăios, după care strigă din nou:

— A bătut un drum foarte lung, doar ca să vă vadă. Vă rog să ne lăsaţi să intrăm.

Din nou am auzit vocea gâtuită de cealaltă parte a uşii.

— Sunt ocupat. Veniţi săptămâna viitoare.

M-am întors, gata să plec.

— Prinţul e ocupat. Pot să revin mâine, după ce fac o baie şi mănânc ceva...

— Vă rog, Alteţă. Ştiu cum să mă descurc atunci când am de-a face cu toanele lui.

Chambertin ridică mâna să bată la uşă, şi chiar în clipa aceea Mufti, care se afla în mâneca mea, ieşi dintre dantele şi lătră strident.

Aproape imediat, uşa se întredeschise, iar Ludovic trase cu ochiul.

— Am auzit un câine? Îmi plac câinii.

— E Mufti, Alteţă. Am adus-o de la Viena.

Am ridicat-o către prinţ, care deschise uşa să ne primească.

Interiorul colibei era întunecat, cu excepţia focului din cămin şi a felinarului de pe perete. Pe mesele lungi se aflau crenguţe, tulpini, bucăţele de scoarţă şi frunze, toate însoţite de câte o foaie de hârtie scrisă cu grijă de mână. Rafturile de pe pereţi erau pline de borcane şi de coşuri, iar într-un dulap cu uşă de sticlă erau expuse molii şi fluturi. Rămăşiţele cinei prinţului – un platou cu carne rece, o bucată de brânză, cu cuţitul încă în ea, o bucată de pâine neagră şi o cană cu bere – se aflau pe o banchetă joasă, lângă foc.

Prinţul Ludovic a făcut ochii mari, privindu-mi atent părul blond strâns într-un coc în vârful capului, din care ieşeau ici şi colo şuviţe rebele după o zi atât de istovitoare, apoi rochia de mătase albastră şi colierul de perle, găteala mea, care contrasta puternic cu interiorul golaş şi auster al cabanei şi cu propriul său veşmânt. El era îmbrăcat ca un fermier, cu pantaloni şi cu o tunică dintr-un material maro şi aspru.

I-am întins-o pe Mufti, spunând:

— Nu muşcă.

O parte din spaima de pe chipul său dispăru când luă căţeluşul în braţe şi îl mângâie. Zâmbi – un zâmbet încântător, de copil. Eram emoţionată.

— Ştiu cine eşti, spuse prinţul după o pauză lungă. Ţi-am trimis nişte ciuperci. Le-ai primit?

— Da. Mulţumesc.

— Lucrez la un catalog mare cu toate plantele de pădure. Când va fi gata, o să fac un catalog cu insectele. Nimeni nu a mai realizat aşa ceva până acum.

— Un efort de admirat.

— Bunicul nu crede acelaşi lucru. Tonul lui Ludovic era plin de amărăciune. Nu are o părere prea bună despre mine, dar pe tine o să te placă, pentru că eşti frumoasă.

— Îmi pare bine că ai o asemenea părere. Îmi arăţi plantele tale?

Prinţul Ludovic părea să-şi fi pierdut timiditatea în timp ce mă conducea prin cabană, arătându-mi fiecare frunză şi desenele pe care le făcuse. Erau zeci de schiţe, iar eu i-am spus că mi se păreau foarte bune.

— Mi s-a spus că trebuie să mă însor cu tine, remarcă el după o vreme, privindu-mă cu tristeţe.

— Asta se aşteaptă de la noi.

Preţ de un moment alarmant am crezut că o să plângă. Însă doar mi-a luat mâna şi a dus-o la buze.

— Atunci, aşa voi face.

— Dacă Alteţa Voastră este gata, trebuie să ne alăturăm celorlalţi, spuse Chambertin.

Ludovic oftă, apoi mi-o dădu înapoi pe Mufti. Aruncă apă peste foc, trase pe el un palton negru jerpelit, agăţat de uşă într-un cui.

— Prea bine atunci, spuse el, îndreptându-şi umerii, să mergem.

Scena m-a surprins într-atât încât şi acum am vie în minte întreaga întâmplare. Acest băiat distant şi trist va fi soţul meu şi va conduce Franţa?

18 mai 1770

Acum sunt delfină. Eu şi Ludovic am fost căsătoriţi ieri de arhiepiscopul de Reims, asistaţi de o mulţime de oameni care se uitau la noi, în capela de la Versailles.

Eram cu sufletul alături de bietul Ludovic, care se simţea foarte stânjenit şi neliniştit. L-am ţinut de mână în timp ce străbăteam galeriile lungi ale palatului, flancaţi de şiruri de spectatori, simţindu-l cum tremură. Şi-a repetat jurămintele în faţa arhiepiscopului cu o voce scăzută, împleticindu-se în cuvinte. Eu le-am rostit pe ale mele clar şi răspicat. Maman ar fi fost mândră de mine.

24 mai 1770

Sunt soţie, şi totuşi nu sunt soţie. Ludovic vine în fiecare noapte în patul meu, aşa cum trebuie să facă, dar se întoarce cu spatele la mine şi începe să sforăie. Mă simt singură. Mi-e teamă că nu îi sunt pe plac. Ce mă fac?

15 iunie 1770

Toţi s-au năpustit asupra mea. Am fost trezită în această dimineaţă nu de Sophie, care îmi aduce de obicei ciocolată caldă, ci de contesa de Noailles, care mi-a spus să îmi pun un halat, căci doctorul Boisgilbert venise să mă consulte.

La auzul numelui doctorului Boisgilbert, Ludovic, care avusese un somn agitat, se ridică în capul oaselor şi, fără să mai aştepte după Chambertin, care îl îmbrăca de obicei, şi-a tras rapid pantalonii peste cămaşa de noapte şi a ieşit în grabă din cameră.

Nu am fost scutită de nici o ruşine. Doctorul şi-a dat seama rapid că nu eram însărcinată („Himenul e intact”, a remarcat el pe un ton cât se poate de firesc, adresându-se contesei) şi a spus că întreruperea ciclului meu menstrual se datora agitaţiei.

— Alteţa Voastră regală, mi-a spus el după mi-am încheiat din nou halatul şi mi-am mai recuperat din demnitate, sunt informat că prinţul împarte patul cu dumneavoastră în fiecare noapte. Regele mi-a cerut să vă întreb dacă şi-a dus până la capăt datoria de soţ.

— Suntem... prieteni, ca un frate şi o soră, i-am spus.

— Aşa credeam şi eu. Băiatul este prea tânăr. Trebuie să se maturizeze.

Curând după plecarea doctorului Boisgilbert, am primit mesajul că ducele de Choiseul dorea să mă vadă. Am chemat-o pe Sophie, care m-a îmbrăcat şi mi-a aranjat rapid părul.

— Monsieur, am început eu, când ducele a fost condus în încăperea unde mă aflam, ştiu că toată lumea e dezamăgită din cauză că nu am rămas încă însărcinată, însă nu este vina mea. Ludovic e încă un băieţandru. Se poartă ca un băiat, nu ca un bărbat.

— Mă tem că va rămâne întotdeauna un băieţandru – asta dacă nu e condus într-o direcţie favorabilă. De dumneavoastră depinde să îl conduceţi. Trebuie să existe un fiu. Mai mulţi fii. Trebuie să-l atrageţi. Să-l seduceţi. De asta v-am adus aici.

După ce mi-a transmis acel mesaj tăios, a plecat.

Contele Mercy, care m-a vizitat mai târziu în acea după-amiază, s-a dovedit a fi mai pragmatic. Ca reprezentant al mamei mele la curtea franceză, era obişnuit să rezolve probleme. Şi, spre deosebire de duce, empatiza cu mine.

A făcut o reverenţă, apoi a venit şi s-a aşezat lângă mine, ignorând regulile stricte de la Versailles în privinţa celor care aveau voie sau nu să se aşeze în prezenţa membrilor familiei regale.

— Draga mea Antonia, mi-a spus el în germană, îmi dau seama cât de neplăcut şi de apăsător trebuie să ţi se pară să te afli într-un loc ciudat, printre străini care au atâtea

aşteptări de la tine. Sunt multe lucruri de îndurat pentru cineva atât de tânăr.

Mă cuprinse cu braţul să mă liniştească, iar senzaţia de singurătate a început uşor să se risipească.

— Am vorbit cu doctorul Boisgilbert, mi-a spus contele, şi cred că înţeleg ce se petrece. Prinţul Ludovic nu e în stare să preia comanda, aşa cum trebuie să facă un bărbat, în bătălia dragostei. Am dreptate?

Am dat din cap aprobator.

— Aşa că dumneavoastră, Madame, trebuie să învăţaţi cum să preluaţi comanda în locul lui. M-a bătut uşor pe mână şi s-a ridicat.

— Cunosc o doamnă care te poate ajuta în această privinţă. O vei întâlni mâine. Se numeşte Madame Solange şi este încântătoare. Ştiu că o s-o placi. Aparţine unei lumi despre care tu ştii foarte puţine, cred. Francezii o numesc demimonde. Nu este o doamnă respectabilă, însă în domeniul ei e fără pereche. Să fii foarte atentă, şi vei învăţa multe de la ea.

16 iunie 1770

Ce după-amiază am petrecut! Sunt fermecată de Madame Solange, care e una dintre femeile cele mai frumoase şi mai încântătoare pe care le-am cunoscut vreodată. Ştiu că mama nu ar aproba prietenia mea cu ea, căci nu agreează curtezanele şi a dat ordin Comisiei ei pentru Castitate să le

amendeze şi să le alunge din Viena. Însă îmi place foarte mult Madame Solange şi sper să o revăd.

M-a invitat în apartamentele ei care, deşi mici, sunt decorate cu bun-gust în alb şi auriu. Un parfum floral şi picant umplea camerele în care pâlpâiau zeci de lumânări aprinse, perdelele fiind trase, ca să împiedice lumina după-amiezii să pătrundă.

Am simţit cum mă relaxez, lăsându-mă în voia parfumului delicios, a luminii blânde şi a vocii calde şi mângâietoare cu care îmi vorbea Solange cea zâmbitoare.

— Madame la dauphine, îmi faceţi o mare onoare. Vă rog să mă însoţiţi.

M-a condus în budoarul ei, unde am remarcat patul ornamentat, din lemn de mahon sculptat. Madame Solange deschise un şifonier din lemn lustruit şi scoase o cămaşă de noapte foarte subţire, tivită cu dantelă fină şi împodobită cu panglici roz.

— Cred că v-ar sta foarte bine cu asta, spuse ea, întinzându-mi veşmântul delicat, uşor ca fulgul. Era mult mai îndrăzneţ decât orice aveam eu în trusoul meu, iar gândul de a-l purta m-a făcut să roşesc.

— Roşeaţa din obraz vi se potriveşte, Alteţă. Cu părul dumneavoastră blond, cu ochii albaştri, pielea netedă şi albă şi trupul subţire sunteţi ca o păpuşică numai bună de iubit, o desfătare pentru simţurile oricărui bărbat.

— Dar nu şi al soţului meu, am spus.

— Sper că asta se va schimba. Trebuie să vă facem să deveniţi irezistibilă.

Atunci mi-a vorbit, destul de detaliat, despre dragoste şi cum să faci dragoste, descriindu-mi feluri în care mângâi un bărbat, în care îl tachinezi în joacă, făcându-l să te dorească. În timp ce vorbea, nu mă puteam stăpâni să nu mă gândesc la Eric, la dorinţa pe care o văzusem în ochii lui, la senzaţia buzelor lui pe ale mele. Oricât aş fi încercat, nu mă puteam forţa să mă gândesc la Ludovic, cu trupul său greoi şi îndesat şi cu trăsăturile lui triste şi comune.

Însă am ascultat şi am pus întrebări, iar la sfârşitul după-amiezii, m-am simţit mult mai în vârstă şi mai înţeleaptă în treburile lumeşti. Chiar şi simplul fapt că mă aflam în prezenţa unei femei atât de experimentate precum Madame Solange era o lecţie de viaţă, căci vorbea cu multă sinceritate despre trup şi nevoile lui, ca şi când sexul era la fel de firesc precum mâncatul sau dormitul.

M-am gândit la părintele Kunibert şi la discursul lui despre poftele trupeşti păcătoase şi mi-am amintit precauţiile mamei mele în privinţa francezilor, care erau sinceri şi cu gândire liberală, lucru care putea părea de admirat, însă era foarte periculos.

Sunt hotărâtă să folosesc ce am învăţat ca să îmi fac soţul să mă dorească. Dacă aş putea vorbi cu Carlotta, câte aş avea să-i spun! Nu îndrăznesc să îmi aştern gândurile într-o scrisoare către ea, căci toată corespondenţa noastră e citită de spioni.

Am început să încui acest jurnal, căci contele Mercy m-a avertizat să nu am încredere în cameristele mele franţuzoaice, care sunt plătite de Choiseul să afle totul

despre viaţa mea privată. Bineînţeles, îmi dau seama că majoritatea nu ştiu să citească, astfel că nu pot descifra ceea ce scriu eu aici.

18 iunie 1770

Noaptea trecută, Madame Solange m-a ajutat să mă pregătesc şi să îmi aranjez dormitorul pentru vizita nocturnă a soţului meu. Mi-am pus cămaşa de noapte transparentă, mi-am desfăcut părul ca să îmi cadă pe spate în bucle lungi, în loc să o las pe Sophie să îl împletească, aşa cum face de obicei, şi am parfumat împreună camera cu un amestec de cuişoare şi vanilie.

Am aprins lumânări mici, iar Madame mi-a dăruit cearşafuri alunecoase de satin pentru pat. Madame Solange mi-a vopsit buzele şi obrajii cu roşu, ceea ce m-a făcut să par foarte matură.

Apoi a plecat, iar eu l-am aşteptat pe Ludovic să apară.

A venit abia după zece, când deja eram aproape adormită. El era murdar şi transpirat, căci lucrase cu nişte muncitori care săpau o nouă pivniţă de vinuri. Hainele pline de noroi şi le-a lăsat pe covor şi s-a urcat greoi în pat, trăgându-şi cămaşa de noapte.

— Ce e mirosul ăsta? m-a întrebat. Mă face să strănut.

A dat să se întindă în pat, când m-a zărit în cămaşa de noapte subţire, în lumina blândă a lumânărilor.

Pur şi simplu a sărit din pat, uimit, strigând la mine.

— Acoperă-te! Şi şterge vopseaua aia de pe faţă! Ce eşti, o târfă ordinară?

Îmi venea să fug şi mă simţeam confuză şi ruşinată. Însă nu sunt o laşă. M-am ţinut tare.

— Am vrut doar să-ţi fiu pe plac, Ludovic. Ca să existe dragoste între noi.

Am găsit o batistă şi mi-am şters faţa, apoi am îmbrăcat un halat peste frumoasa cămaşă de noapte.

Ludovic se urcă din nou în pat. M-am băgat şi eu lângă el, fără să ştiu ce să fac sau să spun. Oare înrăutăţisem lucrurile încercând să îl seduc? Până în acel moment reuşisem să-i câştig încrederea. Oare acum o pierdusem?

Mi s-a părut că am stat întinşi unul lângă altul timp de o oră. Nu puteam să dorm. M-am întrebat dacă Ludovic era treaz. Nu sforăia, aşa că am presupus că era treaz şi el.

Lumânările au început să pâlpâie în sfeşnicele lor, apoi să se stingă. În întuneric, l-am simţit pe Ludovic mişcându-se. S-a ridicat în capul oaselor, sprijinindu-se de perne.

Îi auzeam respiraţia.

— Eşti trează?

— Da.

I-am simţit palma lată pe umărul meu. Era un gest de afecţiune pe care îl făcea uneori, unul aproape prietenesc, lăsându-şi mâna să zăbovească acolo. După o pauză lungă, a început să vorbească.

— Niciodată nu s-a pus problema să fiu eu, să ştii. Trebuia să fie tatăl meu. El era următorul moştenitor.

Ştiam ce voia să spună, căci abatele Vermond mă învăţase despre arborele genealogic al Bourbonilor. Regele Ludovic al XV-lea avusese un fiu care murise de tânăr, astfel încât cel mai mare dintre fiii săi rămaşi ai acestuia, respectiv soţul meu, urma să devină moştenitorul tronului.

— Însă a murit. Tot ce mi-a rămas de la el este haina lui neagră veche, cea pe care o port când mă duc în pădure. Nu m-a învăţat vreodată cum să îi iau locul. Vezi tu, nu se aştepta să moară.

— Da, înţeleg.

— Nu pot să fac ceea ce aşteaptă toţi de la mine.

— Poţi… putem împreună. O să te ajut.

— Nu toţi pot fi regi.

Atunci m-am ridicat şi eu în capul oaselor şi mi-am privit soţul cel posac.

— Ai putea renunţa la tron, cred. Au mai fost cazuri.

Ludovic pufni.

— Nu m-ar lăsa niciodată. Bunicul, Choiseul, toţi. Mai degrabă ar prefera să mă vadă mort.

— Am putea fugi în America, deghizându-ne. Tu ai putea deveni locotenent de artilerie, iar eu aş fi spălătoreasa ta.

El râse.

— Generalul Lafayette caută voluntari.

— Însă dacă pleci în America nu ai mai putea să-ţi termini catalogul despre pădure.

— Vreau să rămân, spuse Ludovic cu hotărâre. Doar că nu vreau să fiu rege.

— Posibil să nici nu fie cazul multă vreme de-acum înainte, am spus.

— Bunicul îmbătrâneşte. Boisgilbert zice că nu o mai duce mult.

Am decis să risc şi să întreb despre lucrul care mă neliniştea cel mai mult.

— Ludovic, nu mă placi?

El îşi întoarse capul pentru a-mi evita privirea.

— Ba da, răspunse, pe un ton coborât.

— Atunci de ce...

— Nu pot. Nu mă întreba de ce. Nu pot.

Durerea din vocea lui a fost de ajuns să mă reducă la tăcere. După o vreme, am spus:

— În seara asta nu am vrut să te sperii, doar să te atrag.

— Ştiu.

Am adormit, încovrigaţi ca nişte căţeluşi, cu mâna lui pe umărul meu. Curând, i-am auzit respiraţia profundă transformându-se în sforăit. Mă obişnuisem cu acel sunet.

27 august 1770

Luni întregi m-am temut să scriu despre Eric, însă acum că ţin acest jurnal sub cheie, iar cheia o iau cu mine tot timpul, voi risca să scriu ce s-a întâmplat.

L-am văzut des pe Eric de când am ajuns în Franţa, însă nu am rămas niciodată singuri. Sunt însoţită peste tot, fie de câinele meu de pază oficial, contesa de Noailles, fie de una dintre mătuşile soţului meu, de cineva trimis de Choiseul să mă spioneze sau chiar de Mercy. Aşa că atunci când sunt la grajduri sau îl iau pe Lysander ca să călăresc sub cerul liber alături de Eric şi restul alaiului, fiecare cuvânt pe care ni-l spunem e auzit.

Îmi vorbeşte cu respect, iar eu îi apreciez cuvintele şi ajutorul pe care mi-l dă cu calul aşa cum se cuvine, aşa cum o delfină trebuie să îi vorbească unui grăjdar. Însă când privirile ni se intersectează între noi pluteşte o intimitate nerostită, o comunicare secretă.

Sunt sigură că Eric ştie, căci la curte e deja o bârfă obişnuită, că eu şi Ludovic nu suntem parteneri de căsnicie în adevăratul sens al cuvântului. Uneori, mi se pare că zăresc un licăr de milă în ochii lui, însă nu sunt sigură. Are grijă să îşi ascundă emoţiile. Se face plăcut şi e politicos cu mine, asta fiind tot.

Ieri, călăream alături de Yolande de Polignac, iar Eric ne însoţea. Făceam parte dintr-un grup mai mare, format de cei doi fraţi ai lui Ludovic şi grăjdarii acestora, însă eu şi Yolande ne întreceam şi ne-am îndepărtat de ceilalţi. Lysander s-a împiedicat, şi am fost aruncată din şa. Nu m-am rănit, doar m-am zgâriat un pic. Într-o clipă, Eric a descălecat, îngenunchind lângă mine. L-am asigurat că eram bine, iar când m-a ajutat să mă ridic, mi-a şoptit:

— Alteţa Voastră regală, trebuie să vă vorbesc.

— Sigur, Eric. Vino la audienţa de dimineaţă. Îi voi spune şambelanului să te primească.

— Adică, vreau să vă vorbesc între patru ochi. La audienţă o să fie plin de oameni.

Am stat o clipă pe gânduri.

— Maine voi aştepta după slujbă să mă spovedesc. Când ies din confesional, te caut.

Azi, după slujbă, m-am spovedit, iar când am ieşit din capelă pe latura unde se află confesionalul, Eric aştepta în vestibulul întunecat. Părea agitat.

A venit spre mine, a făcut o reverenţă şi a murmurat:

— Alteţa Voastră regală, mă voi căsători. Tatăl meu m-a îndemnat să mă însor cu o franţuzoaică, iar administratorul grajdurilor mi-a promis că, după ce mă însor, mă va face rândaş la grajdurile regale şi ne va da o locuinţă, mie şi soţiei mele.

Mi-a luat câtva timp să înţeleg ce auzeam. Frumosul meu Eric, care mă iubea şi mă dorea, se căsătorea cu altcineva.

O altă femeie se va bucura de toată pasiunea şi toată tandreţea lui. O invidiam pe acea femeie, oricine ar fi fost ea.

Am încercat cât am putut să rămân detaşată.

— Dacă asta e ceea ce îţi doreşti cu adevărat, Eric, atunci sunt fericită pentru tine şi, desigur, pentru viitoarea ta soţie.

— Nu asta îmi doresc cu adevărat, îmi spuse el cu ochii plini de mâhnire. Însă ceea ce îmi doresc nu pot avea, după cum ştiţi mai bine ca oricine.

Mi-am întors privirea, căci nu doream ca Eric să vadă lacrimile ce îmi apăruseră în ochi. Mi-am dat seama că Madame de Noailles se apropia. Nu îmi făceam griji că putea să ne audă, căci vorbeam în germană, însă nu doream să creadă că eram prea familiară cu un servitor. Mă criticase de mai multe ori din cauza asta.

— Atunci, nici unul din noi nu are ce-şi doreşte, am şoptit eu şi am întins mâna să îi strâng braţul lui Eric, poziţionându-mă în aşa fel încât contesa să nu vadă acel gest.

— Vă rog să înţelegeţi, Alteţa Voastră regală. Ea... noi aşteptăm un copil. Aş putea să fac alte aranjamente pentru ca ea şi copilul să fie îngrijiţi fără ca eu să mă însor. Însă ţin la ea, şi când voi deveni rândaş regal, o să pot să întreţin o familie.

— Madame la dauphine, acest bărbat vă deranjează cumva?

— Nu, contesă. Doar îmi dădea vestea bună că în curând se va căsători.

Contesa de Noailles îl cântări pe Eric din cap până-n picioare.

— E unul dintre austriecii dumneavoastră?

— Da. Un servitor de la curtea mamei mele.

— Vă reamintesc că Alteţa sa, prinţesa Adelaide, vă aşteaptă. Aţi promis că participaţi la un joc de pichet în după-amiaza asta.

— Desigur. Am întins mâna spre Eric, iar acesta mi-a luat-o şi a sărutat-o. Am dat să o urmez pe contesă, care o luase înainte spre ieşirea din biserică, dar apoi m-am întors.

— Apropo, nu mi-ai spus numele miresei.

Eric şovăi.

— E Amélie, Alteţă. Camerista dumneavoastră.

Am fost atât de uimită încât a trebuit să mă aşez pe cea mai apropiată bancă. Propria mea cameristă! O membră a personalului meu, aleasă de Choiseul şi, fără îndoială, spioană pentru Choiseul.

Amélie era o fată vicleană, conştientă de farmecul ei, drăguţă şi cu un aer provocator. La fel ca şi celelalte cameriste, chicotea şi glumea când îmi schimba lenjeria de pat, ignorând încruntătura contesei de Noailles şi rânjind pe la spatele ei.

Deci Eric şi Amélie erau iubiţi, iar Amélie rămăsese însărcinată în timp ce râdea de mine că eram încă virgină. Am auzit-o pe contesă strigându-mă, însă nu îmi puteam aduna puterile să merg cu ea.

Eric şi Amélie, Eric şi Amélie. Gândul la ei m-a urmărit toată după-amiaza, în timp ce am jucat cărţi cu mătuşa soţului meu, Adelaide, şi după aceea, când am participat la o recepţie organizată în apartamentele doamnei de Polastron. Eram cu mintea aiurea, şi mă tem că starea mea a fost observată şi comentată.

Încă mă gândesc la această întorsătură neaşteptată de evenimente. Sunt delfină, căsătorită cu un prinţ care trebuie să aibă fii şi nu-i poate face, în vreme ce camerista mea, Amélie, e însărcinată... şi, pe deasupra, cu bărbatul pe care îl doresc eu cel mai mult!

15 septembrie 1770

Circulă un cântecel plin de cruzime pe la curte.

Mică servitoare, mică servitoare

Ce-ai făcut tu oare?

Burtă mare-ai căpătat,

Pe cine-ai adus în pat?

Micuţă regină, a noastră delfină

Dar tu ce-ai făcut?

Ai dansat, ai flirtat

Şi de pat ai cam uitat!

Cântecul era despre mine şi camerista mea, şi toţi îl ştiau. Le-am interzis servitoarelor mele să cânte acele versuri jignitoare.

Dar nu Amélie era problema, ci amanta vulgară şi acaparatoare a regelui, Madame Du Barry, care îmi era inamică, fiind, de asemenea, autoarea cântecului.

Refuz să o salut pe Madame Du Barry, să vorbesc cu ea sau chiar să îi recunosc existenţa. Cu toate că mama şi contele Mercy nu mi-au spus să mă port astfel, eu o fac, deoarece curtezane precum Madame Du Barry nu trebuie să fie lăsate să comande.

Cum ar fi fost viaţa la Schönbrunn dacă amanta tatălui meu, prinţesa Auersperg, ar fi fost lăsată să aibă vreo influenţă asupra deciziilor imperiale şi să comande societatea de la curte?

Desigur, prinţesa Auersperg, care era o femeie blândă şi dulce, nu semăna deloc cu Madame Du Barry, care avea faţa spoită şi rochii vulgare, cu decolteu adânc. Iar prinţesa era întotdeauna discretă, rămânea mereu în umbră şi niciodată nu ieşea în faţă.

Nu o pot evita complet pe Madame Du Barry, căci eu şi Ludovic trebuie să ne aflăm destul de des în prezenţa regelui, iar unde se află regele, acolo e şi amanta lui – de

obicei, în poala acestuia sau aplecată peste braţul scaunului său. Merge ţanţoş prin sălile lui de recepţie, în rochii presărate cu diamante, şi chiar are mănunchiuri de diamante mici la călcâiele pantofilor, după cum ne arată cu mândrie, ridicându-şi fustele şi rotindu-şi piciorul prin aer cu lascivitate.

Regele, care e aproape senil, o umple de bijuterii, iar ea se laudă cu fiecare fleac nou în felul cel mai lipsit de gust.

Într-o noapte, doar ca să îi fac în ciudă, am purtat la o partidă de cărţi, în salonul regal, diamantul pe care noi îl numim „Soarele habsburgic”. E un diamant galben uriaş, adus din India, şi străluceşte cu sclipiri care întrec lumina torţelor.

Când Madame Du Barry a văzut bijuteria remarcabilă de la gâtul meu, s-a holbat, apoi a remarcat, suficient de tare cât să fie auzită de toată lumea:

— Trebuie să fii femeie adevărată să porţi asemenea piatră.

— Sau doamnă adevărată, am spus eu, adresându-mă celor de lângă mine. Însă unele persoane nu ştiu cum ar trebui să se îmbrace sau să se comporte o doamnă. Se poartă ca femeile de moravuri uşoare.

— Cunoaşte cineva o femeie de moravuri uşoare care îşi plimbă câinii în lesă cu rubine? Şi doarme într-un pat făcut din aur pur? Şi are un venit de mai bine de un milion de livre pe an?

Du Barry vorbea către toată lumea din cameră, privind oriunde, numai spre mine nu, însă nimeni nu se uita la ea.

— O femeie de moravuri uşoare, chiar dacă e bogată, tot o uşuratică rămâne, n-am dreptate, contesă? m-am adresat eu contesei de Noailles, care îmi făcea semne disperate să nu o mai provoc pe Madame Du Barry cu remarcile mele.

Atunci, Madame Du Barry a trecut pe lângă noi, strălucind şi sclipind în podoabele ei, şi s-a aşezat lângă rege, care băuse destul de mult mai devreme, şi acum stătea indiferent, cu un rânjet insipid pe chipul său cândva frumos. Amanta lui îşi trecu sfios un deget durduliu, cu unghie roz, peste obrazul lui ridat.

— Dragul meu Ludovic, îmi cumperi un diamant mare?

— Orice, orice, răspunse el, cu rânjetul lărgindu-i-se pe faţă. Ia-ţi ce vrei.

Se ridică în picioare şi urlă după trezorierul regal, care ieşi din mulţime şi făcu o reverenţă în faţa regelui.

— Dă-i ce vrea, spuse regele Ludovic făcând un semn cu mâna.

— Mă voi ocupa mâine, sire.

— Mâine! ţipă Madame Du Barry, cu vocea răguşită de iritare. Mâine nu e bine! Vreau acum!

— Maiestate, murmură trezorierul, tulburat profund, apoi părăsi camera pe cât de rapid îi permitea demnitatea.

— Cred că Soarele habsburgic va fi curând eclipsat, spuse cumnatul meu, Stanislaus cel isteţ, fratele cel mare al delfinului.

— Poate că se întrevede un nou răsărit, am ripostat eu, moment în care din încăpere se auzi un murmur, căci sensul cuvintelor mele fusese clar.

Pentru moment, Madame Du Barry îl conducea pe rege, însă zilele regelui erau numărate, şi, în scurt timp aveam să fiu regină, iar atunci mă voi bucura să o alung, pe ea şi pe toţi cei ca ea, de la curte.

CAPITOLUL 3

9 octombrie 1770

În aer se simte un fior rece, şi asta nu doar pentru că vara se transformă în toamnă, iar iarba are chiciură dimineaţa, când merg să călăresc.

Fratele soţului meu, Stanny – Stanislaus Xavier – le şopteşte tuturor că el, şi nu Ludovic, trebuia să fie moştenitorul tronului.

Stanny e un băiat masiv şi puternic, aproape la fel de înalt ca Ludovic, şi un bătăuş. Îl întărâtă pe Ludovic, tachinându-l din cauza fricii lui de străini şi a pasiunii lui pentru pădure.

— Ai plecat iar să vânezi ciuperci? a strigat el spre Ludovic acum câteva zile, când acesta se pregătea să iasă în paltonul lui ponosit.

— Nu e treaba ta, a mormăit Ludovic.

— Imboldul ăsta subit de a pleca sper că nu are legătură cu sosirea viitoarei mele mirese, nu-i aşa? îl aţâţă Stanny. Ştim cu toţii cât de mult îţi plac femeile.

Atunci, alte câteva persoane din încăpere începură să chicotească, iar Ludovic, care aproape ajunsese la uşă, se întoarse.

— Explică ce vrei să spui.

— Vreau să spun doar că pari... un pic timid... în preajma soţiei tale. Poate că preferi să eviţi să o întâlneşti pe Josephina mea.

Acum, râsetele din cameră, cu toate că erau înăbuşite, se distingeau clar. M-am grăbit să îmi apăr soţul, apropiindu-mă de el zâmbitoare şi prinzându-l cu afecţiune de braţ.

— Eu şi Ludovic ne simţim perfect unul cu celălalt, nu-i aşa, dragul meu?

Îmi aruncă o privire plină de recunoştinţă şi mă strânse de braţ.

— Da, răspunse el, uitându-se urât la Stanny.

— Şi când ne putem aştepta ca... ăăă, roadele acestei legături perfecte să devină evidente?

— Copiii sunt daruri de la Dumnezeu, am spus. Vor veni când îi va trimite El.

— Ei bine, Domnul îmi trimite azi o mireasă tocmai din Italia, şi nu am de gând să fiu deloc timid când va ajunge aici.

Remarca lui stârni râsete puternice în rândul bărbaţilor.

— De fapt, adăugă el, venind cu paşi mari spre Ludovic, care îmi eliberă braţul şi mă împinse cu blândeţe într-o parte când fratele său se apropie de el, o să fac un pariu cu tine, Băiatule-ciupercă. Pariez că Josephina mea îmi va da un fiu chiar înainte ca soţia ta să apuce să-şi desfacă şiretul corsetului.

Ludovic îl împinse pe Stanny cu atâta putere, încât acesta aproape căzu pe spate. Când îşi recăpătă echilibrul, Stanny îşi lăsă capul în jos şi se izbi în stomacul lui Ludovic, făcându-l să urle precum un taur rănit.

A fost nevoie de doi lachei înalţi şi puternici ca să-i despartă pe băieţi, iar mai târziu în acea zi, după cină, Ludovic s-a dus în camerele lui Stanny şi i-a spart unul dintre vasele chinezeşti rare.

Se bat des, şi, uneori, fratele lor mai tânăr, Charles – Charlot – li se alătură, întotdeauna de partea lui Stanny. Stanny are doar cincisprezece ani, iar Charlot treisprezece, însă deja merg ţanţoşi ca nişte cocoşi, provocându-se reciproc şi arătându-se permanent dornici de încăierare.

Stanny crede că dacă el şi soţia lui vor avea copii, iar eu şi Ludovic nu, atunci regele îl va face pe Stanny moştenitorul său. La urma urmei, Ludovic e ciudat, în public e mut şi pare slab la minte, în timp ce Stanny se comportă mult mai normal, şi chiar inteligent. Dacă, dincolo de toate astea, regele se va convinge că eu şi Ludovic nu vom avea niciodată un fiu care să devină rege şi să ducă mai departe linia regală, atunci va crede că, poate, Stanny va fi, la urma urmei, un rege mai bun.

Gata, am scris-o şi pe asta. Şi trebuie să recunosc, în intimitatea acestui jurnal, că e posibil să aibă dreptate.

12 octombrie 1770

Maria Giuseppina de Savoia, sau Marie-Josephine, cum îi spun francezii, logodnica lui Stanny, e aici de trei zile şi toată lumea vorbeşte despre cât de urâtă e.

Nu numai că e pitică şi grasă, dar are şi o mustaţă neagră şi nişte sprâncene groase şi oribile, la fel ca acelea ale părintelui Kunibert. Pielea feţei e roşie şi plină de pete, iar părul ei e coafat într-un stil pe care nimeni de la curtea noastră (încep să o numesc deja „curtea noastră”) nu l-a mai purtat de cel puţin un an.

— Poate că viitoarea mea soţie nu e cea mai atrăgătoare femeie de la curte, însă toate rudele ei m-au asigurat că va fi cea mai fertilă, remarcă Stanny când îşi auzi logodnica criticată. Mama Josephinei a născut paisprezece fii şi fiice, iar bunica ei, nouăsprezece.

— Şi toţi sunt urâţi, ripostă Madame Du Barry, sau doar ea?

Stanny îi aruncă amantei bunicului său o privire la fel de dispreţuitoare precum tonul vocii lui.

— Toţi sunt vlăstare regale, spuse el apăsat. Nu târfe.

Regele aproape că n-o remarcase deloc pe viitoarea mireasă a lui Stanny, mulţumindu-se să spună, fără să se adreseze cuiva anume:

— Trebuie să se spele pe gât.

Pentru că îmi aduceam aminte de propriile mele zile ciudate şi singuratice, când abia ajunsesem în Franţa, am invitat-o pe Marie-Josephine să jucăm pichet şi i-am împrumutat câteva bijuterii de-ale mele, căci ea avea puţine, iar Stanny nu fusese prea generos cu darurile faţă de ea. Se părea că bogăţia conducătorului Savoiei erau copiii, nu bijuteriile sau aurul. Umblă zvonul că zestrea Josephinei e de doar cincizeci de mii de florini de argint şi că cea mai mare parte a lor nu vor fi plătiţi vreodată.

Până acum ne placem reciproc, eu şi Josephine, cu toate că ea e foarte tăcută şi vorbeşte franceză cu un pronunţat accent străin. În rarele ocazii în care spune ceva, rosteşte doar banalităţi, cum ar fi: „Dă-mi prăjiturile pentru ceai, te rog” sau „Cât de frumos e căţeluşul tău mops”. Am primit de curând doi mopşi şi i-am promis un pui de la ei.

28 octombrie 1770

Soţia lui Eric se face tot mai mare. De câte ori mă uit la ea şi îmi aduc aminte că îi poartă copilul, simt un ghimpe în inimă.

4 noiembrie 1770

În seara asta, Ludovic a dat un bal ca să sărbătorim a cincisprezecea mea zi de naştere. În onoarea mea şi-a îmbrăcat unul dintre costumele lui frumoase din material argintiu şi a încercat să danseze. S-a străduit să înveţe

paşii de poloneză şi a luat lecţii o dată pe săptămână, iar ca să îmi facă pe plac, face eforturi să-şi mişte bietele picioare târşâite pe ritmurile săltăreţe. Îi sunt recunoscătoare pentru acest efort. Ştiu cât urăşte să se gătească şi să danseze. Ştiu că în seara asta a făcut tot ce îi stătea în putinţă ca să se ridice la înălţimea aşteptărilor, însă arăta foarte ciudat şi toată lumea încerca să se uite în altă parte când dansa el.

Stanny şi Josephine erau acolo, iar când Stanny a imitat cu cruzime dansul nepriceput al lui Ludovic pe la spatele lui, s-au auzit râsete. Cineva, nu-mi dau seama cine, a început să cânte încet un cântecel mizerabil despre Ludovic.

Tic-tac, spune-ne

Mădularu-ţi unde e?

Că-n delfină pân-acum

Iată, n-a ajuns nicicum.

Ceasul bate ora unu

Nu ai fii, nici măcar unul.

Ceasul bate ora patru

Şi delfina e cu altul.

Ludovic a fost atât de supărat de toate astea, încât atunci când a fost adusă mâncarea, la miezul nopţii, s-a îndopat cu carne de porc friptă, cu trufe, cu supă de broască ţestoasă şi cu şarlotă până i s-a făcut rău şi a vomat totul pe podea.

Stanny a râs, iar ducele de Choiseul s-a ridicat şi a spus foarte tare că balul s-a încheiat, făcându-le semn muzicienilor să înceteze. Toţi au plecat în grabă. Balul meu era distrus.

19 noiembrie 1770

Contele Mercy a venit azi să mă vadă. Îmi dădeam seama după expresia feţei lui că avea ceva important să-mi spună şi mi s-a strâns inima. Se poartă întotdeauna cu blândeţe, însă ştie ce contează cel mai mult şi nu lasă lucrurile să-i scape din mână. Deja ajunsesem să îmi fie frică de discuţiile noastre.

— Draga mea Antonia, sper că ţi-ai revenit complet, spuse el după ce intră în salonul meu şi se aşează, făcându-le semn cu mâna servitorilor să iasă.

— Da, conte, vă mulţumesc.

El dădu din cap cu bunăvoinţă, amânând subiectul pentru care venise să vorbim. Am aşteptat răbdătoare.

— Antonia, m-am tot gândit la o soluţie pentru problema ta – a ta şi a lui Ludovic. După cum îţi dai seama, e imperativ să îi dai un fiu lui Ludovic. Doi sau trei fii ar fi ideal. Şi, din moment ce nu pare în stare să-i facă el, cred

că am putea încerca o farsă nevinovată – în folosul familiei, pentru a păstra succesiunea.

— O farsă? Ce fel de farsă? l-am întrebat eu.

— Ca să spun direct, să îţi găsim alt bărbat care să îi ia locul soţului tău.

Am clipit. Nu ştiam ce să spun.

— Realizezi că sunt mult mai multe lucruri în joc. Uniunea dintre interesele austriece şi cele franceze trebuie să fie întărită şi prelungită prin naşterea copiilor. Cele două dinastii trebuie să se unească într-una singură. Altfel, inamicii noştri vor căpăta curaj. Nu-ţi ascund faptul că s-a vorbit despre anularea căsniciei şi despre trimiterea ta înapoi la Viena.

Auzind aceste cuvinte, mi-a tresărit inima. Cât mi-ar plăcea să mă întorc acasă, la mama şi la familia mea. Însă, desigur, asta ar însemna să mă întorc umilită, să fiu un eşec. Aş dezonora familia. Şi, după cum spune Mercy, aş crea un dezastru politic.

M-am chinuit să înţeleg.

— În cazul în care ni se anulează căsnicia, va izbucni un război? am întrebat, în cele din urmă.

— Foarte posibil.

— Mama ar urî să fie nevoită să îşi trimită iar armatele la război.

— Întotdeauna e preferabil să găsim o alternativă. Iar o alternativă este ceea ce îţi propun. Îţi sugerez să găsim un

tânăr nobil puternic, sănătos şi discret, unul care să semene cu soţul tău la constituţie şi la culoarea tenului, care să fie de acord să îi ia locul în patul tău. Când ţi se vor naşte copiii, vor semăna cu Ludovic, chiar dacă nu sunt ai lui. Nimeni nu va şti vreodată adevărul, cu excepţia mea, a ta şi a lui Ludovic – şi a acelui nobil.

— Dar ar fi o minciună.

— O minciună bună, da.

L-am privit pe Mercy.

— Sunt bune vreodată minciunile?

— Te asigur, în calitate de diplomat de carieră, că sunt.

Se lăsă o tăcere lungă, timp în care am cântărit cuvintele contelui, care sugera că, de dragul căsniciei mele şi al intereselor Austriei, patria mea iubită, trebuie să încalc jurămintele şi să nasc copiii altui bărbat. Apoi să mint pe toată lumea, mai ales pe fiii şi pe fiicele mele, şi pe toată familia, tot restul vieţii mele.

Brusc, mi-a trecut un gând prin minte. Eric! De ce n-ar putea fi Eric înlocuitorul lui Ludovic? Nu era nobil, însă era puternic, şi sănătos, şi îl iubeam. O clipă mi-am permis să visez că eram în braţele lui Eric, iubindu-l, dorindu-l, lăsându-l să mă iubească aşa cum un soţ îşi iubeşte soţia. Cât de fericită aş fi! Însă Eric era însurat. Ar fi însemnat să o înşele pe Amélie. Eram sigură că nu va fi de acord cu aşa ceva. Şi cu cât mă gândeam mai mult la asta, cu atât îmi dădeam seama că nici eu n-aş fi de acord cu asemenea propunere.

Nu i-am spus asta contelui Mercy. I-am spus în schimb că trebuia să îi scriu mamei să îi cer sfatul.

— N-aş face asta, m-a sfătuit contele. Nu va înţelege. Între noi fie vorba, asta e o chestiune de subtilitate şi de rafinament galic, nu de rigoare germană. Trebuie să te porţi aşa cum ar face o franţuzoaică. Mama ta nu ar reuşi asta niciodată. Şi totuşi, te-a trimis aici, să devii parte a acestei curţi şi a obiceiurilor ei, dându-ţi, într-un fel, permisiunea pentru tot ceea ce vei face în viitor.

Asta era adevărat. Însă mama mă şi avertizase în privinţa părerilor liberale şi a subtilităţilor franceze. Şi îmi spusese să nu uit niciodată cine sunt şi de unde vin.

— Mă voi gândi la sugestia dumneavoastră, conte Mercy, am spus, întinzându-i diplomatului mâna ca să mi-o sărute, semn că întrevederea noastră se sfârşise, însă momentan nu vă pot accepta sfatul. Vă mulţumesc că mi l-aţi oferit.

El îşi apăsă buzele uscate pe încheietura mea şi se înclină, îndreptându-se apoi spre uşă. Înainte să iasă, se întoarse spre mine.

— Antonia, mă gândesc doar la ce e cel mai bine pentru tine şi pentru Austria.

— Nu am pus niciodată la îndoială lucrul acesta, conte.

Însă începeam să-mi pun întrebări. Când mă gândesc la conversaţia noastră acum, după ce au trecut mai multe ore, îmi dau seama că Mercy este gata să mă sacrifice pe mine – onoarea, moralitatea mea, propriul meu trup – de dragul Austriei. Iar această concluzie îmi dă fiori.

Cine mă va proteja de intrigile întunecate şi complicate ale acestei lumi?

29 noiembrie 1770

Mopsul meu a fătat nouă căţeluşi azi-noapte. Până acum au supravieţuit toţi, chiar şi animăluţul cel pipernicit, nu mai mare decât pumnul meu. Patru sunt complet maro, unul e maro, cu două dintre picioare albe, şi trei sunt maro, cu toate cele patru picioare albe. Unul are culoarea laptelui, ca şi când s-ar fi tras din complet alţi părinţi. Le-am aranjat culcuşul într-un coş, lângă patul meu. Ludovic e foarte tolerant cu schelălăitul lor.

5 decembrie 1770

Stanny şi Ludovic s-au certat şi s-au bătut în timpul liturghiei de azi, iar regele, care era lângă ei, s-a enervat. Nu a obiectat pentru sacrilegiul de a te bate în biserică, ci doar din cauza zgomotului şi a tulburării liniştii. Îi place să poată dormi nederanjat pe tot parcursul slujbei.

M-am dus la un bal şi am purtat Soarele habsburgic, care ştiam că o face invidioasă pe Madame Du Barry. Rochia mea de un galben-pal a fost foarte admirată, iar când m-am zărit într-o oglindă, am văzut diamantul uriaş de la gâtul meu strălucind ca focul. L-am scos în evidenţă, dansând cu contele de Noailles, cu contele Mercy şi cu mulţi alţii. Ludovic nu mai dansează în public, nici măcar la balurile din apartamentele mele.

S-au auzit voci cum că mă distram prea mult, însă le-am ignorat. Mă simţeam minunat, şi mi-a părut rău când Ludovic s-a ridicat, la ora unsprezece şi mi-a făcut semn că e vremea să plecăm. Toţi au făcut reverenţe când am trecut pe lângă ei, şi mi-am amintit cum, cu doi ani în urmă, la Schönbrunn, obişnuiam să îmi înşir zecile de păpuşi şi apoi să trec prin faţa lor, imaginându-mi că erau doamne de la curte.

Cât de departe mi se pare totul acum!

18 decembrie 1770

Ieri, Amélie a început să aibă dureri şi l-am chemat pe doctorul Boisgilbert, care a consultat-o în timp ce ea stătea întinsă pe o canapea în salonaşul meu şi a trimis după moaşă.

Am poruncit unui paj să meargă să îl aducă pe Eric, iar acesta a venit îndată şi s-a aşezat pe un scăunel jos lângă canapeaua pe care stătea întinsă Amélie, luându-i mâna într-a lui.

— Travaliu fals, i-a spus moaşa după ce a consultat-o pe Amélie. Prea devreme pentru naştere.

A plecat, şi ne-am relaxat cu toţii un pic. Criza trecuse.

Am ieşit în camera de lângă, ca să o aştept pe Josephine, care venea să vadă căţeluşii. Îi promisesem că îi dăruiesc unul drept cadou de Crăciun. A venit curând, mirosind puternic a brânză şi având nevoie urgent de o baie.

În timp ce vorbeam, iar Josephine îşi alegea căţelul, îi auzeam pe Eric şi pe Amélie certându-se.

— De ce n-ai venit mai devreme? striga ea. Aş fi putut să mor. Am avut dureri teribile. Dureri teribile, înţelegi?

— Dar, draga mea, am venit cât am putut de repede. Regele...

Amélie înjură.

— Mereu regele, prinţul şi prinţesica ta preferată! Îmi doresc să-i văd pe toţi...

Se întrerupse, cu vocea înăbuşită. Mi-am imaginat că Eric îşi pusese mâna peste gura ei, ca să o protejeze. Să vorbeşti rău de familia regală putea fi foarte periculos, după cum şi-ar fi dat şi singură seama, dacă n-ar fi fost atât de furioasă şi de slobodă la gură.

Au continuat să se certe, însă pe un ton coborât. Apoi, după câteva clipe, Eric a intrat în camera în care mă aflam împreună cu Josephine, cărând-o în braţe pe Amélie, care leşinase.

— E frântă. Cu permisiunea dumneavoastră, Alteţă, aş vrea să o duc acasă.

— Da, sigur, ai permisiunea mea, Eric. Sper că se va simţi mai bine de dimineaţă.

— Vă mulţumesc, Alteţă.

În această dimineaţă, Eric s-a întors în apartamentele mele la ora la care mi se aranja părul şi mi se aplica rujul. De obicei, în cameră se aflau zeci de oameni pentru această

ceremonie zilnică, privind, sperând să îmi adreseze o vorbă sau să îmi dea vreo cerere scrisă. Însă la începutul acestei zile numărul de vizitatori era mic – doar câţiva unguri într-o solie de la curtea mamei mele şi vreo duzină de gură-cască ce stăteau şi mă priveau cum eram aşezată în mijlocul încăperii, în faţa oglinzii înalte şi a mesei joase unde erau întinşi pieptenii, periile, agrafele mele şi peruca de un alb-argintiu, aşezată pe suportul ei aurit.

André îmi pieptăna părul lung când a intrat Eric, foarte arătos în livreaua lui din catifea albastru-deschis, cu o eşarfă de dantelă albă la gât. Am dat din cap spre el, iar el s-a apropiat de masa de toaletă şi s-a aşezat pe un scăunel lângă mine. Părea obosit.

— Cum se simte Amélie? l-am întrebat în germană.

— Încă se plânge de dureri, Alteţă. Nu a dormit bine.

— Voi trimite moaşa din nou la ea, i-am spus lui Eric.

— Aţi fost foarte bună cu Amélie ieri. Am venit să vă mulţumesc.

— Ştiu cât e de importantă pentru tine.

Eric se posomorî.

— De-aţi şti cum stau, de fapt, lucrurile între noi... Cât de mult regret... pasul pe care l-am făcut vara trecută.

Vorbea încet, aproape şoptit, cu privirea coborâtă. Ştiam că voia să spună că regreta că se însurase cu Amélie, iar faptul că recunoştea mă bucura.

— Am făcut-o doar pentru că tatăl meu mă obliga să mă însor şi pentru că administratorul grajdurilor insista să-mi iau soţie înainte să devin grăjdar regal.

— Îmi aduc bine aminte.

La auzul acestor cuvinte şi-a ridicat privirea spre mine, iar căldura şi tristeţea din ochii lui m-au făcut să simt imediat milă pentru el. Milă şi, recunosc, dragoste.

— Cât aş vrea ca lucrurile să fi stat altfel, am continuat, vorbind foarte încet, astfel încât numai Eric şi André să mă poată auzi – şi, cu siguranţă, André nu înţelegea germană. Pentru amândoi.

— Însă Alteţa Voastră are un succes uriaş. Sunteţi graţioasă, şi elegantă... şi atât de frumoasă.

— Şi foarte singură.

— Dacă pot să vă ofer tovărăşia mea, nu trebuie decât să-mi cereţi.

— Mulţumesc, Eric. Poate voi face asta. E atât de bine să pot vorbi propria mea limbă şi să o şi aud.

— Am mai venit pentru ceva, spuse Eric. Amélie a întrebat dacă, atunci când ni se va naşte copilul, aţi vrea să fiţi naşă la botez.

Dacă Eric nu mi-ar fi mărturisit că avea o căsnicie nefericită, acea rugăminte m-ar fi umplut de durere. Să iau parte la ceremonia care sărbătorea fericirea lui Eric şi a lui Amélie ca părinţi m-ar fi rănit, cu siguranţă... însă faptul că între ei existau neînţelegeri şi dezamăgire uşura ideea de a participa la botezul copilului. De fapt, aproape că abia

aşteptam. I-am spus lui Eric asta, iar el mi-a sărutat mâna – ceva mai lung decât în mod normal, mi-am spus –, după care a plecat.

28 decembrie 1770

Am hotărât să nu mai port balene de corset. Înţeapă şi îmi taie respiraţia. Madame de Noailles insistă să le port. Îi spun nu, clar şi răspicat, iar cameristele mele mă ascultă. Pe mine mă plac, dar nu şi pe Madame de Noailles. Când mă îmbracă, lasă întăriturile deoparte.

4 ianuarie 1771

Mica mea revoltă împotriva balenelor de corset a provocat mare agitaţie la curte.

Cuprinsă de furie, Madame de Noailles s-a dus la contele Mercy şi s-a plâns că nu sunt ascultătoare şi că, prin comportamentul meu, îl sfidez pe rege, care o numise pe ea să mă sfătuiască. Auzind despre conflictul dintre mine şi Madame de Noailles, Choiseul mi-a trimis un bilet scurt, în care îmi ordona să îmi pun imediat balenele de corset. Abatele Vermond, care, împreună cu Ludovic, era printre puţinii care găseau întreaga situaţie drept hazlie, a venit să mă întrebe zâmbind despre „războiul corsetului” şi să îmi reamintească faptul că mama îmi spusese să urmez stilul francez în orice. Dacă doamnele franceze purtau balene de corset, atunci aşa trebuie să fac şi eu.

Vreme de o săptămână, toţi ochii au fost aţintiţi asupra taliei mele, care, întâmplător, e foarte îngustă, indiferent dacă e legată sau nu în balene.

— Le poartă sau nu? era şoapta care se auzea de la un capăt la altul al coridoarelor.

Rămân distantă faţă de toate criticile. Am luat o hotărâre şi nu am de gând să mă răzgândesc, indiferent cât de tare pufneşte dezaprobator Madame de Noailles privindu-mă cu asprime.

Liniile frontului au fost trasate. Mă hotărâsem să ripostez.

6 ianuarie 1771

Am decis să mă descotorosesc nu doar de balenele de la corset, ci şi de Madame de Noailles.

Am un plan. Voi avea nevoie de şiretenie şi de noroc, însă cred că va funcţiona.

9 ianuarie 1771

E atât de mare agitaţie în apartamentele mele, încât a trebuit să vin cu Ludovic în aripa veche a palatului, unde el şi câţiva muncitori aşează cărămidă peste cărămidă ca să construiască un perete.

Am găsit o cameră micuţă şi liniştită lângă şantier, unde să stau, iar acum că lacheul a aprins un foc în cămin,

cămăruţa e chiar primitoare. Sophie e cu mine. Stă în faţa şemineului şi adună fire de lână roşie în gheme.

Am nevoie de linişte, căci Madame de Noailles face dezastru în apartamentele mele, dând ordine şi făcând gălăgie, strigând la servitori, plină de furie. Lucrurile ei sunt împachetate în cufere. A fost alungată de la curte.

Am pus la cale plecarea ei în felul următor: Ştiam de câteva luni că regele şi Madame Du Barry ies zilnic în grădină când vremea e frumoasă. În dimineaţa asta, am mers şi eu să mă plimb pe acolo, însoţită de cumnata mea, Josephine, şi de câteva dintre doamnele mele. Când ne-am apropiat de Fântâna lui Neptun, am văzut că Madame Du Barry şi regele se aflau de partea cealaltă a fântânii. El era plimbat într-un scaun cu rotile, căci nu se ţine prea bine pe picioare, şi adormise, cu capul căzut pe piept.

În timp ce stăteam pe marginea fântânii să admir apa care cădea, am spus către Josephine, suficient de tare cât să audă Madame Du Barry, că, în noaptea următoare, dădeam un bal şi doream să îi invit pe rege şi pe „buna lui prietenă”.

Asigurându-mă că mă auzea, am spus că de multe ori am vrut şi în trecut să o invit pe „buna prietenă”, însă Madame de Noailles nu-mi permitea acest lucru.

— Dacă n-ar mai fi aici să mă împiedice, mi-aş putea alege singură însoţitoarele, am spus eu. Sunt anumite persoane de la Curte pe care mi-ar plăcea să le cunosc mai bine. Poate că în trecut le-am judecat greşit.

Îmi puteam imagina ce gândea subiectul acestor afirmaţii şi cât de surprinsă şi încântată trebuie să fi fost să audă că

doream să o cunosc mai bine. Madame Du Barry tânjea după acceptare şi după recunoaştere din partea elitei de la curte. Indiferent cât de multe bijuterii şi obiecte de preţ îi dădea regele, acest singur lucru îi era refuzat: să fie inclusă în cercurile înaltei societăţi. Acum îi ofeream intrarea în acel grup de elită, sau cel puţin aşa doream să o las să creadă.

Am oftat tare.

— Dacă m-ar scăpa cineva de Madame de Noailles!

Am trecut pe lângă fântână şi ne-am continuat plimbarea pe o alee ce ducea departe de Madame Du Barry şi de regele care moţăia.

Mă întrebam cât îi va lua amantei regelui să acţioneze. Nu a trebuit să aştept mult. La amiază, Madame de Noailles a primit un mesaj de la administratorul casei regale în care o informa că era destituită din funcţia de consilieră a mea.

Am auzit un urlet de disperare, urmat de un fluviu de strigăte şi de blesteme furioase. M-am prefăcut că nu ştiam nimic din ce se petrecuse, însă îmi dădeam seama după privirea mânioasă şi cunoscătoare din ochii lui Madame de Noailles, când m-a înfruntat, că intuise implicarea mea în destituirea ei.

— Asta a fost tot, madame, i-am spus cu răceală când a venit spre mine şi m-a acuzat de plecarea ei. Vă mulţumesc pentru servicii.

Am trecut pe lângă ea şi am ieşit din cameră, apoi am mers să îl caut pe Ludovic, care tocmai pleca să se alăture zidarilor.

E plăcut şi odihnitor aici, lângă foc. Nu vreau să plec. Ludovic lucrează de multe ori până seara târziu, căci e puternic şi neobosit. E posibil să fiu aici şi la miezul nopţii, moţăind peste acest jurnal şi zâmbind la gândul că Madame de Noailles a ieşit definitiv din viaţa mea.

1 februarie 1771

Stanny şi Josephina s-au căsătorit în urmă cu două zile şi toată curtea a participat la nuntă în capela regală. Au fost un cuplu urât.

1 martie 1771

Când Ludovic a venit să mă viziteze în această după-amiază, am văzut imediat că buza îi sângera şi un ochi îi era umflat şi începea să se învineţească. Se clătina în timp ce traversa salonul şi s-a aşezat greoi pe un scaun tapisat cu brocart. Mirosea a băutură.

— Tot Stanny a fost, nu? am spus, făcându-i semn lui Sophie şi spunându-i să aducă o cârpă şi nişte alifie pentru rănile lui Ludovic.

— A pariat cu mine pe zece florini de argint că nu pot să beau o sticlă întreagă de vin de Porto în cinci minute. Şi aproape că am reuşit, dar apoi am vomat. Nu m-am putut abţine. După aceea l-am lovit.

Ludovic a rămas nemişcat şi ascultător în timp ce Sophie îi ştergea sângele de pe faţă şi îi aplica alifie pe buze şi pe

ochiul umflat, iar eu stăteam în picioare şi mă uitam la el, bucuroasă că Madame de Noailles nu mai era acolo să insiste că trebuia să stau jos, dacă delfinul stătea jos. Cât de uşurată sunt că am scăpat de ea!

— Trebuie să înveţi să îl ignori când te provoacă să faci astfel de lucruri şi când te insultă. Ştii că urmăreşte doar să te supere. Îl distrează. E un om rău.

Ludovic îşi plecă fruntea.

— Ştiu.

Am murmurat către Sophie:

— Trimite după Chambertin.

— Ştii ce mi-a spus? şopti Ludovic, privindu-mă cu teamă în ochi. Că soţia lui e însărcinată.

— Atât de repede?

Ludovic dădu din cap.

— Se va anunţa la următoarea adunare a consiliului regal.

M-am gândit din nou la sugestia contelui Mercy, de a primi pe alt bărbat în patul meu, lucru care ar salva succesiunea la tron şi i-ar da lui Ludovic o oarecare pace. Eric. Eric. Oh, dacă s-ar putea!

Chambertin sosi, blând şi îngrijorat ca întotdeauna şi, după o plecăciune, îl conduse pe Ludovic în apartamentele lui. Cred că, în afară de mine, Chambertin este cel care ţine cel mai mult la bietul Ludovic. Este valet, administrator, lacheu, toate la un loc. Face tot ceea ce trebuie făcut şi

are mereu aţintit un ochi atent şi indulgent asupra stăpânului său.

28 martie 1771

L-am văzut pe Eric şi am vorbit cu el – şi încă mă iubeşte! Nu pot scrie mai mult acum. Tot ce pot să fac e să cânt, şi să mă cuprind cu braţele, şi să fac piruete, şi să ies să îl călăresc pe Bravane, calul cel nou pe care mi l-a dăruit regele, până când obosesc.

Vreau să strig lumii întregi: „Eric mă iubeşte!” Însă nu pot decât să aştern aceste cuvinte aici. Eric mă iubeşte. Eric mă iubeşte. Eric mă iubeşte.

5 aprilie 1771

A trecut deja o săptămână de la lunga mea discuţie cu Eric în micul chioşc dintre carpeni, în grădinile palatului.

S-a întâmplat chiar după botez, când am mers la capela regală să îmi ocup locul, în calitate de naşă a fetiţei lui Eric şi al lui Amélie. A fost botezată cu numele de Ludovice-Antoinette-Thérèse, denumită după Ludovic, după mine şi după mama mea.

Am ţinut-o în braţe la cristelniţă, în timp ce preotul turna apă peste capul ei mic, udând dantela bonetei de botez pe care i-o dădusem lui Amélie pentru ea, însă nu a plâns. Era caldă şi mirosea a lapte. E o fetiţă voinică şi dădea din picioare, ridicându-şi mânuţele în aer cu voioşie.

Am observat că, la ceremonie, Amélie îl evita pe Eric, nu îl privea şi rămânea la distanţă. Când totul s-a terminat, iar preotul i-a dat ultima binecuvântare copilei Ludovice-Antoinette, i-am dat-o înapoi lui Amélie care mi-a mulţumit scurt cu o reverenţă, apoi a ieşit imediat din capelă împreună cu alte două femei. Cred că erau surorile ei. Nu l-a aşteptat pe Eric.

Capela s-a golit rapid. La botez fuseseră doar câţiva oameni, iar eu le adusesem doar pe două dintre doamnele mele. Eric vorbea cu preotul şi îi dădea o pungă cu monede. Le-am spus doamnelor mele că doream să mă plimb prin grădină înainte de masa de prânz şi că preferam să fiu singură. Au plecat.

Eric m-a prins din urmă chiar când îmi făceam drum de-a lungul unei alei, printre tufele de trandafiri care tocmai începeau să înmugurească.

— Alteţă, pot să vă însoţesc?

— Desigur, Eric. Ştii cât îmi place compania ta.

Vorbeam formal, în caz că ne auzea cineva.

Ne-am îndreptat spre acea parte a grădinii denumită Înălţimile Satory, o pădure naturală unde carpeni uriaşi umbreau aleile. Ştiam că acolo veneau puţini oameni, astfel încât aveam senzaţia că eram doar noi doi, mai ales când am intrat într-un chioşc mic, zugrăvit în alb, şi ne-am aşezat unul lângă altul.

Fără să scoatem o vorbă, ne-am sărutat, îndelung şi însetat, iar când sărutul s-a sfârşit, Eric mi-a luat mâna şi mi-a ţinut-o între ale lui. Eram prea fericită ca să vorbesc,

copleşită de simpla senzaţie că eram cu el şi că îi simţeam din nou buzele pe ale mele.

Nu ştiu cât am stat aşa, fără să vorbim. El mi-a sărutat mâna şi mi-a apăsat-o pe fruntea lui plecată.

— Cât mi-aş fi dorit să fim încă la Viena, a spus el într-un târziu, cu vocea răguşită de emoţie.

— De multe ori şi eu îmi doresc asta. Vreau să fiu fericită cu Ludovic, însă nu reuşesc. Tu eşti cel la care mă gândesc, zi şi noapte.

— Amélie e invidioasă pe tine. A visat că o părăseam pentru tine. Într-un fel, visul ei e adevărat. Nu aş abandona-o, pe ea sau pe copilul nostru, însă în inima mea, sunt plecat de mult.

— Te iubeşte?

— Vrea foarte mult să pună stăpânire pe mine. Să se asigure că nimeni altcineva nu mă are.

— Asta nu e dragoste, ci lăcomie.

— Amélie e lacomă. Şi duşmănoasă.

— Ludovic e lacom doar când mănâncă, am spus eu, râzând. Şi nu l-am văzut vreodată să fie duşmănos. Chiar vrea să fie un om bun, însă nu pare să ştie cum să-şi arate bunătatea. Sperie oamenii cu ciudăţenia lui.

— Te sperie şi pe tine?

— Nu, suntem prieteni. Însă nu îmi poate oferi dragostea de care am nevoie. Pentru asta, visez la tine.

— Draga mea Antonia.

O vreme n-am mai vorbit, iar el m-a sărutat din nou. Am simţit cum mă deschid spre el, aşa cum o floare se deschide plină de încredere către soare. Sunt a lui, pur şi simplu.

— Am nevoie să ştiu că dragostea ta e aici, ca să mă gândesc la ea şi să mă sprijin pe ea, i-am spus.

— O să fiu toată viaţa prietenul tău iubitor.

A rostit aceste cuvinte cu o mare solemnitate, ca pe un jurământ de credinţă. Încă îi aud sunetul vocii, spunându-le chiar acum, în timp ce scriu aceste rânduri.

Din depărtare s-a auzit zgomotul unor voci care se apropiau pe cărarea pădurii.

— Dacă suntem văzuţi împreună, se vor stârni cu siguranţă bârfe, a spus Eric, sărutându-mi încă o dată mâna şi ridicându-se.

— O să mai vin aici negreşit, i-am spus. În acest pavilion.

O ultimă privire, un zâmbet şi dispăru, iar eu am scos din buzunarul rochiei cartea pe care o adusesem cu mine, pentru ca oricine ar fi trecut pe acolo să mă vadă citind şi să nu mă deranjeze.

Bineînţeles că nu citeam, de fapt. Nu puteam să citesc, sau să gândesc, sau să fac altceva decât să stau şi să las amintirea vorbelor noastre să mă cuprindă din nou şi din nou.

După o jumătate de oră de ameţeală delicioasă, am plecat înapoi la palat să iau masa cu Ludovic şi cu mătuşile sale. Însă eram mult prea agitată ca să mănânc ceva, iar mătuşa Adelaide m-a certat că doar ciuguleam din farfurie.

1 iunie 1771

Cu câteva zile în urmă, Ludovic a adus o lăptăreasă la curte. E o fată dulce, cu chip proaspăt, grăsuţă şi cu obraji roşii, cu mâinile aspre şi crăpate de la mulsul vacilor. A roşit şi a privit în jos, spre podeaua de marmură, aproape fără să-şi ridice ochii să ne privească pe vreunul, neliniştită la gândul că se afla într-un palat. Curând, membrii anturajului meu au început să se adune şi să caşte gura la ea. Cei mai mulţi dintre ei nu văzuseră niciodată o lăptăreasă atât de aproape.

— Şi-a adus vaca, mi-a spus Ludovic. E afară în curte. Vreau să ieşi cu ea şi să o laşi să te înveţe cum să mulgi vaca şi să baţi unt.

Am râs.

— Dar ştiu deja foarte bine cum să mulg vaca! Mama ne-a învăţat pe toţi când eram copii şi le-am văzut pe lăptăresele de la Schönbrunn de multe ori făcând asta. Cât despre bătutul untului, am ajutat, dar durează ore întregi, să ştii. De ce să îmi petrec vremea cu astfel de sarcini, când sunt o mulţime de servitori care să se ocupe de ele?

— Pentru că îţi va prinde bine, a răspuns Ludovic pe un ton pe care îl folosea rar, un soi de voce de tată, însă unul dur, nu unul de treabă. Petreci mult prea mult timp cu activităţi

frivole, care nu-ţi îmbunătăţesc cu numic cunoştinţele. Văd croitoresele roind aproape zilnic în jurul tău. Îţi pierzi vremea comandând rochii noi, probându-le, modificându-le permanent şi pălăvrăgind despre ele cu prietenele tale prostuţe. Jumătate din viaţă ţi-o petreci mergând la baluri.

— Îmi place să dansez şi să mă simt bine. Nu e de aşteptat din partea delfinei să dea tonul la dans?

— E o chestiune de echilibru între plăceri şi muncă serioasă. Merg la vânătoare de plăcere, însă mai şi zidesc, sap pivniţe, studiez specii noi de plante şi învăţ să fac ceasuri. Tu, pe de altă parte, Madame, inventezi noi stiluri şi născoceşti nume noi pentru culorile la modă. Te aud vorbind despre ele – tăciuni încinşi, burta nerodului, pară necoaptă, ploaie murdară! Ce prostie! Lăptăreasa asta poartă şorţuri în asemenea culori?

Arătă spre fată, ai cărei obraji căpătară culoarea sângelui de porumbel, conştientă că toţi se holbau la ea.

— Nu! Poartă aceeaşi rochie simplă şi neagră în fiecare zi, şi un şorţ şi o bonetă albe şi curate. Am dreptate, draga mea?

— Da, sire.

Vocea îi tremura.

Am mers la dulapul unde îmi ţineam acele şi aţa şi am adus veşmântul la care lucram.

— Am multe abilităţi practice, i-am spus lui Ludovic, întinzând vesta colorată din satin pe care o făceam pentru rege, brodată cu irişi aurii şi argintii şi cu o monogramă

regală elaborată. Vezi, aproape am terminat acest dar pentru bunicul tău.

— Te-ai jucat cu broderia aia doi ani! Şi tot n-ai terminat-o!

— Dar bunicul tău e încântat de ea. „Adu-mi vesta, păpuşico”, îmi spune când mă vede. „Unde mi-e vesta?” Şi ştii cât de generos e cu mine – mi-a dat bijuteriile care îi aparţinuseră primei lui regine şi mi-a plătit toate rochiile. Nu mă întreabă niciodată dacă ştiu să mulg vaca!

Am văzut că umerii bietei lăptărese tremurau şi m-am apropiat de ea.

— Îmi plac vacile, am spus eu ca să o liniştesc. Foarte mult. Mi-o arăţi, te rog, pe cea pe care ai adus-o?

Cu o mulţime de curteni în urma noastră, am lăsat-o să mă conducă în curte, unde o vacă maronie bine periată, cu panglici albastre împletite în coadă, era legată de un stâlp.

— E foarte frumoasă. O ai de mult?

— De trei ani, Madame. Am crescut-o de când era viţică. A câştigat premii la expoziţia agricolă de la Giverny.

Chipul fetei strălucea de mândrie.

— Serios? Îmi imaginez că are un lapte foarte bun.

Am continuat să vorbesc cu lăptăreasa, în timp ce vaca dădea din coadă, iar toţi acei gură-cască ce începeau să se plictisească se îndepărtau. Era evident că şi Ludovic plecase, căci atunci când m-am uitat după el era de negăsit.

14 noiembrie 1771

Stanny aproape că m-a doborât în după-amiaza asta, în timp ce alerga pe coridor către salonul regelui.

— A sosit, a sosit! l-am auzit eu urlând. S-a născut fiul meu!

Eu şi Loulou am mers în urma strigătelor agitate ale lui Stanny şi l-am auzit spunându-i majordomului regelui despre copil.

— Trebuie să-l văd pe rege! Trebuie să îi dau eu însumi vestea!

Faţa lui Stanny era vineţie şi i se tăiase răsuflarea.

Majordomul rămase impasibil în pragul salonului, blocându-i trecerea lui Stanny.

— Regele ia un purgativ, spuse el, îndepărtându-şi un fir de praf de pe livreaua aurită. A dat ordin să nu fie deranjat.

— Dar ştie că soţia mea e în durerile facerii. Va dori să afle cât mai repede veşti despre naştere!

— Încă nu mi-a comunicat această dorinţă, spuse majordomul, care trânti uşa salonului în faţa grăsună a lui Stanny.

După mai multe ore, am fost chemată în apartamentele regelui. Îi place să îl vizitez. Spune că îl înveselesc şi îl fac să se simtă tânăr.

Când am ajuns, Stanny încă stătea pe bancă, pe coridor, alături de mai mulţi paji tineri care aşteptau să îndeplinească vreun ordin pe care l-ar putea da regele. Era clar că Stanny încă nu îi transmisese vestea cea bună.

Majordomul deschise uşa şi mă lăsă să intru, însă îl ţinu pe Stanny la uşă, fapt care îl înfurie.

Când l-am întrebat pe rege dacă ştia despre copilul lui Stanny şi al Josephinei, acesta dădu din braţul lui subţire şi bătrân, într-un gest de nepăsare.

— Ce să nască altceva decât o creatură bolnăvicioasă, spuse el. Şi, probabil, la fel de urâtă ca părinţii lui.

18 august 1772

Regele îmbătrâneşte mai rapid ca niciodată. Pare mic şi sfrijit în haina lui de catifea, cu jiletcă de mătase. Vesta pe care i-am croit-o atârnă acum pe el, dar încă o mai poartă.

Într-o noapte, după ce eu şi Ludovic ne-am întors de la o seară de jocuri de cărţi din apartamentele regelui, Ludovic a izbucnit brusc în lacrimi.

— Oh, nu vreau! Nu vreau! Simt că se apropie cu paşi repezi.

Deja mă obişnuisem cu asemenea crize şi ştiam că, dacă aştept răbdătoare, se va calma şi vom putea vorbi. Când s-a oprit din plâns, a început să facă paşi frenetici prin cameră.

— Vezi cât de fragil a devenit? Nici nu-şi mai aduce aminte cum se joacă pichet şi adoarme din zece în zece minute. Zilele trecute l-am auzit pe Choiseul zicând că n-o mai duce şase luni.

— Iar eu, i-am spus lui Ludovic, l-am auzit pe doctorul Boisgilbert spunând că mai poate trăi mulţi ani. Tatăl lui n-a trăit şaptezeci şi cinci?

— De unde să ştiu eu?

— Caută, trebuie să scrie într-una dintre cărţile alea ale tale.

— Ce contează? Tot ce ştiu e că nu vreau ca următorul rege să fiu eu!

— Ludovic Îndărătnicul, aşa vrei să rămâi în istorie?

— E mai bine decât Ludovic Nefericitul.

Ştiam că nu trebuia să continui să mă cert cu soţul meu în privinţa acestei spaime permanente a lui. Cred că, atunci când va veni vremea, o să-şi facă datoria. Iar eu îl voi ajuta. Între timp, urmează un mare bal peste o săptămână şi o să am o rochie nouă, de culoarea Sabiei Ruginii. O să profit de ocazie pentru a uita de necazurile noastre şi a dansa până la răsărit.

CAPITOLUL 4

23 aprilie 1774

Acum sunt destul de sigură că în câteva zile sau săptămâni o să fiu regina Franţei. Regele s-a prăbuşit brusc cu două zile în urmă şi a trebuit să fie dus la pat. Eu şi Ludovic am fost informaţi şi ne-am dus îndată la apartamentele regale, unde se adunaseră chirurgii şi farmaciştii. Erau opt la număr şi toţi arătau foarte serioşi şi gânditori.

Nu ni s-a permis să intrăm în dormitorul regelui, doar Madame Du Barry e acolo. Doctorul Boisgilbert spune că nu îl putem vedea pe rege pentru că e prea bolnav, are febră şi nu recunoaşte pe nimeni.

Eu şi Ludovic aşteptăm aici de ore întregi. Ludovic îmi strânge mâna şi spune: „O să moară? O să moară?” Încerc să îl liniştesc şi ne rugăm împreună să se facă voia Domnului.

2 mai 1774

Încă stăm de veghe aici, în apartamentele regelui. Se simte mai rău. Ştim asta, pentru că doctorul Boisgilbert evită să răspundă la întrebările noastre şi pentru că vedem privirile îngrijorate de pe chipul chirurgilor şi farmaciştilor când intră şi ies în timpul zilei. Acum sunt zece.

Ca să treacă timpul mai repede, am hotărât să încep să scriu din nou în acest jurnal. M-am oprit anul trecut, căci unul dintre spionii contelui Mercy l-a găsit, a spart lacătul cu care era închis şi l-a citit.

Toate secretele mele i-au fost dezvăluite contelui, care mi-a ţinut o predică despre cum trebuia să mă maturizez şi să

fac ceea ce era de aşteptat, nicidecum să încerc să îl mai văd pe Eric.

Ştiu unde îmi voi ţine jurnalul, acum că am început să scriu din nou în el. Într-o ascunzătoare mai bună.

3 mai 1774

Croitoresele mele îmi cos rochii negre de doliu. Regele a trimis după arhiepiscopul Parisului, să se spovedească. Toată lumea e uimită. Nu s-a mai spovedit de patruzeci de ani.

4 mai 1774, după-amiază

Regele Ludovic moare. S-a spovedit. Servitorii pun rămăşag între ei în ce zi şi la ce oră o să moară. Unii dintre ei, cei care l-au slujit vreme îndelungată, plâng.

I-am cerut de mai multe ori doctorului Boisgilbert să îmi permită să îl văd. Până acum a refuzat.

4 mai, miezul nopţii

Am tras o spaimă teribilă.

În noaptea asta, doctorul Boisgilbert, care e obosit după atâtea zile de veghe la căpătâiul regelui, a intrat în anticameră şi mi-a făcut semn. Ludovic dormea pe o canapea şi sforăia tare.

— Nu mai are mult, a spus doctorul. Puteţi să-l vedeţi. Nu îl atingeţi.

A plecat, iar eu m-am dus la uşă şi am deschis-o încet.

Dintr-odată, un miros teribil m-a asaltat şi mi-am adus aminte imediat unde mai simţisem acel miros: când murea biata mea soră Josepha. În lumina lumânărilor, vedeam faţa regelui, neagră de la vărsat şi acoperită de umflături. Ochii îi erau închişi şi îl auzeam cum se chinuia să respire.

Madame Du Barry era lângă pat. La început am crezut că îi ţinea mâna regelui, însă apoi mi-am dat seama că încerca să îi scoată inelele.

— Pleacă! am strigat eu. Pleacă, hoaţo! Cotoroanţă ce eşti!

Am strigat după gărzi şi le-am dat ordin să o scoată de acolo pe Madame Du Barry, ale cărei ţipete ascuţite şi aspre de protest erau cu adevărat alarmante.

— De ce să nu am eu inelele lui? strigă ea către mine, înjurând. El nu mai are nevoie de ele! Le-am câştigat!

— Tot ce ai câştigat, am spus eu cu furie, în timp ce soldaţii o scoteau din cameră pe amanta regală, e o celulă în închisoare. Acum, dispari din ochii mei.

După ce a plecat, m-am apropiat cât am îndrăznit de mult de patul regelui.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, bătrâne, am şoptit eu, să te scutească de durere.

Cu un vaiet, regele şi-a deschis ochii cu cearcăne roşii. M-a văzut şi m-a recunoscut.

— Păpuşica mea, murmură el, apoi adormi din nou.

Tremuram când am părăsit încăperea. Mă întreb dacă voi mai putea dormi, căci îmi amintesc chipul său hidos, duhoarea teribilă şi imaginea unei Madame Du Barry lacome şi hoaţe, furând inele de pe degetele albe şi subţiri ale regelui.

10 mai 1774

De azi sunt regină, iar Ludovic e rege. Bătrânul rege nu mai e, Dumnezeu să-l odihnească.

11 mai 1774

Suntem în drum spre Choisy. Acum toată lumea mi se adresează cu „Madame regina”, nu cu „Madame delfina”; chiar şi Sophie. A trebuit să plecăm de la Versailles, întrucât este interzis ca noul rege să stea în palatul în care a murit vechiul rege, cu atât mai mult cu cât ştim că a avut vărsat, nu febră cataralâ, după cum încercase doctorul Boisgilbert să ne facă să credem. Toţi se tem de vărsat, aşa că palatul s-a golit rapid.

Îndată ce vestea despre moartea regelui s-a răspândit în şoaptă pe coridoare, o mulţime de oameni s-au repezit spre apartamentele lui Ludovic. Camerele sunt ticsite cu servitori şi oficiali care doresc numiri noi. Când nu îl pot vedea pe Ludovic, aceştia încearcă să obţină audienţă la mine. Nu pot să văd pe toată lumea şi să le răspund tuturor, aşa că fug.

Ludovic mi-a promis că o să am un loc unde să mă pot retrage şi care să fie doar al meu. Când vom reveni la Versailles, spune că îmi va da Le Petit Trianon, o căsuţă adorabilă în grădinile palatului, care îmi va aparţine în totalitate.

25 mai 1774

Peste tot e haos. Nu mai există ordine. Nimic nu merge cum trebuie. Nervii sunt întinşi, suntem înconjuraţi de conflicte.

Încep să îmi dau seama ce se întâmplă, cu toate că încă nu sunt sigură. Cred că înainte de moartea bătrânului rege, ducele de Choiseul şi Madame Du Barry erau cei care guvernau cu adevărat. Deşi erau duşmani, împreună îl conduceau pe rege şi, implicit, pe toţi miniştrii şi servitorii acestuia, care făceau ceea ce li se cerea, mai mult sau mai puţin.

Acum că Choiseul a fost demis din funcţie şi alungat, iar Madame Du Barry, la insistenţa mea şi a lui Ludovic, trăieşte în exil pe una dintre proprietăţile ei, căpătate pe nedrept, nu mai e nimeni care să conducă la curte şi să facă lucrurile să meargă cum trebuie.

Uneori mă simt ca şi când un vârtej trece prin palat, trimiţând oamenii şi lucrurile în toate direcţiile. Tot ce pot să fac e să mă ţin strâns de vreun obiect greu, cum ar fi un stâlp de marmură sau vreo statuie de fier, aşteptând ca vântul puternic să treacă.

1 iunie 1774

În îmbulzeala care s-a creat la ceremonia de ieri dimineaţă, cineva a tăiat toţi ciucurii auriţi de la perdele.

9 iunie 1774

Ludovic a devenit obsedat să economisească bani. Ministrul de Finanţe, Monsieur Turgot, i-a băgat în cap că în trezorerie nu mai sunt mulţi bani. Aşa că Ludovic se plimbă prin palat murmurând: „Economie, economie” şi dând ordine oamenilor să reducă din cheltuieli.

A dat buzna în apartamentele mele când eram cu croitoreasa Rose Bertin şi probam noua mea rochie din mătase de culoarea Coapsei Purecelui. Loulou se afla şi ea acolo, căci o numisem prima doamnă de companie. Ludovic a venit la Loulou şi s-a holbat atât de intens la faţa ei, încât ea a făcut un pas în spate.

— Maiestate, spuse ea, făcând o reverenţă.

— Te cunosc, anunţă el. Te-am văzut la un bal. Erai prea gătită. Cheltuieşti prea mulţi bani pe rochii. Se întoarse spre mine. De asta am venit, mi se adresă apoi pe un ton oficial. Mi s-a adus la cunoştinţă, madame, că toată lenjeria dumneavoastră e înlocuită din trei în trei ani. E adevărat?

— Aşa e obiceiul, cred, şi aşa a fost de pe vremea străbunicii dumneavoastră.

Nu ştiam să fie adevărat, însă am spus-o oricum. Dacă Madame de Noailles ar fi fost aici, având grijă de apartamentele mele, ar fi ştiut.

— Spuneţi-mi, chiar aveţi nevoie de lenjerie de corp nouă atât de des? Spălătoresele vă spală lenjeria atât de rău că se toceşte din trei în trei ani? Nu! Răspunsul este nu. De acum înainte va fi schimbată doar o dată la şapte ani!

— Dar, Maiestate, spuse Loulou, aţi vrea ca soţia dumneavoastră să poarte zdrenţe pe sub rochiile ei frumoase?

Ştiam că îl tachina pe Ludovic şi abia mă stăpâneam să nu râd. Rose Bertin, îngenuncheată pe podea, cu capul aplecat peste tivul rochiei mele, zâmbea.

— Mai bine să umble ea în zdrenţe decât să dea statul faliment, s-a auzit sentinţa regelui. Şi dacă tot discutăm de economii în materie de îmbrăcăminte, am încă o cerere. Chestiile alea ca nişte coşuri, pe care voi, femeile, le purtaţi pe sub rochii.

— Crinolina, am spus eu.

— Au devenit prea mari. De acum o să fie limitate la... la... doi metri.

— Doi metri! Dar moda de acum cere ca fustele să fie late de cel puţin patru metri. Doar Maiestatea Voastră nu doreşte să impună moda.

Regele o fixă pe Loulou cu privirea lui mioapă.

— Şi de ce nu? Strămoşii mei au dat legi legate de cheltuieli în secolele trecute şi au stabilit ce materiale să

se poarte, ce blănuri şi aşa mai departe. Ei bine, astea sunt legile mele privitoare la cheltuieli. Fără coşuri mai mari de doi metri!

A ieşit, lăsându-ne să ne prăpădim de râs. E atât de absurd ca Ludovic să-şi imagineze că poate să intervină în hainele pe care le purtăm. Se culcă la unsprezece în fiecare noapte, când distracţia noastră abia începe. Mă duc în apartamentele lui Loulou sau o vizităm împreună pe Yolande de Polignac, care dă baluri chiar şi de sărbători, sau facem plimbări, la lumina torţei, prin grădini. Loulou ne duce intenţionat pe toate la Înălţimile Satory, unde din când în când îl mai întâlnesc pe Eric, iar când ajungem acolo, mă înghionteşte şi râde. Doar ea cunoaşte secretul meu despre Eric şi mă îngrijorez să nu cumva să îl ghicească şi alţii. Până acum nu s-a întâmplat asta.

22 iunie 1774

Noaptea trecută târziu, Chambertin a venit în camerele mele însoţit de un servitor, un băiat tânăr care se ţinea de-o parte şi era vizibil suferind. Faţa şi braţele sale erau însângerate, iar livreaua lui din catifea albastră şi pantalonii erau pătate şi sfâşiate. În ciuda rănilor, băiatul a făcut o plecăciune adâncă şi nu şi-a ridicat privirea din pământ.

Cu toate că trecuse de miezul nopţii, eram încă îmbrăcată. Fusesem la un bal, iar apoi în apartamentul Yolandei, să beau o ceaşcă de ciocolată caldă. Mă simţeam obosită şi un pic ameţită după plăcerile pe care mi le oferisem în acea seară. Mi-a luat un moment să îmi dau seama că

valetul soţului meu venise cu o treabă urgentă şi avea nevoie de ajutorul meu.

— Ce s-a întâmplat, Chambertin? S-a petrecut vreun accident? Ştiu că nu poate fi vorba despre Ludovic, care s-a băgat în pat de ore bune.

— Nu, Maiestate. Vă rog să îmi iertaţi venirea la o asemenea oră, însă nu ştiam spre cine să mă îndrept.

— Te rog să intri. O să îl chem îndată pe doctorul Boisgilbert să îl vadă pe băiat.

— Nu, nu, nu îl chemaţi pe doctor. Asta trebuie să rămână o chestiune privată.

Simţind neliniştea lui Chambertin, i-am chemat pe el şi pe servitor în dormitorul meu, unde o Sophie luată prin surprindere, care moţăia pe o canapea, îşi puse halatul şi mă privi, aşteptând să spun ceva. Căţeii veniră lătrând fericiţi spre mine, însă i-am trimis din nou în colţul lor. Chambertin mă conduse la un alcov.

— Maiestate, acest băiat este unul dintre pajii prinţului Stanislaus, însă nu se poate întoarce în serviciul lui. Dacă o face, va fi ucis. Sunt sigur de asta.

L-am privit pe băiat, care stătea cu capul plecat şi cu faţa schimonosită de durere. Era foarte tânăr, avea vreo treisprezece sau paisprezece ani.

— Poate rămâne aici.

M-am dus la băiat şi l-am întrebat cum îl cheamă, asigurându-l că vom avea grijă de el. Când am făcut un semn cu capul, Sophie şi-a adus cutia cu alifii, unguente şi

bandaje. I-am spus să îl ducă pe băiat în atelierul de dulgherie al lui Ludovic, de la mansardă, unde erau câteva camere nelocuite, pline cu vechituri şi cu piese de mobilă veche.

— Vă mulţumesc, Maiestate.

— Spune-mi ce s-a întâmplat.

— După cum ştiţi, prinţului îi plac foarte mult băieţii tineri şi chipeşi. Unii îi răspund la dorinţe, dar alţii nu. Atunci el se înfurie şi îi bate. L-a mai bătut pe băiatul acesta şi înainte, însă nu atât de rău. Dacă nu aş fi trecut din întâmplare pe acolo şi n-aş fi auzit strigătele de ajutor ale băiatului, mă tem că...

— Da, înţeleg.

Stanny. Stanny cel furios şi frustrat. Stanny cel care, aşa cum umbla zvonul, prefera băieţii în locul femeilor. Acum că speranţele sale de a-i lua locul lui Ludovic se spulberaseră, îşi descărca furia pe pajii săi.

— N-am vrut să afle doctorul Boisgilbert. Ar fi anunţat incidentul întregii curţi.

— Nu, sigur că nu. Am stat o clipă pe gânduri. Întrebarea e unde ar fi cu adevărat în siguranţă? Dacă prinţul află că l-am luat în anturajul meu ca paj, va fi furios.

— Prinţul Stanislaus are multă răutate în suflet, spuse Chambertin, şi nu iartă.

— Atunci, băiatul trebuie să plece la Viena. O să-l trimit cu contele Mercy, când va pleca, în septembrie, la

Schönbrunn. Între timp se poate ascunde în atelierele de lucru ale lui Ludovic. Stanny nu merge niciodată acolo.

Sophie spune că tânărul Monsieur de la Tour se odihneşte şi se simte mai bine astăzi. Are o coastă ruptă şi multe vânătăi, toate umflate, însă i-a bandajat ea pieptul şi i-a dat un preparat cu opiu ca leac pentru durere. E cât se poate de uşurat că a scăpat de Stanny, şi a fost nespus de bucuros când a aflat că va pleca la Viena. I-a spus lui Sophie că vrea să vadă lumea şi să devină soldat.

Cineva ar trebui să îl pedepsească pe Stanny şi să îl pună la locul lui.

1 august 1774

Ludovic mi-a spus azi-noapte că doi nobili i-au adus o actriţă tânără şi frumoasă de la Comédie-Française, sperând că o va face amanta lui. El a râs de ei şi a alungat-o pe fată.

L-am trimis pe tânărul Monsieur de la Tour la Viena cu contele Mercy. Băiatul a fost ascuns de Stanny, şi nimeni nu va şti unde s-a dus şi de ce.

16 ianuarie 1775

În sfârşit, am intrat din nou în posesia acestui jurnal!

L-am ţinut încuiat într-un cufăr de lemn, şi toamna trecută cufărul a fost mutat la Fontainebleau fără ştirea mea; abia

ieri mi-a fost adus înapoi. Curtea se mută atât de des încât nu pot fi niciodată sigură ce urmează să fie luat şi ce va fi lăsat. Trebuie să găsesc o ascunzătoare mai bună pentru jurnal.

24 ianuarie 1775

A nins din belşug în ultima săptămână, iar în această dimineaţă, când a ieşit soarele, împreună cu Yolande şi Loulou am ieşit să facem exerciţii în grădinile palatului.

Am alunecat pe pantele dealurilor, am făcut oameni de zăpadă şi am rupt ţurţurii de pe acoperişurile chioşcurilor din grădină. În timp ce mergeam prin grădina de trandafiri, am dat peste două obiecte tari şi, când ne-am uitat mai de aproape, ne-am dat seama că erau trupuri. Am îndepărtat zăpada şi am văzut că două femei bătrâne îngheţaseră acolo, cuibărite una în alta să-şi ţină de cald, cu o singură fâşie de pătură între ele.

La început, nici una dintre noi nu a spus nimic. Eram prea afectate de priveliştea şocantă.

— Şi când te gândeşti, am spus eu într-un final, după ce mi-am mai revenit puţin, că azi-noapte, în timp ce aceste biete femei erau aici şi degerau, noi dansam la balul lui Madame Solange.

M-am dus la abatele Vermond şi am aranjat să le ţină o slujbă celor două femei, însă, întrucât nu aveam nici cea mai vagă idee cine erau, au fost trimise la cimitirul săracilor din Saint-Sulpice pentru înmormântare.

3 martie 1775

Avem o iarnă grea, iar eu, Loulou şi Yolande strângem bani de la prieteni şi de la oficialii din palat ca să cumpărăm pâine pentru săraci. Maman obişnuia să facă asta la Schönbrunn. Abatele Vermond e responsabil să comande pâine de la bucătăriile palatului şi să supravegheze distribuirea ei la porţile clădirii dis-de-dimineaţă.

Ludovic râde de mine, însă mereu lasă zece sau douăzeci de florini de argint în cutia mea de aur pentru chetă, când crede că nu mă uit.

19 martie 1775

Sunt tulburări în Paris din cauza vremii rele şi a foametei, şi mai multe brutării au fost luate cu asalt. Asta nu s-ar întâmpla niciodată la Viena, pentru că soldaţii ar împiedica astfel de manifestaţii.

5 aprilie 1775

Contele Mercy a venit să îl viziteze pe Ludovic şi mi-a cerut să fiu prezentă la discuţia lor, fapt care l-a enervat pe rege.

Contele s-a întors de curând de la Viena, unde, spune el, acum Iosif conduce mai mult decât mama. Iosif îşi impune ideile în faţa tuturor, şi îmi dau seama că Mercy le consideră rele, chiar dacă nu spune deschis acest lucru.

— Cel puţin pe teritoriile austriece nu e foamete în vara asta, slavă Domnului, ne-a spus Mercy. Finanţele nu sunt gestionate bine, dar sunt gestionate. Spre deosebire de cele ale Franţei.

La aceste cuvinte, Ludovic, care păşea agitat prin cameră şi se uita la ceas, se opri şi îi aruncă o căutătură urâtă lui Mercy.

— Monsieur Turgot a făcut progrese mari în aducerea unor venituri, fapt care, din păcate, a fost neglijat pe vremea domniei bunicului meu.

— Monsieur Turgot a distrus economia.

Ludovic, care de obicei stă cocoşat, se îndreptă cu totul.

— Am eliminat multe lucruri care erau în plus. Eu însumi am concediat doi ajutori de grădinari şi am redus personalul de vânătoare la şapte oameni.

— Dar le-ai găsit tuturor posturi la coteţe şi la bucătării, i-am amintit lui Ludovic, care mi-a aruncat o privire furioasă şi a murmurat:

— Era lipsă de personal acolo.

— Problemele cu trezoreria Alteţei Voastre se întind mult dincolo de curtea regală. Cu toate că şi costurile palatului sunt, fără îndoială, exagerate. Mi s-a spus că anumite baluri costă până la o sută de mii de florini de argint.

La acest subiect, am tăcut. Habar nu aveam cât costă balurile noastre, însă eram sigură că foarte mult.

— Intenţia mea în discuţia cu amândoi este să vă transmit un mesaj din partea Alteţei sale imperiale.

Se referea la Iosif.

— Sire, se gândeşte la dumneavoastră ca la un frate drag, ceea ce îi şi sunteţi, prin căsătorie, iar la dumneavoastră, Madame, ca la sora lui preferată. Vă doreşte amândurora o domnie prosperă şi plină de succes. Şi vă oferă o listă de sugestii pe care insistă să le urmaţi.

Mercy scoase din mapa sa de piele o foaie de hârtie. Avea sigiliul imperial.

— Vă rog să vă gândiţi la aceste principii de domnie monarhică şi să le aplicaţi în deciziile dumneavoastră.

Ludovic luă cu stângăcie documentul ce i se oferea.

— Şi un ultim sfat: Nu lăsaţi aceste tulburări din capitală să vă scape din mână. Mi s-a spus că două mori de grâu au fost atacate, şi toate cerealele, furate.

Ludovic ridică din umeri.

— Sunt revolte pentru mâncare în fiecare primăvară, când rezervele de peste iarnă se termină. E inevitabil.

— Primăvara asta e altceva, Alteţă. Două lucruri îi stârnesc pe oameni: foametea şi furia. Foametea poate fi controlată prin scăderea preţului la pâine, ceea ce o implor pe Maiestatea Voastră să facă, cât mai curând posibil. Însă furia, acea furie care s-a răspândit prin capitală şi în satele de la ţară iarna aceasta, nu poate fi înăbuşită prea uşor. Oamenii dau vina pe miniştrii Maiestăţii Voastre pentru lipsa hranei. Şi chiar dacă nu înţeleg toate reglementările

domnului Turgot, au dreptate. Când foamea şi furia se unesc, nu poate ieşi decât dezastru.

După ce contele Mercy a plecat, m-am gândit la spusele lui. Încă rămăsesem cu mintea la acea discuţie când am ieşit să călăresc pe Bravane, însă era greu să nu te relaxezi când soarele era atât de cald, şi aerul, atât de plăcut, iar parfumul merilor înmuguriţi era atât de plin de promisiunea primăverii.

19 aprilie 1775

Ludovic a dat ordin tuturor brutarilor să scadă preţul la pâine.

2 mai 1775

În dimineaţa asta am fost trezită de un sunet ce semăna cu mugetul unei cirezi de vaci. Sophie, care doarme la picioarele patului meu când Ludovic nu e aici, era deja trează şi îşi îmbrăca halatul.

— Ce e zgomotul ăsta? am întrebat-o.

S-a dus la fereastră şi a tras draperia, apoi mi-a făcut semn să vin lângă ea. Vedeam în curtea de dedesubt zeci de servitori strigând şi alergând în şi din palat, în timp ce o escadrilă de soldaţi de gardă se adunase şi primea ordine de la un ofiţer călare.

Apoi, pe lângă sunetul ca un muget, am auzit o bubuitură îngrozitoare, urmată de ţipete din alte zone ale apartamentelor mele şi de o agitaţie şi mai mare în curte. Am auzit pe cineva strigând: „E poarta! Au dărâmat poarta!”

Am îmbrăcat în grabă o rochie de dimineaţă şi am ieşit în salon, unde servitoarele şi cameristele mele erau ghemuite una într-alta. Unele plângeau, toate fiind foarte speriate. Le-am spus să nu îşi facă griji, că orice s-ar întâmpla, vom fi în siguranţă, pentru că aveam protecţia regelui, soţul meu, şi a acelei Garde du Corps, paznicii regali.

Sophie m-a ajutat să îmi adun câinii şi cu toţii ne-am dus în camerele lui Ludovic, unde erau gărzi la fiecare uşă şi mai multe gărzi, afară pe coridoare. L-am văzut pe domnul Turgot, roşu la faţă şi cu o expresie foarte sumbră, ieşind împreună cu colonelul gărzii palatului şi cu mai mulţi miniştri din camerele lui Ludovic, după ce încercaseră să îi atragă atenţia asupra pericolului în care se aflau.

Ludovic era încă în cămaşa lui de noapte lungă şi albă, cu papucii lui verzi, vechi, în picioare, cercetând o muschetă pe care i-o dăduse un gardian şi chinuindu-se să îi regleze mecanismul de tragere.

Nu ştiu cât am aşteptat acolo, în apartamentele sale, în timp ce soldaţii intrau şi ieşeau, iar slujitorii se grăbeau să le aducă mesaje lui Ludovic şi ofiţerilor palatului. Părea că toată lumea vorbea în acelaşi timp, şi făcea mult zgomot şi agitaţie. Noi le stăteam în drum. Ne-am dus într-un alcov şi am urmărit tot de acolo ce se întâmpla.

Curând, am auzit focuri de muschetă afară, şi ţipete, şi urlete. În mijlocul acelui haos, o servitoare de la bucătăriile palatului a apărut cu un coş mare de prăjituri şi tarte, din care am mâncat cu lăcomie.

Imediat după aceea am auzit bubuitul unui tun. Trăgeau de pe acoperişul palatului. Cu fiecare detunătură puternică, podeaua se zguduia sub noi, şi mă întrebam dacă vechea clădire va putea face faţă. Ne-am spus rugăciunile cu toatele, iar unele dintre servitoarele mele, cele mai tinere şi mai timide, au început să plângă din nou. Bubuiturile s-au oprit după aproape un sfert de oră şi se părea că nu mai erau atât de mulţi oameni, iar haosul din camerele lui Ludovic se mai potolise. Acesta s-a retras să se îmbrace, iar când s-a întors, purtând uniformă de comandant de cavalerie, arăta într-adevăr a rege, aşa cum nu îl mai văzusem vreodată.

Pe la trei după-amiază, zgomotele, şi ţipetele, şi focurile de muschetă încetaseră. Încă auzeam caii tropăind în curte şi în afara ei, iar servitorii agitaţi intrau şi ieşeau, aducând mesaje pentru Ludovic şi plecând cu treburi.

Însă tiparele obişnuite ale vieţii de la palat au început să revină. Mi-am luat toate servitoarele, şi doamnele, şi câinii şi ne-am întors în apartamentele mele, unde unii se prăbuşiseră şi doreau să doarmă, iar alţii îşi reluaseră treburile. Părul meu a fost coafat de un André tremurând, care petrecuse ultimele câteva ore sub patul meu, iar apoi mi-a făcut toaleta, ca de obicei.

Încercam să-i liniştesc pe toţi, însă, desigur, doream să aflu ce se întâmplase. Intraserăm în vreun război? Oare zgomotul şi spaima aveau să revină? Ar trebui să ne mutăm în alt palat, unde să fim în siguranţă?

Într-un final, după cină, am aflat ce se petrecuse. Sătenii din vecinătate, de la Saint-Paul-d'Avray şi Saumoy, veniseră la porţile palatului dis-de-dimineaţă, aşa cum făceau întotdeauna, ca să-şi primească porţia de pâine şi resturile de mâncare de la Bouche du Roi, bucătăria privată a regelui. Abatele Vermond fusese acolo să le dea pâinea pe care o adunasem eu.

Însă în loc să ia pâinea şi să plece, sătenii au rămas şi au cerut mai multă. Mulţimea de la poartă s-a făcut tot mai mare. Au strigat la abatele Vermond şi au insistat să le aducă mai multă pâine. Acesta mi-a spus că cererea lor l-a înfuriat şi a strigat la ei: „Dar cine sunt eu, Iisus Hristos, să pot să înmulţesc pâinile?" Iar oamenii l-au huiduit şi l-au numit creatura regelui, care dorea să-i înfometeze pe toţi, ca să le poată lua pământurile.

L-au scuipat şi i-au sfâşiat hainele, iar când acesta a alergat spre palat să caute protecţie, sătenii, adunaţi deja cu sutele, au luat cu asalt porţile de fier şi au încercat să le dărâme.

Abatele Vermond e un om blând, foarte inteligent şi educat, complet diferit de părintele Kunibert cel morocănos şi irascibil. Aproape că nu l-am văzut vreodată pe abatele Vermond furios. Însă în seara asta era furios când a venit să îmi vorbească şi să se roage cu mine pentru sufletul celor care muriseră azi. A spus că sătenii erau nerecunoscători faţă de tot ce am făcut pentru ei şi faţă de protecţia de care se bucurau pentru faptul că locuiau atât de aproape de palatul Versailles.

— Oare nu ştiu că soldaţii regelui îi protejează de bandiţi şi îi împiedică pe jefuitori să le distrugă recoltele? Oare regele nu le ia fiii în armată şi le oferă fiicelor lor de lucru

în lăptăriile sale şi chiar în palat? Ca să nu mai spun că grădinarul-şef îi lasă să adune toamna ghindă, ca să-şi hrănească porcii, şi să ajute la adunarea castanelor, a merelor şi a cireşelor.

— Contele Mercy spune mereu că singurul lucru pe care îl ştiu sătenii e că cei care strâng birul pentru rege le iau tot ce au, iar brutarii regelui le cer prea mult pentru pâine.

— Oamenii ignoranţi îi dispreţuiesc pe superiorii lor. Îi ascultă, sunt speriaţi de ei, dar în sufletul lor îi dispreţuiesc.

Ne-am spus rugăciunile pentru cei morţi. Muriseră mulţi, căci tunurile trăseseră în mulţimea de oameni care năvălise în curtea exterioară, şi apoi cavaleria intrase călare în mijlocul lor, soldaţii tăind în stânga şi în dreapta cu săbiile lor ascuţite. Toată după-amiaza, căruţele intrau şi ieşeau încărcate de cadavre. În curte a fost răspândit nisip proaspăt, ca să acopere sângele. Mâine, mi-a spus abatele Vermond, poarta va fi reparată şi în curând nu va mai exista nici un semn care să arate ce s-a întâmplat azi.

Nu vor mai exista semne, însă eu îmi voi aminti.

28 iunie 1775

E atât de cald! Mi-e dor să intru într-un lac cu apă rece, îmbrăcată doar în cămăşuţă, însă nu pot să fac asta aici. Într-o după-amiază, eu, Loulou şi Yolande am plecat la Micul Trianon şi am alergat prin fântâni.

11 iulie 1775

André a creat un stil de coafură nou pentru încoronare. L-a încercat pe doamnele mele, iar în după-amiaza asta l-a încercat pentru prima dată pe mine. Mi-a pieptănat şi mi-a umflat bietul păr vreme de jumătate de oră, îngroşându-l cu pastă, apoi l-a înfăşurat în jurul a două suporturi groase de păr de cal şi a adăugat tot mai multe lungimi de păr fals, până când întregul turn elaborat a ajuns de aproape şaizeci de centimetri. Coroane de aur cu diamante în miniatură au fost împletite în şuviţe, ca să strălucească.

Efectul e minunat, însă abia pot să îmi întorc capul, iar agrafele care ţin întregul turn adunat mă înţeapă. Scalpul mă mănâncă de la toată pomada. Şi cel mai rău e că trebuie să dorm cu acest coc de încoronare până la ceremonie, care va avea loc abia peste câteva săptămâni.

29 iulie 1775

În sfârşit, pot să scriu despre încoronarea minunată a lui Ludovic, care m-a epuizat atât de mult, încât de atunci n-am făcut altceva decât să dorm.

El se temea foarte mult de încoronare, şi zile întregi înainte de ceremonie a mâncat în exces, îmbolnăvindu-se. A băut constant ceai de muşeţel, ca să îşi calmeze nervii, însă tot nu putea dormi. Mă ţinea trează cu zgomotul paşilor pe care îi făcea prin cameră.

Am crezut că o să dispară în locul său preferat, în cabana lui din pădurea Compiègne, ca să evite să fie încoronat,

însă a fost curajos şi a îndurat ceremonia. Am fost foarte mândră de el.

S-a aşezat pe tronul aurit din marea catedrală de la Reims, iar arhiepiscopul i-a pus coroana pe cap şi toţi cei din biserică au strigat: „Viaţă veşnică regelui!” şi au bătut din palme la nesfârşit. Au bătut din palme şi pentru mine şi au întins mâna să îmi atingă rochia, când am trecut pe lângă ei. Atât de multe mâini murdare strângându-mi veşmintele! Atât de multe chipuri rânjind, atâtea guri ştirbe strigând şi bucurându-se.

Pe drumul înapoi spre Versailles, Ludovic a sforăit în trăsură, încă purtând hermina şi catifeaua. Oameni săraci erau îngenuncheaţi pe marginea drumului şi strigau: „Daţi-ne pâine, Maiestate!”, însă nu aveam ce pâine să le dăm şi am mers mai departe.

CAPITOLUL 5

13 aprilie 1777

Iosif e aici! Nu l-am văzut de atâta timp, şi aş vrea să fiu lângă el în fiecare clipă. Nu pot să cred cât de mult s-a schimbat. Arată bătrân şi e aproape chel, ca în tablourile cu bunicul, din biroul lui maman. Hainele lui sunt demodate, dar spune că nu-i pasă. Părintele Kunibert îl însoţeşte, aşa că încerc să stau departe de el, ca să nu îmi ţină predici.

17 aprilie 1777

L-am minţit pe părintele Kunibert. I-am spus că nu mai scriu în jurnal şi că l-am pierdut cu ani în urmă. Spune că arăt ca târfa Babilonului cu părul meu ridicat astfel şi în rochiile mele de mătase.

— Oh, nu, părinte, l-a corectat Iosif cu un zâmbet, mai degrabă cu regina Babilonului.

— Şi tu babiloneşti o grămadă, frăţioare, am spus eu, făcându-l pe Iosif să râdă atât de tare, că toate cearcănele de sub ochii săi se adânciră. Te rog să îmi spui ce fac maman şi ceilalţi.

El se conformă şi îmi descrise numeroasele schimbări petrecute la curtea noastră de la Schönbrunn după plecarea mea. Erau multe de spus, iar lui Iosif îi place să vorbească. Într-un sfârşit, a ajuns la subiectul cel mai drag mie.

— Cum e maman? l-am întrebat. Spune-mi adevărul.

El mă bătu uşor pe mână.

— Draga noastră maman îmbătrâneşte. Pur şi simplu. O lasă puterile. Are durerile obişnuite ale vârstei, însă mai e ceva care o distruge şi împotriva căruia nu poate lupta – îi e teamă.

— Se teme de chinurile iadului, explică părintele Kunibert. E o păcătoasă.

Iosif îl ignoră şi continuă:

— Pe măsură ce slăbeşte, o sperie gândul că va pierde puterea. Îmi încredinţează mie tot mai multe dintre responsabilităţile ei, însă îmi poartă ranchiună pentru că le accept. Se teme că voi schimba imperiul, şi are dreptate. Îl voi schimba. În ciuda ideilor ei învechite, e o femeie foarte înţeleaptă şi cu vederi largi. Se gândeşte la viitor şi este înspăimântată de faptul că nu poate să mai facă nimic pentru a preveni schimbările care vor urma.

Nu ştiu ce vrea să spună Iosif, însă simplul fapt că îl aud vorbind despre aşa ceva e suficient ca să mă sperie.

— Viitorul, ha! făcu părintele Kunibert dispreţuitor. E chiar aici, în Apocalipsă. Lumea asta n-are nici un viitor. O să se sfârşească, şi asta curând. Avem toate semnele: ciumă, molimă, războaie, zvonuri de războaie...

— O să fie război? l-am întrerupt, întrebându-l pe Iosif. Aşa spune mereu contele Mercy.

Iosif mă privi.

— Mama noastră m-a trimis aici ca să ajut la menţinerea păcii. De aceea stau de vorbă cu tine, aşa cum ar fi făcut ea, dacă ar fi putut călători atât de departe şi dacă s-ar fi putut desprinde de treburile din Viena, ceea ce nu a fost cu putinţă. Dacă-mi permiţi să fiu direct, Antonia, şi nu prea ştiu cum să vorbesc altfel, comportamentul tău frivol şi faptul că încă nu ai un fiu fac mult mai mult rău Austriei decât îţi imaginezi. Iar rezultatul poate fi foarte bine un război.

— M-au poreclit târfă austriacă.

— Şi chiar mai rău.

— Ce poate fi mai rău? am întrebat.

— Târfa Babilonului, răspunse părintele Kunibert şi ieşi din cameră dând din cap.

Eu şi Iosif am luat cina împreună în privat, doctorul Boisgilbert fiind singurul nostru oaspete. Am discutat despre Ludovic.

— Are o uşoară diformitate a prepuţului, nimic mai mult, îi spuse doctorul lui Iosif. Antonia ştie despre asta. I-am explicat problema. Două sau trei incizii rapide ar îndrepta totul. Însă nu poate înfrunta durerea. Leşină doar când se uită la cuţitele mele.

— Atunci de ce nu îl lăsaţi să leşine şi să faceţi apoi operaţia?

— Nu prea îmi stă în puteri să procedez astfel, cu atât mai puţin din proprie iniţiativă.

— Nu, sigur că nu, răspunse Iosif, pus deodată pe gânduri, dar dacă eu vă dau voie... dacă insist?

— Atunci presupun că nu aş avea de ales decât să mă supun.

— Şi dacă, continuă Iosif cu furculiţa în aer, se răneşte şi leşină, iar în timp ce îi puneţi la loc un os sau îi bandajaţi o rană vă aduceţi cuţitele şi rezolvaţi şi cealaltă problemă minoră?

— Cred că se poate face, în circumstanţe adecvate.

— Doctore, sunteţi şi vânător?

— Desigur.

— Atunci să îl însoţim pe rege când merge după o căprioară, sau un mistreţ, sau un alt animal obositor pe care trebuie să îl măcelărim sezonul ăsta. Poate va avea un accident.

— Nu un accident grav, am spus eu, alarmată de ceea ce putea pune la cale Iosif.

— Dacă e la fel de stângaci pe cal precum e pe ringul de dans, cu greu o să poată evita să nu cadă.

Era adevărat, Ludovic cădea de multe ori când călărea. Odată s-a lovit la cap şi timp de jumătate de oră a fost leşinat.

— Când merge iar la vânătoare?

— Acum că vremea e frumoasă, merge aproape zilnic, am spus eu. Îmi aduce trofee. Am un dulap plin cu urechi, coarne şi cozi mirositoare pe care soţul meu mi le-a oferit de-a lungul anilor, dovezi ale talentului său de vânător.

— Atunci mai ai un trofeu de câştigat, zâmbi Iosif. O bucăţică de prepuţ regal. Vânat pentru vânat, nu, doctore?

27 aprilie 1777

Au reuşit.

Iosif şi doctorul Boisgilbert au mers la vânătoare împreună cu regele, şi l-au îmbătat atât de rău pe Ludovic încât acesta a încercat să sară peste un gard şi a căzut. A avut

dureri mari de la vânătăile de pe picioare şi spate, iar doctorul i-a dat un somnifer puternic. Abia dacă a reacţionat când l-au ridicat şi l-au urcat în căruţa unui fermier ca să-l aducă iar la palat. Pe drum au oprit ca să pună o copertină peste căruţă, căci începuse să plouă. Sub copertină, doctorul s-a grăbit să facă operaţia.

Ludovic are şi azi dureri şi se odihneşte.

2 mai 1777

În sfârşit.

10 mai 1777

Totul s-a schimbat. Acum sunt femeie şi, curând, sper că voi fi şi mamă. Ludovic e la fel de încântat de sex ca un copil de o jucărie nouă. Mă ruşinez să scriu lucrurile infantile pe care îi place să le facă. Din fericire, le am pe Loulou şi pe Yolande cu care să vorbesc, şi pe Madame Solange de asemenea, chiar dacă Iosif m-a prevenit că nu trebuie să fiu văzută vreodată vorbind cu ea, căci imaginea mea ar avea de suferit. Le spun totul şi ele râd şi mă asigură că soţul meu se poartă ca un mire proaspăt şi fără experienţă, ceea ce şi este.

Sunt sigură că Ludovic o să mă lase însărcinată, căci are chef atât de des, încât e foarte probabil să producă un rezultat bun. Sophie nu spune prea multe, însă observ că zâmbeşte mai mult în ultimul timp şi se uită la burta mea când mă îmbrac. Iosif zâmbeşte şi el în ultima vreme, şi m-

a făcut să-i promit că primul meu fiu va fi botezat Ludovic-Iosif.

3 august 1777

În după-amiaza asta l-am aşteptat pe Eric în Templul Dragostei de lângă Micul Trianon. A întârziat, lucru care nu-i stătea în fire, iar în timp ce îl aşteptam, îmi făceam vânt cu evantaiul, slăbindu-mi betelia rochiei de dantelă albă. Pernele de pe banca de lemn pe care stăteam erau moi şi mă simţeam ameţită, aşa cum eram aşezată acolo, în mijlocul grădinii, în aerul înmiresmat de parfumul de trandafiri şi de salcâmi galbeni. M-am rezemat pe perne şi am închis ochii.

Probabil adormisem, căci sunetul vocii lui Eric m-a trezit.

— Cât de încântător arăţi aşa cum stai acolo, spuse el blând.

— Vino, e loc pentru doi.

— Tânjeam după momentul ăsta, ştii cât de mult tânjeam.

— Dragul meu Eric.

M-am ridicat în capul oaselor, iar el s-a aşezat pe bancă lângă mine. Zâmbea, însă am observat semne de îngrijorare pe fruntea lui frumoasă şi o urmă de nelinişte în ochii lui negri minunaţi, când se aplecă să mă sărute.

Mi-era greu să mă stăpânesc şi l-am sărutat şi eu cu pasiune. După o vreme îmi dădu drumul, aşa cum făcea de fiecare dată, voinţa lui fiind mai puternică decât a mea.

— Cred că Amélie bănuieşte că ne întâlnim în secret. O vreme, nu trebuie să te mai văd. De dragul tău o să mă prefac că sunt îndrăgostit de altcineva, pentru ca Amélie să-şi îndrepte gelozia spre o altă femeie, nu spre tine.

Îmi sărută mâna, apoi obrazul, care era ud de lacrimi.

— Înţeleg, am bâiguit. Sigur, ai dreptate. Nu trebuie să existe nici o îndoială şi nici o bârfă în privinţa fidelităţii mele. Deja circulă destule zvonuri.

Era adevărat. Oamenii spuneau că eram amanta contelui d'Adhemar, a prinţului de Ligne şi a bogatului conte maghiar Esterházy, şi chiar a fratelui celui mai tânăr al lui Ludovic, Charlot, a cărui companie îmi plăcea şi despre care se ştia că era iubitul multor femei de la curte.

Eu şi Eric ne-am despărţit tandru şi mă aştept să nu-l mai văd între patru ochi o vreme. Desigur, îl văd des când sunt şi alţii prin preajmă, din moment ce îndatoririle sale îl aduc frecvent în apartamentele mele sau ale soţului meu. De asemenea, are grijă şi de grajdurile mele de la Micul Trianon. E înnebunitor să mă aflu atât de des în apropierea lui, să simt fiorul pe care îl stârneşte întotdeauna în mine prezenţa lui, şi totuşi să fiu nevoită să păstrez distanţa formală şi corectă.

E înnebunitor, e nefiresc. E crud. Dacă Eric ar fi fost soţul meu, în locul lui Ludovic, cât de fericită aş fi! Între timp, mă îngrijorez şi aştept.

27 august 1777

Amélie e însărcinată din nou. Mi-a adus o medalie a Sfintei Lucia, pe care spune să mi-o pun sub pernă ca să-mi aducă un copil.

A făcut o plecăciune scurtă când mi-a oferit-o şi şi-a ridicat privirea spre mine, plină de şiretenie, însoţită de un zâmbet abia schiţat pe chip.

— Sfânta Lucia vă va aduce un copil, spuse ea pe un ton ascuţit, dacă îi sunteţi credincioasă doar soţului dumneavoastră şi lăsaţi în pace bărbaţii altor femei.

— Stăpâna noastră e o soţie credincioasă, spuse Sophie cu asprime.

— Sper să fie aşa, ripostă Amélie. Nici măcar tu nu o poţi supraveghea tot timpul.

— Uiţi unde ţi-e locul, Amélie. Vezi-ţi de treabă.

— O să-mi văd de treabă, Alteţă, dacă şi dumneavoastră vă vedeţi.

— Ar trebui să o daţi afară pe fata asta impertinentă, m-a sfătuit Sophie după ce Amélie a plecat.

Însă, desigur, nu o puteam da afară pe Amélie. Nu puteam risca să împrăştie bârfe duşmănoase sau să îl oblige pe Eric să plece de la curte.

— Îşi face treaba bine, remarcă Loulou, ştiind motivele pentru care doream ca Amélie să rămână în anturajul meu. O să insist să vorbească respectuos.

20 octombrie 1777

Toate femeile de la curte, inclusiv eu, purtăm o coafură nouă. Se numeşte „coc american”. Panglici roşii, albe şi albastre şi mici steaguri americane sunt împletite în părul şi în podoabele noastre de păr. Am dat startul acestei mode când faimosul american Benjamin Franklin a fost adus la ceremonia de dimineaţă a soţului meu de către Iosif, iar Ludovic şi domnul Franklin au vorbit neîncetat despre invenţiile acestuia din urmă.

Le dăm americanilor arme şi hrană ca să îi ajutăm în lupta împotriva britanicilor, însă totul va fi făcut în secret.

14 decembrie 1777

Iarna e mohorâtă, iar eu sunt deja cu moralul la pământ. Acum ştiu sigur că nu voi putea avea vreodată copii. Maman mi-a trimis o centură binecuvântată de Sfânta Radegunde, să o port în pat. E o relicvă preţioasă de la abaţia Melk, brodată cu rugăciuni secrete şi simboluri oculte, şi se spune că niciodată nu a dat greş.

Loulou şi Yolande mă privesc cu milă. Ştiu cât de mult îmi doresc şi am nevoie de un copil. Mercy m-a informat că, mai nou, se vorbeşte despre găsirea unei metode prin care să fiu dată la o parte şi să îl căsătorească pe Ludovic cu altcineva. Nimeni nu doreşte ca Stanny să devină rege, iar dacă Ludovic ar muri, Stanny ar urma la tron. Dacă Stanny ar muri, atunci i-ar lua locul Charlot, iar după Charlot ar veni fiii lui. Charlot şi soţia lui cea prostuţă, Thérèse, au deja trei copii.

Când îmi vor fi ascultate rugăciunile?

3 ianuarie 1778

O mie de lumânări scânteiau pe scara lungă cu prilejul balului organizat de Yolande noaptea trecută, iar când am început să urc treptele, muzicienii cântau un acord vienez minunat.

Îmi aduc aminte că îmi spuneam că interpretează acea melodie doar pentru mine, deoarece ştiau cât de mult îmi plăcea, şi că am ridicat privirea înspre capătul scărilor, după care... oh... memoria mi se fragmentează asemenea unui caleidoscop, iar imaginile mi se înceţoşează în minte.

Căci atunci l-am zărit venind spre mine, pe scări, pe cel mai frumos bărbat pe care îl văzusem vreodată. Purta o uniformă albă şi arăta atât de înalt, şi de zvelt, şi de distins... nu, mai mult decât distins, aproape ca o statuie de marmură a unui zeu grec ce prinsese viaţă. Avea părul blond, uşor ciufulit de vânt, căci bănuiam că intrase de afară, şi zâmbea, nu doar cu buzele, ci şi cu ochii lui albaştri şi frumoşi, şi cu întregul său chip.

Mi s-a tăiat respiraţia şi l-am privit lung, uitând de tot ce era în jurul meu, în timp ce el cobora scările spre mine. Probabil că muzicienii continuaseră să cânte, însă nu le mai auzeam muzica. În jurul meu, oamenii veneau şi plecau, alţii dansau şi vorbeau pe ringul de dans de la parter, dar eu nu percepeam nimic din toate astea. Nu-l vedeam decât pe bărbatul blond şi zâmbitor în uniformă albă, întinzând mâna spre mine cu prietenie, în timp ce se apropia de mine cu încetineala unui vis.

— Alteţă, spuse el pe un ton profund şi ispititor.

I-am întins mâna mea mea mică, pe care a apucat-o cu mâna lui mult mai mare, apăsându-şi buzele calde pe încheietura mea. Am simţit un foc aprinzându-se în acel loc şi răspândindu-se pe tot braţul, în pieptul meu, pe gât şi pe obraji. Nu puteam vorbi. Nu mă puteam mişca, nu puteam gândi.

Cumva momentul trecu, şi următorul lucru pe care îl ştiu e că stăteam în cercul meu de prieteni, şoptind către Loulou:

— Cine este bărbatul acela frumos?

— Contele Axel Fersen. Tocmai a venit din Suedia. Tatăl lui este feldmareşalul Fersen din armata suedeză.

— Spune-mi că nu se întoarce imediat în Suedia.

— Să aflu?

— Da. Nu. Oh, da, te rog, află. Invită-l... invită-l la cină în apartamentele mele mâine noapte.

Am privit-o cu colţul ochiului pe Loulou făcându-şi drum prin sala aglomerată către locul în care se afla contele Fersen, mai înalt decât majoritatea bărbaţilor din jurul său, cu părul său blond sclipind în lumina lumânărilor. Au vorbit puţin, iar apoi Loulou s-a întors lângă mine. În acel moment, el m-a privit preţ de o clipă şi, înainte să-mi întorc capul, mi s-a părut că văd pe buzele lui urma unui zâmbet.

Mâine îl voi vedea din nou. Oare voi putea dormi în noaptea asta?

5 ianuarie 1778

Noaptea trecută, Axel a venit la cină şi, îndată ce a intrat în încăpere, am simţit din nou impactul ciudat şi minunat al prezenţei sale. Privirile ni s-au întâlnit şi, chiar dacă nu era lângă mine, am văzut, sau mi s-a părut că am văzut, o expresie de recunoaştere pe chipul lui frumos. Nu de recunoaştere a mea ca Antoinette, ci un gen complet diferit de recunoaştere, ca şi când aş fi fost o persoană apropiată lui, pe care o ştia de multă vreme. Nu pot să descriu, însă am simţit asta, şi ştiu că şi el a simţit la fel.

La cină am avut doisprezece invitaţi. Ludovic nu era prezent. Niciodată nu venea la cinele mele târzii, preferând o cină servită devreme de către Chambertin, după care se retrăgea la culcare, cu o cutie de bomboane în mână.

Axel stătea la masă în faţa mea, între Yolande şi bătrâna ducesă de Lorme, în vârstă de şaptezeci de ani, care are probleme cu auzul. Era un partener de discuţie inteligent şi se purta fermecător cu amândouă, dând din cap răbdător când ducesa îi înţelegea greşit cuvintele şi respingând complimentele uşuratice ale lui Yolande, presărate cu glume şi zeflemele uşoare.

În tot acest timp, în treacăt, nu contenea să îmi arunce priviri, fiecare dintre acestea amintindu-mi tulburător de apropierea noastră nerostită. Căci chiar îl simţeam foarte aproape în timpul acelei cine îndelungate, la fel de conştientă de prezenţa lui acolo, de partea cealaltă a mesei, pe cât eram de faptul că respiram, de bătăile propriei mele inimi. Nu ne-am vorbit direct, însă cât de multe ne-am spus fără cuvinte! Cât de multe am simţit!

Când seara s-a sfârşit şi mi-a luat mâna să mi-o sărute la plecare, am simţit cum îmi strecoară un bilet în palmă.

— Noapte bună, Maiestate, a spus el. Şi au revoir.

— Noapte bună, conte. Sper să vă revăd curând.

Abia aşteptam să citesc biletul.

„Pot să vin să vă văd mâine după-amiază la Micul Trianon?" scria el. „Vă rog, spuneţi da".

Am trimis un paj la locuinţa lui Axel, cu un bilet pe care era scris un singur cuvânt: „Da".

7 ianuarie 1778

Nu mă pot gândi decât la un singur lucru: Axel. Axel. Axel.

Lumea mea a fost întoarsă cu susul în jos, şi acum mă învârt şi ameţesc fericită de efect. Ce ameţeală minunată!

Nici nu ştiu ce cuvinte să folosesc aici, căci nu există cuvinte care să descrie ce mi se întâmplă. E ca şi când m-aş fi născut din nou. Ca şi când aş fi trecut un prag spre necunoscut, pe tărâmul inimii.

Abatele Vermond mi-a citit despre Viziunea Preafericită, când un sfânt zăreşte chipul lui Dumnezeu şi în faţa lui se deschide o nouă lume. Şi eu am avut Viziunea mea Preafericită. Am zărit pentru prima dată chipul iubirii.

Axel m-a vizitat ieri la Micul Trianon şi i-am spus lui Loulou să îl trimită imediat în camerele mele private. A păşit

peste prag, şi-a întins braţele, iar eu m-am repezit în braţele lui, lăsându-l să mă cuprindă ca şi când nu ar fi vrut să-mi mai dea drumul vreodată.

— Cum se poate? i-am spus eu pe un ton mirat, când, în sfârşit, mi-a dat drumul şi am rămas amândoi în picioare, ţinându-ne strâns de mâini, privindu-ne. Cum de te iubesc atât de mult, când nici măcar nu te cunosc?

Am vorbit fără să mă gândesc şi am fost surprinsă de îndrăzneala propriilor mele cuvinte. Însă erau adevărate. De ce să nu le rostesc?

— Îngeraşul meu, nu sunt cel mai în măsură om căruia să-i ceri o explicaţie. Tot ce ştiu e că sunt fermecat de tine.

Atunci m-a sărutat, prelung şi cu ardoare, iar în următoarea oră am fost pierdută într-o ameţeală dulce de bucurie şi plăcere. A fost un amant priceput şi tandru şi mi-a spus necontenit cât de frumoasă sunt, numindu-mă îngeraşul lui. Mi-a mângâiat obrazul şi mi-a netezit părul cu blândeţe, iar când ne-am uitat unul la altul nu mi-am mai putut întoarce privirea de pe chipul lui, atât de vrăjită eram de frumuseţea, de profunzimea şi de dulceaţa infinită a ochilor lui albaştri şi frumoşi.

M-am asigurat să avem parte de intimitate toată după-amiaza, şi la cină am avut frişcă cu căpşuni şi pateu din ficat de raţă, timp în care Axel mi-a spus totul despre viaţa lui, aplecându-se din când în când să mă sărute. Îmi place să îl aud vorbind. Se exprimă foarte bine în franceză şi în germană, însă are un accent suedez amuzant. Vocea lui e joasă şi profundă şi vorbeşte încet; de altfel, face totul fără grabă şi cu multă graţie.

Tatăl lui e un nobil important în Suedia şi consilier al regelui. Axel doreşte să fie ca el. Are multe onoruri şi decoraţii militare şi a participat la lupte. El glumeşte pe tema asta, dar eu sunt sigură că este foarte curajos.

Nu mă pot gândi la altceva decât la Axel. Mă simt copleşită de dragostea mea pentru el, simt că plutesc pe o mare vastă a dragostei, că mă încălzesc la soarele iubirii. Se spune că dragostea dintre doi oameni creşte încet de-a lungul timpului şi devine mai profundă şi mai bogată cu anii. Asta e o prostie. Acum ştiu că dragostea adevărată intră în viaţa noastră cu furia unei furtuni neaşteptate. Apare brusc şi e puternică. Nimic altceva nu mai contează. Raţiune, înfrânare, judecată, toate sunt măturate de forţa unui râu umflat care îşi inundă ţărmurile, şi nimic, nici gând, nici simţământ, nici măcar senzaţia de viaţă, nu mai poate fi la fel.

15 ianuarie 1778

Axel trebuie să apară din clipă în clipă. Urmează să meargă în America cu generalul Rochambeau, pentru a duce acolo soldaţi care să îi ajute pe americani să îi înfrângă pe britanici, duşmanii noştri. Vor lupta în pustietăţi, cu animalele sălbatice. Pericolele vor fi mari. Sunt îngrijorată pentru siguranţa lui, însă el doar râde şi spune că nici curtea de la Versailles nu i se pare un loc prea sigur.

A participat la ceremonia de dimineaţă a lui Ludovic în uniformă completă, iar când a fost prezentat, Ludovic i-a privit lung pieptul decorat cu atâtea panglici, stele

strălucitoare şi medalii de aur. Eu am stat lângă el, fără să spun nimic.

Ludovic a venit foarte aproape de Axel şi a spus destul de tare:

— De unde aveţi toate astea? Le-aţi furat?

Axel a zâmbit.

— Mi le-au dat pentru că m-am ascuns bine de bătaia focurilor, a spus el, arătând spre una dintre medaliile strălucitoare. Şi asta pentru că m-am ferit de artilerie.

Râsul puternic al lui Ludovic s-a făcut auzit în salonul mare. L-a bătut pe Axel pe spate cu putere.

— Asta e bună. O s-o ţin minte. „Pentru că m-am ferit de artilerie.” Asta e bună.

— Eu, unul, nu am fost vreodată în preajma vreunei bătălii, adăugă Ludovic, privindu-l pe Axel ca să îi vadă reacţia.

— Maiestatea Voastră este mult prea importantă pentru ţară, ca să-şi rişte viaţa în luptă, s-a auzit răspunsul său abil. E nevoie de dumneavoastră pentru a coordona bătăliile, nu pentru a lupta în ele.

— Cred că da, aşa e. De fapt, cred că mai mult aş încurca, recunoscu Ludovic cu sinceritate.

— Mi s-a spus că Maiestatea Voastră are o colecţie minunată de hărţi, spuse Axel, ocolind subiectul ciudat al valorii îndoielnice a lui Ludovic pe câmpul de luptă. Aveţi vreuna cu coloniile britanice din Americi? Mi-ar plăcea foarte mult să o studiez.

M-am îndepărtat ca să discut cu câţiva demnitari italieni şi nu i-am mai auzit. Mă simţeam neliniştită, aşa cum stăteam acolo, atât de aproape de amândoi, de soţul meu şi de bărbatul pe care îl iubeam cel mai mult pe lume. Speram că nu mă înroşisem de ruşine. La curtea asta, la fel ca la Schönbrunn, femeile socializează cu soţii şi cu amanţii lor într-un mod foarte firesc şi relaxat. Însă genul acesta de înşelăciune e nou pentru mine. Nu am simţit vreo stânjeneală sau ruşine în privinţa sentimentelor mele faţă de Eric, deoarece era un simplu servitor. Nici un servitor nu putea fi un rival adevărat pentru rege. Însă Axel, cu un rang atât de înalt, părând atât de natural în mijlocul splendorilor de la Versailles, era complet altceva. Şi trebuie să recunosc că dragostea mea pentru Axel este mult mai puternică decât dragostea mea pentru Eric, aşa cum raiul se află deasupra pământului.

24 ianuarie 1778

Pleacă peste trei săptămâni. Nu pot îndura gândul despărţirii de el. Ce o să mă fac?

27 ianuarie 1778

În după-amiaza asta, eu şi Axel am stat întinşi în faţa focului, goi, tolăniţi pe o blană groasă de urs, iar afară ningea. Răbufnise o furtună puternică, iar afară erau troiene de zăpadă peste tot. De la ferestrele mele, totul se vede alb. Doar Loulou ştie că Axel e aici cu mine; ne aduce mâncare şi îi ţine departe pe ceilalţi servitori, mai ales pe Amélie.

Era atât de cald şi de plăcut lângă foc, iar trosnetul buştenilor care ardeau era liniştitor şi odihnitor. În timp ce stăteam cuibărită în braţele lui, aproape uitasem că, în curând, avea să plece. Aproape, dar nu complet. Când am făcut dragoste, m-am agăţat de el, ca şi când dacă l-aş fi îmbrăţişat strâns, l-aş fi putut ţine lângă mine pentru totdeauna.

Apoi, în timp ce el moţăia, mi-am trecut vârfurile degetelor peste liniile alungite ale trupului său zvelt şi frumos, admirându-i fiecare curbă şi adâncitură, fiecare muşchi puternic, părul blond şi cârlionţat de pe pieptul lui lat, abdomenul neted şi coapsele tari, întregul lui corp. Şi-a deschis ochii, mi-a luat mâna şi mi-a sărutat vârful degetelor.

— Când am plecat de la Viena, nu mi-am închipuit vreodată că voi cunoaşte pe cineva ca tine. Că voi simţi ceea ce simt acum. Multă vreme mi-am dorit în secret să nu fi venit niciodată în Franţa. Aici, nimic nu a mers aşa cum am sperat, aşa cum sperase familia mea. Ca soţie, sunt un eşec.

— Cu siguranţă nu eşti. Ambasadorul suedez mi-a spus cât de bună ai fost mereu cu soţul tău. Cum l-ai ajutat şi l-ai înţeles când nimeni altcineva nu a făcut-o.

— Dar am dat greş. Nu i-am dăruit un fiu, un moştenitor pentru tronul Franţei.

— Nu încă. Însă, poate, în viitor vei fi mamă... asta doar dacă nu cumva Ludovic e impotent. Are copii nelegitimi?

— Nu. Sunt sigură că n-are.

— Atunci poate că e vina lui, nu a ta. Nu trebuie să te învinuieşti.

— Contele Mercy mă sfătuise odată să îmi fac un amant, un nobil care să semene cu Ludovic, şi să am copii cu el. Dar nu mă puteam imagina făcând asta, minţind în privinţa adevăratului tată.

— Nu. În plus, adevărul ar fi ieşit la iveală mai devreme sau mai târziu.

— Axel, am spus eu, şovăind uşor, trebuie să îţi mărturisesc ceva.

— Ce este, îngeraşul meu?

— Am iubit pe cineva înainte să te întâlnesc pe tine.

El zâmbi binevoitor şi îmi mângâie părul.

— Da? Şi cine este acest bărbat norocos? Nu îţi face griji. Poate că îl invidiez, însă nu îl voi provoca la duel.

— Grăjdarul meu, Eric. Vocea mea era foarte joasă. Nu am făcut niciodată dragoste, însă...

— Da, da, înţeleg. A fost o iubire frumoasă şi nevinovată de tinereţe. Îmi pare bine că mi-ai spus. Şi eu trebuie să îţi mărturisesc, dragul meu îngeraş, că am avut ceva iubiri la rândul meu.

— Au fost multe femei în viaţa ta?

— Multe. Dar le-am iubit cu adevărat doar pe câteva dintre ele.

— Şi nu ai vrut să te însori vreodată?

Chipul lui Axel căpătă o expresie sumbră, cu gura întinsă într-o linie fermă.

— Se aşteaptă asta de la mine. Într-o zi, presupun că va trebui să îndeplinesc aceste aşteptări. Între timp, am o... prietenă, o prietenă foarte dragă, Madame Eleanora Sullivan, care trăieşte la Paris şi a cărei companie o preţuiesc. E o curtezană şi o cunosc de mult timp.

— O curtezană, ca prietena mea, Madame Solange.

— Madame Solange e fermecătoare. Eleanora e mult mai puţin fermecătoare şi mult mai experimentată, însă are o inimă bună şi e foarte generoasă. Spre deosebire de mulţi oameni din această lume, ea chiar a ştiut să trăiască. A fost multe lucruri la viaţa ei: soţie, animatoare, acrobată la circ. Nu se teme de nimic şi e mereu sinceră. O admir foarte mult. M-a învăţat multe lucruri despre viaţă.

A văzut că arătam abătută şi s-a grăbit să mă liniştească.

— Ah, îngeraşul meu, n-aş vrea să crezi vreodată că Eleanora e o rivală.

Mi-a luat faţa în mâinile sale, m-a privit cu drag şi m-a sărutat.

— Nu am preţuit niciodată vreo femeie aşa cum te preţuiesc pe tine acum, în clipa asta. Mă gândesc doar la tine, tu eşti tot ce vreau. Dacă n-aş fi fost obligat să te părăsesc...

Atunci ne-am oprit din vorbit şi am făcut dragoste din nou, după care am dormit, şi am mâncat, şi am vorbit iar, până

când Loulou a venit să aprindă lămpile şi Axel a trebuit să plece.

Of, cum îl iubesc! Aş trece prin foc pentru el. Dacă mi-ar cere-o, aş merge până la capătul lumii ca să fiu cu el. De n-ar fi trebuit să plece în America şi să-şi rişte viaţa acolo! Dacă l-aş fi putut face să rămână aici, în camera asta caldă, cu trupul său zvelt lucind în lumina focului, cu ochii săi albaştri şi blânzi plini de dragoste!

20 februarie 1778

Axel a plecat şi eu sunt în doliu. Nu am putut îndura să-l văd plecând. Aveam ochii în lacrimi când a venit cu generalul Rochambeau pentru despărţirea formală. Era şi sora lui acolo, baroneasa Piper, care a plâns şi l-a îmbrăţişat cu tandreţe. El nu a îndrăznit să mă îmbrăţişeze, mulţumindu-se să îmi sărute mâna şi să îmi lase un bilet în palmă. L-am citit mai târziu.

„Dragul meu îngeraş, o să port dragostea mea pentru tine pretutindeni. Păstrează şi tu aprinsă dragostea în inima ta până când mă voi întoarce.”

Unde o fi acum? Oare cât de curând se va întoarce la mine?

12 aprilie 1778

O să am un copil. Sophie spune că am toate semnele. Generalul Krottendorf întârzie, sânii mei sunt sensibili şi umflaţi şi mi-e somn tot timpul.

Desigur, tatăl este Ludovic, nu Axel. Axel a fost foarte atent când am făcut dragoste. Mi-a spus că dorea să se asigure că nu existau consecinţe.

Ludovic spune că trebuie să mai aşteptăm o lună înainte să anunţăm public, iar doctorul Boisgilbert e de acord. Încă nu i-am scris mamei vestea cea bună. Cât de fericită va fi când va afla!

21 aprilie 1778

Soldaţii noştri se adună cu miile în taberele din Bretania şi Normandia. Mercy spune că e posibil să invadăm Anglia, care ne-a declarat război din cauză că am încheiat o alianţă cu coloniile americane. Ludovic petrece mult timp cercetând liste de provizii pentru soldaţi şi scriind scrisori către producătorii de arme, indicând defecte ale puştilor şi tunurilor. Urăşte să se întâlnească cu miniştrii şi mi se plânge că aceştia îl ignoră şi fac exact pe dos faţă de ceea ce crede el că e cel mai bine.

Eu îi amintesc faptul că aceştia au fost aleşi pentru că, prin înţelepciunea şi cunoştinţele lor, îi sunt superiori. Însă devine încăpăţânat când orgoliul său e rănit, lucru care se întâmplă des.

Vomit în fiecare dimineaţă şi dorm în fiecare după-amiază. Sunt asigurată că aşa e normal. Am în pântec următorul

moştenitor al tronului Franţei, iar siguranţa lui e cea mai importantă.

3 mai 1778

Axel a revenit la curte şi îl văd des. Expediţia lui cu generalul Rochambeau s-a amânat. Sunt foarte fericită să îl am aici, mai puţin atunci când ştiu că merge la Paris să o viziteze pe Eleanora Sullivan. Eu îmi petrec zilele bolind, şi dormind, şi întrebându-mă unde e Axel, când nu e cu mine, şi uneori însoţindu-l pe Ludovic, să discutăm cu ministrul nostru de Externe, contele de Vergennes, care urăşte Austria şi pe mine.

Îl ajut pe Axel să obţină comanda unui regiment.

7 iunie 1778

Doctorul Boisgilbert spune că nu trebuie să mă agit deloc. Învăţ să fac poşete. Mătuşa lui Ludovic, Adelaide, mă îndrumă. Ştiu că Parisul e plin de glume pe seama faptului că Charlot e adevăratul tată al copilului meu. Ignor aceste insulte.

Fratele abatelui Vermond va fi mamoşul meu. Maman nu e de acord. Spune că este un cârpaci. El a venit să mă vadă şi m-a neliniştit foarte mult. Nu seamănă deloc cu abatele, pe care îl cunosc de-o viaţă şi care e blând şi foarte inteligent. Doctorul Vermond e agitat şi n-are stare. Când mă atinge, simt cum îi tremură mâinile transpirate.

Cum să nu mă agit când e război, şi când circulă bârfe urâte pe seama mea, şi când ştiu că o să am un mamoş agitat? Şi când tot ce pot să fac este să-mi păstrez stăpânirea de sine în mijlocul acestui val de evenimente fierbinţi?

9 iulie 1778

Suntem la Compiègne, iar eu mă plimb în fiecare zi în răcoarea pădurii, pe sub copacii uriaşi. Copilul mă loveşte mult. Ludovic spune că va fi un sportiv. Că o să fie un mare războinic.

— Mai degrabă un pesimist, îi spun lui Yolande, care se plimbă cu mine după-amiaza. Tatăl lui este cel mai mare pesimist care a trăit vreodată.

Lui Ludovic îi e teamă de războiul care a fost declarat, deşi nu s-a dat încă nici o luptă, de miniştrii săi care nu îl ascultă şi fac ce vor, de lipsa banilor din trezorerie şi de numărul tot mai mare de iepuri din pădure. Împuşcă iepuri şi înjură printre dinţi că ar fi vrut să îi poată împuşca pe toţi miniştrii.

E încântat de copil, însă e încăpăţânat în privinţa doctorului Vermond. Toţi spun că mamoşii englezi sunt cei mai buni şi că trebuie să am şi eu unul. Regina Charlotte, soţia regelui englez George, e nemţoaică, însă toţi copiii ei au fost aduşi pe lume de un doctor englez. Cred că are mulţi copii, şi aproape toţi au trăit. Axel a trimis după un doctor suedez care a studiat la Edinburgh şi va fi pe-aproape când mă iau durerile naşterii. Sophie a promis că va fi prezentă şi o moaşă bună; o să aibă ea grijă de asta.

Mă simt mai bine. Desigur, copilul se va naşte peste multe luni.

4 august 1778

Am făcut poşete pentru maman, Carlotta, Loulou şi toate surorile şi nepoatele mele. Nu mai pot lega nici măcar un nod! Acum brodez haine pentru copil, chiar dacă are deja o ladă plină de pături, hăinuţe de noapte şi şosete împletite. Zilnic sosesc daruri pentru el.

Abatele Vermond îmi citeşte în timp ce mă odihnesc. Axel e plecat pentru mult timp cu soldaţii într-o tabără de lângă coastă. Viaţa mea e foarte plictisitoare, iar burta îmi devine tot mai mare, cu fiecare săptămână. Sunt sigură că, după naştere, nu o să mai am niciodată talia îngustă.

1 septembrie 1778

La Versailles e plin de nobili. Vin din toată ţara, ignorând sezonul de vânătoare, şi se mută în orice camere găsesc, chiar şi în cele mici şi reci de la mansardă. Vor să fie prezenţi la naşterea copilului meu, care trebuie să vină pe lume în decembrie, însă, uneori, copiii apar mai devreme, după cum ştie toată lumea.

Doctorul Vermond a dat ordin ca dormitorul meu să fie bine izolat, pentru a rămâne cald atunci când se va naşte bebeluşul. Ferestrele sunt blocate şi toate crăpăturile sunt umplute cu clei şi vopsea. Uşile camerei sunt bătute în cuie cu excepţia uneia, pentru ca oamenii să aibă pe unde

intra şi ieşi. Paravane înalte sunt montate în jurul patului meu, ca să păstreze măcar o urmă de intimitate.

E foarte important ca naşterea să aibă loc în prezenţa martorilor, şi sunt pregătită pentru asta. Am fost prezentă împreună cu Ludovic şi cu zeci de alţi oameni la toate cele trei naşteri ale lui Thérèse şi am văzut clar că micuţii au ieşit din trupul ei, nefiind aduşi în secret din afară şi puşi în leagăn. Nu trebuie să existe impostori în familia regală a Franţei.

Thérèse a urlat, şi a înjurat, şi s-a purtat ca o laşă în timpul naşterii, în toate cele trei dăţi. Eu voi fi curajoasă. Nu mă voi face de râs oferind un asemenea spectacol. Vreau ca fiul meu să fie mândru de mine. Într-o zi, când va fi rege, vreau ca ceilalţi să îi spună: „Da, am fost acolo în ziua în care te-ai născut. Mama ta a dat dovadă de mult curaj. Abia dacă a scos un sunet”.

2 noiembrie 1778

Nu ştiu cum de e posibil ca burta unei femei micuţe să se lărgească atât de mult. Nu mai pot să merg, mă clatin. Azi împlinesc douăzeci şi trei de ani, însă nimeni, cu excepţia mamei mele, nu a remarcat că e ziua mea. Toţi mă urmăresc, dornici să vadă o grimasă de durere pe fruntea mea, sau să mă audă ţipând şi luându-mă cu mâinile de burtă.

Servitorii au pus rămăşag pe ziua în care se va naşte copilul. Ludovic le-a interzis, însă cumpără şi vând biletele oricum, chiar şi Chambertin.

18 noiembrie 1778

O cărămidă s-a izbit azi de o fereastră a salonului meu. În jurul ei era împăturită o hârtie conţinând un pamflet îngrozitor şi nişte desene urâte cu mine făcând sex cu alte femei. „Jos cu târfa austriacă!” scria pe spatele pamfletului. Sophie l-a aruncat, însă Amélie l-a găsit şi mi l-a adus să îl citesc. E foarte ciudat că acum, când sunt îndrăgostită de Axel şi îl văd doar rar pe Eric, Amélie mă urăşte mai mult ca niciodată.

20 decembrie 1778

Ieri de dimineaţă m-am trezit cu o durere teribilă de spate, care nu a trecut nici măcar când Sophie mi-a adus ceai din scoarţă de salcie, care de obicei îmi alină durerile de spate.

Doctorul Vermond a fost chemat din camera alăturată şi mi-a spus să mă întind imediat pe patul de naştere. Am fost ajutată să urc în pat şi, curând, am început să transpir, căci focul din cămin ardea puternic, iar în cameră era foarte cald.

Durerea mi s-a răspândit până în burtă şi mi-am dat seama că năşteam. Sophie mi-a pus centura cea sfântă, binecuvântată de sfânta Radegunde de la abaţia Melk, iar eu mi-am strâns în pumn mătăniile cu mărgele de fildeş, cele pe care mi le dăduse maman când eram fetiţă la Schönbrunn. Am încercat să nu mă gândesc la toate acele femei despre care auzisem că muriseră în timp ce năşteau. Îmi aminteam ce îmi spusese doctorul Boisgilbert,

că eram o femeie rezistentă, care putea să treacă cu bine prin durerile facerii şi prin naştere. „Sunt o femeie rezistentă”, mi-am spus eu din nou şi din nou între crize de durere sfâşietoare. „Sunt o femeie rezistentă, sunt suficient de puternică să trec prin orice.”

Axel a intrat împreună cu Ludovic şi cu fraţii şi verii acestuia. Apoi şi-au făcut apariţia Maurepas, Vergennes şi alţi miniştri, făcându-mă să mă simt foarte stânjenită. Paravanele imense care împrejmuiau patul mă protejau de privitori, însă îmi dădeau senzaţia de sufocare. Am strigat-o pe Sophie să îmi facă vânt cu un evantai, dar doctorul Vermond i-a ordonat tăios să plece. Şi a mai dat ordin ca Mufti să fie luată de pe patul meu, ceea ce m-a făcut să plâng. Întotdeauna doarme pe patul meu. Mă linişteşte. Iar acum e atât de bătrână, încât sigur nu mai e o pacoste pentru nimeni.

Auzeam zumzetul unei conversaţii şi zgomot de paşi în camerele de lângă dormitorul meu şi pe coridorul de afară. Ştiam că se adunaseră curtenii şi demnitarii veniţi în vizită, aşteptând să fie primiţi în dormitor. Între contracţii, mă întrebam într-o doară ce servitori câştigaseră pariul.

După o oră durerile s-au înteţit, iar eu am strâns din dinţi şi mi-am înfăşurat mătăniile după încheietura mâinii, apucând sforile care ţineau paravanele laolaltă ori de câte ori mă cuprindeau spasmele. Îi auzeam pe Stanny şi pe Josephina vorbind despre cât de foame le e şi când vor ajunge oare să mănânce, şi îmi venea să strig la ei: „Nu vedeţi că sufăr?”

Din nou şi din nou, contracţiile puternice mă sfâşiau, şi mi-am spus că nu mai poate dura mult, că nu mai pot îndura prea mult, altfel o să mor, cu siguranţă. L-am văzut pe

contele Mercy trecând în spatele camerei, în spatele lui Axel şi Ludovic şi al rudelor şi miniştrilor acestuia. Părea tulburat.

— Nu poţi grăbi procesul? îl întrebă Ludovic pe doctorul Vermond. Trebuie să existe o plantă, o băutură medicinală...

— Natura trebuie să-şi urmeze cursul firesc, răspunse doctorul, însă începu să mă privească neliniştit şi să se tragă absent de vestă, trecându-şi apoi mâinile prin părul lui cenuşiu şi rar într-un fel care mă neliniştea şi mai mult.

Am întins mâna după Sophie, care a trecut pe lângă doctor, ignorându-i plângerile, şi mi-a luat-o în mâna ei.

— Biata, biata de tine, spuse ea, cât de greu îţi e.

— Dacă nu o să pot face asta? i-am şoptit.

Ea îmi ţinu strâns mâna, în timp ce mă cuprinse un alt val puternic de durere, care mă făcu să icnesc şi mă lăsă cu ochii plini de lacrimi şi fără vlagă.

— Poţi, poţi. Însă cred că ai nevoie de ajutor. Mă duc să aduc moaşa.

Plecă de lângă mine şi ieşi. Îmi dădeam seama că în cameră intraseră şi mai mulţi oameni, care murmurau şi se foiau. Mi s-a părut că o zăresc pe Loulou, cu chipul palid, mult mai alb decât de obicei, stând singură într-o parte.

Sophie se întoarse însoţită de o ţărancă masivă, care părea hotărâtă.

— De ea are nevoie, am auzit-o pe Sophie spunându-i lui Ludovic. De o moaşă adevărată.

Am simţit două mâini ciudate trecând peste pântecul meu şi pipăindu-mă între picioare. Am tresărit. Doctorul Vermond protesta apăsat. Apoi, brusc, am simţit ca şi când o pereche de mâini de fier mi-ar fi apucat burta, strângând-o fără milă. Nu m-am mai putut stăpâni. Am urlat.

Dintr-odată, atmosfera a devenit apăsătoare; toată lumea aştepta. Vocile care murmurau coborâră. Auzeam focul trosnind în cămin.

— Capul, trebuie să îi mut capul, spuse moaşa şi începu să mă pipăie şi să mă împingă.

— Luaţi-o pe femeia asta de aici! strigă doctorul Vermond. Eu sunt cel care se ocupă de naştere!

— Atunci fă bine şi întoarce copilul, îi spuse moaşa liniştită, luându-şi mâinile de pe mine şi ştergându-le pe fustă, sau vor muri amândoi.

Doctorul Vermond se albi şi făcu un pas înapoi.

— Trebuie să mă consult cu... cu... colegii mei. Acesta e un caz dificil. Nu am fost... prevenit corespunzător...

Cu cât dădea mai mult din colţ în colţ, cu atât devenea mai alb şi mai alarmat.

Cu colţul ochiului am văzut-o pe Loulou pornind spre pat, pentru ca apoi să închidă ochii şi să alunece pe podea. Îndată se stârni vâlvă, iar femeia a fost ridicată şi dusă afară.

Ludovic strigă la doctorul Vermond.

— Fă cum spune ea! Întoarce copilul!

Vocea lui era puternică, însă a mea era şi mai puternică; am simţit încă o durere uriaşă, prelungită, sfâşietoare şi am urlat din nou.

— Iese! Regina naşte!

Auzindu-mi ţipetele, mulţimea care aştepta pe coridor deveni nerăbdătoare. Vestea naşterii copilului meu se răspândea rapid.

Mulţimea de nobili şi curteni care aşteptau de ore întregi să fie primiţi în dormitor nu se mai putu stăpâni. Dădură cu toţii buzna, într-un puhoi zgomotos, prin singura uşă deschisă şi veniră spre mine cu zecile, toţi deodată. La început am crezut că vor dărâma paravanele peste mine şi mă voi trezi sufocată.

Brusc, încăperea deveni insuportabil de fierbinte şi n-am mai putut respira. Eram îngrozită, pur şi simplu îngrozită, iar în acele dureri teribile, totul – oamenii, pereţii, lumina focului – începu să devină neclar în faţa ochilor mei.

Apoi am auzit vocea lui Axel, puternică, impunătoare, liniştitoare.

— Sire, spunea el, mamoşul dumneavoastră doreşte să consulte un coleg. Am exact persoana potrivită.

M-am chinuit să rămân atentă. Cu toată ameţeala mea, reuşeam să văd un bărbat care stătea lângă Axel, un domn cu înfăţişare plăcută, în costum negru şi cu o geantă neagră şi curată.

— Vi-l prezint pe doctorul Sundersen, din Stockholm. A asistat la naşterea tuturor copiilor reginei Suediei.

Suedezul făcu o reverenţă în faţa lui Ludovic.

— Îmi permiteţi să vă examinez soţia? întrebă el.

— Da, da. Faceţi ceva, pentru numele lui Dumnezeu!

Eu mă zvârcoleam în pat neajutorată, iar gemetele îmi semănau cu zbieretele jalnice ale vitelor rănite.

Doctorul Sundersen îi făcu semn moaşei, care îşi reluă mişcările dureroase asupra pântecului meu, în timp ce doctorul îmi lua pulsul şi îşi scotea instrumentele strălucitoare de metal din geantă.

Privi către femeie şi îi vorbi:

— Sunt foarte bucuros că eşti aici. De obicei, moaşele cunosc lucruri pe care doctorii nu le ştiu. Doctore Vermond, sunt sigur că aveaţi de gând să faceţi pacientei o tăietură la picior, ca să sângereze. Vă rog să faceţi asta acum.

Am simţit o tăietură dureroasă când mamoşul francez, cu o privire recunoscătoare că putea fi de folos, a pus un castron sub piciorul meu şi mi-a deschis o venă dintre degete, din care a început să ţâşnească sânge de culoare roşu-închis.

Doctorul Sundersen şi moaşa lucrau bine şi cu uşurinţă împreună, şi, în ciuda durerii şi oboselii mele, începeam să simt că, în sfârşit, eram pe mâini bune. Între contracţii am încercat să îmi fixez privirea asupra lui Axel, care stătea lângă Ludovic, cu o expresie de îngrijorare profundă pe

chipul lui frumos. Chiar şi în acele momente de agonie îmi spuneam că îmi e mai drag ca orice, mai drag decât viaţa însăşi.

— Gata, am auzit-o pe moaşă spunând, în întunericul tot mai mare din cameră. Va ieşi acum, capul îi e liber.

— Alteţă, îmi spuse doctorul Sundersen, acum vreau să vă concentraţi. Trebuie să rămâneţi trează. Vreau să vă adunaţi toată puterea. O să munciţi acum mai mult decât aţi muncit în întreaga dumneavoastră viaţă. Nu va dura mult. Vreţi să trecem împreună prin asta?

— Da, am spus, cât de tare şi de curajos am putut. Iar când am făcut promisiunea, am ştiut că voi putea să-mi aduc copilul pe lume.

— Împingeţi în mâna mea, îmi spuse doctorul, ca şi când aţi ridica o clădire înaltă.

Am făcut ce mi-a cerut, fără să mai dau atenţie durerii mele, sau chiotelor şi fluierăturilor nedemne care începuseră în încăpere, ori căldurii înăbuşitoare şi sufocante. M-am concentrat să împing cum mi se ceruse. Şi moaşa îmi împingea cu putere pântecul în jos cu o mână, iar cu cealaltă îmi ţinea braţul şi îmi rostea cuvinte de încurajare.

Am simţit un metal rece care era împins în mine şi un jet de lichid cald ţâşnind, apoi am auzit strigăte exaltate din partea spectatorilor, pe unii dintre ei văzându-i căţăraţi pe mobilă, ca să vadă mai bine ce se întâmpla cu trupul meu.

— Iese acum. Încă un mic efort. Încă o ridicare a clădirii înalte.

În acele momente, într-adevăr, am muncit mai mult decât o făcusem vreodată şi am gemut ca un săpător de şanţuri.

Chiotele s-au înteţit, au început aplauzele, şi atunci am ştiut că se năştea copilul meu. În sfârşit, fiul meu. Moştenitorul tronului. Următorul rege...

Brusc şi în mod uimitor, aplauzele au încetat, iar chiotele s-au transformat în gemete.

Doctorul Sundersen zâmbea în timp ce-l ridica în faţa mea, ca să-l văd, pe pruncul însângerat, plin de riduri şi care ţipa.

— Fiica dumneavoastră e perfectă, Alteţă. O prinţesă pentru Franţa.

Am leşinat.

Asta s-a întâmplat ieri. Azi îmi revin, mă odihnesc în dormitorul meu, care încă e plin de tăvi cu prăjituri mâncate pe jumătate, cu resturi de portocală, cu coji de alune şi cu ziare vechi lăsate acolo de Ludovic şi de ceilalţi. Cameristele mele sunt prea ocupate să se holbeze la copil şi să îmi aducă daruri şi mesaje de felicitare, ca să facă măcar un pic de curăţenie. Mufti doarme în patul meu, iar mopşii se aleargă între ei şi latră frenetic când oaspeţii intră în cameră.

Cu toate astea, copilul doarme destul de liniştit, mic, şi drăguţ, şi lacom de lapte, când e treaz. Desigur, e o dezamăgire teribilă. Ar fi trebuit să se nască băiat. Eu sunt considerată un eşec, cu toate că Ludovic spune că nu ar trebui să dau atenţie la ce cred alţii şi că trebuie să mă gândesc că o să avem şi fii.

Nu, îmi spun eu. Niciodată. Nu voi mai trece niciodată prin asemenea chinuri îngrozitoare.

Însă micuţa mea, Marie-Thérèse a mea, e atât de preţioasă pentru mine. O iubesc mult mai mult decât mi-am imaginat că aş putea iubi. Propriul meu copil iubit. Voi încerca să fiu pentru ea o mamă bună, aşa cum a fost maman pentru mine. Doar că nu o voi certa şi critica la fel de mult.

Axel a venit să mă vadă în după-amiaza asta. Oficial, îmi aducea felicitări din partea regelui Gustav al Suediei şi un dar, o statuie sculptată a unui înger de Crăciun, cu aripi aurite şi o aureolă de lumânări aprinse pe cap.

Mai erau şi alţii în dormitorul meu, aşa că nu am putut vorbi, cum ne-am fi dorit. Însă, când a plecat, Axel mi-a luat mâna şi mi-a sărutat-o, şi ne-am aruncat unul altuia o privire fulgerătoare, care avea în ea toată dragostea noastră.

— Mulţumesc, conte Fersen, am spus, în timp ce el se ridica să plece, pentru tot ce aţi făcut ieri pentru Franţa. Dumneavoastră şi doctorul Sundersen mi-aţi salvat viaţa.

CAPITOLUL 6

2 ianuarie 1779

Mă simt mai puternică pe zi ce trece. Iau rădăcină de brusture, care se spune că mă poate face să am alt copil rapid, iar mica mea Marie-Thérèse are o doică, deci laptele

meu ar trebui să dispară. Ludovic susţine că trebuie să avem imediat un fiu, pentru ca nimeni să nu mai spună că nu suntem în stare să facem unul împreună. Spune că fiicele regale sunt un blestem pentru tron, dacă sunt prea multe, şi ştiu că e adevărat. Mama mi-a spus că, atunci când a născut primul ei copil, pe sora mea cea mai mare, Anna, nimeni de la curte nu i-a dat pace până nu l-a născut pe Iosif, trei ani mai târziu.

20 ianuarie 1779

Sophie mi-a adus nişte usturoi într-un săculeţ şi mi l-a pus lângă pat. Spune că trebuie să îl miros zilnic. Dacă într-o zi mă trezesc şi nu îl pot mirosi, atunci voi şti că sunt însărcinată. Îl miros în fiecare zi şi, uneori, noaptea, când nu pot dormi sau când Ludovic mă trezeşte cu sforăitul lui puternic.

14 februarie 1779

I-am dat lui Marie-Thérèse porecla de Bumbăcel, pe care o folosise mama pentru sora mea, Josepha. A început să-i crească părul, şi este de culoare blond-deschis, ca al meu. Ochii ei sunt cenuşii, iar când mă priveşte, e foarte expresivă. Încă nu zâmbeşte. Gingiile ei nu sunt umflate, deci încă nu dă semne că îi apar dinţii de lapte.

Am dus-o la ceremonia de dimineaţă a lui Ludovic şi toţi s-au îngrămădit să o vadă, pe ea şi pe mine, căci toţi se aşteaptă să rămân din nou însărcinată.

28 februarie 1779

Ludovic mi-a jucat o festă urâtă. Ştie că miros usturoiul din punguţa de lângă pat, sperând la ziua în care nu o să-l mai pot mirosi şi în care voi şti că sunt însărcinată.

A scos usturoiul din săculeţ şi l-a înlocuit cu ferulă, care, după cum ştie toată lumea, are complet alt miros. De fapt, pute. Aşa că am mirosit săculeţul şi am ştiu că ceva nu era în regulă. Simţeam un miros diferit. Probabil, asta însemna că eram însărcinată.

Am alergat să îi spun lui Sophie că nu puteam mirosi usturoiul. Că miroase a altceva. Şi e oribil.

Mirosi şi ea şi se strâmbă.

— Cineva face glume, spuse. Trebuie să fie fata aceea impertinentă, Amélie.

Însă Amélie nu se afla în preajma dormitorului meu şi nu se apropiase de cameră de zile întregi.

Apoi, l-am văzut pe Ludovic pe coridor, râzând singur. Mi-am dat seama că el fusese cel care înlocuise usturoiul cu altceva. Continua să studieze ierburi şi plante, şi avea o rezervă considerabilă în camerele lui de la mansardă.

Nu i-am spus nimic lui Sophie, însă în acea noapte, când Ludovic a venit în patul meu, i-am reproşat, iar el îşi plecă fruntea cu sfială şi îşi recunoscu fapta.

— Era doar ferulă. Nu ţi-a făcut nici un rău. Mi s-a părut amuzant.

Chicoti.

— E o glumă crudă legată de lucruri importante.

— Trebuie să glumesc pe seama lor, spuse el în timp ce se urca în pat, pe un ton scăzut şi obosit, altfel n-aş putea merge mai departe. Urăsc atât de mult să mă prefac a fi ceva ce nu sunt.

— Şi anume ce?

— Cum ce? Rege, desigur.

— Însă tu eşti regele. Regele sfânt, uns şi de drept al Franţei.

— Amândoi ştim că asta e doar de faţadă. În plus, după cum ţi-am explicat de multe ori, tatăl meu ar fi trebuit să domnească. Sau fratele meu mai mare. În nici un caz eu.

— Astea sunt doar scuze.

— Aici te înşeli. Am dezvoltat o teorie. Teoria destinului greşit. Până acum le-am explicat-o doar lui Chambertin şi lui Gamin.

Nu am spus nimic. Mintea lui Ludovic avea întorsături ciudate. Mă obişnuisem cu ele.

— În teoria mea, unii oameni sunt aruncaţi de soartă în poziţii pentru care nu sunt planificaţi vreodată la naştere. Oamenii aceştia sunt blestemaţi să nu îndeplinească niciodată destinul care le-a fost impus. Chiar e o tragedie când se întâmplă asta. O tragedie demnă de pana marelui Racine.

Am oftat.

— Poate aşa o fi, dar de acum înainte, lasă-mi usturoiul în pace. Cât despre destinele noastre, al meu şi al tău, pur şi simplu trebuie să ne străduim cât de mult putem, în fiecare zi, şi să nu ne gândim prea mult la tragedii. Mercy îmi spune mereu să încerc să rămân veselă şi cu o atitudine pozitivă.

— Mercy te tratează ca pe o nătângă.

La asta nu mai aveam ce să-i răspund. Contele Mercy, care de multe ori îmi arătase bunătate când ceilalţi erau răi, mă considera, cu siguranţă, mult mai ageră decât Ludovic. Şi mult mai curajoasă.

— Eu şi contele ne înţelegem bine, am spus şi nu am mai continuat conversaţia.

De multe ori, judecata trufaşă a lui Ludovic mi se pare obositoare. Nu e bun ca rege, ştie şi el asta, şi încearcă să găsească scuze, în loc să încerce să se schimbe în bine.

Măcar de-ar asculta de sfaturile bune!

1 aprilie 1779

Generalul Krottendorf întârzie foarte, foarte mult şi nu pot mirosi usturoiul. Cred că sunt însărcinată din nou. Dimineaţa mă simt rău. Deja sunt înspăimântată de durerea care va veni, însă l-am făcut pe Ludovic să îmi promită că îl va angaja din nou pe doctorul Sundersen şi

pe moaşa cea pricepută, găsită de Sophie, sau pe alta la fel de bună.

Am hotărât să mai aşteptăm înainte de a anunţa sarcina mea, la fel cum am făcut cu Bumbăcel. Luna următoare e încă prea devreme, crede Ludovic. Abia aştept să îi scriu lui maman ca să o anunţ. Ce bine ar fi să-i pot spune asta în persoană.

Ludovic glumeşte că ar trebui să ne botezăm băieţelul Usturoi.

2 mai 1779

Ieri mi s-a făcut foarte rău şi am pierdut copilul. Sophie a fost lângă mine tot timpul. Când mi-a golit oala de noapte, a văzut sângele din urina mea şi a ştiut imediat că pierdusem sarcina.

— Cred că era băiat, mi-a spus ea. Când se pierd sarcinile, de obicei sunt băieţi, aşa spun moaşele, iar ele ştiu.

— Dar e îngrozitor, am spus printre lacrimi.

— Nu, e bine. Înseamnă că puteţi naşte şi băieţi, nu doar fete. Următorul băiat va fi mai puternic. Va avea şanse să supravieţuiască.

Mă rog să aibă dreptate.

16 august 1779

Fratele cel mai mic al lui Ludovic, Charlot, a venit azi să mă ia la curse. Modul în care îşi mânuia trăsura lui verde cea nouă o făcea să uruie atât de tare încât aproape s-a răsturnat în curte. E foarte uşoară şi fragilă, cu roţi înalte, fără acoperiş şi aproape fără părţi laterale.

Ludovic nu m-ar lăsa niciodată să mă urc în ea dacă ar vedea-o, însă Ludovic e plecat la vânătoare, aşa că pot să fac ce vreau.

— Maiestate, strigă Charlot când m-am apropiat de trăsură, aceasta este Diavoliţa, la dispoziţia dumneavoastră.

Era îmbrăcat complet în alb, de la peruca sa elegantă până la pieptarul din brocart brodat şi pantofii albi de satin, cu catarame de diamant. Îmi dădeam seama că băuse, pentru că se legăna când în faţă, când în spate în timp ce stătea în picioare, ţinând în mâini frâiele cailor agitaţi.

Am zâmbit. Aproape întotdeauna mă face să zâmbesc sau să râd. Celălalt vizitiu m-a ajutat să urc şi am simţit cadrul delicat al trăsurii tremurând sub mine când m-am aşezat pe bancheta îngustă capitonată, iar Charlot s-a prăbuşit lângă mine.

— Şi tu chiar eşti diavol sau e doar un zvon nefericit?

— Nu eu, Maiestate, doar acest vehicul nemaipomenit. E Diavoliţa în carne şi oase, pentru că e atât de periculoasă! Şi atât de rapidă şi de ispititoare!

M-am ţinut strâns de margini când am gonit pe drumul prăfuit, trăsura înclinându-se şi cotind la fiecare şanţ sau

groapă, în timp ce escorta noastră de gărzi călare veneau ca tunetul în urma noastră.

Când am ajuns la hipodrom, cursele nu au fost nici pe departe la fel de palpitante precum drumul nostru dus şi întors în Diavoliţă, iar Charlot s-a oferit să mă plimbe din nou săptămâna următoare.

I-am spus că mergeam dacă promitea că nu îi va spune lui Ludovic.

— Va afla cu siguranţă, pufni el. Mereu există oameni care abia aşteaptă să îl anunţe tot ce faci şi unde te duci. Ştii poveştile care se spun despre noi, că suntem amanţi, şi că eşti partenera mea de desfrâu, şi că împreună cheltuim mai mulţi bani decât pot aduna slujbaşii de la impozite.

— Bârfe prosteşti, nimic mai mult. În plus, se ştie prea bine că prefer bărbaţii mai bătrâni, precum contele de Giverny.

Am râs amândoi. Contele avea peste şaptezeci de ani.

Am coborât din trăsura instabilă şi mi-am luat la revedere.

— Mă duc la Paris, strigă Charlot în timp ce lovea cu biciul în spinarea cailor săi, pentru încă o noapte de vin, femei şi cântec!

M-a înveselit, iar eu am mare nevoie să fiu înveselită. Nu bănuieşte că tovărăşia lui e o mare binefacere pentru mine. Atât timp cât lumea vorbea despre aşa-zisa mea aventură cu Charlot, nu se spunea nimic despre dragostea mea adevărată, Axel. Timpul nostru preţios petrecut împreună rămâne un secret de care ştie doar loiala Loulou şi discreta Yolande. Uneori, cred că Ludovic ştie şi acceptă

că eu şi Axel ne iubim, căci Axel este unul dintre puţinii bărbaţi către care Ludovic simte că se poate îndrepta pentru prietenie şi sfaturi. Însă eu şi Ludovic nu am vorbit niciodată despre sentimentele mele faţă de Axel. Şi poate mă înşel. E posibil ca Ludovic să nu aibă habar de nimic.

3 septembrie 1779

Azi Bumbăcel a rostit foarte clar cuvântul „mama”. Numai că îi era adresat doicii.

13 octombrie 1779

Am decretat că toate femeile de la curte trebuie să poarte pene. Pene de struţ, de păun, de papagal. Bineînţeles, în doar câteva ore de la anunţul meu, penele se terminaseră în toate magazinele din Paris. Păsările din menajeria regală au fost duse într-un loc secret şi sigur, pentru a fi protejate de vânătorii de pene înarmaţi.

13 decembrie 1779

Cu aproape un an în urmă se năştea fetiţa mea. Cât mi-aş dori ca acum să îl fi purtat în pântece pe frăţiorul ei.

27 decembrie 1779

Vremea rea i-a forţat pe muncitori să oprească lucrul la Micul Trianon, unde fac renovări. Nu se poate aprinde focul în şemineuri pentru că se montează carcase noi. Aşa că în casă e foarte frig. Tâmplarii nu pot lucra cu degetele degerate.

Au început să vină facturile pentru redecorare, şi par neobişnuit de mari. I-am întrebat pe arhitecţi, care au fost evazivi. După ce am mai analizat puţin şi am mai făcut câteva cercetări, am ghicit motivul: arhitecţii primesc o parte din fiecare sumă cerută trezoreriei regale!

Am fost foarte furioasă când mi-am dat seama de acest lucru, şi m-am dus să îl informez pe Ludovic. Era sus în mansardă, în camera unde îşi face lacătele cu maestrul lăcătuş domnul Gamin. Îşi petrece aici tot mai mult timp, departe de oameni şi ascunzându-se de miniştri.

Când am intrat, a ridicat privirea din lucrul lui şi m-a salutat, însă nu s-a oprit. Stătea la masa lui de lucru, aplecat deasupra unei maşinării complicate. Pe toată masa erau răspândite bucăţi de metal.

— Ludovic, trebuie să-ţi vorbesc.

— Te ascult.

— Renovările costă prea mult. Arhitecţii au umflat preţurile. I-am prins.

— Nu am nici o îndoială.

— Dar... trebuie să facem ceva! Trebuie să-i punem capăt!

— Trimite-i facturile domnului Necker.

— Da, ştiu că domnul Necker va rezolva toate problemele noastre financiare, însă primeşte de patru ani facturi de la aceşti arhitecţi, şi le plăteşte!

Ludovic îşi şterse fruntea. Era preocupat să introducă o bucată mică de metal între două bucăţi mai mari. Se opri după ce termină operaţiunea, nu înainte de câteva încercări nereuşite.

— Dacă a plătit facturile înseamnă că avem bani. Nu mi-aş face griji.

Am recunoscut începutul de exasperare care apărea în vocea lui Ludovic atunci când un subiect îl irita.

— Tu eşti cel care obişnuia să spună tot timpul: „Economie, economie”!

— Asta a fost înainte.

— Înainte de ce?

— Înainte să aflu în ce mocirlă fără speranţă se află finanţele noastre.

— Şi acum?

— Acum las totul pe mâna geniului, a vrăjitorului. A domnului Necker.

— Atunci, mă duc să mă plâng la el.

— N-ai decât, nu va fi nici o diferenţă.

L-am lăsat acolo, cu construcţiile lui complicate, şi m-am întors în apartamentele mele. În după-amiaza următoare l-

am chemat pe domnul Necker, care mi-a făcut o reverenţă, însoţită de un zâmbet amabil, când a fost condus înăuntru. Îl vedeam des, însă niciodată nu purtasem o discuţie cu el. E un om robust, corpolent, cu un aspect impunător, cu pomeţi proeminenţi şi o faţă amuzantă, ca a unei maimuţe. Părea lustruit şi versat, bine hrănit şi obişnuit cu confortul. Auzisem că deţinea o avere personală uriaşă.

— Cu ce vă pot fi de ajutor? întrebă el.

I-am întins facturile cele mai recente de la renovările Micului Trianon.

— Facturile astea sunt prea mari, am spus eu simplu. Arhitecţii cer un preţ exagerat.

El le luă şi aruncă o privire rapidă asupra lor, cu o expresie gravă.

— Nu văd nimic în neregulă aici.

— Însă sumele sunt de două ori mai mari decât sumele propuse iniţial, atunci când au început renovările.

— Estimările sunt, de obicei, depăşite. Trebuie să te aştepţi la asta. E imposibil să anticipezi fiecare cheltuială.

Îmi era greu să îmi păstrez cumpătul.

— Dacă vă uitaţi mai atent la facturi, veţi vedea că arhitecţii au adăugat propriile lor taxe, pentru munci pe care nu le-au făcut.

Omul de finanţe ridică din umeri.

— Au coordonat.

Ceva din atitudinea lui mă determină să fiu vigilentă. Era la fel de evaziv precum arhitecţii, atunci când îi înfruntasem. De ce? L-am privit făcând un teanc din facturi şi lăsându-le la o parte. Apoi mi-a trecut prin minte gândul că era în cârdăşie cu ei. Era mituit. Nu există nimeni în care să putem avea încredere că face ce e mai bine pentru Franţa.

Domnul Necker îmi întâlni privirea. Ne-am înţeles reciproc.

— Madame, spuse el după o pauză, arhitecţii coordonează, iar pentru asta sunt plătiţi. Eu coordonez finanţele regale şi pe cei care trimit facturi, şi pentru asta sunt, la rândul meu, plătit. Adevărata problemă nu e cât de mari sunt facturile, ci mai degrabă cum strângem banii ca să le plătim. Aici sunt eu folositor.

Se îndreptă către un dulap sculptat unde păstrez o colecţie de statuete frumoase de porţelan. Se uită lung la ele, ca şi când le-ar fi estimat valoarea, apoi se întoarse din nou spre mine.

— Îi cunosc pe bancheri. Vorbim aceeaşi limbă. Îi pot convinge să plec de la ei cu fonduri, aşa cum alţii nu pot. În asta constă valoarea mea. În acelaşi fel, arhitecţii îi cunosc pe constructori şi pe decoratori. Vorbesc aceeaşi limbă. Îi pot asigura că lucrările vor fi făcute bine şi la timp. În asta constă valoarea lor. Cred că m-am făcut înţeles. Vă doresc să vă bucuraţi de renovări.

Mi-am dat seama că era inutil să continui discuţia, aşa că am încheiat întâlnirea.

17 martie 1780

Toate grădinile de la Micul Trianon sunt iluminate în această noapte în onoarea vizitei regelui Gustav la curtea noastră. S-au aprins focuri într-un şanţ adânc ce înconjoară crângurile, şi lacurile, şi brazdele de arbuşti. Lumânările din miile de oale micuţe îşi proiectează pâlpâirile asupra copacilor, făcându-i să lucească în nuanţe de un verde-deschis strălucitor. Era o scenă de poveste, misterioasă şi fermecată. Templul Dragostei strălucea într-o lumină nepământeană, marmura sa lucind ca şi când ar fi fost luminată din interior.

Şi în tot acest peisaj venea Axel, în toată splendoarea lui, atât de strălucitor, atât de nobil în trăsături şi ţinută. Venea spre mine, care eram aşezată pe o bancă din piatră sculptată, lângă lac.

Aerul era cald pentru luna martie şi parfumat cu miros de levănţică şi iasomie de la plantele înflorite, scoase din sere. Lumina reflectată a focurilor sclipea pe suprafaţa lacului şi lucea din nasturii de aur ai uniformei lui albe şi din şirul de medalii de aur ce atârnau de panglici colorate pe pieptul lui.

S-a aşezat lângă mine şi m-a luat în braţe. Mi-am spus că nu mai cunoscusem o fericire atât de completă şi de perfectă. Vreme de mai bine de un ceas, am stat acolo, singuri, unul în braţele altuia, în timp ce luminile se jucau prin copaci şi clădiri, pălind treptat, pe măsură ce stelele începeau să sclipească şi răsărea luna.

7 aprilie 1780

Regele Gustav pleacă peste două zile. În această după-amiază a venit pentru ultima audienţă la Ludovic, însoţit de Axel şi de alţi câţiva. Ludovic l-a primit în Salonul Chinezesc, iar eu eram, de asemenea, acolo împreună cu câteva dintre doamnele mele.

Ludovic îi dădu lui Gustav o medalie, făcându-l Cavaler al Crinului de Aur, iar eu i-am oferit câteva vase frumoase de Sèvres şi tapiserii din atelierele Gobelin.

El ne-a mulţumit pentru ospitalitate, apoi ne-a luat complet prin surprindere.

— Aş dori să le invit pe Maiestăţile Voastre să mă viziteze la curtea mea. Să mă ajutaţi să îmi creez propriul Versailles suedez.

— Poate că, într-o zi, vom veni, spuse Ludovic scurt.

— Oh, sire, m-aţi înţeles greşit. Aş vrea să veniţi foarte curând. În vara aceasta.

— Imposibil, spuse Ludovic. E nevoie de mine aici.

— Nu trebuie să staţi mai mult de câteva săptămâni.

— Îmi ia câteva săptămâni doar ca să ajung în ţara dumneavoastră îndepărtată. Nu! Nu pot.

Gândurile mi se învălmăşeau în cap. Suedia. Axel. Timp cu Axel.

Regele Gustav se uită la mine, apoi din nou la Ludovic.

— E regretabil că Maiestatea Voastră nu poate lua o pauză. Dar poate graţioasa dumneavoastră regină ar dori să facă această călătorie? Aş aprecia foarte mult sfaturile ei în decorarea noului meu palat. Are gusturi deosebite.

Am zâmbit.

— Şi mie mi-ar plăcea să vă vizitez frumoasa ţară.

Mi-am dat seama că Ludovic a fost luat prin surprindere de această turnură neaşteptată a lucrurilor. Gura i se mişca nervos şi îşi îngustă ochii mici. Încăperea rămase cufundată în linişte în timp ce el se gândea la ce hotărâre să ia. Nu am îndrăznit să-l privesc pe Axel.

Într-un final, Ludovic rosti răspunsul:

— Da! Da, ar trebui să meargă... însă doar pentru o lună-două. Trebuie să se întoarcă înainte să se răcească vremea.

„Dar vremea e tot timpul rece în Suedia”, îmi venea să spun, dar m-am stăpânit.

— Maiestatea Voastră este foarte generoasă, spuse regele Gustav, apoi mi se adresă mie: Vom face tot ce ne stă în putinţă să vă simţiţi ca acasă în Suedia, draga mea.

Îmi sărută mâna, făcu o reverenţă în faţa lui Ludovic, care dădu din cap, apoi plecă. Unul câte unul, membrii anturajului regelui îmi sărutară mâna întinsă – ultimul fiind Axel, care, când se îndreptă din nou, îmi zâmbi şi îmi făcu semn cu ochiul.

CAPITOLUL 7

20 iunie 1780

Iată, e miezul nopţii după ceasul meu, însă pe fereastra camerei mele, văd că cerul are încă lumina zilei. Nu lumina strălucitoare a amiezii, însă suficient de puternică să pot citi la ea. Ce loc remarcabil! Şi ce schimbări grozave produce în mine!

Mă aflu aici, la palatul Drottningholm din Suedia, de aproape trei săptămâni. Mă consult zilnic cu arhitecţii şi cu decoratorii principali ai palatului în privinţa reparaţiilor şi renovărilor care se fac. Regele Gustav îmi cere constant sfatul pentru tot felul de lucruri, nu doar în privinţa aspectului palatului, ci şi a unor chestiuni precum modul în care este aşezată masa regală la Versailles şi câte feluri de mâncare sunt servite atunci când publicului i se permite să îl vadă pe regele Ludovic luând masa. Din micul alai cu care am călătorit au făcut parte ingineri, tâmplari şi grădinari. Aceştia au răspuns sutelor de întrebări ale lui Gustav despre canalizarea palatului şi repararea fântânilor arteziene, despre utilitatea florii-soarelui în îndepărtarea ţânţarilor şi despre metode de a pune stuf pe acoperişuri sau a le repara.

Niciodată în viaţa mea nu mi s-a cerut atât de constant sfatul şi ajutorul. Şi constat că îmi place foarte mult! Ludovic se bazează foarte mult pe mine, desigur, însă rugăminţile sale de ajutor vin doar din când în când. Trec perioade mari de timp între crizele lui de spaimă. Şi nu prea pot să ofer lucrul de care Ludovic are cu adevărat nevoie. Nu pot să-i îndrept coloana vertebrală şi nici să-i dau încrederea de sine. Pot să-i ofer doar sprijinul

prezenţei şi al grijii mele, care îl linişteşte până când este lovit de următorul val de frică.

Trebuie să încerc să dorm, însă e greu, chiar şi cu perdelele trase, să ascund strălucirea soarelui de noapte.

27 iunie 1780

În fiecare după-amiază din săptămâna asta, Gustav a adunat un grup de oficiali sau de învăţaţi ca să discute probleme importante. M-a invitat şi pe mine să asist. Axel e acolo ca să participe la discuţii şi, de asemenea, să înveţe, căci Gustav se aşteaptă ca, într-o zi, el să devină principalul său sfetnic. Oamenii vorbesc în franceză pentru mine, însă e o franceză ciudată şi nu îi înţeleg întotdeauna, mai ales când vorbesc repede. Axel m-a învăţat câteva cuvinte în suedeză, aşa că pot să număr până la zece, să spun zilele săptămânii şi „Vă rog”, şi „Mulţumesc”, şi „Îmi pare foarte bine să vă cunosc”.

Nu înţeleg de ce se întâmplă toate astea. De ce toate aceste probleme importante sunt dezbătute în prezenţa mea? Gustav spune că vrea să ştie ce fac francezii. Cum gândesc francezii. Şi caută la mine aceste răspunsuri. Eu îi spun că nu sunt franţuzoaică, ci austriacă. El răspunde că sunt franţuzoaică prin căsătorie.

Cred că Gustav vrea şi să mă impresioneze, nu doar să mă consulte în privinţa metodelor şi atitudinilor franceze. Axel îmi dă dreptate.

1 iulie 1780

Mi-e dor de mica mea Bumbăcel, însă e mai bine că nu e aici. E delicată, iar vremea de aici e foarte capricioasă. Primesc veşti despre ea o dată la două-trei zile, iar Chambertin îmi scrie să îmi spună ce mai face Ludovic. Ludovic însuşi mi-a scris doar trei scrisori, toate foarte scurte. În ultima, a băgat şi un flacon de sirop de mac, ca să mă ajute să dorm în nopţile lungi şi albe. Nu ştiu de ce l-a trimis, asta doar dacă nu cumva crede că Suedia e un loc atât de înapoiat, încât farmaciile nu au sirop de mac. Dar asta e o prostie. Magazinele de aici sunt bine aprovizionate cu tot felul de leacuri medicinale, dar şi cu blănuri, şi sculpturi minunate, şi jachete, şi pălării, şi mănuşi împletite călduroase.

4 iulie 1780

Regele Gustav va fi ocupat în Riksdag, adică Parlamentul suedez, în următoarele zile, iar Axel m-a invitat la moşia lui, Fredenholm, care înseamnă „Loc al păcii”.

6 iulie 1780

Am ajuns aici ieri, după o călătorie lungă prin păduri dese şi peste câmpii înzăpezite. Cu toate că e iulie, aici ninge, şi mai sunt zone în care zăpada nu se topeşte niciodată, de la un an la altul.

Zona rurală e foarte frumoasă, atât de virgină şi cu foarte puţini oameni care locuiesc aici. Păduri întinse de brazi şi

pini, multe lacuri mici şi albastre, ciocârlii şi cintezoi care dau rotocoale şi zboară spre pământ. Puritatea şi prospeţimea aerului mă copleşesc. Îmi umplu plămânii cu ele. Nu mă pot sătura.

Moşia lui Axel e, de fapt, o fermă mare, de şase sute de acri, iar el dă câmpurile în arendă celor zece familii care locuiesc acolo încă din anii 1500. Cândva erau iobagi, însă bunicul său îi dezrobise, astfel că au devenit fermieri arendaşi, cu toate că încă îl considerau pe Axel stăpân şi veneau la el să le rezolve problemele şi disputele.

Am hotărât să nu îmi aduc servitori cu mine, aşa că mă îmbrac singură şi îmi aranjez părul foarte simplu. Ce uşurare, să nu fiu nevoită să îndur toaleta obositoare, care durează ore întregi, să nu trebuiască să stau tot timpul în faţa oglinzii, cu stilistul André în spatele meu. Mă simt mai vie, mă simt eu însămi.

7 iulie 1780

M-am trezit în această dimineaţă în zgomotul lemnului tăiat de topor, iar când m-am dus la fereastră l-am văzut pe Axel muncind, cu mânecile cămăşii suflecate până peste coate, spărgând buşteni. Sub privirile mele, termină metodic de tăiat mormanul pe care îl avea în faţă şi aduse lemnele în casă, unde în curând făcu un foc cald în soba uriaşă cu faianţă, neagră de funingine. Casa e suficient de mică să fie încălzită de o singură sobă, care asigură atât apa fierbinte, cât şi un loc unde să ne pregătim mâncarea. La micul dejun am mâncat pâine proaspătă, brânză şi peşte pescuit cu o noapte în urmă din lac, plus o mână de mure din tufele de lângă uşă.

În această după-amiază am pregătit un coş cu mâncare şi ne-am dus să ne plimbăm pe dealuri. E greu de spus cât timp am mers, pentru că lumina nu s-a schimbat. Când Axel se uită la ceas, era trecut de şase. Ne-am întins pătura pe un loc uscat, cu vedere la lac, şi ne-am aşezat.

— Deci, îngeraşul meu, spuse el în timp ce mâncam, cum ţi se pare acest loc?

— E foarte frumos şi foarte liniştit. Şi, mai presus de orice, e foarte simplu. Asta îmi place cel mai mult.

El dădu din cap.

— Atât de simplu, încât devine deprimant. Însă acest loc are ceva pur, care mă atrage mereu să mă întorc. Mi-am petrecut aici verile încă de când eram copil. Îmi place singurătatea, liniştea. Am verişori care locuiesc în preajmă, iar sora mea e profesoară şi conduce şcoala din sat. Face multe lucruri bune aici.

— Şi tu la fel.

El ridică din umeri.

— Nu ştiu. Eu îl urmez pe tatăl meu. A fost soldat, diplomat şi om de stat. Nu mă voi ridica niciodată la înălţimea lui.

Am rămas tăcuţi o vreme, urmărind un stol de gâşte aterizând pe lac. Era o privelişte pe care nu o văzusem niciodată, cu sute de păsări negre, cenuşii şi albe, toate identice, poposind pe apă şi plutind ca într-o formaţie, gâgâind aspru şi ciugulindu-se.

— Îmi prieşte locul ăsta, spuse Axel după o vreme. Mă face să mă simt viu. Toată munca afară şi aerul proaspăt...

Când sunt la Fredenholm, nu regret ziua de ieri şi nu aştept cu nerăbdare ziua de mâine. Trăiesc în prezent, mă bucur de el. Poate de aceea tatăl meu s-a retras aici la bătrâneţe. Ca să se bucure de fiecare zi. La sfârşit a fost foarte bolnav, murea de ftizie. Nu putea mânca aproape nimic şi avea o tuse îngrozitoare. Însă îi plăcea să se plimbe prin pădure, vara, cu câinele lui lup mare la picioare. Îşi găsise pacea.

Axel îşi lăsă capul în poala mea, iar eu i-am mângâiat părul blond. Nu îmi povestise niciodată lucruri atât de personale despre familia lui. Eu îi vorbisem adesea despre maman şi fraţii şi surorile mele, mai ales despre Iosif şi Carlotta.

Un nume plutea în aer între noi, nerostit încă: Ludovic. Nu l-am pomenit, însă ştiam că era în gândurile noastre atunci când ne îndreptam înapoi spre casă, peste deal, ţinându-ne de mână, grăbiţi să ne adăpostim de burniţa ce se înteţea, în casa primitoare de la Fredenholm.

9 iulie 1780

Învăţ toate numele de ciuperci, inclusiv ale celor pe care nu îndrăznim să le mâncăm. Sunt atât de multe specii – gălbiori, vălul călugăriţei, buretele puturos cel cenuşiu şi buricul măslinului cel otrăvitor, care luceşte în întuneric, numai că nu e niciodată întuneric, aşa că, oare cum ne dăm seama?

Cu fiecare zi pe care o petrec aici mă simt mai bine, mai fericită şi mai relaxată.

11 iulie 1780

Unul dintre arendaşii lui Axel s-a căsătorit ieri, şi ne-am dus la nuntă. Am cerut să împrumut o fustă roşie şi o cămaşă albă cum poartă ţărăncile, iar hainele mi-au fost aduse împreună cu o pereche de cizme moi de pâslă şi o ghirlandă de trandafiri pe care să o port.

Ne-am alăturat sutelor de oaspeţi care veniseră din satele învecinate. Două trupe cântau muzică veselă şi am dansat cu toţi ceilalţi, străduindu-ne să urmăm paşii, împiedicându-ne şi râzând. Femeile cântau într-un stil pe care nu îl mai auzisem niciodată, scoţând un sunet ciudat, ca pisicile care se bat. Atmosfera era foarte zgomotoasă şi veselă.

Mă simţeam atât de liberă. Nimeni nu avea habar ce hram purtam, doar că eram o aristocrată străină, prietenă sau rudă cu Axel. Faptul că eram regină era ultimul lucru la care se puteau gândi. Când am trecut în centrul cercului, pentru că venise rândul meu să dansez un solo (care, recunosc, avea mai degrabă paşii unui cadril decât ai unui dans de ţară), toţi au bătut din palme şi au chiuit.

Ce bine m-am distrat! Să mă învârt în fusta mea roşie împrumutată, cu cizmele mele împrumutate clămpănind pe pietre şi pe iarba tare de păşune, cu părul meu blond, liber de constrângeri, zburând în aerul proaspăt al verii. Şi Axel în apropiere, bătând din palme, dansând, zâmbindu-mi aprobator.

Butoaiele de cidru şi lichior de grâu local tare au fost desfundate, iar băutura ameţitoare curgea în râuri. Mireasa, o ţărancă voinică şi blondă de şaisprezece ani, nu

contenea să-mi umple paharul. Am mâncat caviar şi am băut vin roşu, şi, o dată la câteva minute, mulţimea începea să fluiere şi să bată din palme, fără a se opri decât atunci când mirele şi mireasa se sărutau. Aici, în Suedia, săruturile sunt zgomotoase, buzele lipindu-se răsunător.

Cândva pe la miezul nopţii, un ţăran ne-a dus înapoi la Fredenholm în căruţa lui de lemn, care mirosea a fân şi bălegar. Axel m-a ţinut în braţe în timp ce căruţa hurducăia pe drumul accidentat. M-am rezemat de el, ameţită de la vin şi cidru, obosită de la dans, îndrăgostită de lume. Mi-am spus că aceea era cea mai fericită noapte a vieţii mele.

16 iulie 1780

Cu două zile în urmă am pornit înapoi spre Drottningholm. Am fost foarte tristă că plecam. Am ajuns într-un oraş, apoi am luat-o spre sud cu trăsura, străbătând kilometru după kilometru de pădure deasă. Vremea era foarte rece şi ploua. De două ori a fost nevoie ca trăsura să fie transportată pe o ambarcaţiune mare ca să poată trece lacul.

Către seară, osia trăsurii s-a rupt şi a trebuit să mergem pe jos, prin ploaie către singurul adăpost din preajmă, care era o mică tavernă cu acoperiş crăpat şi povârnit şi ziduri care se aplecau către interior într-un unghi ciudat. Îmi părea rău pentru bieţii cai care erau nevoiţi să stea răbdători în ploaia torenţială, cu capul plecat, în timp ce se făceau reparaţiile.

Eu şi Axel ne-am aşezat la o masă joasă şi zgâriată lângă foc şi am comandat vin, pâine şi brânză.

Ne-am băut vinul, aşteptând ca vizitiul să intre pe uşă şi să ne spună că osia noastră ruptă era reparată. Însă a trecut o oră, apoi două, dar acesta nu a venit. Ploaia continua să cadă pe acoperişul tavernei şi un bătrân intră înăuntru, ud şi murdar, mergând cu ajutorul unui băţ. Era orb, ochii săi fără vedere erau întorşi în sus, către tavan. Îşi pipăi drumul spre foc şi îşi întinse mâinile către căldura lui.

— Poftim, bătrâne, bea asta să te încălzeşti.

Hangiul îl însoţi pe oaspete la o masă lângă noi şi puse un urcior în faţa lui.

— Mai sunt aici o doamnă franţuzoaică şi un domn să-ţi ţină companie, adăugă el. Ai grijă ce vorbeşti.

— O doamnă franţuzoaică rafinată şi un domn, spuse bătrânul, vorbind în franceză pentru noi. Dumnezeu să-i aibă în pază. Le-am făcut un serviciu la viaţa mea. Am luptat pentru bătrânul rege francez, bătrânul Ludovic, la Fontenoy şi Raucoux, şi am şi câştigat pentru el. Însă nu aşa am orbit. Nu, mi-am pierdut ochii în închisoare. Într-o bătaie. N-am mai văzut un suflet de treizeci şi şapte de ani. Acum, ce-aţi dori să ascultaţi, doamnă, domnule? Un cântec de luptă francez? Un bocet? Am a doua vedere, chiar dacă mi-am pierdut ochii. Şi a doua vedere îmi spune că va fi un bocet.

Vorbele lui m-au cutremurat. Nu, nu încă o moarte!

Axel îi dădu bărbatului câteva monede, iar acesta îşi bău berea şi plecă. În cele din urmă, vizitiul nostru veni şi spuse că osia era reparată şi puteam merge mai departe.

17 iulie 1780

Noaptea trecută ne-a prins furtuna şi nu am putut ajunge la moşia unde aranjase Axel să stăm. Aşa că ne-am adăpostit într-o casă ţărănească şi am primit ospitalitatea pe care ne-o putea oferi familia.

O femeie bătrână, slabă şi cocârjată ne-a întâmpinat cu ochii strălucitori şi cu gingiile aproape fără dinţi. Fusta ei murdară era tocită şi peticită, iar părul ei rar şi cenuşiu era acoperit de o zdreanţă. Ne-a făcut semn către cuptorul uriaş, unde vreo douăzeci de oameni stăteau întinşi pe laviţe pentru dormit. Din mai multe leagăne aflate într-un colţ al încăperii se auzeau plânsete de copii.

Am păşit în încăperea mare şi caldă şi am icnit, mirosurile fiind prea puternice. Miros de peşte, varză, gunoi, tutun şi canalizare deschisă, ca cele de la Versailles. Şi miros de trupuri nespălate de multă vreme, îmbrăcate în haine murdare.

O mulţime de feţe se holbau la noi în timp ce ne îndreptam spre o masă unde bătrâna ne-a servit cu supă de varză prin care pluteau capete de peşte şi o bucată de pâine neagră, tare. Ochii peştilor morţi se holbau la mine, grăsimea de la suprafaţa supei întorcându-mi stomacul pe dos. Din politeţe am mâncat câteva linguri de supă şi o îmbucătură de pâine. Am observat că Axel mânca cu poftă, ca şi când lua cina la masa regelui Gustav.

În timp ce mă străduiam să mănânc, nu mă puteam stăpâni să nu mă uit la oamenii care stăteau întinşi pe laviţe. Erau treji – se părea că sosirea noastră îi trezise – şi îşi ţineau privirea aţintită asupra mâncării noastre, urmărind fiecare lingură şi fiecare muşcătură de pâine. Chipul lor era tras şi toţi aveau aceeaşi privire goală, chiar şi copiii. Mai mulţi bărbaţi beau dintr-o cană de metal pe care o treceau din mână în mână. În aer plutea miros de alcool, amestecat cu miros de lemn ars şi deşeuri umane. În timp ce mă uitam în jur, gândaci mari şi negri se târau peste păturile zdrenţuite şi pe podea, până la picioarele mele.

Bătrâna care ne întâmpinase şi ne adusese mâncarea era ocupată să ne pregătească un pat. Aduse mai multe bănci lungi lângă cuptor şi întinse scânduri de lemn peste ele. Deasupra scândurilor întinse o plapumă foarte veche şi foarte murdară, şi câteva mormane de zdrenţe.

Curând am terminat de mâncat şi, spre oroarea mea, am simţit că aveam nevoie să mă uşurez. Însă nu exista intimitate. Ceilalţi, după cum observasem, foloseau oalele de noapte mirositoare de sub laviţe în prezenţa tuturor celor din încăpere.

— Madame, i-am spus eu gazdei noastre în suedeza mea foarte stricată, există un loc unde aş putea să... am arătat spre una dintre oalele de noapte.

Ea dădu din cap înţelegătoare şi, luându-mi mâna, mă conduse afară. Încă ploua foarte rău şi ne-am murdărit de noroi în timp ce mă conducea spre un şopron. Am intrat într-un grajd gol, cu paie pe jos, şi a arătat spre ele. Apoi, m-a lăsat acolo.

Mi-am dat seama că era respectuoasă... şi amabilă. Asta era tot ce avea mai bun de oferit. Singurătate şi o oarecare curăţenie. Grajdul, cu izul său pătrunzător de bălegar şi suflu de animal, mirosea mult mai bine decât casa. Însă era foarte frig. Am făcut imediat ce aveam de făcut şi m-am întors în încăperea încălzită ca un cuptor.

În absenţa mea izbucnise o ceartă. Ceilalţi coborâseră de unde erau cocoţaţi şi se încăieraseră pe resturile din farfuria mea. Un bărbat beat lovea o femeie şi striga la ea. Am văzut un băiat cu chip sălbatic, mârâind, luând o pisică galbenă şi aruncând-o de peretele de cărămidă. În mijlocul acelei încăierări, o bătrână stătea cu capul plecat, rostind o rugăciune. Am înţeles două fraze, pe care părea să le repete la nesfârşit.

— Mânia Domnului s-a pogorât peste noi! Ferească-ne de mânia Domnului!

Uluită, urmăream scena sordidă, disperată să intervin, şi totuşi neajutorată. Am simţit cum lacrimile îmi curgeau pe obraji. Am făcut singurul lucru pe care îl puteam face. Când pisica rănită a venit spre mine clătinându-se, am ridicat-o şi am ţinut-o strâns la piept. Am simţit-o cum mă zgâria, însă nu am băgat în seamă ascuţimea ghearelor ei, hotărâtă să o protejez.

Axel îi mulţumi în grabă bătrânei pentru ospitalitate şi îi dădu o mână de monede, pe care ea le examină atât de atent, încât nu ne văzu plecând. Înşfăcând una dintre păturile zdrenţuite de pe patul improvizat care ar fi trebuit să fie al nostru, Axel ne înfăşură cu ea pe mine şi pisica, şi mă conduse afară în ploaie.

Eram prea încremenită ca să vorbesc sau să gândesc. L-am lăsat să mă conducă pe drumul noroios, asigurându-mă că, în curând, vom ajunge la alt adăpost. Încă ploua, însă nu la fel de rău ca înainte, iar după ce am mers cam un kilometru, am ajuns la o veche fermă părăsită şi am petrecut noaptea acolo, încovrigaţi unul în altul pe podeaua de lemn udă şi rece, cu pisica între noi, ca să-i ţinem de cald.

20 iulie 1780

Timpul meu preţios cu Axel se apropie de sfârşit. În două zile trebuie să plec spre Franţa, căci am stat mai mult decât crezusem. Mi-e foarte dor de Bumbăcel. Când am ajuns la Drottningholm, mă aşteptau cinci scrisori, în care mi se spunea că Bumbăcel începuse să spună „dă-mi”, şi „nu”, şi „fă”, şi să îl strige pe nume pe căţeluşul ei, pe care îl botezasem după draga şi bătrâna Mufti.

Chambertin îmi scrie să îmi spună că Ludovic e arţăgos fără mine. De două ori s-a încuiat în atelierul lui cu un coş de prăjituri şi a refuzat să iasă timp de mai multe zile. Nimeni nu l-a putut convinge. Miniştrii au fost ofensaţi, căci aveau loc discuţii importante despre războiul american, iar prezenţa regelui la cinele şi recepţiile pentru ambasadori era esenţială. Chambertin spune că doar eu l-aş fi putut convinge pe Ludovic să îşi facă datoria. Când sunt eu acolo, e mai puţin timid şi rebel, şi mult mai hotărât să facă ceea ce i se cere.

Regele Gustav ne-a condus, pe mine şi pe Axel, prin camerele palatului pe care le renovează, ca să vedem rezultatul final al sugestiilor mele. Artizanii au fost foarte

ocupaţi, iar rezultatele muncii lor sunt, într-adevăr, foarte reuşite. Gustav preferă modelele greco-romane, cu coloane canelate, frize pompeiene şi mozaicuri din bucăţi de sticlă. O cameră pe care l-am ajutat să o proiecteze e aproape gata, iar efectul e izbitor. Pereţi albastru-închis, coloane dorice albe, stucaturi albe sculptate cu un model antic de flori şi fructe. Vor fi aduse covoare în aceeaşi nuanţă de albastru-închis, ca să se potrivească, iar tavanul va fi pictat de un artist italian din Verona. Soseşte săptămâna următoare, însă eu voi fi deja plecată şi nu îl voi putea cunoaşte.

În timp ce ne plimbam prin camerele uriaşe, decorate cu lucruri atât de scumpe, un gând nu îmi dădea pace. De ce un rege trebuia să trăiască în asemenea bogăţii, în timp ce supuşii săi şi familiile lor îşi trăiesc viaţa înghesuiţi într-o singură cameră murdară, urât mirositoare, cu pereţi goi şi tavan cu crăpături? Cele câteva ore pe care le petrecusem printre ţărani mă afectaseră profund. Chiar în timp ce mergeam prin splendorile liniştite ale palatului regelui Gustav, nu îmi puteam scoate din minte imaginea camerelor întunecate pe care le văzusem, a chipurilor înfometate, bătaia şi brutalitatea la care fusesem martoră.

M-am întors către Axel.

— Oamenii aceia cu care am mâncat, în ziua în care ploua cu găleata, am spus eu, ce se poate face pentru ei? Sunt atât de săraci...

Spre surprinderea mea, Axel se mulţumi să râdă.

— Aceia erau ţărani bogaţi. Aveau o casă mare, animale, hrană. Ar trebui să vezi cum trăiesc săracii.

Regele Gustav a fost curios de schimbul nostru de replici, iar Axel îi explică faptul că fuseserăm forţaţi de împrejurări să ne adăpostim la nişte fermieri.

— Cred că nu ai văzut niciodată cum trăiesc ţăranii, îmi spuse regele.

— Doar de pe fereastra trăsurii.

— Viaţa e foarte grea pentru cei născuţi cu atât de puţin.

— E posibil să aibă o viaţă mai bună, atunci?

— Regele Gustav le-a dat un trai mai bun, spuse Axel cu loialitate. A abolit tortura. Nimeni nu mai e condangat la moarte pentru nelegiuirile comise. A reformat finanţele statului. Impozitele sunt mai mici, iar acum ţăranii pot, dacă îşi permit, să îşi cumpere pământurile şi să fie proprietarii acestora, ca oameni liberi.

— Însă e atât de multă nefericire, chiar şi aşa!

Am mers mai departe, prin sala de mese din malachit, cu pereţii acoperiţi de panouri cu pietre preţioase strălucitoare şi verzi, până în Salonul de cristal, unde zeci de candelabre sclipeau în lumina soarelui şi aruncau reflexii pe pereţii auriţi.

Axel părea gânditor. Într-un final, ridică din umeri.

— Îi iubesc şi îi admir pe ţărani, şi am trăit printre ei, din când în când, toată viaţa mea. Însă sunt precum copiii. Trec prin viaţă ignoranţi şi slabi, fără să se poată ridica deasupra condiţiei lor. Fără să poată realiza nimic altceva decât muncă grea. Pentru majoritatea bărbaţilor, singura consolare e băutura. Pentru femei, e religia.

— Haide, Axel, eşti prea pesimist, spuse regele. Satele se schimbă, chiar şi aici. Metodele de agricultură se îmbunătăţesc. Producţia recoltelor creşte. Oamenii mănâncă mai bine şi trăiesc mai mult. Dacă natura ne ajută şi ne dă recolte bune, în timpul vieţii noastre vom vedea progrese mari. O sănătate sporită a minţii şi trupului. Între timp, draga mea, mi se adresă Gustav, ai putea să-ţi donezi săracilor cerceii cu perle.

Mi-am pipăit lobul urechii. Într-adevăr, purtam cercei cu perle, însă nu pe cei mai frumoşi ai mei.

— Doar că nu trebuie să faci asta, spuse Axel, căci se vor omorî între ei ca să pună mâna pe perle. Vezi tu, ai provoca doar suferinţă aruncând mărgăritare la porci.

Nu m-am contrazis cu Axel sau cu regele, însă mi-am promis că atunci când mă voi întoarce la Versailles voi trimite nişte bani ţăranilor suedezi. Şi voi dubla cantitatea de pâine pe care o distribuie abatele Vermond la porţile palatului.

CAPITOLUL 8

27 noiembrie 1780

Draga mea, draga şi mult-iubita mea maman a murit.

13 decembrie 1780

Abia pot să scriu ceva, atât sunt de distrusă. Mă uit în oglindă şi văd o persoană pe care nu o recunosc. O femeie trasă la faţă, fără culoare în obraji şi cu ochi foarte trişti. Oare voi mai putea mânca vreodată? Voi mai putea să gândesc, să mă mişc şi să mă bucur de ceva?

Stau zi după zi în camerele mele întunecate, cu ferestrele acoperite de perdelele de catifea neagră, fără să pot face altceva decât să plâng, să citesc Biblia şi să aprind lumânări pentru sufletul lui maman. Biata Bumbăcel plânge. Nu înţelege schimbarea petrecută cu mine.

Abatele Vermond vine să se roage împreună cu mine, însă sunt de neconsolat. Am citit şi recitit scrisorile de la Iosif şi Anna, în care îmi povestesc ultimele zile ale lui maman. Dorise de mult timp să moară. În ultima ei săptămână de viaţă, şi-a cusut propriul linţoliu, din mătase albă, brodat cu stema imperială.

Ce bine ar fi fost dacă, în loc să îşi pregătească înmormântarea, mi-ar fi scris o ultimă scrisoare! Ce bine ar fi fost dacă m-ar fi lăudat că fac bine ceea ce fac, într-o viaţă plină de greutăţi! Cum aş fi preţuit acea dovadă a dragostei şi aprobării ei.

25 decembrie 1780

E o zi de Crăciun tristă. Palatul este încă în doliu pentru marea împărătească, iar sărbătorile noastre obişnuite şi-au pierdut din amploare. Mergem la slujbă în fiecare zi, iar eu aprind o lumânare pentru maman şi îmi repet rugăciunile cu abatele Vermond, care mi-a fost foarte credincios în timpul doliului meu.

Uneori, pur şi simplu, nu simt nimic. Nu mai am nici un sentiment. E îngrozitor.

4 ianuarie 1781

Încerc să îmi ocup timpul cu un proiect pe care îl începusem înainte de moartea mamei. Am hotărât să trec la fapte mai degrabă decât să vorbesc despre nefericirea ţăranilor. Îmi voi vinde obiectul cel mai de preţ, marele diamant galben denumit Soarele habsburgic şi le voi da banii celor mai săraci dintre ei. Am dat ordin ca diamantul să fie adus din tezaurul palatului, unde sunt păstrate bijuteriile mele.

În ultimele câteva zile am fost bântuită de amintirea soldatului orb şi bătrân pe care eu şi Axel l-am întâlnit în tavernă în Suedia. Dorise să ne cânte un cântec şi spusese: „Ar trebui să fie un bocet”. Oare avusese o premoniţie în privinţa morţii mamei? Cum ar fi putut şti?

Pisica galbenă pe care am adus-o din Suedia se îngraşă, şi blana îi luceşte de la frişcă şi bomboane. E surdă de-o ureche şi unul dintre picioare îi şchiopătează, însă, în rest, şi-a revenit. Maman avea o pisică galbenă care stătea mereu pe biroul ei. Asta îmi aminteşte de ea.

6 ianuarie 1781

Tocmai am trecut printr-un şoc puternic. Am trimis-o pe Sophie după apă cu flori de portocal şi eter, ca să mă calmez.

S-a întâmplat ceva îngrozitor şi nu ştiu către cine să mă îndrept. Axel e departe. Ce bine ar fi fost dacă Iosif era aici! Însă nu îndrăznesc să îi spun lui Iosif. S-ar întâmpla un dezastru dacă adevărul ar ieşi la iveală.

Poate că nici acest jurnal nu e un loc sigur pentru păstrarea unor astfel de secrete, însă m-am gândit bine, în timp ce sorbeam din apa cu flori de portocal şi eter, şi am hotărât într-un final că trebuia să las undeva scris adevărul.

Sunt foarte sigură că, atunci când am fost în Suedia vara trecută, Ludovic a luat Soarele habsburgic şi l-a amanetat unui cămătar bogat din Geneva, pe care îl cunoscuse prin intermediul bancherului Necker. Am aflat, pentru că atunci când am cerut să mi se aducă bijuteria din tezaur şi l-am chemat pe domnul Christofle, bijutierul din Paris, să îl evalueze, mi-a spus că piatra nu era un diamant, ci o imitaţie din clei!

La început nu mi-a venit să cred, însă când l-am luat la întrebări pe şeful gărzilor tezaurului, acesta mi-a mărturisit, în cele din urmă, că, în iunie anul trecut, regele a dat ordin să îi fie adus Soarele habsburgic, aducându-l înapoi în tezaur după mai bine de o lună. Ceea ce a fost adus înapoi era, probabil, imitaţia din clei.

L-am luat la întrebări pe Chambertin, care ştie aproape tot ce spune şi ce face Ludovic, iar acesta a recunoscut că Necker a adus un om de afaceri elveţian la ceremonia de trezire a lui Ludovic şi că, mai târziu, i-a fost trimis acestuia un pachet, sub paza gărzilor.

Chambertin e de încredere. Nu va spune nimănui nimic. Trebuie să mă asigur că nici unul dintre servitori nu află

sau nu bănuieşte ceva. Dacă s-ar stârni zvonul că Ludovic a amanetat faimoasa mea bijuterie, toată lumea ar crede că trezoreria e goală şi că guvernul nu poate plăti împrumuturile uriaşe făcute de domnul Necker, împrumuturi care însumau milioane de franci. Acest lucru ar fi considerat o insultă la adresa Imperiului Austriac, fapt care l-ar putea mânia pe fratele meu, Iosif, care acum este împărat. Şi ar provoca un scandal uriaş în jurul lui Ludovic însuşi, care ar fi considerat un hoţ.

Ceea ce, de fapt, şi este, iar eu am de gând să îi spun asta în faţă.

9 ianuarie 1781

După multe căutări, l-am găsit într-un final pe Ludovic în mansardă, ghemuit pe podea, ridicând lacătul unei uşi nefolosite de multă vreme. Era foarte frig în pod şi stătea îmbrăcat cu vechea haină neagră a tatălui său, atât de tocită şi de zdrenţuită încât în unele locuri se făcuse gri.

Când mă auzi venind ca o vijelie, se întoarse spre mine, dând înapoi de frică.

Ignorând eticheta, lucru pe care îl făceam, de obicei, când eram singuri, m-am dus direct la el şi m-am uitat urât în ochii lui înspăimântaţi.

— Ştiu ce ai făcut. Ai furat Soarele habsburgic. L-ai amanetat. Şi ai pus o bucată de clei în loc în tezaur. Ai furat cel mai preţios lucru din zestrea mea. M-ai minţit. Şi ai riscat să provoci scandal, dezonoare, punând în pericol alianţa dintre Franţa şi Austria.

Plângea, aşezat pe podeaua prăfuită, îmbrăcat în haina lui veche. Chipul său era boţit, la fel ca al lui Bumbăcel când nu ascultă şi ştie că va fi pedepsită.

Slăbiciunea lui mă înfurie şi mai mult. Am început să merg încolo şi-ncoace prin încăpere.

— Opreşte-te!! Nu te mai purta ca un copil, ridică-te şi vorbeşte ca un bărbat!

Cu un oftat adânc şi cu un efort imens, îşi ridică trupul greoi de pe podea şi se sprijini de uşă. Nu mă privea.

— Am făcut atâtea greşeli, încât nu îţi pot răspunde. Mi-e ruşine de ce am făcut, însă nu am avut de ales. Necker şi ceilalţi au venit la mine. Am atins termenul-limită pentru plata împrumuturilor. Au spus că au calculat greşit. Şi că nu existau bani pentru plata lor. Nu puteam lăsa să se întâmple aşa ceva.

Vocea lui era tristă, plângăcioasă.

— Dar Coroana Franţei are multe comori proprii. Lăzi de aur, bijuteriile mamei şi bunicii tale, tablouri, statui...

— Tot vând posesiunile Coroanei de şase ani, de când am devenit rege. Înainte de asta, şi bunicul meu a vândut o mare parte din ele. Multe dintre lucrările de artă expuse sunt copii. Multe dintre bijuterii sunt imitaţii.

— Nu aveai nici un drept să iei ce era al meu, fără să mă întrebi.

Ridică privirea spre mine.

— Şi dacă te-aş fi întrebat, mi-ai fi dat piatra ta preţioasă?

— Nu. Niciodată.

— Bineînţeles că nu. A trebuit să o iau pe furiş. Am fost asigurat că imitaţia are o calitate excelentă. M-am gândit că nu vei afla. Nu aş fi ales niciodată Soarele habsburgic pentru amanet, însă Necker cunoştea pe cineva care îl râvnise dintotdeauna. Un bărbat din Geneva, un negustor bogat de la bursa de valori. S-a oferit să plătească toată dobânda datoriilor noastre, în schimbul bijuteriei. Atunci, am crezut că voi avea posibilitatea să o cumpăr din nou, să iau bijuteria înapoi într-un an, maximum doi. Acum, mă îndoiesc.

Eram furioasă. Pe Ludovic, pe domnul Necker, pe miniştrii care mă urăsc şi care trebuie să fi simţit o plăcere imensă la ideea că mi-au furat nepreţuita bijuterie.

— Îl vreau înapoi, a fost tot ce am putut spune. Recuperează-l... cumva.

Apoi am plecat de lângă Ludovic, o întruchipare a infamiei, şi m-am îndepărtat. M-am întors în apartamentele mele, încă plină de ranchiună şi de exasperare, şi mi-au trebuit câteva ore ca să îmi revin suficient pentru a mă întâlni cu Loulou şi cu Sophie, şi să dau ordinele necesare anturajului meu.

13 ianuarie 1781

M-am gândit îndelung şi profund la înşelătoria lui Ludovic cu amanetarea Soarelui habsburgic şi mi-am dat seama că am fost egoistă.

Da, Ludovic a fost necinstit. Ar fi trebuit să vină să-mi explice de ce simţea că nu avea de ales decât să amaneteze bijuteria. Dar el a aşteptat până ce am plecat departe, în Suedia, ca să facă ce-a făcut. Însă şi eu am pus la cale o înşelătorie, călătorind cu amantul meu şi bucurându-mă de timpul petrecut cu el. Cu toate că doar în mică măsură, şi eu riscam totuşi un scandal. Iar dacă Axel ar fi fost mai puţin atent când am făcut dragoste, aş fi riscat însăşi succesiunea la tron. Draga maman, dacă ar fi fost încă în viaţă şi ar fi ştiut adevărul despre mine şi Axel, ar fi spus că sunt o adulterină şi că ar trebui să fiu ocărâtă şi adusă în faţa Comisiei pentru Castitate.

Potrivit părintelui Kunibert ar trebui să fiu trimisă direct în iad.

Ludovic e hoţ, şi mincinos, şi teribil de slab. Însă eu sunt o soţie necredincioasă şi la fel de mincinoasă ca el, şi slabă pentru că am cedat în faţa puterii iubirii mele pentru Axel.

Nu suntem amândoi la fel de vinovaţi?

14 ianuarie 1781

Ieri am fost la spovedanie, apoi m-am dus la Ludovic, care dormea. L-am luat în braţe şi i-am spus că îl iertam pentru că amanetase Soarele habsburgic, cerându-i, la rândul meu, iertare pentru lucrurile greşite pe care le făcusem faţă de el.

A plâns în braţele mele, şi am plâns şi eu puţin, căci adevărul este că ţin foarte mult la Ludovic şi mi-e milă de el că trebuie să joace nefericitul şi nedoritul rol de rege.

18 ianuarie 1781

Axel pleacă cu regimentul său în America. Înainte să plece a venit la mine să îşi ia rămas-bun, şi amândoi ştim că există posibilitatea să nu îl mai văd niciodată. Mulţi ofiţeri mor în bătălie, fie de la răni, fie de la boală. Şi mai mulţi sunt mutilaţi şi schilodiţi pe viaţă.

— Draga mea, îţi voi spune ceva care poate că te va uimi. După plecarea mea, gândeşte-te serios la vorbele mele şi ţine-le minte. Uite despre ce e vorba: Ludovic nu se simte bine, are o minte slabă. Astfel de oameni sunt fragili, iar aparenta lor sănătate mintală se poate spulbera oricând. I s-a întâmplat nu demult regelui George, în Anglia, şi se poate întâmpla foarte uşor şi în cazul lui. Dacă starea lui Ludovic se înrăutăţeşte, iar doctorii decid că trebuie să fie înlăturat de pe tron şi înlocuit cu prinţul Stanislaus, vreau să ţii minte că tu şi prinţesa regală – se referea la Bumbăcel – veţi avea întotdeauna un cămin în Suedia. Lângă mine.

Mi-a dat o bucată de hârtie. Pe ea era scris numele unui antreprenor militar din Paris. Îi puteam trimite oricând mesaje prin acest bărbat, mi-a spus el. Iar în caz de urgenţă, puteam să merg oricând la curtea regelui Gustav, care m-ar primi cu braţele deschise.

— Şi Iosif m-ar primi cu braţele deschise la Viena, i-am reamintit eu lui Axel.

— Dacă Austria şi Franţa nu vor fi în relaţii mai bune decât sunt acum, sfatul meu este să mergi la curtea suedeză.

Să îmi iau la revedere de la Axel a fost ca şi cum mi-aş fi sfâşiat o parte din inimă, însă mă bucuram că pleca – nu că pleca la război, ci din viaţa mea, cel puţin pentru o vreme.

Voi încerca să nu îmi fie prea dor de el, sau să mă îngrijorez pentru siguranţa lui, sau să mă gândesc la ochii lui blânzi şi dragi, la atingerea lui caldă, la sărutările lui – o să fac tot posibilul să fiu o soţie bună şi credincioasă.

Voi încerca.

10 martie 1781

Obrajii mei sunt din nou roşii, şi mi-am recăpătat înfăţişarea obişnuită. În ultima săptămână am avut o mare poftă de mâncare şi l-am trimis pe Eric în Suedia să îmi aducă brânză de elan, care îmi plăcuse foarte mult cât am stat acolo. L-aş fi trimis şi după mure pitice, doar că nu era sezonul lor.

Ludovic mi-a adus un coş cu prăjiturile lui preferate – şarlote cu frişcă, migdale zaharisite şi glazură de ciocolată din belşug. Le-am mâncat împreună pe toate şi ni s-a făcut rău amândurora după aceea.

21 martie 1781

Sunt din nou însărcinată. Nu ştie aproape nimeni, doar doctorul Boisgilbert, Sophie, Loulou şi, desigur, Ludovic. Contele Mercy, care are spioni în anturajul meu şi care

încearcă în mod constant să obţină informaţii de la doctorul Boisgilbert ştie probabil şi el, pentru că de câte ori mă vede, zâmbeşte.

O să facem anunţul curând, probabil luna următoare.

22 aprilie 1781

Peste câteva luni Iosif va veni din nou în vizită. E foarte încântat că aştept alt copil şi spune că, de data asta, trebuie să fie băiat.

Ce bine ar fi fost să primesc veşti de la Axel!

12 mai 1781

Charlot a venit la Micul Trianon în trăsura lui verde şi s-a oferit să mă ia la curse, însă i-am spus că drumul era mult prea dificil şi riscam să pierd copilul. Şi-a prelungit aşadar vizita şi a admirat renovările în stil pompeian pe care le-am făcut în camerele de sus. Mi-a spus că un oarecare domn Montgolfier face nişte experimente interesante şi că a reuşit să ridice un balon uriaş de pânză în aer, făcându-l să plutească deasupra caselor şi câmpiilor şi aducându-l apoi din nou pe pământ. Vrea să se agaţe de balon şi să zboare prin aer cu el.

3 iunie 1781

În sfârşit, am veşti despre Axel. E în siguranţă şi a fost în Carolina, unde britanicii au ocupat mai multe oraşe importante. Acum se află în Virginia.

20 iunie 1781

Azi, Bumbăcel a cântat tot Frère Jacques şi a aruncat cu castronul de supă în doică. Îi tot spun că în curând o să aibă un frăţior sau, poate, o surioară (Doamne fereşte!), ceea ce o supără peste măsură. Se încruntă mult şi e neascultătoare.

Dacă maman ar fi aici, ar rămâne uimită de neputinţa mea de a-mi disciplina fiica. Maman a fost mereu foarte fermă cu mine, la fel cu surorile şi fraţii mei. Dacă eram neascultători ne trimitea să stăm pe palierul unei scări cu mâinile legate la spate ore în şir, iar la cină primeam doar pâine şi lapte. Şi Bumbăcel e pedepsită, însă niciodată foarte dur şi niciodată nu i se ia mâncarea sau nu are alte restricţii. Sper doar să îşi revină curând din etapa asta rebelă. Ludovic spune că el era de nestăpânit în copilărie. Poate seamănă cu el. Oare următorul meu copil va fi la fel de greu de stăpânit?

Ludovic a plecat să vâneze şi să adune plante din pădurea de la Compiègne, luându-l cu el doar pe Chambertin, un secretar şi un valet. M-a invitat şi pe mine, dar am refuzat. Ştiu că m-ar ignora aproape tot timpul şi n-aş avea aproape nimic de făcut. Îşi imaginează că mi-ar plăcea să îl ajut să îşi adune plantele şi că vom citi împreună cărţile lui despre flora pădurii. Cât de puţin mă cunoaşte! După atâţia ani de căsnicie.

I-am spus că trebuia să mă pregătesc pentru vizita lui Iosif.

1 iulie 1781

Azi a sosit un pachet mare de scrisori pentru mine de la Axel! Mi-a scris în fiecare săptămână, însă nu a avut cum să trimită scrisorile decât în aprilie, când a putut să i le dea unui ofiţer care se întorcea în Franţa la bordul navei Valkyrie. Nava a eşuat lângă Brest, iar ofiţerul s-a înecat, însă alt soldat a găsit pachetul şi l-a trimis aici, la Versailles.

Am citit pe îndelete toate scrisorile de două ori, în ordine. Îi e dor de mine. A trecut prin multe greutăţi şi e îngrijorat că britanicii vor câştiga războiul până la urmă. Preţuiesc mult aceste scrisori dragi şi plâng când le citesc.

2 august 1781

Iosif e aici şi, spre marea mea surpriză, a adus-o cu el pe sora mea, Carlotta!

Nu puteam să-mi cred ochilor când trăsura uriaşă de călătorie a tras în curtea exterioară a palatului, iar Iosif, care părea mai în vârstă şi mai important în calitatea sa de împărat, a coborât şi apoi a ajutat să coboare o femeie foarte grasă, îmbrăcată extravagant. M-am uitat atent la ea şi am realizat că era Carlotta, pe care nu o mai văzusem de unsprezece ani!

Am alergat să îi îmbrăţişez pe amândoi, uitând că sunt însărcinată în şase luni şi că trebuia să fiu foarte atentă, căci îl purtam în pântec pe moştenitorul tronului – sau cel puţin aşa speram. Ne-am îmbrăţişat, am plâns, am râs şi ne-am îmbrăţişat din nou.

Iosif, îmbrăcat într-o haină lungă şi aurie, cu lornion şi perucă cenuşie, îşi luase un aer grav pe care nu îl avea la ultima lui vizită aici. E mai puţin bărbatul de lume destrăbălat şi mai mult un unchi bătrân şi înţelept. Dă semne de oboseală, şi nu e de mirare, după toate prin câte a trecut, conducând un regiment împotriva prusacilor şi încercând să cucerească teritorii noi, luându-şi rămas-bun de la draga noastră maman şi preluându-i toate responsabilităţile, ca împărat şi cap al familiei.

Carlotta, care trebuie să recunosc că se îngrăşase mult prea tare, are patru bărbii şi e îmbrăcată foarte demodat. Trebuie să o chem pe Rose Bertin la Curde şi să îi dau ordin să facă o garderobă nouă pentru sora mea. Părul i s-a rărit şi nu e coafat frumos. Când am adus-o în apartamentele mele, toate doamnele au chicotit şi şi-au ascuns zâmbetele în spatele evantaielor. De asemenea, Carlotta a devenit destul de acră şi critică, amintindu-mi de maman.

Am cerut ca una dintre bone să o aducă pe Bumbăcel, iar Iosif şi Carlotta s-au minunat.

— Arată exact ca tine când erai copil, a spus Iosif, care avea treisprezece sau paisprezece ani când mă născusem eu şi îşi aminteşte foarte bine cum arătam. Un spiriduş mic şi blond.

Bumbăcel e un copil frumos, cu păr ondulat şi ochi albaştri. Iritaţia i-a trecut complet, iar pielea ei e foarte albă şi netedă. Îi place să fie admirată, însă plânge şi face scandal când e respinsă.

5 august 1781

Iosif a plecat să vâneze cu Ludovic la Compiègne, astfel că am avut ocazia să petrec mult timp cu Carlotta. La început a fost sora cea mare şi cea critică, însă după câteva ore de vorbit a cedat şi a plâns, şi mi-a mărturisit că era foarte nefericită. S-a certat rău cu soţul ei, iar acesta a alungat-o. S-a întors la Schönbrunn, şi de atunci stă acolo, sub protecţia lui Iosif. Însă se simte pierdută şi fără adăpost, şi îi e dor de copiii ei.

Soţul ei şi-a adus amanta favorită să trăiască în palatul său, înlocuind-o pe Carlotta cu aceasta. E scandalos, însă nimeni nu îndrăzneşte să vorbească deschis despre asta. Carlotta are limba ascuţită şi nici nu e vreo podoabă la curte, aşa că îmi imaginez cât de fericiţi au fost toţi că plecase, desigur, mai puţin copiii ei.

Am fost mişcată să văd că încă mai are poşeta pe care i-o făcusem când eram însărcinată cu Bumbăcel.

11 august 1781

Charlot l-a invitat pe domnul Montgolfier, inventatorul, la Versailles ca să facă o demonstraţie de zbor cu balonul său remarcabil. E făcut din pânză şi e foarte, foarte mare –

de dimensiunea unei săli mari de bal. Sub pânză a fost făcut un foc din mănunchiuri de paie şi încet, miraculos, balonul uriaş a început să se umple cu vapori şi să se ridice în aer! A plutit dus de vânt peste grădină şi a zburat necontenit, făcându-se din ce în ce mai mic, până când, în sfârşit, a aterizat în nişte copaci. Sforile s-au încurcat în ramuri.

Charlot e foarte încântat şi a implorat să fie lăsat să se lege de fundul balonului, ca să poată să zboare cu el. Iosif vrea să îl aducă pe domnul Montgolfier la Viena ca să îşi lanseze balonul acolo, în faţa celor de la Institutul Ştiinţific. Ludovic i-a pus domnului Montgolfier multe întrebări despre invenţia lui. Ce l-a făcut să zboare? De ce nimeni nu s-a gândit la asta până acum? Ce l-a făcut să coboare atât de rapid? A pus atâtea întrebări, încât bietul om a obosit şi ne-a rugat să îi permitem să plece.

Am petrecut o zi foarte frumoasă. O mulţime de oameni s-a adunat să vadă priveliştea uimitoare şi cei mai mulţi au fost respectuoşi cu noi, însă câţiva au fost nepoliticoşi, iar un bărbat foarte zdrenţăros a scuipat pe pantofii mei. Vremea era perfectă, destul de caldă, cu un cer albastru fără nori. Mi-aş fi dorit să o fi adus pe Bumbăcel. Poate că, într-o zi, în viitorul îndepărtat, ea însăşi va fi agăţată de un balon. Până atunci poate va deveni ceva atât de obişnuit încât toată lumea o va face. Cum ar arăta un cer plin de baloane!

13 august 1781

Am avut încredere să îi spun lui Iosif povestea cu amanetarea Soarelui habsburgic. M-am simţit bine să pot

să mă destăinui fratelui meu, mai ales că Axel e departe şi am păstrat doar pentru mine acest secret timp de multe luni.

25 august 1781

Mi-am luat un rămas-bun foarte trist de la Carlotta şi de la Iosif. Carlotta arată mai bine acum, în rochiile ei la modă şi cu părul ridicat în sus, completat cu meşe de către André, care trebuie să recunosc că e foarte priceput. Mi-a dat o amuletă să o ţin sub pernă ca să ne protejeze, pe mine şi pe copil, de orice magie neagră pe care cineva ar putea-o folosi împotriva noastră. Ne-am îmbrăţişat, iar eu am plâns. Şi Iosif m-a luat în braţe şi mi-a urat naştere uşoară.

— Trimite un curier rapid îndată ce se naşte copilul, mi-a spus el. Nu lăsa să treacă nici măcar o oră. Abia aşteptăm să auzim veştile bune.

— Şi poartă centura Sfintei Radegunde în timpul naşterii! a strigat Carlotta din trăsură. Asta şi-ar fi dorit mama.

— O s-o port, o s-o port, am răspuns eu, în timp ce trăsura masivă de călătorie pleca, cu roţile ei mari ridicând nori de praf.

Mi-e dor de ei. Mi-e dor de casă. Indiferent de cât timp trăiesc în Franţa, cred că voi rămâne întotdeauna austriacă în sufletul meu, exilată de locul căruia îi aparţin.

14 septembrie 1781

Se zvoneşte că Axel şi soldaţii lui mărşăluiesc cu americanii ca să îi atace pe britanici în Virginia. Mă întreb dacă Axel e bine în clipa asta, dacă e în siguranţă. Mulţi ofiţeri au fost luaţi prizonieri de către britanici.

Ştiu că, oriunde ar fi, orice ar face, se gândeşte la mine.

17 septembrie 1781

A sosit doctorul Sundersen să aibă grijă de mine şi a adus cu el o moaşă suedeză voinică şi cu înfăţişare robustă. Când l-am văzut pe doctor, am simţit că mi se înmoaie picioarele, căci apariţia lui mi-a trezit amintirile teribile ale durerii şi fricii, şi sentimentului înăbuşitor pe care l-am avut când am născut-o pe Bumbăcel. Însă, când se aplecă şi îmi sărută mâna, am început să simt că sunt pe mâini bune, amintindu-mi cât de priceput era şi cum mă întrebase dacă vreau să trecem împreună prin asta. Am fost sigură atunci că voi putea trece cu bine peste naştere, şi împreună am adus-o pe lume pe mult-iubita mea Bumbăcel.

Ludovic mormăie că doctorul Sundersen cere foarte mulţi bani. I-am răspuns că naşterea în condiţii optime a următorului rege al Franţei merită, cu siguranţă, foarte mulţi bani.

26 septembrie 1781

Doctorul Sundersen mi-a dat ordin să stau în pat de acum înainte, căci se aşteaptă ca travaliul să înceapă în următoarele câteva săptămâni.

Am primit alt pachet de scrisori de la Axel! Slavă cerului, e teafăr; a fost bolnav, însă acum se simte bine. Generalul Rochambeau l-a trimis de mai multe ori să discute cu generalul Washington, căci engleza lui e bună. Axel spune că generalul Washington e un om foarte rece. Nu toţi americanii sunt reci, ştiu asta. Domnul Franklin a fost fermecător şi vesel când ne-a vizitat, toţi l-au plăcut. Am întâlnit mai mulţi americani, însă trebuie să recunosc că unele femei erau reci şi îmbrăcate atât de urât, că păreau mult mai bătrâne decât erau de fapt. Desigur, am întâlnit mai mult aristocraţi şi diplomaţi americani cu soţiile lor, nu oameni din armată, cum e generalul Washington.

6 octombrie 1781

Charlot a zburat în balon. Domnul Montgolfier a legat un coş foarte mare de fundul pungii de pânză şi a băgat în el o oaie şi alte animale. A lansat balonul, iar animalele au zburat cu el. Apoi, după ce a aterizat, animalele au fost scoase din coş, iar în el a urcat Charlot. Stanny a încercat să îl oprească, însă balonul s-a înălţat şi a zburat cu Charlot de pe pajişte aproape până în satul Saumoy.

Când balonul a aterizat, coşul s-a izbit puternic de pământ, iar Charlot s-a rănit la încheietura mâinii, însă în rest n-are nimic. Toţi sătenii se aflau acolo, strigând şi chiuind. Charlot a venit să mă vadă şi mi-a povestit totul. Are încheietura bandajată. Nu l-am văzut niciodată în toane atât de bune. Spune că am burta cât un balon.

29 octombrie 1781

Travaliul meu a început în urmă cu o săptămână, în zori. Am avut spasme puternice, nu dureri mari ca data trecută. Sophie era încântată şi îngrijorată în acelaşi timp şi s-a dus să o aducă pe moaşă, care s-a aşezat lângă mine şi mi-a pipăit pântecul de câte ori aveam dureri.

A sosit şi doctorul Sundersen, care şi-a scos instrumentele şi a spus:

— Aşa, cred că de data asta nu va dura mult. Vorbele lui m-au făcut să mă simt uşurată. Mă speriasem când mă trezisem în dureri mari. Doctorul mi-a spus din nou că, de obicei, naşterea celui de-al doilea copil era mai uşoară decât a primului.

Mi-aş fi dorit ca Axel să fi fost aici. A intrat toată familia în încăperea unde mă aflam şi, într-un final, şi toţi miniştrii. Nimeni altcineva nu a mai fost primit, cu toate că afară, pe coridor, erau mulţi oameni. Ludovic era foarte agitat. Sărea şi păşea încoace şi-ncolo prin cameră, întrebând dacă nu se putea aerisi mai bine camera, pentru ca eu să pot respira mai uşor. Nu mă plângeam, din contră, mă simţeam chiar bine, aveam aer din belşug şi lipsea mulţimea zgomotoasă de spectatori care să se caţere pe mobilă.

Când durerile s-au înteţit, moaşa mi-a fost de ajutor frecându-mă pe spate. Ludovic insista să îmi dea nişte sirop de mac pentru durere, însă doctorul a refuzat, căci asta ar adormi copilul şi ar fi posibil să nu respire după ce

se naşte. În plus, puteam să suport durerea. Ştiu că mi-a fost de folos şi faptul că mai trecusem o dată prin asta şi dovedisem atunci că pot rezista până la sfârşit. Am păstrat centura sfintei Radegunde şi m-am rugat la ea, şi ştiu că centura sfinţită mi-a dat putere.

Amintirile mele despre ultimele ore de travaliu sunt vagi, căci durerea a devenit teribilă şi aproape tot timpul m-am simţit leşinată. Îmi amintesc că le-am strigat pe Loulou, şi pe Sophie, şi pe Carlotta (dar Carlotta, desigur, nu era aici, se întorsese cu Iosif la Viena, cu luni în urmă) şi că le-am ţinut strâns de mână. M-a durut când moaşa mi-a apăsat pântecul şi când doctorul, care îmi spunea să mă străduiesc, să ridic, să ridic clădirea la fel ca data trecută, şi-a băgat instrumentele în mine.

Atunci am ţipat şi l-am auzit pe Ludovic spunând: „Nu o răniţi. Pentru numele lui Dumnezeu, nu o răniţi!”

Îmi amintesc lacrimile, durerea şi lichidul care curgea din mine.

Apoi totul mi s-a şters din minte, până când am văzut, destul de clar, chipul domnului Genet, păstrătorul sigiliilor, care stătea în picioare lângă pat. Părea nespus de fericit când a rostit destul de tare:

— Un fiu, s-a născut un fiu pentru Franţa!

În cameră s-a auzit un chiot puternic de fericire. L-am auzit pe Ludovic strigând „Slavă Domnului” şi pe cineva, cred că era Stanny, însă nu sunt sigură, înjurând.

Doctorul Sundersen ridică micuţa creatură roşie ca să o văd, apoi o bătu la fund până începu să plângă. Era un

plânset slab, ca cel scos de un căţeluş mai mic decât fraţii lui. Moaşa îl spălă şi îl înfăşă în păturica frumoasă, brodată cu stânjenei şi coroane, şi mi-l dădu să îl ţin în braţe. Era cald şi foarte mic, mai mic decât fusese Bumbăcel la naştere. Îşi ţinea ochii închişi şi nu avea păr deloc. L-am sărutat şi apoi, probabil, am leşinat, căci nu îmi mai amintesc decât că auzeam vag vocea lui Ludovic spunând:

— Madame, sunteţi mama unui delfin.

În sfârşit sunt, într-adevăr, mama unui delfin. Domnul fie lăudat.

CAPITOLUL 9

14 decembrie 1781

Fiul meu e venerat aproape ca şi când ar fi un zeu pe pământ. Trimişi de la curţi străine, oficiali din multe părţi ale Franţei, parizieni influenţi, miniştri şi curteni regali se apropie de leagănul său ca şi când ar fi un altar sacru şi se holbează la el de parcă ar avea în faţa ochilor un sfânt sau o bucată din crucea lui Hristos.

Am aşteptat atât de mult să se nască un moştenitor la tron, atâţia ani lungi şi cenuşii. Acum că, în sfârşit, a apărut, aproape că pare un miracol, o binefacere neaşteptată din partea cerurilor. Eram fericită să îl arăt tuturor, însă e atât de mic şi mult mai puţin agitat şi activ decât fusese Bumbăcel.

Aproape că nimeni nu a băgat de seamă asta. Vizitatorii care vin şi îi ating fermecaţi leagănul abia dacă îl zăresc, neputând spune nimic despre el. Pentru ei e doar un bebeluş micuţ înfăşat în pături de lână într-un leagăn aurit, delfinul preţios al Franţei. Însă pentru mine înseamnă mai mult. E băieţelul meu iubit, Ludovic-Iosif al meu. Însă e un copilaş letargic, liniştit şi neinteresat de ce e în jurul său. Nu dă din mâini şi din picioare ca alţi copilaşi şi, cu toate că are aproape două luni, încă nu poate să-şi ridice capul de pe perna de mătase.

Mereu sunt atentă să ţin acest jurnal sub cheie, şi acum îl păstrez într-un loc nou, unde nimeni nu s-ar gândi să îl caute. Nimeni nu trebuie să citească ce scriu aici despre viitorul rege al Franţei.

2 februarie 1782

Sunt foarte îngrijorată în privinţa micului nostru Ludovic-Iosif. Au venit trei specialişti să îl consulte, tocmai de la Edinburgh.

17 februarie 1782

Loulou m-a găsit azi plângând şi a făcut tot ce a putut ca să mă liniştească, însă nimeni nu mă poate linişti.

Şi mai mulţi specialişti l-au văzut pe micul meu Ludovic-Iosif şi toţi spun acelaşi lucru. Spatele lui este deformat şi nu va putea niciodată să stea drept sau să meargă singur. Ludovic i-a plătit bine să-şi ţină gura în privinţa asta.

Nimeni nu trebuie să afle – doar doica lui ştie până acum. Îl ţin înfăşat în pături, pentru ca vizitatorii – aproape că scrisesem „adulatorii” – să îi vadă doar faţa.

28 februarie 1782

Axel e bine şi sănătos. E un erou! În sfârşit, am mai multe veşti despre el. Nu mai auzisem nimic de atât de mult timp, încât mi-era teamă că fusese rănit sau chiar ucis.

Era cu generalul Rochambeau şi cu americanii când aceştia au luat cu asalt armata condusă de generalul englez Cornwallis, care, într-un final, şi-a predat sabia şi şi-a recunoscut înfrângerea. În timpul luptelor cu britanicii, Axel a luptat cu vitejie şi a salvat mulţi oameni, atât francezi, cât şi americani. Generalul Rochambeau l-a decorat, iar generalul Washington i-a strâns mâna şi i-a mulţumit, făcându-l membru al Ordinului Cincinnatus. Sunt foarte mândru de el şi îi voi spune asta îndată ce îl voi vedea. Of, oare când îl voi vedea din nou? A trecut atât de mult timp.

Sigur, nu aveam de unde să ştiu asta, însă aceste lupte şi predarea britanicilor s-au întâmplat chiar înainte de naşterea lui Ludovic-Iosif. Steaua mea şi cea a lui Axel trebuie să fie aliniate, după cum ar spune Sophie.

3 aprilie 1782

Scriu aceste rânduri în peştera de lângă Micul Trianon, un loc sigur şi izolat. Eric stă de pază în apropiere, la intrarea

în peşteră. Încă de la naşterea lui Ludovic-Iosif, Eric a vegheat asupra mea şi a copilului ca şi când el, şi nu Ludovic, ar fi fost tatăl. Sunt fericită să beneficiez de protecţia lui şi i-am spus asta.

Am nevoie de intimitatea şi de izolarea peşterii în această după-amiază. Am primit încă un diagnostic îngrijorător din partea medicilor. Spun că bebeluşul are o boală de piept care a trecut din plămâni în umăr şi spate. Spun că spatele şi umerii lui mici trebuie operaţi de medici, pentru ca boala să nu se întoarcă în plămâni şi să-l omoare.

Nu înţeleg toate astea, însă medicul-şef a spus-o pe un ton foarte solemn, şi pare să fie un medic foarte bun. Toţi spun că cei mai buni medici sunt cei din Edinburgh, dar, pe de altă parte, am auzit spunându-se că Edinburgh e un loc aproape la fel de murdar ca Parisul şi că oamenii îşi aruncă murdăria pe străzi. Însă se spune că scoţienii sunt foarte rezistenţi.

24 aprilie 1782

Ieri a venit chirurgul la palat pentru a îndeplini ordinele medicilor din Edinburgh. Ludovic-Iosif are acum şase luni, iar doctorii spun că e destul de mare să treacă prin durerea pe care ar putea-o provoca această procedură.

Eric era acolo, şi a stat tot timpul la intrarea în cameră, pe coridor. Am auzit-o pe Amélie strigând la el, şi ştiu că în ultimele luni a fost mai furioasă ca oricând. Sophie îmi tot spune că trebuie să o dau afară pe Amélie, care e lipsită de respect şi obraznică, însă mi-e teamă. Ştie prea multe despre mine. Ştiu că râde de mine pe la spatele meu. Le

aud pe fetele mai tinere râzând cu poftă şi apoi pe înfundate când intru în cameră. Unele dintre ele par ruşinate, şi ştiu că în sufletul lor mă iubesc şi îmi sunt loiale; Amélie nu le-a întors împotriva mea.

Nu doream ca vreun servitor să fie prezent când chirurgul i-a făcut operaţia lui Ludovic-Iosif, aşa că am pus-o pe Sophie să le dea liber în acea zi tuturor, cu excepţia lui Eric. Sophie, Ludovic şi cu mine aşteptam să sosească chirurgul. Îl ţineam pe micul Ludovic-Iosif în braţe, iar el dormea liniştit.

Am privit cum doi bărbaţi solizi intră în cameră, cu un fotoliu mic fixat pe o platformă. Apoi intră şi chirurgul, un bărbat neîngrijit, cu o barbă neagră şi încurcată, purtând o haină ieftină şi o pălărie tricorn. A dat scurt din cap spre noi şi a trecut la treabă.

I-a fost adus un lighean cu apă să se spele, şi am văzut că apa era foarte murdară când a terminat. Şi-a întins instrumentele, apoi a făcut semn să îi fie adus Ludovic-Iosif şi să îi fie îndepărtat veşmântul micuţ de flanel. Apoi a legat în scaun copilul, care arăta îngrozitor, cu bietul lui spate şi umerii micuţi expuşi. A luat un ac lung şi ascuţit de oţel şi l-a înfipt în spatele micuţ şi alb. Ludovic-Iosif a ţipat, iar eu eram atât de uluită, că am ţipat împreună cu el. Sângele se scurgea din răni, în timp ce operaţiunea cea crudă se muta în sus, şi apoi în umerii bietului bebeluş.

Totul s-a desfăşurat rapid, însă abia mă puteam stăpâni de supărată ce eram. Când chirurgul a terminat, iar asistentul său a început să ungă rănile cu alifie şi să le bandajeze, Ludovic l-a întrebat aspru pe bărbat:

— E necesar să îl răneşti aşa?

— Desigur că e necesar. Muşchii sunt slabi. Trebuie întăriţi prin stimulare. Vă costă cincizeci de franci, a adăugat el.

— Trimite factura ministrului de Finanţe.

— Solicit să fiu plătit acum.

Preţ de o clipă, am crezut că Ludovic o să-l lovească pe chirurg, însă nu a făcut-o. Era ceva nemaiauzit ca un doctor, sau un negustor, sau un comerciant să ceară plata de la suveran. Însă Ludovic, probabil realizând că deja devenise binecunoscut faptul că multe dintre facturile pe care le primim rămân neplătite cu lunile sau cu anii, îşi stăpâni impulsul iniţial. Făcu o pauză, după care ieşi pe coridor. L-am auzit vorbind cu Eric. Apoi, reveni în cameră.

— Am trimis după bani. Dacă aştepţi....

Chirurgul făcu o reverenţă.

— Maiestate.

Ludovic-Iosif, care plângea, a fost eliberat din legăturile care îl ţineau, iar eu l-am luat în braţe şi l-am înfăşat în pătură. L-am dus în camera lui şi l-am legănat până când, într-un final, a adormit. Însă s-a trezit din nou de mai multe ori în timpul nopţii, şi de fiecare dată i-am aplicat ulei de dafin american pe rănile care căpătaseră o culoare roşie urâtă.

Azi e agitat şi a plâns mult. Spatele îi este umflat şi fierbinte la atingere. Mă întreb când voi vedea un semn că tratamentul a dat roade.

10 mai 1782

Bietul Ludovic-Iosif încă are spatele umflat şi mi se pare că acum nu îşi mai poate mişca braţul cu uşurinţă. A dezvoltat un abces care a trebuit operat. L-am ţinut în timp ce chirurgul i-a tăiat abcesul, sperând că, dacă mă simţea aproape, va fi mai liniştit, însă a plâns oricum. Mă întreb dacă se obişnuieşte cu durerea.

Sophie vrea să aducă la curte un astrolog care să-i citească horoscopul. Spune că poate ne dă o speranţă pentru viitor. Însă în egală măsură ne poate aduce disperare. Am refuzat.

30 iunie 1782

În ciuda eforturilor noastre, a devenit imposibil să ascundem de familie starea lui Ludovic-Iosif. Abia se poate ridica în capul oaselor şi nu poate merge în patru labe, ca un copil normal la vârsta lui, ceea ce nu poate fi ţinut secret. Zâmbeşte rar, şi nu râde niciodată. Jucăriile şi căţeii nu îl interesează. Grija mea faţă de el, privirea mea neliniştită şi vizitele frecvente ale lui Ludovic în camera lui spun totul. Bumbăcel e geloasă din cauza atenţiei pe care o primeşte fratele ei, şi a devenit şi mai greu de stăpânit. E foarte temperamentală şi neascultătoare. Mărturisesc că nu ştiu ce să fac să o pot controla.

9 iulie 1782

Spre groaza mea, am descoperit că toate cameristele mele pariază pe data când va muri fiul meu, aşa cum pariaseră între ele toamna trecută pe data când se va naşte. Loulou şi Sophie au dat ordin ca aceste pariuri morbide să înceteze.

2 august 1782

Din moment ce doctorii şi chirurgul nu au reuşit să îl vindece pe Ludovic-Iosif, am hotărât să cedez insistenţelor multora de la curte care preţuiesc talentul de vindecător al unui napolitan ce îşi spune contele Cagliostro.

Pretinde să fie vraci, şi am cunoscut oameni care spun că i-a scăpat de boală sau de dureri. Şi mai pretinde să aibă vârsta de trei mii de ani, lucru pe care, desigur, nu îl cred. La fel cum nu cred nici că a învăţat arta vindecării de la faraonii Egiptului antic sau că a fost crescut printre arabi la sfântul altar de la Mecca.

Oamenii sunt atât de naivi, încât ar crede orice dacă sunt suficient de disperaţi. În acele momente judecata lor se întunecă. Cu toate astea, bănuiesc că există oameni care posedă puteri ce nu pot fi explicate uşor, iar acest napolitan poate fi un astfel de om. Dacă îmi poate ajuta bietul fiu, îi voi fi recunoscătoare.

L-am chemat în apartamentele mele, iar el a promis să vină mâine seară.

4 august 1782

Contele Cagliostro a sosit noaptea trecută. E un bărbat înalt, vânjos, cu ochi pătrunzători şi cu comportament foarte teatral. Purta o pelerină roşie uriaşă, pe care o tot învolbura în timp ce mergea cu paşi mari prin salonul meu, unde se strânseseră vreo douăzeci de oameni ca să asiste la vindecarea delfinului. Loulou era acolo, la fel şi Yolande şi cumnatele mele, Josephine şi Thérèse, şi chiar contele Mercy.

Cagliostro a început să vorbească într-o limbă foarte ciudată şi ne-a spus că se roagă la zeul egiptean Anubis. Ne-a împărtăşit multe dintre amintirile sale legate de Grecia şi de Roma şi de Evul Mediu. Contele Mercy chicotea, şi am înţeles perfect de ce. Îmi era clar că acest napolitan încerca să îi impresioneze pe cei naivi. Trăise pe vremea lui Socrate şi Cezar la fel cum trăisem şi eu – cu toate că sunt unii care vorbesc despre existenţa unor vieţi anterioare, ceea ce e posibil. În plus, după cum îmi spusese Charlot despre Cagliostro: „Îţi dai seama, dragă Antoinette, că omul e un circar, dar poate să aibă puteri autentice”. Abia aşteptam să văd acele puteri autentice la treabă.

Într-un final, contele a luat un flacon dintr-un buzunar interior şi a scos dopul. Un miros foarte înţepător, de mosc, a umplut încăperea.

— Acum invoc puterea vindecătorului antic Batok, preot al lui Thot, a spus el solemn. Nu vă fie teamă. Batok este un spirit binevoitor. Dacă apare în faţa dumneavoastră, să fiţi siguri că e complet inofensiv.

A venit spre leagănul lui Ludovic-Iosif – eu stăteam chiar lângă el – şi, după ce mi-a cerut permisiunea, a picurat un

strop de lichid pe fruntea copilului, murmurând între timp nişte incantaţii.

O ceaţă alburie s-a ridicat din leagăn şi, preţ de o clipă, mi s-a părut că ia o vagă formă umană, apoi s-a risipit şi a dispărut.

— Nu vă alarmaţi, Maiestate, mi-a şoptit Cagliostro, aplecându-se foarte mult şi atingându-mi braţul, ca să-mi dea încredere.

Spectatorii au icnit, iar eu am icnit odată cu ei, însă totul s-a întâmplat atât de rapid, că nu am avut timp să reacţionez şi să îl smulg pe Ludovic-Iosif din faţa oricărui pericol. Am privit în jos către leagăn şi am văzut că, pentru foarte scurt timp, şi-a deschis ochişorii albaştri şi, pentru prima dată, părea chiar să vadă ce se află în jurul său, în loc să privească în gol. Licărul de interes a părut să treacă la fel de rapid precum venise. A închis ochii şi a adormit din nou.

Cagliostro a fost aplaudat şi s-au auzit strigăte de admiraţie şi de aprobare. Învolburându-şi din nou mantia cea roşie, a ieşit din cameră şi a dispărut.

Nu ştiam ce să cred. L-am urmărit preţ de o oră pe micuţul Ludovic-Iosif, care a continuat să doarmă liniştit. Apoi, după ce am lăsat-o pe Sophie să aibă grijă de el, l-am căutat pe Ludovic, care se afla în biblioteca lui, mâncând prăjituri şi citind. I-am spus ce se petrecuse şi a râs.

— Ceaţă albă zici? E un truc vechi al iluzioniştilor. Folosesc un preparat denumit fosfor cu vapori. Scoate un norişor de fum. Probabil l-a ascuns în pelerină sau îl avea în flacon. Batok, preot al lui Thot pe naiba! Ce porcărie.

— Şi totuşi, unii oameni jură că i-a ajutat, că s-au făcut bine datorită lui.

— S-au convins singuri să se facă bine, spuse Ludovic. Însă asta funcţionează doar la adulţi. Să nu te aştepţi la îmbunătăţiri în cazul lui Ludovic-Iosif.

În dimineaţa asta, Ludovic-Iosif nu pare schimbat. Oare doar îmi imaginasem că a avut un moment de trezire mentală? Nu ştiu. Oricum, Sophie a venit să îmi spună că acel conte Cagliostro a plecat noaptea trecută cu trăsura lui, îndreptându-se spre Italia. Un grup mic de oameni au venit să îşi ia rămas-bun de la el, aruncându-i în cale petale de trandafiri şi implorându-l să se întoarcă repede.

12 septembrie 1782

M-am săturat de vraci şi de şarlatani. Întâi, contele Cagliostro, apoi, un trio de cititori în apă din Martinica, ce pretinseseră că văzuseră chipul mamei într-un castron cu apă, apoi un irlandez care ne-a vândut Uleiul vrăjitorului Hamlin ca să îi uşureze durerile lui Ludovic-Iosif, după aceea astrologul lui Sophie (am acceptat, într-un final, un astrolog) care a prezis că Ludovic-Iosif va trăi nouăzeci de ani şi va avea şapte copii.

Nici unul nu ne-a fost de vreun ajutor, însă Uleiul vrăjitorului Hamlin păru să îi mai uşureze copilului durerea din braţ, şi mi s-a părut că l-a mişcat mai uşor după ce l-am uns cu el.

20 septembrie 1782

Iosif a trimis de la Viena un doctor care poate vindeca membrele şi spatele schilodite. Cu ajutorul uneltelor din atelierele lui Ludovic, a făcut un suport mic şi tare pentru spatele lui Ludovic-Iosif. Trebuie să îl poarte zi şi noapte, chiar dacă e greu să doarmă în el, şi sunt sigură că Ludovic-Iosif nu va putea să înveţe niciodată să meargă până nu îi scoatem corsetul.

22 septembrie 1782

Nu am mai dormit de trei zile, şi nici Ludovic-Iosif n-a dormit. A plâns atât de mult, încât a răguşit. Drăcovenia rigidă care îi corectează spatele şi braţul e prea strâmtă. Sunt sigură de asta. Însă doctorul spune că nu, şi că trebuie să rămână aşa cum e. Copilul se va obişnui. Dacă nu e foarte strâmt, nu funcţionează.

23 septembrie 1782

Epuizată şi cu ochii înceţoşaţi, m-am dus azi la Ludovic, luându-l cu mine şi pe Ludovic-Iosif, care continua să plângă, şi l-am implorat să îl alunge pe doctorul vienez. I-am arătat tăieturile adânci de pe spatele copilului, făcute de corsetul nemilos.

La început a refuzat să îmi ia în seamă cererea, însă am fost încăpăţânată, iar plânsetele jalnice ale lui Ludovic-Iosif l-au impresionat. Înjurând din toată inima, a izbit de perete maşinăria la care lucra şi a spus:

— Adu-l aici.

Cu foarfecele lui ascuţite a tăiat corsetul rigid şi a dat ordin ca doctorul vienez să fie concediat. Îi voi scrie lui Iosif şi îi voi explica ce s-a întâmplat.

18 octombrie 1782

Timp de luni de zile, credincioşii m-au sfătuit să îmi duc fiul la un altar de vindecare, cum ar fi Saint-Martin sau Chartres. Se spune că acestea sunt un leac pentru mulţi pelerini. De ce să nu se vindece şi delfinul?

Eric mi-a povestit de mai multe vindecări care au avut loc recent la Saint-Brolâdre, un sat din apropiere. Acolo există un izvor vechi, unde, cu multe secole în urmă, a trăit un pustnic. Peste mormântul pustnicului a fost construită o capelă. Mulţi dintre oamenii care merg acolo să se roage la Sfântul Brolâdre se vindecă. Mătuşa şi verişoara lui Amélie sunt în viaţă azi datorită puterilor tămăduitoare ale sfântului.

— Familia ei locuieşte în sat, spuse Eric. A crescut acolo.

— Mă întreb de ce nu mi-a spus chiar ea asta.

— Maiestate, îmi imaginez că se temea să nu o învinuiţi dacă, ducându-vă fiul la altar, el nu s-ar vindeca.

L-am privit pe Eric, cu ochii lui albaştri şi frumoşi, limpezi şi sinceri, cu chipul şi mai frumos acum decât atunci când eram fată şi mă îndrăgostisem de el, cu atâţia ani în urmă. Între timp am devenit amândoi părinţi, el un bărbat matur

de treizeci şi doi sau treizeci şi trei de ani, iar eu având aproape douăzeci şi şapte. Amândoi avem căsnicii nefericite. Eric e foarte trist, iar eu sunt mai mult sau mai puţin resemnată la gândul limitărilor lui Ludovic ca soţ, însă sunt fericită ştiind că am iubirea lui Axel. M-am întrebat dacă Eric şi-a găsit pe cineva pe care să iubească, o femeie cu care nu se putea căsători, însă care să îl facă fericit. Speram să fie aşa.

Amândoi ştiam că ceea ce tocmai spusese despre Amélie era doar o minciună politicoasă. Am schimbat o privire, lăsând acea minciună să rămână suspendată în aer, fără cuvinte, fără să fie pusă sub semnul întrebării.

— Aş fi onorat să vă însoţesc la Saint-Brolâdre dacă doriţi. Îl cunosc bine pe preotul de acolo. Ar putea să vă povestească mult mai bine decât mine despre numeroasele vindecări remarcabile făptuite de sfânt.

— Poate voi organiza un grup mic de călătorie, cu o singură trăsură şi o escortă de cinci sau şase gărzi, am spus eu, gândind cu voce tare. Îmi aminteam de dăţile în care ne lua maman la altarul Sfintei Radegunde să ne rugăm cu sătenii şi cu vienezii cei credincioşi, care făceau des acel pelerinaj, ducându-şi acolo rudele bolnave şi chiar animalele.

Pentru aceste călătorii, maman se îmbrăca în rochia neagră şi simplă a celor care vor să se pocăiască şi refuza să arate vreun semn al rangului ei înalt şi al puterii ei imperiale. Ne băga pe toţi într-o trăsură modestă, înghesuiţi împreună, şi îi spunea vizitiului să ne lase în locul în care începea poteca bătătorită de pelerini. Apoi, luându-ne de mână pe toţi cei mici, cu fraţii (Karl încă era în viaţă, în amintirile mele) şi surorile mele mai mari

mergând înainte, maman mergea în mijlocul grupurilor de oameni simpli, cântând imnuri şi rostind rugăciuni la fel ca ceilalţi. Odată, la altar, a îngenuncheat în praf, umilindu-se, şi s-a rugat pentru cei care aveau nevoie să se vindece. Am asistat la mai multe vindecări remarcabile la acel altar, însă Iosif a rămas întotdeauna sceptic în privinţa lor; îmi amintesc cum îmi spunea că oamenii sunt influenţabili şi că orice vindecare se datorează autohipnozei, nu puterii divine. Exact asta spune şi Ludovic.

Am stat o clipă pe gânduri, apoi i-am zâmbit lui Eric.

— O să vorbesc cu regele despre asta, am spus. Dacă e de acord, vom merge şi îţi vom fi recunoscători pentru ajutor.

Eric îmi sărută mâna şi plecă, fără să mai spună nimic despre Amélie.

5 noiembrie 1782

Am fost la altarul Sfântului Brolâdre, însă călătoria noastră nu a fost aşa cum ne-am aşteptat.

Ca să ajungem în sat, a trebuit să trecem pe la periferia Parisului. N-am mai fost acolo de ani de zile. Uitasem cât de urâte şi de aglomerate erau străzile, pline de gunoaie putrede, de căruţe care duceau cadavrele şi de canalizări deschise care treceau chiar prin mijlocul străduţelor înguste. Departe de a ne întâmpina cu bucurie, parizienii pe lângă care am trecut priveau chiorâş spre trăsura noastră. Chiar dacă nu avea stema regală, era clar că

aparţinea unui nobil. Eric, împreună cu şase gărzi în uniformă, călărea pe lângă trăsura condusă de doi vizitii.

Abia am apucat să înaintăm puţin pe străzile oraşului, că am început să atragem mulţimea în jurul nostru. Când am privit pe fereastra trăsurii, am văzut tot felul de feţe, unele care priveau cu ochi goi, altele emoţionate şi zâmbind, multe încruntate şi ursuze. Trăsura a încetinit ca să facă loc unui porcar cu animalele sale, iar eu l-am strâns şi mai tare în braţe pe Ludovic-Iosif, care dormea.

Am simţit cum trăsura se leagănă uşor, când ceva lovi uşa. A urmat o a doua izbitură, apoi o a treia. Mi-am dat seama că oamenii aruncau cu bulgări de pământ – speram să nu fie bulgări de murdărie – în vehicul. Eric călărea lângă fereastra mea deschisă, păzind-o de cei care se apropiau de noi, strigând şi cântând.

Doborâţi-i

Pe înfumuraţii nenorociţi,

Doborâţi-i

Până la ultimul!

Alungaţi-i

Pe nobilii afurisiţi,

Alungaţi-i

Până la ultimul!

— Încetaţi cântecul ăsta! strigă Eric către mulţime, dând ordine în franceza lui cu accent austriac. Însă şi el, şi gărzile, şi vizitiii erau loviţi cu noroi şi, la un moment dat, un câine mort a fost aruncat prin fereastra trăsurii noastre, aterizând la picioarele mele.

Furios, Ludovic luă stârvul urât mirositor de coadă şi îl aruncă din nou pe fereastră.

— Porci ticăloşi! strigă el către demonstranţii care priveau pieziş şi cântau. Diavoli sifilitici!

Trăsura prinse viteză, odată ce obstacolul de pe drum trecuse. L-am auzit pe vizitiu strigând la cai şi lovindu-i cu biciul, iar mulţimea se îndepărtă, dispărând din calea noastră.

Tremuram. Mă întrebam dacă vom putea ajunge în siguranţă la altarul Sfântului Brolâdre. Am continuat drumul pe străduţele înguste şi întunecate, întâmpinaţi de priviri lungi şi de insulte care se strigau spre noi din când în când. L-am auzit pe Ludovic înjurând printre dinţi.

Într-un final, am trecut printr-o arcadă veche şi am ajuns pe un drum de ţară care, ne informă Eric, ducea către Saint-Brolâdre. În câteva clipe am simţit cum neliniştea mea începea să se risipească. M-am întors spre Ludovic.

— Parizienii aceştia necioplţi habar nu au cine suntem, am spus eu. Dacă ar fi ştiut că eşti regele, s-ar fi plecat în faţa ta.

— Dar nu se cade să aibă respect şi faţă de cei superiori lor? Un nobil trebuie să fie rege ca să i se arate respect?

— Oamenii spun că americanii sunt de vină, cu viziunile lor egalitariste. Aceştia dispreţuiesc coroanele şi titlurile, influenţându-i pe parizieni cu ideile lor. Yolande spune că nici nu mai îndrăzneşte să vină în capitală.

Însă nu doar parizienii ne-au oferit o primire neaşteptată. Când am ajuns la Saint-Brolâdre, câteva ore mai târziu, satul părea părăsit. Din hornurile căsuţelor nu se înălţa nici urmă de fum. Nici un cal nu necheza în grajduri. Nu se auzea nici un lătrat de câine, nu se vedea măcar un chip care să tragă cu ochiul de la vreun geam. Liniştea era apăsătoare.

Auzisem de sate atât de devastate de vărsat sau ciumă încât nu mai rămăsese nimeni viu în ele. Saint-Brolâdre arăta exact aşa – un loc pustiu, care părea să fi fost măturat de o boală incurabilă. Eric ne duse la capela construită peste mormântul sfântului, unde ne-am întâlnit cu preotul. Când l-am întrebat unde dispăruse toată lumea, păru ruşinat. Spuse că sătenii plecaseră la un festival într-un orăşel din vecinătate, însă îmi dădeam seama că minţea. În plus, chiar şi în timpul festivalurilor, mai sunt săteni care nu pot călători pentru că stau în locuri prea îndepărtate: proaspete mămici, cei foarte vârstnici şi foarte bolnavi, lăptăresele, orbii şi cei proşti. Aici, în Saint-Brolâdre, nu era absolut nimeni în afară de preot – sau cel puţin aşa ni s-a părut.

După ce l-am întins pe Ludovic-Iosif în faţa mormântului sfântului şi l-am băgat în izvorul sacru ce ţâşnea dintr-o stâncă, ne-am dus să vedem casa unde locuia familia lui Amélie. Preotul ne-a povestit că verişoara ei devenise schiloadă şi nu mai putea merge, însă după ce s-a rugat la sfânt, s-a făcut bine şi e din nou sănătoasă şi puternică. Mătuşa lui Amélie suferise de sângerări mari, dar fusese şi

ea vindecată ca prin minune. Eric ne duse la uşa căsuţei, iar noi am bătut şi am tras cu ochiul printr-o fereastră. Nu am primit răspuns.

— Toţi s-au dus la festival, ne-a zis preotul. Se întorc abia după câteva zile.

Chiar atunci am văzut marginea unei perdele mişcându-se.

— E cineva înăuntru, am spus.

Eric bătu cu putere în uşă.

— Ieşiţi! Sunteţi vizitaţi de regele şi de regina noastră. Ieşiţi imediat!

Am aşteptat şi după o vreme o foaie de hârtie ieşi pe sub uşă.

Eric o înşfăcă şi mi-o întinse.

— „Plângerile satului Brolâdre”, am citit eu cu voce tare. „Locuitorii declară că nu au păşuni pentru vite, că plătesc impozite mari pentru vânzarea produselor lor, că terenul lor e uscat, pietros şi sterp...”

— Ajunge! strigă Ludovic. Spargeţi uşa! Arestaţi-i pe toţi cei aflaţi înăuntru!

Gărzile loviră uşa cu piciorul şi intrară în grabă, cu săbiile pregătite. Nu au găsit pe nimeni, doar câteva piese de mobilier făcut manual, câteva oale şi tigăi agăţate de perete, dulapuri goale şi, pe o masă, o lumânare, câteva cărţi, nişte hârtie şi câteva pene şi o călimară cu cerneală. Se pare că persoana care stătuse acolo întocmise acele plângeri. Însă dispăruse.

Am auzit o bufnitură şi sunet de paşi, şi ne-am grăbit în spatele casei. Acolo se aflau un şopron şi un coteţ pentru porci, iar dincolo de ele se întindea câmpia, noroioasă şi golaşă, căci recoltele fuseseră strânse cu luni înainte. În depărtare am văzut destul de clar silueta unei femei tinere care alerga cât de repede putea pe pământul negru şi împietrit. Pânza albă a fustelor ei era vizibilă cu fiecare pas agil pe care îl făcea. Pe cap purta o bonetă de un roşu-aprins, din cele pe care parizienii le numesc „bonetele libertăţii”.

Gărzile din grupul nostru au urmărit-o, alergând peste câmp şi strigând după femeie să se oprească, însă ea aproape dispăru, fiind mult înaintea gărzilor. La marginea satului, unde câmpul făcea loc unui crâng de copaci, ea se opri şi aruncă o privire în direcţia noastră. În acel moment înspăimântător am recunoscut-o. Era Amélie.

CAPITOLUL 10

4 iunie 1783

Azi m-am trezit cu noaptea-n cap, aşteptând cu nerăbdare să îl văd pe Axel intrând călare în curte. Trimisese un mesaj, spunând că va ajunge la Versailles dimineaţă şi, în cazul în care sosea mai devreme, voiam să fiu prima care îl vedea.

Atâţia călăreţi intrau şi ieşeau, încât la ora nouă îmi pierdusem deja răbdarea. Însă atunci am văzut un cal alb şi un călăreţ blond într-o uniformă albă şi prăfuită, şi am ştiut îndată că acela trebuia să fie Axel. Am alergat pe

scări şi pe coridoarele lungi, aproape izbindu-mă de Axel, care venea grăbit din direcţia opusă, ca să mă întâlnească.

— Iat-o! strigă el. Iată-l pe îngeraşul meu!

Trei paji uluiţi, care stăteau pe o bancă de pe coridor, s-au ridicat rapid şi au plecat, lăsându-ne singuri. Ne-am îmbrăţişat, am plâns şi am râs şi ne-am îmbrăţişat din nou, până când rochia mea s-a umplut de praf, iar haina lui Axel s-a pătat de ruj.

— Cât de slab eşti! Şi cât de bronzat!

— Iar tu, scumpa mea, eşti mai frumoasă ca niciodată. Maternitatea îţi prieşte.

Am petrecut următoarea oră împreună, ascunşi de ochii curioşi şi iscoditori, ţinându-ne de mână, sărutându-ne şi vorbind. Am observat cicatricile lui Axel de la cele două răni pe care le avusese. Pielea lui nu mai e la fel de netedă. Toate acele nopţi în care dormise pe pământul dur şi înzăpezit, în corturi reci, toate acele zile petrecute sub soarele torid din Virginia îşi spuseseră cuvântul. Avusese parte de un trai în aer liber, dur şi necruţător, iar asta îl întărise.

Ce fericire să îl am pe Axel aici! Acum sunt mai fermecată de el mai mult ca niciodată.

22 iunie 1783

Am început o nouă modă la curte. Axel mi-a adus o cutie cu mănuşi frumoase, deschise la culoare, din piele de viţel,

impregnate cu parfum de trandafiri. Port o pereche nouă în fiecare zi. Toate doamnele de la curte mă imită.

6 iulie 1783

Ludovic vorbeşte ore întregi cu Axel despre anii petrecuţi de el în America şi despre celelalte călătorii ale lui. Ludovic nu a fost niciodată undeva şi visează să plece în călătorii lungi – sau cel puţin aşa spune. Adevărul e că, probabil, are reţineri să meargă prea departe. Şi cum ar putea să stea departe de bucătarii lui şi de ospeţele lui zilnice, de saltelele moi, de pene, pe care dormim, de atelierele lui, de mostrele de plante şi de bibliotecă? Nicăieri nu s-ar simţi în siguranţă, exceptând pădurea sa iubită de la Compiègne, dacă nu ar avea gărzi care să îl protejeze.

În ziua următoare, la cină, când eram cu toţii la masă în apartamentele mele – eu, Ludovic, Axel şi Chambertin, care vine din când în când la insistenţa lui Ludovic, şi cei doi copii –, Ludovic îi spunea lui Axel cum a întocmit hărţi şi căi de navigaţie pentru o călătorie în jurul lumii.

— Vă imaginaţi că aţi putea conduce o asemenea expediţie într-o bună zi? îl întrebă Axel politicos.

— Nu sunt marinar. Mi se face rău numai când mă plimb pe canalele noastre. V-am povestit despre canalele la care ajut cu proiectarea?

Când a spus asta, m-am gândit: „Oh, nu, nu canalele din nou”. Îi place să vorbească necontenit despre ele. Însă Axel, răbdătorul, blândul Axel, nu a dat dovadă de nici cea

mai mică urmă de iritare, cu toate că l-a auzit pe Ludovic vorbind de multe ori despre canale.

— Mereu am fost fascinat de căile navigabile ale Maiestăţii Voastre.

— Unul dintre ele se va numi „La Reine”. În cinstea soţiei mele. Întinse mâna şi mă bătu uşor pe braţ. Îţi datorez atât de multe, draga mea. Mai ales acum, că ai dat Franţei un delfin.

Micuţul Ludovic-Iosif stătea la masă cu bona lângă el, având tot bustul răsucit, cu capul înclinat într-o parte şi cu chipul contorsionat de durere. Mărturisesc că nu îl pot privi fără să am lacrimi în ochi. A învăţat oarecum să se hrănească singur şi poate spune câteva cuvinte. Însă e un copil trist şi are constant dureri. E o „suferinţă umblătoare”. Aşa mă gândesc la el, chiar dacă nu rostesc niciodată cuvintele cu voce tare. Merge nesigur, ţinându-se de lucruri. Nu l-am văzut păşind mai mult de câţiva metri fără să se ţină de ceva sau de cineva.

Cum mi se sfâşie inima! M-am schimbat, ştiu. Când mă uit în oglindă nu o mai văd pe fata care eram, o fată foarte frumoasă, mereu gata să râdă. Acum, oglinda îmi arată imaginea unei femei mult mai împlinite la trup (cu toate că sunt departe de a fi grasă, precum Carlotta, sau foarte grasă, precum Ludovic), cu ochi care încă sunt dispuşi să râdă. Cu toate acestea, am ajuns să cunosc mult mai bine lumea şi tentaţiile sale. În colţurile gurii şi ochilor mei au apărut riduri, care încă sunt abia vizibile. Sophie le numeşte riduri de înţelepciune.

Spune că mama ei a început să aibă riduri de înţelepciune cam la vârsta pe care o am eu acum, la aproape douăzeci

şi opt de ani, după ce pierduse trei copii la rând. Unul se născuse mort, altul murise de vărsat, iar al treilea, pe care îl iubea cel mai mult, căzuse de la fereastră pe stradă şi fusese lovit de căruţa unui măcelar. După aceea, s-a angajat la curtea mamei mele şi a început să lucreze în bucătărie. Într-un final, toţi ceilalţi copii ai ei au devenit slujitori regali. Sophie a fost trimisă să aibă grijă de mine şi, în timp, a devenit camerista mea principală.

Îmi pare bine că Sophie mi-a spus povestea mamei ei. Servitorii, chiar şi atunci când te străduieşti să fii bun cu ei, aşa cum fac eu, mereu dau impresia că sunt o parte din palat, ca şi când ar fi fost dintotdeauna aici şi vor fi întotdeauna aici. E bine să ţi se reamintească faptul că şi ei au viaţa lor şi cu toţii trebuie să trecem prin astfel de dureri şi tristeţi. Sophie îmi înţelege supărarea cu Ludovic-Iosif şi mă alină de multe ori.

17 iulie 1783

Ludovic îi va duce pe Axel şi pe câţiva miniştri să vadă noul canal „La Reine”, pe care îl construieşte în onoarea mea. Bineînţeles, nimeni nu vrea, de fapt, să meargă.

Citesc cartea despre care vorbeşte toată lumea, Confesiuni, de Jean-Jacques Rousseau. Seamănă cu Confesiunile Sfântului Augustin din care mi-a citit abatele Vermond, însă cele ale lui Jean-Jacques sunt mai credibile. Cartea asta m-a făcut să plâng. Sau poate că în ultima vreme plâng prea uşor, din cauza tristeţii mele cu Ludovic-Iosif. A slăbit foarte mult şi tuşeşte des.

2 august 1783

Din fericire, drumul nostru spre canalul „La Reine” trece pe lângă Ermenonville, unde este înmormântat Jean-Jacques. I-am spus lui Ludovic că vreau să merg la mormântul acestuia. Mă simt mai aproape de el după ce i-am citit minunatele şi sincerele Confesiuni.

Bietul de el! Ce viaţă ciudată şi tristă a avut! Însă în timp ce îi citeam Confesiunile, simţeam că mă regăsesc în ele. Afirma că era unic, că nu mai trăise nimeni ca el vreodată. Asta m-a făcut să îmi dau seama că şi eu sunt unică şi că nimeni altcineva nu-mi poate înţelege pe deplin suferinţele prin care trec. Mai ales marea mea durere pricinuită de boala lui Ludovic-Iosif şi frământările mele legate de motivul pentru care Dumnezeu mi-a dat un copil atât de suferind.

Nu pot să scriu toate gândurile şi sentimentele pe care mi le-a stârnit Jean-Jacques, însă m-a afectat profund. Într-un fel curios, mă simt aproape ca şi când ar fi fost prietenul meu, cineva pe care l-am cunoscut bine. Aşa că vreau să mă duc la mormântul lui şi să jelesc.

29 august 1783

Vizita noastră la canalul „La Reine” a fost foarte plictisitoare, cu excepţia după-amiezii în care m-am dus la Ermenonville, unde este înmormântat Jean-Jacques şi unde, la cererea lui Ludovic, Axel m-a însoţit ca escortă.

Acolo, la Ermenonville, după ce am expediat trăsura şi servitorii, eu şi Axel am rămas singuri, aşa cum fuseserăm în Suedia cu mult timp în urmă, şi am putut vorbi liber şi drăgăstos, fără să ne fie teamă că suntem spionaţi sau auziţi.

Era atât de bine să stau în preajma lui, ca şi când nu fuseserăm despărţiţi niciodată şi timpul ar fi stat în loc. Am mers de mână pe cărarea şerpuită care duce la mormântul aşezat într-un crâng, pe o insuliţă de pe un lac. Nu am întâlnit pe nimeni şi ne-am bucurat de tăcerea care ne înconjura şi de căldura care se ridica din pietrele calde de sub picioarele noastre, plutindu-ne încet deasupra capului.

M-am aşezat lângă mormânt şi mi-am pus mâna pe marmura dăltuită. Am spus un soi de rugăciune, nu pentru Jean-Jacques, ci lui Jean-Jacques, ca şi când ar fi fost încă în viaţă. Nu pot explica asta.

Axel s-a aşezat pe un trunchi de copac din apropiere şi părea gânditor. După o vreme, m-am alăturat lui, fără să îmi pese că iarba îmi murdărea rochia subţire, deschisă la culoare şi pantofii roz.

— Şi eu îl admir, să ştii, a spus Axel. Preţuia simplitatea, la fel ca mine. A renunţat la toate complicaţiile inutile, ca să descopere adevărul.

Am dat din cap; nu îmi găseam cuvintele. Am stat acolo tăcuţi, iar eu mi-am rezemat capul pe umărul puternic al lui Axel.

— Un lucru simplu ştiu cu siguranţă, am spus eu într-un târziu. Te iubesc.

El îmi sărută fruntea.

— Şi eu te iubesc, îngeraşul meu. Întotdeauna.

După acea după-amiază dulce m-am tot gândit, mai ales în nopţile lungi în care am stat lângă pătuţul lui Ludovic-Iosif, încercând să îi alin somnul chinuit, şi mi se pare că în viaţă sunt doar câteva lucruri care contează cu adevărat. Dragostea. Natura. Speranţa. Să îi iubeşti pe cei din jur. Să cauţi alinare în sânul naturii. Să trăieşti cu speranţa în suflet.

Jean-Jacques ar fi de acord, nu-i aşa?

7 octombrie 1783

Anturajul meu are cu un membru mai puţin. Ieri, Amélie a fost luată şi închisă la Bastilia. Nelegiuirea ei a constat în încercarea de a-i ridica pe sătenii din Saint-Brolâdre împotriva regelui şi în întocmirea unei liste de plângeri în numele lor.

Ludovic a analizat întreaga problemă cu mare atenţie. Se pare că Amélie, fără ca vreunul dintre noi, nici măcar Eric, să ştie, fusese influenţată de oratorii şi de pamfletarii radicali, care ţin discursuri şi spun minciuni urâte despre mine şi Ludovic. Oricum, mă urăşte, din cauza devotamentului lui Eric faţă de mine. Cu siguranţă îşi închipuie că suntem amanţi, lucru total neadevărat. În timp, se alăturase celor care cereau schimbarea şi încercau să o aducă cu forţa, prin acţiuni dramatice. Participase în secret la întâlniri şi asculta oratori înverşunaţi împotriva noastră, lăsându-se influenţată de

lucrurile pe care le spuneau aceştia despre Ludovic şi despre guvern. Vreme de mai bine de un an, dusese această viaţă secretă periculoasă, învăţând să scrie şi să citească, şi chiar învăţându-i pe alţii, la rândul ei, şi răspândind noua doctrină a schimbării în rândul celor de rang inferior, din care ea însăşi făcea parte.

Ştiind că intenţionam să îl ducem pe Ludovic-Iosif să fie binecuvântat la capela din Saint-Brolâdre, s-a dus acolo, le-a ţinut predici sătenilor (pe care îi cunoştea bine, căci crescuse printre ei) şi i-a convins să ne dea o lecţie, lui Ludovic şi mie, prin absenţa lor la sosirea noastră. După multe discuţii, sătenii formulaseră o listă de plângeri, iar ea o scrisese.

Greşeala ei fusese să rămână în Saint-Brolâdre după ce toţi ceilalţi plecaseră. Fără îndoială, dorise să se bucure de surprinderea şi de neliniştea pe care urma să le simţim când am fi ajuns acolo şi am fi constatat că nu era nimeni care să ne întâmpine. Aşa că a rămas... şi a fost prinsă. Acum, pur şi simplu, îşi primeşte pedeapsa.

Îmi pare rău pentru Eric şi pentru cei doi copii ai lui. Nu cred că lui Eric îi e dor de Amélie, dar sunt sigură că ea le lipseşte copiilor. Cât ar suferi Bumbăcel şi Ludovic-Iosif dacă m-ar lua cineva de lângă ei!

Am intervenit în numele familiei, iar Ludovic le-a dat guvernatorilor Bastiliei un ordin special să le permită lui Eric şi copiilor să o viziteze pe Amélie o dată pe săptămână, timp de o oră.

20 noiembrie 1783

Melancolia mea de toamnă a revenit. Axel mi-a spus că trebuie să plece o vreme de la Versailles, ca să îl însoţească pe regele Gustav într-un tur al Italiei. O să lipsească multe luni. L-am avut lângă mine atât de puţin timp. Deja mi-e dor de el şi deplâng despărţirea care va urma.

Nu e vorba doar de plecarea lui Axel, de copacii goi şi lipsiţi de viaţă, de zilele scurte şi întunecate şi de vântul rece al toamnei care mă deprimă, ci şi de marea de pamflete urâte care se vând nu doar în Paris, ci chiar şi aici, la uşa noastră, aici, la Versailles.

Chiar sub terasa palatului e o rampă care duce în drum. Un vânzător de cărţi şi-a amenajat o tarabă la capătul ei, pentru ca aceia care vizitează palatul, după ce trec prin curtea exterioară şi prin cea interioară, să dea de el, în drumul lor spre galerii şi saloane. Sunt mii de astfel de vizitatori, şi mi se spune că foarte mulţi dintre ei cumpără mizerii de la taraba lui şi le citesc.

Se scriu lucruri teribile şi deşănţate despre mine: că mă fac vinovată de practicarea „viciului german” (adică iubesc femei, în loc de bărbaţi), că duc o viaţa de prostituată, că sunt o femeie de moravuri uşoare, care seduce băieţi şi fete tinere. Astfel de cărţi şi de pamflete oribile au fost găsite în palat, hârtii care mă înfăţişează ca pe un monstru care nu se mai satură de sex, căutând mereu noi victime pe care să le seducă. Caricaturile în care apar sunt îngrozitoare. Sunt reprezentată ca un demon lacom şi grotesc sau ca o harpie, hrănindu-mă din carnea săracilor în timp ce mă lăfăi în tot felul de excese sexuale.

Ludovic spune că nu există o metodă prin care să împiedice publicarea acestor pamflete. Sute sunt

confiscate săptămânal de către autorităţi, însă tipografiile continuă să publice altele. Atât timp cât există oameni dornici să cumpere mizeriile astea, tipografiile le vor publica şi le vor vinde. Vânzătorul de cărţi de lângă palat a fost arestat de mai multe ori, însă de câte ori e eliberat, revine şi îşi deschide din nou taraba.

14 ianuarie 1784

A început un an nou şi în curând Axel va pleca. Ludovic-Iosif are guturai şi e tratat cu grijă. Mi-am scos trei măsele de minte. După asta, nu am putut să mă odihnesc sau să dorm timp de cinci zile, atât de teribilă a fost durerea.

19 februarie 1784

Sophie a venit la mine în timpul ceremoniei de dimineaţă şi mi-a şoptit că o femeie cerea să mă vadă. A spus „o femeie”, nu „o doamnă”, şi mi-a dat de înţeles că aş prefera să mă întâlnesc cu această femeie în particular, nu în timpul ceremoniei de dimineaţă, când încăperea era plină de o mulţime de alţi oameni şi fiecare cuvânt sau gest de-al meu erau urmărite atent.

I-am spus lui Sophie să o ducă în salonul meu chiar înainte de slujbă, când mă puteam întâlni cu ea singură.

Când am intrat în încăpere, am văzut aşezată pe canapea o femeie de vârstă mijlocie, corpolentă, îmbrăcată într-o rochie extravagantă de mătase roşie cu portocaliu şi cu o pălărie ţipătoare, împodobită cu o pană portocalie. Când s-

a ridicat şi a făcut reverenţa în faţa mea, scoţându-şi în grabă pălăria, am observat că părul ei castaniu era presărat cu fire cenuşii. În mod cert, nu se sinchisise să îşi vopsească părul sau să îşi acopere firele cenuşii cu şuviţe false, aşa cum fac atât de multe femei trecute de treizeci de ani. Chipul ei plăcut şi rotund îmi zâmbea binevoitor, şi nu am putut să nu remarc, în ciuda numeroaselor straturi de mătase, că trupul ei era puternic şi musculos.

M-am aşezat pe o canapea în faţa ei, iar doi dintre căţeii mei au sărit lângă mine. I-am mângâiat absent pe cap.

— Alteţa Voastră, spuse ea zâmbind, sunt Eleanora Sullivan. Avem un prieten comun în persoana contelui Axel Fersen.

Am făcut ochii mari, însă nu am spus nimic şi mi-am păstrat cumpătul. Aceea era femeia care fusese mulţi ani amanta lui Axel, fosta acrobată. Ştiam că locuia la Paris şi că el încă o vizita, chiar dacă ea avea o relaţie cu un om de afaceri american bogat, care era binefăcătorul şi protectorul ei. Deci femeia asta îmbătrânită a fost rivala mea în toţi aceşti ani, mi-am spus eu.

Fără să uit bunele maniere, am invitat-o să ia loc.

— Vă mulţumesc că m-aţi primit, Alteţă. Nu aş fi venit dacă nu aş fi auzit cât de graţioasă sunteţi şi cât de mult preţuiţi simplitatea şi sinceritatea.

— Preţuiesc foarte mult cinstea, domnişoară Sullivan.

— Doamnă Sullivan, dacă îmi permiteţi. Am fost căsătorită mulţi ani cu un om minunat, pe vremea când eram amândoi acrobaţi la circ.

— Prea bine, doamnă Sullivan. De ce aţi venit să mă vedeţi?

Ea se aplecă în faţă, iar privirea de pe chipul ei era foarte sinceră.

— Pentru că staţi în calea lui Axel.

— Cum adică?

— Iubirea lui imensă pentru dumneavoastră îl împiedică să ducă viaţa normală de care ar avea atâta nevoie.

Atunci am vrut să izbucnesc: „De unde ştii tu ce e mai bine pentru el? Cu siguranţă, eu îl cunosc cel mai bine. E cel mai fericit când e cu mine. Nici n-am putea să ne iubim mai mult”. Dar mi-am ţinut gura. Reginele nu se ceartă cu acrobate de la circ, indiferent cât de departe au ajuns acestea în lumea bună de la Paris.

— V-a spus că îşi caută soţie?

Eram năucită. Într-un final, am reuşit să îngaim:

— Nu. Nu mi-a spus.

— La insistenţa surorii lui, şi ştiind că aceasta ar fi fost dorinţa tatălui său, în ultima sa permisie de pe frontul american a participat la multe baluri şi serate la Stockholm. A cunoscut-o pe Margaretta von Roddinge. Are douăzeci şi trei de ani, e frumoasă, fermecătoare şi blândă, bine educată, provenind dintr-una din cele mai bune familii militare ale Suediei. Tatăl ei este general în cavaleria regelui Gustav. Axel o place, iar ea îl admiră, ca orice femeie tânără. Familia ei avea altă partidă în minte,

însă acceptă alegerea fetei, aşteptând ca Axel să o ceară în căsătorie.

Tăcu o clipă, pentru ca vorbele ei să îşi facă efectul asupra mea.

— Am cunoscut-o pe Margaretta, continuă ea într-un final. Axel a adus-o la mine să mi-o prezinte. Cred că dorea aprobarea mea, deşi Dumnezeu ştie de ce simţea că avea nevoie de ea. Mi-a plăcut foarte mult de ea şi le-am urat amândurora numai bine.

Am simţit că leşin. Simţeam nevoia să cer apă cu flori de portocal şi eter. Mi-am făcut vânt rapid cu evantaiul şi am întins mâna după căţei, care gâfâiau şi se lingeau. Apoi mi-a revenit curajul.

— Şi de ce nu o cere? am întrebat-o sfidător pe Eleanora Sullivan.

— Din cauza dumneavoastră, Maiestate.

— Mereu au existat alte femei în viaţa lui Axel, de când l-am cunoscut, am spus eu, încercând să par cât mai înţeleaptă. Şi dumneavoastră v-aţi numărat printre ele.

— Mă iertaţi că vă vorbesc atât de direct, însă amândouă ştim că nu a iubit altă femeie aşa cum vă iubeşte pe dumneavoastră. E legat de Alteţa Voastră prin legături prea puternice ca să le poată rupe. Însă, dacă vreţi, dumneavoastră le puteţi rupe.

— Îmi cereţi să îl alung?

Abia rosteam cuvintele. Să îl alung pe Axel? Să alung iubirea vieţii mele?

Când vorbi din nou, vocea îi era dură.

— Eliberaţi-l. Lăsaţi-l să meargă acasă, să se căsătorească, să devină tatăl unei familii. Lăsaţi-l să facă asta din toată inima, fără speranţe deşarte că, într-o zi, cumva, voi doi veţi avea un viitor împreună.

Aşa supărată cum eram de tot ce îmi spunea acel oaspete ciudat şi neaşteptat, am reuşit să îi studiez expresia, în efortul de a înţelege dacă era în întregime sinceră şi care erau motivele ce o făcuseră să îmi aducă acele veşti devastatoare.

În ochii ei căprui citeam înţelegere, iar gura ei bine conturată trăda hotărârea. Nu am văzut nici urmă de răutate sau de invidie pe chipul ei, cu toate că, probabil, m-a invidiat din cauza sentimentelor profunde ale lui Axel faţă de mine, sentimente care, eram sigură, o alungaseră din centrul vieţii lui sentimentale. Instinctiv, am simţit că spunea adevărul despre faptul că Axel se gândea la căsătorie şi despre acea fată, Margaretta. Mi-am spus că se va căsători din datorie faţă de familia sa şi pentru că asta se aştepta din partea lui. Îşi va alege o femeie bună, o femeie excepţională. Însă întotdeauna pe mine mă va iubi cel mai mult.

— Amândouă dorim fericirea contelui Fersen, doamnă Sullivan. Franţa îi e recunoscătoare pentru serviciul pe care i-l aduce – un serviciu de care soţul meu are acum mai multă nevoie ca oricând. Pentru un bărbat cu talentul şi realizările contelui Fersen, chestiunile de stat trebuie întotdeauna să fie mai presus decât treburile personale.

Cuvintele mele erau reci şi formale, cuvintele unei regine, însă eram sigură că Eleanora Sullivan şi-a dat seama de

sentimentele din spatele lor. Îi spuneam că nu eram dispusă să renunţ la Axel.

M-am ridicat şi i-am zâmbit graţios – sper eu. Întâlnirea se terminase. Eleanora Sullivan s-a ridicat, la rândul ei, şi a făcut o reverenţă adâncă.

— Maiestate, sper că ştiţi că îi frângeţi inima, încheie ea, apoi plecă, paşii ei grei răsunând pe podeaua cu parchet. După ce a ieşit şi am auzit uşa închizându-se în urma ei, am strâns căţeii în braţe şi am plâns de parcă propria mea inimă se frânsese.

4 mai 1784

Când Axel a venit să îmi spună că, în sfârşit, pleca în Italia cu regele Gustav, m-a găsit la Micul Trianon, în zona rezervată căsuţelor pe care le construiesc acolo. Patru dintre ele sunt aproape terminate şi gata să fie ocupate, iar eu le dădeam instrucţiuni pictorilor să zugrăvească linii negre strâmbe pe pereţii de ipsos, ca să pară crăpături. Doream ca acele căsuţe să pară fermecător de bătute de vreme, ca şi când ar avea o sută de ani. Îl aveam cu mine pe Ludovic-Iosif, care se plimba şovăielnic pe lângă mine, ţinându-mă de mână. Îi place să vină în acest mic cătun şi să vadă mieii albi şi caprele în ţarcurile lor. Doar aici îl văd zâmbind.

Desigur, nu i-am spus lui Axel despre vizita Eleanorei Sullivan sau despre faptul că îmi vorbise despre Margaretta von Roddinge. Crezusem că eram atât de apropiaţi încât nu exista nimic despre care să nu putem vorbi. Mă înşelasem. Nu ştiu ce să spun despre această

căsătorie, sau posibilă căsătorie. E ca şi când întregul subiect se află în afara cercului închis al iubirii noastre. Poate că şi el vede lucrurile la fel. Nu l-am întrebat niciodată despre celelalte femei din viaţa lui, cu toate că el mi-a vorbit din când în când despre ele. Ştie că nu am amanţi, că sunt a lui, trup şi suflet, pentru toată viaţa. Înţelege pe deplin căsnicia mea cu Ludovic, un amestec de datorie, bunăvoinţă şi afecţiune. Poate că şi el o vede pe Margaretta von Roddinge la fel cum îl văd eu pe Ludovic, ca pe cineva cu care poate îndeplini aşteptările familiei şi cu care poate împărtăşi dragostea copiilor. Însă sufletul lui, la fel ca al meu, va rămâne pe cu totul alt tărâm, un tărâm în care suntem împreună.

Despărţirea noastră nu putea fi mai tandră. Nu se îndura să plece de lângă mine şi mi-a promis să îmi scrie des de la Veneţia, Florenţa şi Roma şi să trimită curieri la Versailles cu scrisorile sale. A rămas până seara şi am luat cina împreună sus, în Micul Trianon, relaxându-ne în faţa focului, în camera pe care o împărţiserăm atât de des, camera pe care o păstrez doar pentru el şi pe care nu o folosesc decât atunci când e şi el cu mine.

Am rămas treji aproape toată noaptea, iubindu-ne şi vorbind despre multe lucruri, însă nu şi despre planurile lui de viitor. Mă îngrijorez puţin. Oare Margaretta îl va fura de lângă mine? Am aproape treizeci de ani şi nu mai sunt frumuseţea care eram cândva. Tensiunile şi supărările vieţii mi se citesc pe fruntea şi în cearcănele de sub ochii mei. Corpul meu s-a lăţit prea mult. Acum am nevoie de corsetele pe care cândva le-am aruncat. Axel spune că vede doar frumuseţe când mă priveşte, iar eu îl cred.

Mi-a promis să se plimbe cu gondola în Veneţia într-o noapte cu lună plină şi să mă viseze.

11 iunie 1784

Eric a venit să mă implore să îmi folosesc toată influenţa ca să o eliberez pe Amélie. Spune că suferă îngrozitor, că celula ei mică şi întunecată e plină de şobolani şi că nu primeşte suficientă mâncare. Nu are voie să se spele, iar hainele ei sunt sfâşiate şi murdare. Spune că, după ce o văd, copiii lor plâng şi sunt supăraţi zile întregi.

Ştiu că merită să fie pedepsită, însă am de gând să vorbesc cu Ludovic, să văd dacă îi putem găsi o închisoare mai blândă.

Nu am primit scrisori din Italia.

23 august 1784

Încă nu am spus nimic nimănui, însă cred că sunt însărcinată din nou.

9 septembrie 1784

Am făcut drumul lung până la Fontainebleau şi mi-e rău de la stomac în fiecare zi. Fără îndoială, o să mai am un copil. Nu poate fi al lui Axel, căci ciclul mi-a fost neschimbat după ce a plecat Axel în Italia.

Ludovic e foarte fericit şi, ca semn al bunăvoinţei lui, a făcut ca temniţa lui Amélie să fie mai puţin dură. Raţia ei

de hrană va creşte, iar Eric va fi lăsat să îi ducă mâncare în fiecare săptămână. De asemenea, i s-a dat voie să îi ducă aşternuturi şi haine curate. Are voie să meargă împreună cu alţi prizonieri la spălător, o dată pe săptămână, şi acolo poate să folosească apa dintr-un jgheab comun.

7 noiembrie 1784

Încă mi-e atât de rău încât abia reuşesc să scriu în acest jurnal. Niciodată nu am avut asemenea greţuri cu Bumbăcel sau cu Ludovic-Iosif. Mă simt obosită şi mi-e groază că trebuie să trec prin lungile ceremonii zilnice de la curte. Chiar şi să stau la slujbă e un chin pentru mine, şi deja mă enervez foarte rău din cauza lui Ludovic şi a lui Charlot, care se tachinează reciproc şi vorbesc tare în timpul festivităţii.

3 ianuarie 1785

Doctorul Sundersen spune că în doar câteva săptămâni se va naşte copilul. Am burta foarte mare şi pot să port doar rochii largi, stil tunică, cele pe care le numesc rochiile mele „Aristotel”. Arăt absurd în rochii de curte. Sunt atât de mare, încât mă gândesc că e posibil să am gemeni, însă, din câte ştiu, nici în familia mea, nici în cea a lui Ludovic nu au fost cazuri de gemeni.

Sărbătorile noastre sunt afectate oarecum de toate criticile aduse la adresa mea. În Paris se spune deschis că am creat o „Mică Vienă” la Petit Trianon şi că am cheltuit

milioane de franci pe micul meu cătun. Recunosc, a fost costisitor să deviez izvorul care alimentează moara şi să creez lacul. Însă cele opt căsuţe nu au fost foarte scumpe şi le-am construit, împreună cu hambarele, cu livezile şi cu ţarcurile pentru animale, din motive caritabile. Opt familii de ţărani au fost aduse să locuiască în căsuţe, însă trei dintre ele s-au mutat aproape imediat, plângându-se de coşurile înfundate şi de faptul că nu puteau cultiva grâu în solul sterp.

Cătunul nu este un succes total încă, dar am recoltat mulţi saci de portocale, iar cele două vaci ale mele, Brunette şi Blanchette, dau lapte gras, pe care Ludovic-Iosif îl bea cu lăcomie. Pământul e acum necultivat, însă va fi plantat în primăvară, iar toamna vom avea grâu să măcinăm la moară. Sau cel puţin aşa sper.

16 februarie 1785

Am un teanc mare de scrisori de la Axel, care e fericit că o să mai am un copil şi speră să fie băiat.

„Gustav e fermecat de Italia”, scrie el. „Nu vorbeşte decât despre cât de cald e în Florenţa acum şi cât de frig ar fi fost dacă eram în Suedia. Nu îi vine să creadă că în Florenţa ninge rar, iar la Roma, aproape deloc. Curând vom merge în sud, la Roma, şi vom sta acolo câteva luni, după care plecăm spre Napoli.”

Sunt dezamăgită. Se pare că Axel o să fie mult timp departe. Am nevoie de el.

Din fericire nu am mai avut alte vizite de la Eleanora Sullivan.

1 aprilie 1785

Nu îmi ajung cuvintele să vorbesc despre noul meu fiu iubit, băieţelul meu cel mare, şi sănătos, şi energic. După ce am fost atât de mult timp bolnavă pe parcursul sarcinii, mă aşteptam la un travaliu lung şi dureros, însă am rămas surprinsă de cât de repede şi de uşor s-a născut – Slavă Domnului!

Bea cu lăcomie laptele doicii şi nu plânge aproape niciodată. Trupul său e perfect, rotund, şi roz, şi moale. Slavă Cerului că am putut avea un fiu sănătos. Acum, dacă bietul Ludovic-Iosif ar muri (toţi vorbesc pe şoptite despre asta), există un moştenitor pentru Franţa.

20 aprilie 1785

Iosif mă felicită pentru naşterea micului meu Ludovic-Carol, dar nu pomeneşte nimic despre faptul că încălcase tratatul Austriei cu Franţa. Iosif e atât de agresiv, atât de diferit de mama noastră, care era înţeleaptă şi se mulţumea cu teritoriul vast moştenit de la augustul ei tată. Iosif vrea întotdeauna mai mult. Acum a pus ochii pe nişte pământuri din Ţările de Jos, iar miniştrii noştri ameninţă cu războiul din cauza asta.

Miniştrii îl caută zilnic pe Ludovic din cauza vreunei situaţii de criză, fie că e vorba despre lipsa constantă de bani din

trezorerie, fie despre o problemă diplomatică, cum e acest necaz provocat de Iosif, fie de alt impas. Ludovic se duce la vânătoare ca să fugă de ei, aşa că aceştia mă caută pe mine. Au venit şi în după-amiaza asta.

22 aprilie 1785

Nu îmi place să mă întâlnesc cu miniştrii, pentru că nu pot să înţeleg toate tratatele şi interesele externe ale Franţei şi pentru că toţi miniştrii mă urăsc, mă disprețuiesc şi fac tot posibilul să mă facă să mă simt ignorantă. Însă îmi dau seama de asta (cum aş putea altfel, după atâţia ani?) şi mă ţin pe poziţie. Le cer să îmi explice încet şi clar care e problema şi ce opţiuni avem. Apoi, le spun că mă voi consulta cu soţul meu, după care aştept o vreme, îi chem şi le dau un răspuns.

Bineînţeles, totul e prefăcătorie. M-aş consulta bucuroasă cu soţul meu, însă el nu ascultă. Fuge sau îşi pune mâinile la urechi. „Hotărăşte tu”, îmi spune. Şi cel mai rău e faptul că, pe măsură ce iau tot mai des hotărâri şi le fac faţă tot mai bine miniştrilor, Ludovic are motive să lase totul pe seama mea.

Nu pot să ies din situaţia asta dificilă, care mă apasă foarte mult.

Între timp, despre povestea asta cu încălcarea tratatului de către Iosif, am decis ca Franţa să cedeze în problema pământurilor olandeze. Nu vom ameninţa cu războiul, însă îi voi scrie lui Iosif şi îi voi spune că trebuie să le plătească olandezilor o compensaţie mare, şi dacă încalcă şi alte prevederi ale tratatului le voi spune generalilor să plece cu

soldaţii la graniţă şi să se pregătească de atac. Sper ca acest lucru să nu fie necesar, căci nu avem fonduri să îi plătim pe soldaţi. Duşmanii noştri nu ştiu asta, însă, dacă nu obţinem împrumuturi noi, Franţa nu va putea nici măcar să se apere, cu atât mai puţin să atace.

1 iunie 1785

Contele Mercy m-a pus în gardă că cineva mi-a citit jurnalul şi transmite mai departe informaţii din el. Crede că sunt spioni în anturajul meu. De la arestarea lui Amélie, e mai îngrijorat ca niciodată. Nu mai pot să scriu până nu găsesc o ascunzătoare şi mai sigură. Contele a fost foarte furios pe mine că am scris prea sincer lucruri care ar putea pune în pericol siguranţa domniei fratelui meu şi pe cea a Franţei.

16 decembrie 1785

În sfârşit, simt că pot continua să scriu în linişte în acest jurnal. Am găsit un loc nou şi mai sigur în care să îl păstrez. Au trecut şase luni de când l-am deschis ultima dată, însă am mâzgălit mesaje scurte pe bucăţi de hârtie, pe care le ascund într-un vas mare şi galben chinezesc unde nu se uită nimeni şi pe care nu îl ridică nimeni să îl cureţe, pentru că e prea greu.

Acum o să înşir cele mai importante dintre mesaje. Primul: două sute dintre servitorii mei au fost daţi afară, ca să reducem cheltuielile cu anturajul meu. Unii dintre aceştia au fost prinşi furând lucruri. Al doilea: sunt însărcinată din

nou. Al treilea: a plouat foarte mult, mult mai mult decât de obicei. Al patrulea: un balon s-a prăbuşit în canalul navigabil dintre Franţa şi Anglia, pe care noi îl numim Canalul Mânecii. Toţi sunt uluiţi şi întristaţi. Acestea au fost lucrurile demne de menţionat.

2 februarie 1786

Am citit cu spaimă ultima scrisoare a lui Axel. „Dragul meu îngeraş”, scria el, „mă voi întoarce la Stockholm cu Gustav, în mai. Trebuie să mă ocup de treburi de familie pe care le-am neglijat mult prea mult timp.”

Oare ce vrea să spună altceva decât că intenţionează să se însoare cu Margaretta von Roddinge? Am inima frântă.

Se va căsători cu ea, se vor aşeza împreună la casa lor. Va ajunge să o iubească, iar eu voi deveni doar o amintire frumoasă şi îndepărtată. Vor avea copii, iar el va deveni un soţ şi un tată devotat. Nu îl voi mai vedea niciodată.

24 aprilie 1786

Îmi face bine să mă plimb prin cătunul de la Petit Trianon şi să ajut cu însămânţarea de primăvară. Burta mea e foarte mare din cauza copilului, care se va naşte peste trei luni, însă pot încă să merg alături de ţăranii mei arendaşi pe câmpurile arate şi să arunc seminţe. Aerul e plin de parfumul florilor de măr şi îmi amintesc cum, pe vremea când eram copil, mama mă lua în braţe şi mă plimba prin livezile cu pomi în floare ale palatului. Sub streşinile

căsuţelor şi-au făcut cuiburi rândunelele, care se pregătesc de clocit.

Peste tot pulsează o viaţă nouă, numai în palat totul e putregai şi dărăpănare. Apartamentele mele, pe care le-am redecorat înainte să se nască Ludovic-Iosif, încă sunt frumoase şi atrăgătoare, însă, dacă mă uit atent, pot să văd chiar şi acolo vopsea scorojită şi porţiuni golaşe de unde foiţa aurită fusese raşchetată cu cuţitul, ca să fie vândută. Podelele zgâriate şi mobila ciobită nu au fost reparate. Covoarele sunt pătate. Un miros ca de mosc pluteşte peste tot în aer, mai ales când plouă.

Apartamentele mele sunt chiar locuibile, la fel ca marile saloane şi ca sălile de recepţie, însă cele mai multe dintre sutele de săli din marele palat de la Versailles sunt doar o ruină, pline de mucegai, cu şobolani alergând pe podelele de marmură şi cu şoareci rozând canapelele de brocart şi picioarele sculptate ale meselor. Găurile din acoperiş lasă să pătrundă toate ploile de iarnă. În fiecare an, şi mai multe săli trebuie să fie părăsite. Oficialii şi servitorii de la palat trebuie să găsească locuinţe scumpe în oraş, iar proprietarii profită fără ruşine. Ceva chiar trebuie făcut în privinţa acestei degradări triste, însă fără bani suficienţi pentru reparaţii, nu se poate începe nimic.

21 mai 1786

Cuvântul rostit pe şoptite de întreaga curte, în această primăvară, este faliment. Nimeni nu are bani, toată lumea împrumută de la toată lumea. Salariile servitorilor sunt neplătite, încât trăiesc cu impresia că au dreptul să fure mobilă, rarităţi şi obiecte de artă, şi chiar tivurile de

dantelă ale rochiilor. Ciucurii auriţi ai perdelelor au dispărut de ani de zile. Sunt la modă cataramele de oţel pentru pantofi şi nasturii de oţel, nu doar pentru că sunt „republicani” şi, deci, cu stil, ci şi pentru că servitorii au furat majoritatea cataramelor de aur şi a nasturilor cu pietre preţioase. Hoţii nu pot fi găsiţi şi pedepsiţi, pentru că sunt mult prea mulţi. Hoţia e un lucru neplăcut şi stârneşte neîncredere şi bănuială.

În ciuda tuturor falimentelor şi a plângerilor de lipsă de bani, Curtea e veselă, străbătută de o adevărată isterie pentru satisfacerea unor noi mofturi în ceea ce priveşte culorile şi stilurile vestimentare. Sophie şi Loulou mă amuză când le aud lăudându-se cu noile rochii cu guler încreţit, în stilul pe care ele îl numesc „Henric al IV-lea”, după cinicul rege renascentist. Zebra lui Ludovic, cadou de la regele Senegalului, a devenit o emblemă la modă, iar dungile sale albe şi negre apar pe orice, de la pălării până la ciorapi. Charlot are un balon cu dungi ca de zebră, care atrage mulţimile atunci când zboară în el peste acoperişul palatului.

André a creat stiluri de coafuri ciudate, denumite Zebra africană, Ariciul şi Gâsca grasă, ultimul potrivindu-se cu o culoare reintrată în modă, Găinaţ de gâscă, pe care o poartă toată lumea.

Tot acest tablou este foarte amuzant. Nu putem fi neliniştiţi şi morocănoşi tot timpul. În plus, trebuie să îmi menţin o atitudine pozitivă, de dragul micuţului pe care îl port în mine. În secret, sper să fie o fetiţă de data asta, un îngeraş frumos şi blond ca Bumbăcel a mea, care e temperamentală, însă frumoasă. Aştept, plină de speranţă.

CAPITOLUL 11

6 martie 1787

Să mă ierte Dumnezeu, însă sunt clipe în care îmi doresc să fi fost moartă.

Primesc şi mai multe scrisori anonime rele şi urâte, şi nu mă pot stăpâni să nu le citesc. Oamenii sunt atât de răi, atât de monstruoşi! Când vor înceta să mă chinuiască? Eu doar încerc să îl ajut pe Ludovic, să fac tot ce pot mai bine.

17 martie 1787

Blestemata asta de Adunare a notabililor – ar trebui să fie numită „Adunarea unor oameni de nimic”, spune Stanny, iar eu îi dau dreptate – se dovedeşte un eşec nefericit. Ca de obicei, eu sunt învinuită că aş fi distrus-o, însă adevărul e că delegaţii înşişi sunt de vină. Controlorul general Calonne a insistat ca o adunare a „notabililor” din toată Franţa să se întâlnească la Paris pentru a promova reforme. El a organizat-o şi a încercat să îi influenţeze discuţiile. Când notabilii s-au revoltat şi au început să se certe şi să se încaiere, Ludovic l-a demis pe Calonne. A fost ideea lui, eu nu am avut nimic de-a face cu asta, indiferent de ce spune Calonne însuşi.

Aş vrea ca cineva să îmi ia apărarea. Nu e vina mea că Franţa nu mai poate face împrumuturi sau că Ludovic nu mai are ce oficiali să numească. Are coşmaruri că flota engleză ne va invada ţărmurile şi ne va cuceri. Strigă în

somn: „Mă predau! Mă predau!” Când se întâmplă asta, nici Calonne, nici notabilii nu sunt lângă el să îl aline. Eu îl alin. Îi dau încredere. Iar ziua următoare mă întâlnesc cu miniştrii, la insistenţa lui Ludovic, căci nu se poate aduna suficient încât să se întâlnească el, aşa cum ar trebui. Eu sunt singura pe care se bazează. Nu îl pot dezamăgi.

6 aprilie 1787

Adunarea notabililor şchiopătează, iar eu şchiopătez, de asemenea, căci nevoile celor patru copii ai mei sunt prea mult pentru mine. Despre cea mai mică, despre micuţa mea Sophie, abia mă îndur să scriu. A fost atât de mică şi de slabă când s-a născut, încât doctorul Sundersen a scuturat din cap şi m-a bătut uşor pe braţ, în semn de compasiune. Nu a fost nevoie de cuvinte. Ştiam că el credea că va muri curând. Şi totuşi, spre surprinderea tuturor, a reuşit să sugă şi încă trăieşte, chiar dacă e micuţă şi slabă.

Stau noaptea lângă leagănul lui Sophie, o legăn şi îi cânt, şi, uneori, Ludovic-Iosif se urcă în poala mea şi mi se cuibăreşte la piept. Ludovic-Carol, fiul meu cel sănătos, mă încântă cu puterea şi vigoarea lui, dar se teme de întuneric, şi noaptea strigă după mine. Iar Bumbăcel are uneori şi ea nevoie de alinare şi mângâiere, chiar dacă împlineşte în curând nouă ani şi s-a transformat într-o domnişoară.

Am nevoie de somn. De cele mai multe ori, ziua sunt frântă. Doctorul Boisgilbert spune că trupul meu a fost extenuat de cele patru sarcini. Şi totuşi, de obicei, ţărăncile trec prin zece sau douăsprezece sarcini până să

ajungă la vârsta mea – aproape treizeci şi doi de ani –, şi încă au putere să are câmpul şi să culeagă recoltele laolaltă cu bărbaţii. Cred că sunt extenuată din cauza grijilor.

26 mai 1787

Ieri, noul prim-ministru, arhiepiscopul Loménie de Brienne, a dizolvat Adunarea notabililor şi i-a trimis acasă. Aceştia s-au arătat foarte furioşi şi sunt sigură că vom mai auzi de ei. Adevărata problemă e dacă proaspătul guvern va putea face rost de împrumuturi noi.

12 iunie 1787

Plouă de o săptămână, iar eu n-am putut ieşi afară. Toate necazurile de zi cu zi mă supără. Sophie refuză să fie alăptată.

15 iunie 1787

Sophie tot nu vrea să fie alăptată şi plânge mult. Stau cu ea.

17 iunie 1787

Nu pot decât să mă rog. Te rog, Doamne, nu-mi lăsa fetiţa să moară.

23 iunie 1787

Cu două zile în urmă am participat la slujba de înmormântare pentru Sophie, pe care am îngropat-o în crângul de lămâi de la Micul Trianon, lângă piatra pe care am pus-o acolo în amintirea sarcinii mele pierdute cu ani în urmă.

Nu a venit aproape nimeni la înmormântarea lui Sophie. Nu era importantă pentru nimeni altcineva decât pentru mine, chiar dacă era o prinţesă a Franţei. Nu a apucat să trăiască nici măcar un an. Dumnezeu să-i odihnească sufletul.

13 iulie 1787

Abia dacă am ieşit din camera mea după moartea lui Sophie şi nu am poftă de mâncare. Copiii sunt alinarea mea, mai ales micul meu chou d’amour, cum îmi place să-l strig pe Ludovic-Carol, care acum a împlinit doi ani şi nu poate sta locului, atât de plin de energie este. Bumbăcel şi Ludovic-Iosif joacă cărţi, iar chou d’amour urmăreşte căţeii şi aleargă râzând pe coridor, cu bona Sophie după el. Abatele Vermond a fost foarte bun cu mine. Prezenţa lui mă alină întotdeauna. De curând mi-am dat seama că a fost duhovnicul meu de când aveam doisprezece sau treisprezece ani – de aproape douăzeci de ani. A fost lângă mine de câte ori am avut nevoie de el, în tot acest timp.

2 august 1787

Am venit la Saint-Cloud cu copiii. Ludovic se află la Compiègne. De la Paris nu primim decât veşti proaste, iar eu nu vreau să le aud.

9 septembrie 1787

S-a întâmplat o minune. Ieri mă aflam în curtea din faţă a palatului, plină de trăsuri, care şi căruţe, toate pregătindu-se pentru excursia anuală de la Fontainebleau. Eu supravegheam încărcarea lucrurilor lui Ludovic-Iosif, ceea ce las de obicei în seama servitorilor. Pur şi simplu eram acolo din întâmplare, stând în curtea prăfuită, când am văzut o trăsură albă şi mare, cu stema regelui Gustav, intrând pe poarta principală. Am ştiut imediat că trebuie să fie Axel.

Când a coborât din trăsură arăta diferit, nu doar pentru că renunţase la peruca lui pudrată şi îşi purta părul blond legat la spate, ci şi pentru că trăsăturile chipului său trădau o hotărâre mai mare. Îmi dădeam seama că ceva la el se schimbase.

Eram atât de fericită să îl am în faţa ochilor! Îmi imaginasem că nu îl voi mai vedea niciodată şi încercam să mă resemnez cu ideea că îl pierdusem în faţa Margarettei von Roddinge. Ludovic a fost şi el foarte fericit să îl vadă, iar în acea noapte, la cină, Ludovic a început să îi povestească lui Axel despre cartea lui cu plante şi

animale ale pădurii. (S-a reapucat să scrie cartea sa Flora şi fauna pădurii Compiègne.) Axel ne-a povestit despre datoriile sale militare, despre războiul care se desfăşoară acum între Suedia şi Rusia şi despre soldaţii pe care i-a condus el în luptă. Nu a spus nimic despre familia lui, iar eu nu am deschis subiectul. Abia a doua zi, când ne-am întâlnit la Micul Trianon, mi-a vorbit despre viaţa lui personală.

— Când am plecat de lângă tine ultima oară ca să merg în Italia cu regele, mi-am spus că între noi nimic nu va mai fi la fel. Am crezut că o să mă străduiesc să mă însor şi să renunţ la viaţa mea de rătăcire, lăsând deoparte marea dragoste pe care ţi-o port.

M-a sărutat şi m-a mângâiat pe obraz.

— Am încercat, însă mi-am dat seama că nu puteam. Nu cu adevărat. Nu din toată inima. Ai fost mereu în gândurile mele. Zâmbi. O mulţime de oameni au fost furioşi când, într-un final, am hotărât să nu mă însor.

— Să nu te însori! Dar am crezut că totul era aranjat.

— Nu chiar. De fapt, niciodată nu am cerut-o pe fată.

Mă simţeam ameţită, buimacă, de parcă eram gata să îmi iau zborul, ca unul dintre baloanele lui Charlot.

— Şi în tot acest timp eu am crezut... am crezut că te-am pierdut.

— N-ai fi putut să mă pierzi. Nu mă vei pierde vreodată.

Atunci ne-am îmbrăţişat, îndelung şi cu dragoste, şi nu am mai vorbit de altceva decât despre cât de minunat era să fim iar împreună.

20 septembrie 1787

Axel locuieşte cu noi la Fontainebleau, însă merge din când în când la Paris ca să se ocupe de treburile regelui Gustav şi de chestiuni militare. Când revine de la Paris, întotdeauna are fălcile încleştate de furie.

— Tot oraşul e în haos! izbucnise el cu două nopţi în urmă, când se întorsese din ultima lui călătorie şi venise să mă vadă. Trăsura mea abia a putut înainta prin mulţimea de oameni de pe străzi. Şi ce lucruri strigau! Ne ameninţau pe toţi. Tu eşti „Madame Datorie”, după cum ştii. Regele e „Ludovic cu inimă de găină” sau „Ludovic cu trei bărbii”. Cu toţii se iau de mână, cântând şi dansând în jurul focurilor, arătând ca sălbaticii pe care i-am văzut dansând în jurul focurilor în Virginia.

— Chiar şi oamenii educaţi şi cultivaţi s-au molipsit de febra criticării guvernului. Am fost la o serată şi nu am auzit altceva decât: „Nu mai există guvern! Avem nevoie de un guvern nou! Avem nevoie de Stările Generale!”

— Ce sunt alea?

— Cred că o adunare medievală. Le place ideea, pentru că seamănă cu Parlamentul englez, şi ştii cât de mult le place acum parizienilor tot ce e englezesc!

Era adevărat. Se purtau rochii englezeşti, coafuri englezeşti, chiar şi un anumit fel englezesc de a merge, care era foarte ciudat şi lipsit de demnitate.

— Lucrul alarmant este că întregul oraş freamătă de agitaţia asta politică. S-au constituit cluburi şi societăţi de dezbatere în fiecare cafenea, şi toţi par să facă parte dintr-unul. Zidurile sunt pline de sloganuri politice şi de caricaturi urâte. Parisul îşi ţine respiraţia, aşteptând să explodeze.

Am vorbit despre toate astea cu arhiepiscopul Loménie de Brienne, când a venit să îmi aducă nişte documente pe care să le semneze Ludovic. Spune că ştia de agitaţia din Paris, însă, după părerea lui, era doar o nebunie temporară, stârnită de câţiva scandalagii. „O să treacă”, m-a asigurat el. Mi-a povestit despre o perioadă mai veche din istoria Franţei, cu peste o sută de ani în urmă, când regele Ludovic al XIV-lea era doar un băiat. Şi atunci se adunase mulţimea în Paris şi au avut loc revolte teribile, iar guvernul a fost criticat. Însă totul a trecut, şi pacea a fost restabilită.

Mai târziu, am citit despre acea perioadă violentă într-una dintre cărţile de istorie ale lui Ludovic. Cu cât citeam mai mult, cu atât mă nelinişteam mai tare. Revolta din timpul copilăriei lui Ludovic al XIV-lea, denumită Frondă, a început din cauza lipsei de bani a guvernului. Oamenii s-au revoltat, Parlamentul din Paris de asemenea, iar într-un final regina, care domnea în numele fiului ei, a fost nevoită să cedeze în faţa voinţei poporului.

În timp ce stăteam lângă foc şi citeam, mă gândeam fără să vreau că situaţia noastră este la fel cu cea de atunci. Guvernul nostru nu mai are bani. Oamenii s-au răsculat,

iar Ludovic spune mereu cât de încăpăţânat este Parlamentul din Paris. Oare eu, regina, care de multe ori trebuie să îi iau locul soţului meu, va trebui să cedez în faţa voinţei poporului?

2 noiembrie 1787

În ultima vreme nu am mai avut timp să scriu în acest jurnal, însă azi voi scrie câteva rânduri, ca să consemnez că împlinesc treizeci şi doi de ani. Cât am îmbătrânit! Sophie îmi tot găseşte fire de păr cenuşii, ici şi colo, printre cele blonde, şi încearcă să le smulgă.

8 decembrie 1787

Ne străduim să facem economii. Mai mulţi dintre servitorii casei mele au fost destituiţi, şi mai bine de jumătate dintre grădinarii de la Micul Trianon. Mi-a părut foarte rău să îi văd plecând îngrijoraţi. Cum îşi vor hrăni familia? Unuia dintre aceştia, un bărbat uriaş, care îmi plantase şi îmi îngrijise grădina mulţi ani la rând, i-am spus rămas-bun din toată inima. El mi-a făcut un semn din cap, dar nu mi-a zâmbit. Cine va angaja un om cu o înfăţişare atât de ameninţătoare? Cum va supravieţui? Nu cred că a lucrat vreodată altundeva decât la Versailles. Am vrut să îi dau o pungă cu monede, însă abatele Vermond m-a sfătuit să nu o fac.

— Dacă îl răsplătiţi pe unul, trebuie să îi răsplătiţi pe toţi, mi-a spus, altfel, veţi face mai mult rău decât bine.

Nu le pot da bani tuturor. Nu am suficienţi. Dacă ar şti ce măsuri severe iau ca să cheltuiesc mai puţin. Nu mi-am mai comandat rochii noi de primăvară de la Rose Bertin. În schimb, patru cusătorese lucrează acum să repare şi să facă dantele şi tivuri noi pentru rochiile vechi. (Le numesc „vechi”, însă, desigur, cele mai multe sunt ca noi, căci abia dacă le-am purtat vreodată şi au fost păstrate cu grijă, înfăşurate în tafta, în cuferele mele). Rochiile de vară ale lui Bumbăcel sunt croite din cele vechi ale mele. E nevoie doar de puţin material ca să îi facem o rochie.

Loulou a trimis mai multe cutii mari, pline cu pantofii mei de satin şi brocart, ca să li se schimbe talpa. Am fost risipitoare când a fost vorba de pantofii mei, dar în viitor nu voi mai fi. În loc să port fiecare pereche o singură dată, aşa cum fac cu mănuşile, şi apoi să îi arunc, îi voi purta până când vor avea nevoie de reparaţii. Cel puţin de două-trei ori.

18 decembrie 1787

Arhiepiscopul nostru Loménie de Brienne e prea bolnav ca să-şi exercite funcţia de prim-ministru. (Ceilalţi miniştri nu prea vor să lucreze cu el, aşa că şi-a asumat o mare parte din responsabilitatea conducerii guvernului nostru extrem de neputincios.) Trebuie să se retragă curând. Ce vom face după plecarea lui?

1 februarie 1788

Toate necazurile par să vină în acelaşi timp. Ludovic-Iosif are febră, e foarte slab şi îşi petrece cea mai mare parte din timp în pat. Bietul lui spate îl doare şi ridică spre mine ochii lui mari şi serioşi, spunându-mi: „Îmi pare rău, maman”. Mi se frânge inima.

Ludovic a dat ordin Parlamentului nesupus din Paris să se dizolve, şi din nou au loc revolte, nu doar în capitală, ci şi în alte oraşe. Axel insistă să îl sfătuiesc pe Ludovic să abdice şi să îl lase pe Stanny să guverneze ca regent, până când Ludovic-Iosif va fi destul de mare să conducă. Stanny nu va lăsa revoltele să continue aşa, spune Axel. Va aduce soldaţii, va face arestări în masă şi va obliga partea revoltată a oraşului să se supună.

Ştiu că Ludovic nu ar accepta niciodată aşa ceva. Îl urăşte prea mult pe Stanny. În plus, Ludovic îşi imaginează că, în ciuda tuturor temerilor sale şi a spaimei sale de confruntare, în sufletul lui îşi înţelege supuşii şi poate fi un conducător bun pentru ei. Axel spune că asta e o iluzie periculoasă şi constituie dovada că Ludovic nu e potrivit pentru a fi rege.

3 aprilie 1788

De ceva vreme, Axel locuieşte chiar deasupra camerelor mele, într-un apartament proaspăt renovat pentru el. E încălzit de o sobă suedeză uriaşă de faianţă şi are la dispoziţie servitori suedezi. Acum e foarte simplu pentru noi să ne petrecem timpul împreună; mai simplu ca niciodată. Ludovic nu spune nimic, însă ştie sigur că eu şi Axel suntem amanţi, şi simt că acceptă situaţia. Are încredere în mine. Ştie că nu îl voi părăsi. Cred că vrea să

fiu fericită. Are încredere şi în Axel, şi se bazează pe faptul că dragostea lui Axel pentru mine este în beneficiul întregii familii regale. Nu are rost să mai spun că Ludovic nu îşi dă seama cât de fericit ar fi Axel să îl vadă renunţând la calitatea lui de rege.

Oficial, Axel e reprezentantul regelui Gustav al Suediei la curtea Franţei, aşa cum contele Mercy este reprezentantul fratelui meu, împăratul Iosif. Neoficial, Axel e prietenul şi consilierul nostru, şi mult mai dedicat familiei decât a fost contele Mercy în ultimii ani. Faptul că Axel e şi iubitul meu nu are importanţă – decât pentru mine, desigur.

15 aprilie 1788

Noaptea trecută, eu şi Axel stăteam într-un leagăn în grădina de trandafiri a palatului, chiar la apus. Fusese o zi caldă, iar seara era plăcută, aerul fiind parfumat cu dulceaţa primelor flori timpurii. Îmi rezemasem capul de umărul lui Axel, iar el mă privea şi zâmbea. Nu vorbeam, căci eram prea prinşi în admirarea frumuseţii tăcute din jurul nostru şi a căderii lente a nopţii.

M-am încordat la sunetul unor paşi greoi. Într-o clipă, Ludovic apăru în faţa ochilor noştri, venind singur pe potecă înspre noi.

— Ah, bună seara, spuse el când se apropie suficient de mult. Da, e o seară minunată. Tocmai am ieşit să verific ardura japonica. De obicei, începe să înflorească în perioada asta, la jumătatea lunii aprilie. Sunt câteva specimene şi în pădurea Compiègne, înţelegeţi? Dar înfloresc mai devreme, în jur de întâi aprilie.

— Nu vreţi să staţi cu noi, Maiestate?

— Ah, cred că da. Doar pentru o clipă.

Se aşează pe o bancă din apropiere, făcând ca lemnul vechi să scârţâie şi să geamă sub greutatea lui. Se lăsă o tăcere ciudată. Brusc, se ridică din nou.

— Vă rog să mă scuzaţi. Lumina dispare şi trebuie să colectez eşantioane din copaci cât încă îi mai văd clar.

— Da, sigur că trebuie, am spus eu. Eu cred că mai rămân aici puţin.

— Sigur, dacă îţi face plăcere. Hm, oricare ar fi ea.

Se îndepărtă, fluierând, în direcţia livezii de cireşi.

16 mai 1788

Se duce o luptă, o luptă pentru sufletul lui Ludovic. Cel puţin aşa ar fi văzut-o Jean-Jacques şi ar fi scris despre ea.

Se duce o bătălie între modul acceptat de istorie în care se conduce un popor, şi o metodă nouă, neîncercată decât în Anglia. Ludovic cunoaşte doar prima versiune, practicată de bunicul său, Ludovic al XV-lea, de mama mea şi de cei mai mulţi regi ai Europei: cuvântul regelui e lege, regele e absolut. Trăiască regele!

Dar noul consilier regal Malesherbes încearcă să îl convingă pe Ludovic să adopte metoda engleză. Malesherbes insistă ca Ludovic să scrie o constituţie şi să o

ofere poporului. Să împartă puterea cu el, spune acesta. Doar aşa va mai putea salva monarhia.

Bătălia e în toi.

11 iunie 1788

E insuportabil de cald. Stăm cu geamurile deschise, însă nu e nici urmă de vânt. Domnişoarele mele de onoare îmi fac vânt constant cu evantaiul în timp ce încerc să mă odihnesc. Copiii suferă.

12 iunie 1788

În dimineaţa asta, un vânt foarte puternic a bătut de nicăieri, iar copacii şi arbuştii din grădini au fost scoşi din rădăcini. L-am trimis pe Eric la Micul Trianon să îi ajute pe săteni să îşi adăpostească animalele. Şuieratul vântului e ca o cascadă uriaşă sau ca un torent vijelios. Un sunet înspăimântător.

Am închis repede toate ferestrele şi am încercat să ducem pe toată lumea în pivniţe, unde sunt păstrate vinul, gheaţa şi rezervele de alimente. Auzeam ferestrele spărgându-se în tot palatul. Ludovic e în pădure, la vânătoare. Sper să nu i se întâmple nimic.

14 iunie 1788

Toată lumea spune că Dumnezeu ne-a trimis această furtună puternică pentru a ne aminti tuturor că nu omul este stăpân peste acest pământ. Unii spun că parizienii nesupuşi sunt pedepsiţi pentru lipsa lor de loialitate faţă de rege.

Relatări despre dezastrele uriaşe sosesc, prin mesageri, din locuri îndepărtate precum Ghent, în nord, şi Tours, în sud. Marele vânt a distrus culturile de grâu şi pomii fructiferi, iar mii de animale şi păsări au fost ucise de grindină. O să fie foamete.

Câte catastrofe mai avem de îndurat în acest an teribil?

29 iunie 1788

Furtuna a trecut de mult, însă urmările ei încă se mai simt. Preţurile au scăzut îngrozitor la bursa de valori, iar controlorul general a trebuit să scoată bani din buzunarul propriu pentru a le ajuta pe victimele furtunii. De asemenea, la Comédie Française se joacă Athalie pentru cei care şi-au pierdut recoltele şi casele.

Am fost informată oficial că trezoreria are datorii de 240 de milioane de franci. E o sumă de neimaginat.

8 august 1788

Parizienii sunt furioşi, şi nimeni din capitală nu se mai simte în siguranţă în faţa furiei lor. Loulou s-a dus acolo să rezolve anumite treburi, iar când s-a întors era albă la faţă

şi înspăimântată. Aruncaseră cu ouă în trăsura ei şi azvârliseră gunoaie înăuntru. Mi-a spus că nu credea să mai iasă vie din oraş.

Motivul era faptul că se făcuse un anunţ legat de datoriile guvernului. Trezoreria e goală şi, astfel, nu se vor mai face plăţi în numerar, doar în foi de hârtie care promiteau plata în viitor. Nimeni nu are încredere că guvernul se va ţine de aceste promisiuni. Parizienii se simt înşelaţi. Acum au un motiv în plus să ne urască.

23 august 1788

Mă simt vinovată să fiu atât de fericită şi de mulţumită cu Axel lângă mine, când Franţa e atât de zbuciumată. Am cunoscut toate bucuriile pe care le are de oferit viaţa. Cât de fericită sunt! Spun asta chiar dacă am cunoscut şi suferinţa, şi tristeţea, şi poate că mai urmează alte suferinţe şi alte tristeţi.

Nu contează. Sunt cea mai fericită femeie de pe pământ.

1 septembrie 1788

Ludovic a cedat în faţa criticilor, a revoltelor distrugătoare şi a sfaturilor lui Malesherbes şi ale multor altora. A declarat că Stările Generale se vor întruni în luna mai a anului viitor. Arhiepiscopul Loménie de Brienne a demisionat, şi am auzit că, după această veste, parizienii s-au dus cu miile la Palais-Royal şi s-au bucurat zgomotos. Necker a redobândit funcţia de ministru al Finanţelor. Se

spune că în douăzeci şi patru de ore de la numirea sa a început să aducă împrumuturi şi a restabilit imaginea guvernului.

CAPITOLUL 12

15 aprilie 1789

Totul se întâmplă prea repede. De multe ori mă pierd în vârtejul evenimentelor. M-am gândit că nu e bine să scriu prea multe amănunte, pentru că mi-am descoperit de două ori servitorii citindu-mi jurnalul. Vechea mea ascunzătoare pentru bucăţile de hârtie din vasul chinezesc galben nu e bună. Acum am un loc nou. Axel ştie de jurnalul meu, şi la fel şi Chambertin. Am hotărât că, dacă mi se întâmplă ceva, acest jurnal trebuie păstrat. Va ajunge la Ludovic-Iosif şi la moştenitorii lui. Vreau ca aceştia să cunoască adevărul despre mine, nu minciunile nenumărate pe care le spun duşmanii mei.

Delegaţi din toată Franţa se adună să participe la Adunarea Stărilor Generale, despre care s-a vorbit atât de mult în toamna şi iarna trecută. Vin aici, la Versailles, departe de neliniştea şi de tulburările din Paris. Locuitorii de la Versailles sunt încântaţi, căci deputaţii au nevoie de cazare, şi toate camerele din oraş pot fi acum închiriate la preţuri mari.

Am chemat încă un specialist din Anglia să îl consulte pe Ludovic-Iosif, care nu s-a dat jos din pat de trei luni şi are o durere gravă în gât. Sophie îi dă ceai şi îi îmbăiază picioarele. El poartă o eşarfă de lână chiar dacă aerul este

plăcut. Se plânge de un gust ciudat în gură, şi de apăsare şi durere constante în spate şi într-o parte.

Uneori, când stau lângă patul lui, după ce a trecut mult timp de când n-am mai dormit, mă trezesc privindu-i mâna albă şi mică. E atât de palidă în lumina lumânării încât aproape că văd prin ea. Venele albăstrii îi ies în evidenţă ca o pânză de păianjen, degetele lui lungi sunt foarte subţiri la vârfuri, ca degetele unui violonist iscusit. Când doarme, tuşind des, cu respiraţia oprindu-i-se în gât, degetele lui se mişcă şi se încleştează, iar eu îi prind mâna mică şi fragilă între mâinile mele mai mari şi mai puternice, ca şi când aş încerca să îi dau puterea pe care o am eu.

30 aprilie 1789

Specialistul englez spune că plămânii lui Ludovic-Iosif se restrâng încetul cu încetul, pentru că şira spinării îi e tot mai răsucită pe măsură ce creşte. Nu se poate face nimic.

Continuăm să facem tot ce ne stă în putinţă ca să îl ajutăm, însă vomită aproape tot ce primeşte de mâncare. Îi face bine să sugă gheaţă. Obrajii îi sunt roşii de la febră, însă îmi zâmbeşte, şi ştiu că e fericit când sunt lângă el. Ludovic nu poate să îndure să îl vadă suferind aşa şi stă cu el doar câteva minute. Se emoţionează imediat şi plânge, şi nu vrea ca servitorii să îi vadă slăbiciunea. Uneori devine foarte furios şi loveşte cu piciorul în perete sau în uşă. Piciorul lui stâng e umflat, iar doctorul Boisgilbert i-a pus pe el o cataplasmă.

Mâine se întrunesc oficial Stările Generale.

6 mai 1789

Ieri l-am însoţit pe Ludovic la prima întâlnire a Stărilor Generale. I-am scris discursul şi l-am ajutat să îşi aleagă hainele. Era foarte agitat, însă cred că s-a descurcat bine.

Am intrat în încăpere chiar când clopotele băteau de amiază. Aprozii au îngenuncheat imediat şi toţi deputaţii şi spectatorii au tăcut, liniştea fiind atât de adâncă, încât auzeam foşnetul paşilor lui Ludovic în pantofii săi auriţi, de curte, şi clinchetul săbiilor gărzilor de corp care formau escorta noastră.

Sala imensă, cu coloanele sale dorice austere, cu balcoanele şi tavanul pictate alcătuiau o privelişte impresionantă. Ludovic s-a aşezat pe tronul său de catifea roşie, în timp ce dedesubt se înşirau sutele de deputaţi, clericii în sutanele lor negre, cu şorţuri mărginite cu dantelă albă, câţiva purtând bonetele şi togile roşii ale membrilor superiori ai clerului, nobilii cu săbiile şi hainele lor multicolore, cu bijuteriile sclipindu-le la pălărie, pe pantofi şi pe pe degete, şi oamenii simpli, Starea a Treia, cu costumele lor negre şi perucile albe.

S-au auzit câteva strigăte de Vive le roi! în acea linişte, dar nu prea multe. După aceea mi s-a spus că Necker, când îşi făcuse apariţia mai devreme, primise aplauze puternice şi prelungite.

Cu toate că îmi era greu să mă concentrez la ceea ce se petrecea, căci mintea îmi era la Ludovic-Iosif şi nu dormisem prea mult cu o noapte în urmă, am reuşit să

ascult discursurile. Ludovic a vorbit blând, ca un tată, privindu-i chiorâş pe delegaţi, căci nu îi vedea prea bine fără ochelari.

Necker a vorbit timp de trei ore, discursul lui fiind la fel de lung ca o predică interminabilă. Mi-era foarte cald şi aproape că am adormit de câteva ori.

Când am plecat, câţiva oameni au strigat Vive la reine!, iar eu le-am făcut o reverenţă. Gestul meu îi făcu să strige mai tare, iar eu am făcut din nou o reverenţă, de data asta mai adâncă.

10 mai 1789

Azi am auzit din nou vorbindu-se mult la curte despre luminile albe neobişnuite de pe cer, din timpul nopţii, lumini numite auroră. Axel spune că sunt destul de obişnuite în Suedia, însă în Franţa n-au fost văzute aproape niciodată. Se zice că vestesc nişte timpuri extraordinare.

A mai existat un semn. Cu aproape o săptămână în urmă, Ludovic s-a căţărat pe o schelă înaltă, din curtea interioară a palatului, urmărindu-i pe muncitorii care executau nişte reparaţii. A făcut un pas greşit, alunecând de pe schelă şi ar fi murit cu siguranţă dacă unul dintre muncitori nu l-ar fi apucat de haină, oprindu-i căderea.

Luminile albe şi ciudate de pe cer, căderea aproape mortală a lui Ludovic, plus boala lui Ludovic-Iosif, petrecute în acelaşi timp, sunt înspăimântătoare. I-am scris lui Iosif despre toate astea.

22 mai 1789

Mult-iubitul meu fiu e doar umbra unui băiat, palid şi întins ca un duh în cearşafurile sale albe. Încearcă să vorbească, însă scoate doar un sunet foarte slab. Uneori, când vin în camera lui, îşi întoarce faţa la perete. Îi aduc bomboane pentru tuse să le sugă.

Doctorii îi examinează urina şi scutură din cap, spunând: „Foarte bolnav, într-adevăr, grav bolnav”.

Mă rog la Sfântul Iov şi am legat un medalion cu numele lui Iisus la gâtul lui Ludovic-Iosif. „Lăsaţi copiii să vină la mine”, a spus Iisus. Părul meu e tot mai cenuşiu.

29 mai 1789

Azi îl ţineam în braţe pe Ludovic-Iosif adormit, când au venit să îl măsoare.

— De ce? am strigat eu.

— Pentru sicriu, Madame, mi s-a răspuns.

2 iunie 1789

Azi s-au spus rugăciuni în toate bisericile Franţei pentru viaţa delfinului. Chiar şi deputaţii au încetat să se mai certe şi să îşi dispute voturile, plecându-şi fruntea şi

rugându-se pentru băiatul care ar fi trebuit să fie Ludovic al XVII-lea.

I s-a dat ultima împărtăşanie.

12 iunie 1789

Am venit în locul meu liniştit, peştera de lângă Micul Trianon, ca să jelesc. Ludovic-Iosif a fost îngropat acum patru zile. Nu am fost lăsaţi să participăm la înmormântarea lui, căci a fost o înmormântare de stat pentru moştenitorul tronului. Eticheta ne interzice. Eu şi Ludovic am jelit în singurătate, la capelă, iar abatele Vermond a venit să ne vadă. Avea ochii în lacrimi, căci l-a iubit pe Ludovic-Iosif pentru blândeţea şi bunătatea lui.

Oare toţi cei buni şi blânzi trebuie să moară? Mă întreb care sunt perspectivele mele. Ştiu că nutresc multă bunătate. Continui să distribui mâncare, nu doar aici, la porţile de la Versailles, ci şi în Paris, unde preţurile la pâine au crescut destul de îngrijorător în ultimele săptămâni şi e multă foamete şi nevoie.

Da, nutresc multă bunătate. Însă nu sunt blândă. Ba chiar din contră. Când miniştrii vin cu teancurile lor de documente pentru a fi semnate de Ludovic (de fapt, le semnez eu), şi le lasă la mine, mă revolt.

— Cum puteţi veni la noi într-un astfel de moment? îi întreb. Nu vedeţi că noi şi întreaga curte suntem în doliu?

Continui să mă lamentez, iar miniştrii şi deputaţii îşi întorc privirea, îşi lasă documentele şi pleacă în grabă.

Nu pot să citesc toate documentele pe care mi le aduc. Nu aş putea să o fac nici dacă n-aş fi epuizată, deprimată şi îndoliată după fiul meu.

Slavă Domnului pentru acest refugiu de aici, din peşteră. Stau pe muşchiul verde şi moale şi ascult susurul pârâului. Eric mă păzeşte. Mă simt apărată şi protejată.

17 iunie 1789

În această dimineaţă i-am cerut lui Ludovic cât am putut de dur să acţioneze imediat dacă vrea să salveze monarhia.

Ludovic era ciufulit şi se simţea rău, căci mâncase şi băuse prea mult cu o noapte în urmă. I-am dat să mestece perişor şi muşeţel ca să-şi potolească stomacul.

Situaţia în Paris e mult mai gravă decât fusesem lăsată să cred. Auzisem din multe surse că deputaţii aleşi de oamenii simpli încep să domine Stările Generale, încurajaţi de parizieni, care nu mai respectă vreo lege sau tradiţie. Deputaţii vor încerca să preia conducerea guvernului.

— Acum, totul depinde de soldaţi, am spus, conştientă că tot trupul îmi era încordat şi că falca îmi era încleştată. Trebuie să le dai ordin să dizolve Stările Generale, să distrugă cluburile politice subversive şi să declare stare de asediu în Paris şi în alte oraşe unde au avut loc tulburări.

Ludovic stătea jos mestecându-şi ierburile, cu ochii lui mici privind în jos. Eram conştientă că nu îi plăcea ce auzea, că

se înspăimânta la gândul că trebuie să se poarte cu fermitate – cu fermitate militară – împotriva supuşilor săi.

— Trebuie să faci asta chiar acum, am continuat. Fiecare zi ne costă. Până acum soldaţii ne-au fost loiali, însă nu şi-au mai primit simbria de luni de zile, şi văd mai clar ca oricine ce se întâmplă. Pentru că nu eşti în stare să iei decizii, soldaţii sunt singurul guvern pe care îl deţine Franţa. Fac tot posibilul să menţină ordinea, însă cum să mai reziste când vocea celor nemulţumiţi devine tot mai puternică? Soldaţii sunt şi ei oameni. Vor libertate, un guvern bun şi un viitor plin de speranţă. Sunt duşi de nas de toată vorbăria politică radicală.

Axel şi marchizul de la Tour du Pin – care, în caz că ai uitat, se ocupă de apărarea noastră aici, la Versailles – tocmai s-au întors de la Paris, după ce au trecut în revistă Gărzile. Spun că jumătate dintre aceşti bărbaţi au devenit republicani şi nu mai vor monarhie! Loialitatea lor poate fi doar o iluzie.

— Atunci cum pot să le dau ordin să dizolve Stările Generale, dacă nu am încredere în ei?

— Contele Mercy consideră că cea mai bună soluţie e să aduci regimentele din Brest, din Rennes şi din Longjumeau. Vestul Franţei nu a fost contaminat încă de antiregalişti. Adu soldaţii din vest, cu miile, şi toate gărzile de pe o rază de cincizeci de kilometri din jurul capitalei. Dacă e necesar, spune-le să tragă în delegaţi şi în insurgenţi. Asta va potoli imediat tulburările!

— Şi ce se va întâmpla cu promisiunile pe care le-am făcut deputaţilor cu doar două săptămâni în urmă, în discursul pe care l-ai scris pentru mine? Am promis că mă voi purta

faţă de ei ca un prieten credincios şi ca un tată bun. Sunt tatăl lor...

Vocea îi pieri, căci, fără îndoială, la fel ca mine, în acel moment îşi aminti de Ludovic-Iosif.

I-am ignorat sentimentalismul, cu toate că şi ochii mei se umpluseră de lacrimi.

— Atunci, fii un tată bun şi pedepseşte-i pentru că au fost neascultători! Nu îi lăsa să-ţi ştirbească toată autoritatea părintească!

— Nu m-am priceput niciodată să-mi pedepsesc copiii, ştii doar.

— Acum e timpul să înveţi. Te voi ajuta eu. Şi contele Mercy, şi marchizul, şi Axel...

Ludovic ridică braţele în aer, ca şi când ar fi parat o lovitură.

— Nu pot... nu trebuie... am nevoie de timp să mă gândesc.

— Vremea pentru cugetare a trecut. Acum a sosit momentul faptelor.

În acea clipă îmi doream să fi fost bărbat, un bărbat puternic, suficient de vânjos încât să îl ridic pe soţul meu în picioare şi să îl oblig să îi cheme pe generali, ca să le dea ordine; să îl intimidez nu doar fizic, ci şi cu vorbele mele furioase.

— Mintea mea e înceţoşată, îmi spuse. Trebuie să ies şi să îmi limpezesc gândurile.

Ştiam ce urma să facă.

— Nu te duce azi la vânătoare. Orele astea sunt preţioase.

Însă era deja în picioare, clătinându-se pe coridor, în timp ce se îndepărta de mine şi de toate îndatoririle lui.

L-am strigat, pe un ton care îmi răsuna în propriile urechi ca vocea unei mame, însă deja plecase.

15 iulie 1789

Evenimentele ne-au depăşit. Ludovic a făcut ceea ce a simţit că putea face, trimiţând soldaţi să formeze un cerc în jurul capitalei, însă a decis să nu dizolve Stările Generale cu forţa. În ciuda tuturor discursurilor mele furioase şi chiar a unor implorări, în ciuda mesajelor urgente de la miniştri şi de la mai mulţi comandanţi ai armatei, nu s-a putut hotărî să folosească violenţa sau ameninţarea cu violenţa.

Consecinţele sunt cu adevărat teribile.

Parisul a fost luat cu asalt de un comitet de guvernământ care nu dă socoteală în faţa nimănui. Toţi soldaţii s-au retras la periferie, însă doar temporar, căci parizienii sunt înfometaţi şi nu pot să reziste la nesfârşit. Oamenii sparg magazinele armurierilor şi se înarmează. Stările Generale s-au transformat în Adunarea Naţională, iar clasele de jos au preluat conducerea. Ieri, o mulţime a atacat vechea fortăreaţă a Bastiliei, unde era întemniţată Amélie, şi l-au ucis pe comandant. Amélie e liberă. Eric spune că nu ştie

unde s-a dus. Nu a venit acasă să îi vadă, pe el sau pe copii.

16 iulie 1789

Toţi ne părăsesc. Charlot a plecat, iar Yolande, Madame Solange, dragul meu abate Vermond şi alte zeci de oameni din anturajul meu au dispărut brusc, grăbiţi şi speriaţi. Nu sunt suficienţi cai, şi care, şi trăsuri să îi ducă pe toţi cei care fug de la Versailles, aşa că unii au luat-o pe jos, sperând să cumpere cele necesare când vor ajunge în satul următor.

Se răspândesc cele mai teribile zvonuri. Versailles e pe cale să fie invadat. Armatele Stării a Treia mărşăluiesc spre noi, jurând să ne ucidă, pe mine, pe Ludovic şi pe toţi cei de rang nobil. Englezii ne calcă hotarele, iar soldaţii noştri nu le pot face faţă. În fiecare ceas apar zvonuri noi.

Nu ştiu ce să cred, însă sunt sigură că trebuie să plec. De mai multe ori pe zi sunt chemată să mă arăt la balcon, să apar înaintea mulţimii zgomotoase şi ostile de insurgenţi din curte.

— Daţi-ne-o pe regină! O vrem pe regină! strigă ei.

Uneori cer să îi vadă pe Bumbăcel şi pe Ludovic-Carol împreună cu mine, iar mie mi-e groază să îi expun chipurilor furioase şi cuvintelor urâte. Ştiu că eu sunt cea pe care o urăsc ei; îşi îndreaptă muschetele spre mine, nu spre copii. De câte ori ies în faţa lor, îmi spun că, de data asta, sigur mă omoară.

18 iulie 1789

În palat domneşte haosul. Oamenii aleargă dintr-o cameră în alta, împachetând, îmbrăţişându-se, femeile plâng, bărbaţii înjură şi se ceartă. Nimeni nu mănâncă, toţi dorm iepureşte. Suntem treziţi la diferite ore de clopote care bat şi de muschete care trag.

Am pierdut bătălia încercării de a-l convinge pe Ludovic să se retragă în fortăreaţa Metz, din est, de peste graniţă, unde sunt sigură că ar fi în siguranţă. Charlot s-a refugiat acolo, în drum spre Italia, la fel cum au făcut mulţi alţii. Miniştrii nesăbuiţi vor ca Ludovic să rămână şi să meargă la Paris să îi înfrunte pe insurgenţi şi pe cei care au încălcat legea formând un guvern ilegal.

— Sire, dacă nu vreţi să plecaţi, măcar trimiteţi-i pe soţia şi pe copiii dumneavoastră într-un loc sigur, i-a spus Axel lui Ludovic. Guvernul suedez le va garanta protecţia. Îi voi însoţi eu însumi.

Ludovic le-a cerut sfatul miniştrilor, care au fost de părere că Ludovic-Carol, în calitate de moştenitor al tronului, nu putea părăsi Franţa fără să pară că renunţă la drepturile sale, aşa cum s-ar întâmpla şi cu regele însuşi.

Pentru mine, argumentele lor sunt absurde şi egoiste, ceea ce le-am şi spus.

Ludovic nu se putea decide. Într-un final a hotărât să îi asculte pe miniştri şi pe Stanny, care, de asemenea, nu s-a hotărât încă să plece.

— Asta vreţi, deci? am strigat la ei. Ca eu şi copiii mei să devenim ţintele gloatei furioase de beţivi din curte? Unde e onoarea voastră, domnilor? Unde vă e simţul cavaleresc? Să vă fie ruşine tuturor!

Spunând acestea, i-am lăsat cu gura căscată.

21 iulie 1789

Azi, Sophie a venit la mine şi mi-a mărturisit că la ţară se întâmplă lucruri ciudate şi inexplicabile. La Nantes, fuseseră văzuţi dragoni apropiindu-se de oraş, fără ca vreunul să fi ajuns în preajma oamenilor. Cetăţenii se înarmaseră ca să se apere. Potrivit unor martori, în Saint-Maixent fuseseră văzuţi bandiţi cu sutele, în depărtare, însă aceştia ori trecuseră foarte rapid, ori fuseseră doar o iluzie. Astfel de rapoarte veneau de peste tot, de la Besançon şi Vervins, şi chiar de departe, din Marsilia şi din satele din apropiere.

Panica era amplificată de atacurile asupra castelelor şi de uciderea moşierilor de către arendaşii lor ţărani. Nu mai există înfrânare şi decenţă pe nicăieri?

Am numit o femeie sensibilă şi de încredere, Madame de Tourzel, să fie guvernanta copiilor. Ea nu se va lăsa înspăimântată; e loială şi cu capul pe umeri. Va fi pregătită să îi ducă pe copii într-un loc sigur, chiar dacă e anunţată în ultimul moment. Sophie mi-a împachetat cufărul şi sunt gata de plecare. Chambertin a făcut în secret pregătiri pentru ca Ludovic să poată fugi imediat dacă e nevoie, cu toate că regele nu l-a autorizat să facă asta.

11 august 1789

Aşteptăm aici de pe o zi pe alta, fără să ieşim, primind veşti proaste din oră în oră. Sora mea, Christina, mi-a trimis o scrisoare lungă, iar mesagerul care mi-a adus-o a învăţat-o pe dinafară şi a ars-o înainte să treacă graniţa în Franţa. Ştia că ar fi fost ucis dacă noul guvern al Adunării Naţionale ar fi descoperit scrisoarea în posesia lui. Christina spune ceea ce mă sfătuiesc, la rândul lor, Iosif şi Carlotta: „Pleacă imediat din Franţa, cât încă mai poţi”.

25 august 1789

Ludovic a insistat să rămân cu el şi să îi primim pe parizienii care vin mereu la Versailles, în această zi, de Ziua Numelui, ziua Sfântului Ludovic, să sărbătorească împreună cu el. Sunt surprinsă că această zi de sărbătoare încă e ţinută de parizieni, în pofida tuturor tradiţiilor de care s-au dezis în ultimele câteva luni, însă am acceptat.

Ludovic mi-a cerut să mă îmbrac în hainele mele cele mai simple şi să port în păr cocarda tricoloră, simbolul Adunării Naţionale. El poartă mereu cocarda la pălărie, ca un gest de bunăvoinţă. Din moment ce eu nu onorez Adunarea Naţională sau pe parizieni, care, de fapt, au devenit în prezent guvernatorii Franţei, am refuzat să le fac pe plac.

M-am îmbrăcat într-o rochie frumoasă de mătase, având o culoare pe care eu o numesc Lacrimi Îngheţate, iar la gât port Soarele habsburgic fals, care străluceşte la fel de puternic precum cel adevărat odinioară.

Era prima dată când îi primeam formal pe parizieni, după întrunirea Stărilor Generale, aşa că i-am spus lui Loulou să le transmită aprozilor să îi aducă în Salonul Verde, lângă dormitorul meu. Salonul Verde are finisaje în argint şi aur, şi o poleială specială, denumită „aur verde”, care e unică la Versailles. Pereţii sunt împodobiţi cu carpete ţesute reprezentând scene de vânătoare, în culori strălucitoare, cu animale şi oameni redaţi la dimensiuni reale şi dând senzaţia că trăiesc şi respiră cu adevărat. În colţurile camerei se află pilaştri de aur. Totul arată măreţ.

Cei aproximativ douăzeci de parizieni îmbrăcaţi zdrenţăros, care au fost primiţi, s-au holbat la mine şi la podoabele din încăpere destul de nepoliticos, iar primarul a făcut o plecăciune –ar fi trebuit să îngenuncheze, plecăciunea lui era lipsită de respect – şi a spus câteva cuvinte.

În timp ce vorbea, în mare parte despre foametea din Paris, m-am trezit privind-o pe femeia care stătea în picioare lângă el. Era îmbrăcată într-o fustă albă şi murdară şi cu o jachetă de pânză zdrenţuită, iar braţele şi picioarele subţiri îi ieşeau din mâneci şi de sub fustă. O eşarfă îi acoperea părul şi îi ascundea parţial faţa, pe care şi-o ţinea ascunsă de mine în timp ce vorbea primarul. Spre deosebire de ceilalţi, ea nu se holba la tapiseriile şi podoabele din cameră, ci îşi ţinea privirea îndreptată spre spatele primarului sau asupra cocardei în roşu, alb şi albastru pe care o ţinea în mână, răsucind-o între degete.

Într-un final, primarul îşi încheie remarcile, iar Ludovic îi mulţumi cu graţie. În timp ce delegaţia se pregătea să iasă, femeia care îmi stârnise curiozitatea îşi scoase eşarfa şi mă privi în faţă.

Era Amélie!

Se apropie de mine.

— Alteţă, spuse ea, înclinând foarte uşor capul, fără să facă totuşi o reverenţă, poate vă aduceţi aminte de cea care v-a servit timp de mulţi ani chiar în această încăpere, cea al cărei întâi născut vă are drept naşă?

Vocea mi se gâtuise din cauza şocului, însă am reuşit să spun:

— Sigur că îmi amintesc de tine, Amélie. Îmi amintesc că ai fost dusă la Bastilia şi închisă pentru trădare.

Când am pomenit de Bastilia, toţi parizienii au izbucnit în exclamaţii uimite şi s-au holbat la Amélie cu o privire ce semăna a veneraţie. Încă din ziua în care mulţimea furioasă din cartierul Saint-Antoine cucerise vechea fortăreaţă şi începuse să o distrugă, toţi cei asociaţi cu Bastilia erau trataţi ca nişte sfinţi sau fiinţe mistice.

— E o eroină! strigă cineva. Merită onoruri!

Amélie zâmbi, apropiindu-se mai mult şi întinzând cocarda pe care o ţinea în mână.

— Am fost eliberată datorită parizienilor mei.

Toţi cei din încăpere, chiar şi Ludovic, izbucniră în urale – în afară de mine. Mai mulţi oameni strigară: „Jos tirania!” şi ridicară pumnul.

Când strigătele se mai potoliră, primarul, vizibil agitat, spuse:

— Treaba noastră aici s-a terminat. E nevoie de noi la Hôtel de Ville.

— O clipă, domnule. Amélie îşi ţinea privirea fixată asupra mea. Sunt sigură că înainte să plecăm, regina va fi încântată să primească această cocardă ca să o poarte în păr.

Îmi întinse detestatul obiect colorat în roşu, alb, albastru, însă eu am refuzat să îl iau.

— Ia-o, ia-o, îmi şopti tare Ludovic.

Eu am rămas nemişcată şi i-am întors lui Amélie o privire plină de dispreţ. După câteva clipe lungi şi tensionate, Ludovic întinse mâna şi luă cocarda din mâna lui Amélie.

— Sunt bucuros să o accept în numele soţiei mele, spuse el, privind chiorâş spre întregul grup sărăcăcios. Şi vă mulţumesc tuturor că aţi venit.

Au început să iasă unul câte unul, în timp ce îi auzeam murmurând: „Ticăloasă austriacă încrezută!” şi cântând despre „Madame Datorie”.

Amélie ieşi ultima. În timp ce ţopăia spre uşă, întorcându-ne cu mojicie spatele, spuse câteva vorbe de despărţire:

— Vă mulţumesc, Maiestăţile Voastre, pentru toate acele luni plăcute în închisoare. Şi, dacă aş fi în locul tău, austriaco, aş vinde nenorocita aia de bijuterie pe care o porţi şi aş cumpăra pâine pentru poporul meu!

Aprozii o înşfăcară pe Amélie, însă Ludovic le făcu semn să o lase. Ea rânji şi chicoti când ieşi din încăperea impunătoare, trecându-şi unghiile peste modelul poleit al

tocului uşii şi lăsând o crestătură lungă şi adâncă în suprafaţa lucioasă a acestuia.

19 septembrie 1789

Ludovic încă refuză să plece şi nu ascultă de nici unul dintre noi, deşi facem tot posibilul să îl convingem. În schimb, el îşi întăreşte apărarea aici, la Versailles, are de gând să aducă mai mulţi soldaţi ca să ne apere în caz de nevoie. Axel a plecat să îi dea raportul regelui Gustav în Stockholm, iar la întoarcere va veni cu mai mulţi soldaţi suedezi după el.

Aud mersul apăsat al soldaţilor din Regimentul Flandrei sub fereastra mea şi mă simt mai liniştită. Un detaşament al gărzilor de corp se află întotdeauna pe coridor, în faţa apartamentelor mele. Şi Eric stă aproape de mine. I-am povestit despre neobrăzarea lui Amélie şi mi-a spus că nu a încercat niciodată să ia legătura cu el sau cu copiii după ce a fost eliberată din închisoare. Şi-a trimis copiii într-un loc sigur, să locuiască la Viena cu părinţii lui. Însă el refuză să plece, spunând că locul lui e lângă mine. Sunt foarte emoţionată, şi îi mărturisesc acest lucru.

23 septembrie 1789

Am recoltat ultimele fructe şi cereale din cătunul de la Micul Trianon şi le-am trimis personal primarului Parisului, pentru a fi împărţite oamenilor înfometaţi. Nu am avut mare ajutor la recoltat, căci toate familiile care locuiau în căsuţe au plecat, cu excepţia uneia. Nu are cine să aibă

grijă de animale, aşa că i-am spus lui Chambertin să se ocupe de vânzarea lor. Mi-am luat la revedere cu tristeţe de la cele două vaci dragi ale mele, Brunette şi Blanchette. Blanchette e gestantă. Mă tem că nu-i voi vedea viţeluşul.

26 septembrie 1789

Sunt îngrijorată, căci marchizul de la Tour du Pin a făcut rondurile santinelelor care păzesc palatul şi spune că trebuie să fim absolut siguri că toate porţile curţilor palatului sunt permanent încuiate. Siguranţa noastră depinde de asta.

A descoperit un loc vulnerabil între Cour des Princes şi Cour Royal, unde stă de pază un singur om. Garda trebuie să fie dublată sau triplată acolo, iar loialitatea santinelelor trebuie să fie verificată şi răsverificată.

Marchizul sugerează ca eu, Ludovic şi copiii să ne retragem la Rambouillet, care e mult mai simplu de apărat. Ludovic spune că se va gândi la asta. Marchizul mă avertizează că mulţi dintre servitorii de la palat sunt compromişi şi că au fost câştigaţi de către parizienii rebeli de partea lor. Aceştia stau la Versailles întrucât speră să îşi primească salariile din urmă, însă odată ce sunt plătiţi, vor pleca. Între timp, nu prezintă încredere.

29 septembrie 1789

Noaptea trecută l-am convins pe Ludovic să mergem cu toţii la Rambouillet, iar căruţele au fost încărcate pentru a

putea pleca în dimineaţa asta, însă, când ne-am trezit, Madame de Tourzel ne-a spus că Bumbăcel era bolnavă, aşa că am hotărât să mai aşteptăm câteva zile să se însănătoşească.

5 octombrie 1789

Mi-aş fi dorit să fi plecat la Rambouillet. Am un sentiment de nelinişte. În după-amiaza asta, m-am dus cu Ludovic-Carol la Micul Trianon, pentru ca el să se joace în peşteră. Eric m-a strigat şi mi-a spus să vin repede fiindcă primisem un mesaj de la palat. L-am luat pe Ludovic-Carol, care a devenit destul de greu, acum că are patru ani şi jumătate, şi m-am îndreptat, alunecând pe muşchi, către locul în care stătea un valet în livrea, aşteptând lângă cei doi cai ai săi.

Valetul îngenunche în noroi – începuse să plouă aproape torenţial.

— Înălţime, spuse el pe un ton ridicat şi înspăimântat, palatul e sub asalt. Am fost trimis de marchizul de la Tour du Pin să vă spun să veniţi repede. Închid porţile împotriva atacatorilor.

Am încălecat, valetul luându-l pe Ludovic-Carol, şi am galopat prin ploaie către clădirea masivă a palatului, acoperiţi de perdeaua de stropi repezi. Soldaţii Regimentului Flandrei înconjurau zidurile.

În timp ce ne apropiam, m-am întrebat cum vor putea să tragă cu muschetele şi cu tunurile când totul e atât de îmbibat de apă? Axel îmi spusese ce greutăţi avuseseră, el

şi oamenii săi, în războiul din America atunci când încercaseră să tragă cu armele pe vreme rea.

Am descălecat şi m-am grăbit să intru, ducându-l în braţe pe Ludovic-Carol, care protesta şi se răsucea. Soldaţii ne-au înconjurat rapid şi ne-au condus spre apartamentele lui Ludovic. Îndată ce am intrat în palat, am auzit agitaţia. Oamenii strigau, alergau, se izbeau unii de alţii în graba lor. Nimeni nu preluase comanda. Aprozii care, în mod normal, menţineau ordinea, alergau încoace şi încolo în aceeaşi învălmăşeală ca ceilalţi. Oamenii stăteau în pâlcuri de trei sau patru pe palier, în capătul scărilor, făcând schimb de veşti. Unii trăgeau după ei pe coridoare saci umpluţi pe jumătate sau coşuri, căutând ascunzători sau ieşiri. Câţiva izbutiră să îngenuncheze când am trecut pe lângă ei, însă mulţi erau atât de prinşi în treburile lor, încât m-au ignorat, fără ca privirea lor să o întâlnească pe a mea.

Şi eu, la rândul meu, eram prea grăbită să ajung într-un loc sigur şi să aflu ce se întâmpla. Văzusem mulţimile furioase adunate în faţa porţilor principale care duceau către Curtea Miniştrilor, însă asta nu era nimic neobişnuit, căci stăteau acolo în fiecare zi, învârtindu-se şi plângându-se, aşteptând alimentele pe care le distribuiam, apoi protestând în felul lor zgomotos şi turbulent. Unde erau atacatorii? Strângându-l la piept pe Ludovic-Carol şi fiind escortată de patru dintre soldaţii Regimentului Flandrei, m-am grăbit pe coridoarele şerpuite şi am urcat scările vechi spre apartamentele lui Ludovic, ce erau înţesate de oameni care vorbeau în acelaşi timp.

Ludovic nu se afla acolo, deoarece plecase la vânătoare şi nu se întorcea decât peste câteva ceasuri. I l-am dat pe Ludovic-Carol lui Madame de Tourzel, care o adusese pe

Bumbăcel în studioul privat al lui Ludovic şi făcea tot ce-i stătea în putinţă să o liniştească. Am îmbrăţişat-o şi i-am spus să nu plângă, pentru că erau mulţi soldaţi care ne protejau şi aveam să fim în siguranţă, orice s-ar întâmpla. Am trimis un valet la bucătării să aducă cât de multe coşuri de mâncare putea, pentru noi şi pentru ceilalţi, iar după o oră s-a întors cu pâine, cu fructe, cu pui rece şi cu vin.

Apoi a sosit un mesager roşu la faţă şi cu respiraţia tăiată, iar larma s-a înteţit. Călărise cât putuse de repede să ne aducă veştile. Striga că o gloată de femei mărşăluiau spre Versailles înarmate cu furci, săbii şi coase, cerând pâine şi ameninţând să îi ucidă pe rege şi pe regină.

— Tocmai m-am întors de la Sèvres, spuse bărbatul. Au trecut pe acolo ca un roi de lăcuste. Au luat toată pâinea din magazine şi cea mai mare parte a celorlalte alimente. Şi vă spun că unele dintre acele femei nu sunt chiar femei. Multe dintre ele arătau ca nişte bărbaţi.

— Câte sunt? Ce arme aveau? De ce nu le-a oprit Garda Naţională?

Mesagerul a fost descusut neîncetat, însă nu ştia decât că mulţimea era zgomotoasă, udă şi furioasă, şi că se afla la o distanţă de doar câţiva kilometri.

Când Ludovic s-a întors, într-un final, din excursia lui de vânătoare, dându-şi jos haina şi săculeţul, azvârlindu-şi centura grea pe podea şi aruncându-i cuţitul de vânătoare însângerat lui Chambertin, care îl însoţise, a privit spre curtenii şi servitorii din încăpere, obosit, rezemându-se de speteaza unui scaun în timp ce i se povestea despre mulţimea care se apropia.

Miniştrii se adunară în jurul lui, toţi, cu excepţia lui Necker, insistând ca el să plece imediat la Rambouillet, şi să ne ia şi pe noi cu el.

El se aşeză greoi, iar eu i-am adus de la bucătărie nişte mâncare, pe care o înfulecă în tăcere.

— Maiestate, nu avem timp! spuse marchizul de la Tour du Pin când tensiunea din încăpere deveni de nesuportat. Trebuie să plecaţi imediat!

— Nu vreau să fac compromisuri în faţa nimănui, s-a auzit răspunsul său. Nu vreau să devin un fugar din propriul meu palat, din propriul meu cămin.

Unul dintre miniştri, nu îmi amintesc care, a spus:

— Atunci doriţi să deveniţi un cadavru?

Dar Ludovic l-a apostrofat cu asprime:

— Supuşii mei nu mi-ar face rău. Sunt tatăl lor. Se aşteaptă din partea mea să îi conduc.

— Cu tot respectul, sire, poate că nu doresc să vă facă rău, însă ameninţă să îi taie gâtul reginei, interveni mesagerul din Sèvres. I-am auzit pe unii spunând: „Îi jupuim pielea şi facem panglici din ea!”

— O voi proteja pe regină. Acum, lăsaţi-mă să îmi iau cina în pace.

Continuă să mănânce, în timp ce în jurul mesei miniştrii vorbeau în continuare. Toţi, mai puţin Necker, erau de părere că trebuia să plecăm. Am vorbit şi eu şi i-am amintit lui Ludovic că eram gata de plecare de săptămâni

întregi, iar Madame de Tourzel pregătise toate lucrurile copiilor.

Însă chiar atunci am aflat că generalul Lafayette, care îi are sub comanda lui pe soldaţii Gărzii Naţionale din Paris, venea spre palat, iar Ludovic a hotărât că nu va pleca înainte să se consulte cu Lafayette, care, cu siguranţă, era în poziţia cea mai potrivită să-i dea un sfat.

Eu eram foarte obosită, însă simţeam că trebuia să plec în apartamentele mele pentru a discuta cu servitorii casei mele – sau cel puţin cu aceia dintre ei care încă mai erau acolo. I-am găsit la mine în Grand Cabinet, foarte alarmaţi. Le-am vorbit cât de liniştit am putut, sperând să le dau curaj prin atitudinea mea plină de speranţă şi de încredere. Eram calmă, aşa cum ar fi fost mama mea, şi i-am privit în ochi în timp ce vorbeam cu ei, încurajându-i să dea dovadă de curaj şi să nu se lase înspăimântaţi de un grup de infractori violenţi.

— Aceştia nu sunt francezi şi franţuzoaice adevărate, aceşti bandiţi care ne ameninţă, am spus eu, conştientizând, deloc încântată, accentul meu german. Sunt trădători care merită să fie băgaţi în închisoare.

Am arătat spre detaşamentul de Gărzi de Corp care stăteau chiar la fereastră şi le-am spus tuturor să meargă la culcare – căci se făcuse deja târziu – şi să încerce să doarmă bine.

Însă, după cum avea să se vadă, vorbisem prea devreme. Generalul Lafayette a sosit la palat pe la miezul nopţii, iar eu m-am dus în apartamentele lui Ludovic, ca să aud ce avea de spus. Toţi miniştrii erau încă prezenţi, şi mulţi curteni, de altfel, care moţăiau pe mobilă sau pe perne, pe

podea. Madame de Tourzel îi băgase la culcare pe Ludovic-Carol şi pe Bumbăcel, în camera gărzilor de lângă studioul lui Ludovic, camera cea mai sigură din întregul palat.

Lafayette intră, părând ostenit de drum şi foarte obosit, cu cizmele pline de noroi şi uniforma udă şi murdară. Avea cu el doi delegaţi din Adunarea Naţională, şi ei arătând foarte rău de la vreme şi din cauza lipsei de odihnă.

— Am adus douăzeci de mii de oameni, îi spuse generalul lui Ludovic, plus câţiva parizieni care au jurat să vă apere. Din ce am văzut, nu cred că sunt necesari. Era un grup de femei în apropiere, însă pare să fi dispărut. Nu am văzut vreo gloată înarmată.

Delegaţii din Adunarea Naţională au solicitat ca Ludovic să se mute la Paris, unde va putea fi mai bine păzit şi mai la îndemână pentru ratificarea decretelor Adunării.

El a ignorat această provocare care făcea referire la autoritatea lui supremă şi a acceptat politicos să ia în considerare cererea lor. Apoi, Lafayette i-a lăsat să plece pe cei mai mulţi dintre soldaţi, inclusiv pe cei care fuseseră plasaţi la fereastra mea, după care ne-am retras cu toţii la culcare.

Sper să pot dormi în noaptea asta. În timp ce scriu aceste rânduri, aud soldaţii mărşăluind, întorcându-se la Paris sau la cazarmele lor din Rambouillet, la patruzeci de kilometri distanţă.

6 octombrie 1789

În zorii acestei dimineţi am fost trezită de un zgomot înfundat, care a devenit tot mai puternic, transformându-se apoi într-un amestec înspăimântător de paşi, urlete şi strigăte.

— Înălţime! Înălţime! Treziţi-vă! Fugiţi! Plecaţi cât puteţi de repede!

Doamna mea de onoare, Madame Thibaut, încă îmbrăcată în rochia pe care o avusese cu o noapte în urmă, intrase alergând în camera mea. Mi-am dat seama că nu dormise, ci stătuse de pază.

Prin uşa deschisă, vedeam în salonul din spatele ei. Eric era acolo, cu mai multe gărzi de corp. Aceştia păzeau uşa exterioară. Brusc, am auzit bufnituri puternice. Cineva încerca să dărâme uşa salonului.

Am auzit un foc de muschetă şi multe voci de femei strigând: „Unde e târfa? O vrem pe târfa austriacă!” Strigătul s-a transformat apoi într-un cântec monoton. „Târfa, târfa, târfa. Unde e târfa austriacă?”

Cu mâinile tremurându-mi şi inima bătând, am îmbrăcat în grabă fusta pe care mi-o ţinea Madame Thibaut şi am înşfăcat un halat. Uşa salonului s-a deschis brusc şi i-am văzut pe Eric şi pe soldaţi repezindu-se la primii intruşi, încercând să blocheze uşa cu trupul lor.

Nu voi uita niciodată ceea ce am văzut după aceea. Cum să pot exprima în cuvinte aşa ceva! Acum, mâna îmi tremură şi mă chinui să ţin peniţa.

Un bărbat uriaş, îmbrăcat în negru din cap până-n picioare, se năpusti în cameră, ţinând un topor imens, a cărui lamă

era murdară de sânge. Roti toporul şi îi tăie capul unui soldat. Se auziră urale.

— Tăietorul de capete! Tăietorul de capete!

Şi mai mulţi oameni intrară în cameră prin gaura din uşă, şi l-am auzit pe Eric strigând:

— Salvaţi-o pe regină! Vor să o ucidă pe regină!

Toporul se învârti a doua oară, iar eu am urlat.

— Eric!

Am rămas înţepenită, fără să mă pot mişca sau face ceva, fiind atât de îngrozită încât uitasem să respir.

Madame Thibaut trase de mine.

— Doamnă, trebuie să veniţi. Nu uitaţi de soţul, de copiii dumneavoastră...

Mă trase după ea prin uşa din spate a camerei şi prin pasajul care lega camera mea de a lui Ludovic, un pasaj de care nu ştia nimeni, decât noi doi şi servitorii noştri cei mai de încredere, împreună cu pajii care de obicei dormeau pe băncile de pe coridor.

Am alergat orbeşte, cu zgomotul din apartamentele mele răsunându-mi tare în urechi. Mă simţeam sfâşiată. Voiam să mă întorc, să îngenunchez lângă Eric şi să îl jelesc. Într-o singură clipă îngrozitoare îşi dăduse viaţa pentru mine, atât de mult mă iubise. Şi cândva, demult, şi eu îl iubisem.

Când am ajuns la uşa care dădea în apartamentele lui Ludovic, aceasta era încuiată. Am bătut în ea şi am urlat

şi, într-un final, un Chambertin înspăimântat o deschise, la început doar puţin, apoi de tot. După ce am intrat, el o trânti şi o încuie, mutând un şifonier greu în faţa ei.

Ludovic era în cămaşă de noapte, nebărbierit, şi stătea la masă. În faţa lui se afla o farfurie cu mâncare din care doar ciugulise. Ridică privirea spre mine, când am intrat, şi spuse:

— Aseară am făcut ce nu trebuia, spuse el. Am făcut ce nu trebuia.

Scutură din cap şi îşi coborî privirea spre masă.

M-am dus la Madame de Tourzel şi m-am asigurat că micuţii mei erau bine. Slavă cerului că nu văzuseră ceea ce văzusem eu. Nu am spus nimic nimănui despre asta, însă am auzit-o pe Madame Thibaut descriind scena din salon pentru toţi cei din camera lui Ludovic.

În următoarele câteva ore am aşteptat cu groază, baricadaţi împotriva gloatei invadatoare, sperând ca soldaţii pe care nu îi lăsaserăm să plece cu o noapte în urmă să fie capabili să restabilească ordinea.

Din când în când auzeam focuri de muschetă, iar prin ferestre vedeam, în curtea plină de noroi de dedesubt, sute de oameni îmbulzindu-se şi jubilând, unii cu faţa şi mâinile pătate de sânge, alţii trăgând braţe şi picioare tăiate, trofee cumplite ale sălbăticiei lor.

Am privit cu oroare cum unul dintre soldaţii morţi ai Gărzilor de Corp era târât în curte, trupul său fiind ciopârţit sub ochii mei. Palatul era prădat de tot ce avea valoros. Oamenii luau farfurii şi pocaluri din aur, butoiaşe

încrustate, metri întregi de textile frumoase, perdele şi tablouri; le scoteau în curte şi le încărcau în căruţe, fără să fie împiedicaţi de soldaţi sau de vreunul dintre servitorii de la Versailles.

Pe la unu după-amiază, am auzit o bătaie puternică în uşa ce dădea spre coridorul exterior şi un urlet disperat. Uşa s-a deschis şi înăuntru a fost primită una dintre cameristele mele, o fată tânără, de doar optsprezece ani. M-a văzut şi a venit în grabă spre mine, plângând şi ţinându-se de braţul care îi sângera. I l-am înfăşurat în nişte pânză şi am ţinut-o în braţe până şi-a mai revenit.

— Maiestate, era Amélie, spuse ea într-un final. A venit cu cuţitul după noi!

— Nu-ţi face griji. Nu te mai poate răni acum.

Fata începu din nou să plângă.

— A spus... ne-a spus... că vine după dumneavoastră.

— După cum vezi, sunt în siguranţă.

— S-a lăudat că a descuiat poarta, să îi lase pe criminali să intre înăuntru.

— Amélie are mult de jelit acum. Soţul ei a fost ucis.

— Oh, ştiu. L-a privit murind. Spune că se bucură că e mort.

— Copiii lui îl vor jeli, la fel ca noi toţi. A fost un om bun şi loial.

Nu am lăsat-o pe fată să vadă cât de şocată şi de întristată fusesem să aud despre trădarea lui Amélie. Însă mai târziu, când am rămas singură, am plâns.

La amiază, Lafayette a venit să ne spună că se târguise cu conducătorii gloatei, iar aceştia acceptaseră să părăsească palatul dacă Ludovic ieşea la balcon şi le vorbea.

— Nu vă duceţi, sire, îl imploră Chambertin. Veţi fi ucis cu siguranţă.

— Poporul meu nu îmi va face rău.

Atunci l-am admirat pe Ludovic, chiar dacă simţeam că nega realitatea pericolului în care se afla. I-a spus lui Lafayette să anunţe că va apărea la balcon în jumătate de oră, apoi i-a cerut unuia dintre valeţii săi să îl bărbierească şi să îi aranjeze părul. A împrumutat nişte pantaloni trei sferturi, o cămaşă şi o jachetă, şi-a pus o cocardă cu roşu, alb şi albastru la rever. M-am dus să stau lângă el în timp ce era bărbierit şi i-am luat mâna. Mi-a zâmbit. Când, în sfârşit, arăta prezentabil, s-a ridicat şi s-a aplecat să-mi şoptească în ureche.

— Dacă se întâmplă ceva rău, draga mea, promite-mi că vei proteja copiii cu preţul vieţii.

— Ştii că aşa voi face.

Apoi îi făcu semn cu capul unui servitor care ţinea deschisă fereastra ce dădea în balcon. Când a păşit afară, am auzit cum agitaţia creştea.

— Regele la Paris! Regele la Paris! se striga.

Mi s-a părut că îl aud pe Ludovic încercând să spună câteva cuvinte, însă vocea lui era înecată de larma de sub el.

Am aşteptat să aud un foc fatal de muschetă, însă acest lucru nu s-a întâmplat. Într-un final, am auzit câteva strigăte de Vive le roi! Curând, strigătele formară un nou refren: „Regina! O vrem pe regină!”

Mai înfruntasem mulţimea înainte şi ştiam ce experienţă îngrozitoare era. Îmi simţeam genunchii slabi şi, preţ de o clipă, am crezut că leşin. Madame Thibaut a venit la mine ca să mă ajute, însă nu avea ce să facă. Trebuia să trec singură prin încercarea asta. Sau nu? Din impuls, m-am dus în camera gărzilor şi mi-am întins braţele către Bumbăcel şi Ludovic-Carol, care alergară să mă îmbrăţişeze.

— Am nevoie de ajutorul vostru acum. O veţi ajuta pe maman?

Amândoi copiii dădură din cap, fără să spună nimic, şi se agăţară de mine.

Când Ludovic veni de pe balcon, am ieşit afară, ridicându-l pe Ludovic-Carol şi ajutând-o pe Bumbăcel să iasă pe fereastră. Ne-am dus spre balustrada balconului de lemn şi am rămas acolo, în ploaie, cu copiii ţinându-mă de mână. Fuseseră instruiţi din fragedă copilărie să stea drepţi şi cu capul sus în apariţiile publice, să nu arate emoţie, ci să fie demni, căci erau prinţ şi prinţesă. Aşa au făcut acum, şi am fost mândră de ei. Eram sigură că simţeau cum tremuram.

Mi s-a părut că am stat acolo o jumătate de oră, însă, în realitate, trebuie să fi fost doar câteva minute. Zarva se domolise uşor când ieşiseră copiii, însă acum începuse din nou.

— Fără copii! Fără copii! se auzi strigătul reînnoit. O vrem doar pe târfa austriacă!

Acum vedeam, pentru prima dată în acea după-amiază, muschete ridicate şi îndreptate spre mine. Atunci m-am întors şi i-am ajutat pe Ludovic-Carol şi pe Bumbăcel să se întoarcă înăuntru, în braţele tatălui lor, care îi aştepta. „Ultima mea speranţă s-a dus”, mi-am spus. „De asta au venit, să mă sacrifice pe mine.” În acea clipă, multe imagini mi-au trecut rapid prin minte, imagini cu chipul mamei mele, tânără şi frumoasă, cu Axel, stând întins gol şi zâmbindu-mi, cu bieţii mei Ludovic-Iosif şi Sophie, cu dealurile verzi de la Fredenholm şi cu grajdurile de la Schönbrunn, unde graurii îşi făceau cuiburi sub streşini.

Copleşită de acea avalanşă de amintiri, cu lacrimi în ochi, m-am întors şi am mers încet, din nou, spre marginea balconului. Brusc, mi-am dat seama cum trebuie să fi arătat, o femeie trupeşă, udă, murdară, într-un halat galben boţit, fără ruj şi fără obraji pudraţi, cu părul meu uşor cărunt nepieptănat şi lăsat liber pe umeri. „Asta nu e o regină”, mi-am spus eu, „ci o femeie obosită şi demnă de milă”.

Am închis ochii, mi-am spus rugăciunile şi am aşteptat.

Şi am tot aşteptat.

Murmurele grosolane au continuat. Am auzit strigându-se: „Trageţi în târfa austriacă” şi „Omorâţi-o, omorâţi-o!” Însă

nimeni nu a tras. După câteva clipe, am deschis ochii şi am privit marea de chipuri din curte. Lacrimile şi ploaia îmi înceţoşau vederea, însă distingeam câte ceva în mulţime. „Oare e şi Amélie printre ei?” m-am întrebat. Spre uimirea mea, am văzut o femeie făcându-şi cruce. Alta a îngenuncheat în noroi. Apoi, un bărbat a făcut un pas în faţă. Vive la reine! a strigat el. Imediat a fost lovit cu picioarele şi cu pumnii de către cei din jurul său, însă strigătul său a fost continuat de alţii.

— Vive la reine! Vive la reine Antoinette!

L-am auzit pe Chambertin strigându-mă prin fereastră: „Intraţi, intraţi”, iar eu m-am întors şi am intrat din nou în cameră. Am leşinat aproape imediat.

Când mi-am revenit, Madame Thibaut stătea pe patul pe care mă aflam întinsă, ţinând în mâini o tavă cu mâncare şi o sticlă cu vin. Mi-a spus că urma să fim escortaţi la Paris şi că Ludovic şi copiii erau deja în drum spre trăsura care ne aştepta. Am mâncat rapid şi cu lăcomie, m-am spălat şi m-am îmbrăcat, apoi m-am dus după ei.

Am dormit aproape tot drumul spre Paris, cu Ludovic-Carol moţăind şi el în poala mea, şi cu Bumbăcel sprijinită de mine. Era foarte târziu când am ajuns la palatul Tuileries, însă mă simţeam neliniştită şi nu am putut dormi în patul care mi se pregătise acolo. Se întâmplaseră prea multe în acea zi plină de evenimente. Trebuia să scriu totul.

Se crapă de ziuă. Văd pe fereastra murdară primele raze de lumină roşiatică la orizont. Casa începe să se trezească la viaţă. Nu are cine să aprindă focul în camera mea şi mi-e frig. A venit toamna şi se apropie iarna. Ce se va alege de noi?

CAPITOLUL 13

1 noiembrie 1789

Nu pot dormi aici. Vechiul pat pe care l-au găsit pentru mine, un pat folosit ultima dată de mama lui Ludovic, e tare şi noduros, cu un baldachin jerpelit şi fără perdele de pat. Toate saltelele noastre de puf de la Versailles au fost distruse de gloata din Paris. Întregul palat era plin de pene. Aşa că nu aveam cum să aducem cu noi aşternuturi de pat aici, la Tuileries. Stau întinsă pe un teanc de pături puse peste o saltea plină cu paie, care miroase a grajd.

Nu pot să dorm – însă nu doar pentru că mi-e frig, iar patul e foarte incomod. Am coşmaruri. Îl visez pe Eric, pe frumosul şi credinciosul meu Eric, cu capul tăiat dintr-o singură lovitură sălbatică şi cu sângele ţâşnindu-i din gât şi împroşcându-mă. Visez că sunt urmărită necontenit de o mulţime urlătoare şi distrugătoare de femei rânjind, care se tot apropie, până ce, chiar când sunt pe cale să mă calce în picioare, mă trezesc ţipând.

Coşmarurile mă trezesc, apoi petrec ore întregi agitându-mă, ciulind urechea pentru a surprinde eventuale zgomote pe coridorul din faţa dormitorului meu, imaginându-mi că va urma un nou atac, îngrijorându-mă pentru Ludovic-Carol şi Bumbăcel şi întrebându-mă cum îi voi putea proteja. Mă gândesc să o trezesc pe Sophie, care doarme pe un pat de paie la picioarele patului meu, şi să o rog să-mi ţină de urât, însă nu mă îndur să o deranjez. Uneori îmi lipseşte sunetul familiar al sforăitului puternic al lui

Ludovic. Doarme departe, în camera gărzilor, la ordinul lui Lafayette, înconjurat de zeci de soldaţi.

Mâine e ziua mea. Împlinesc treizeci şi patru de ani, însă ştiu că arăt de cel puţin patruzeci. Slavă cerului că în dormitorul meu nu sunt oglinzi.

16 noiembrie 1789

Suntem prizonieri aici. Nu există alt cuvânt decât captivitate, ca să descriu condiţia noastră. Gărzile de Corp, paznicii noştri credincioşi atâta timp, au primit ordin să plece şi au fost înlocuiţi de soldaţii cei posaci ai Gărzii Naţionale, care se poartă mai degrabă ca nişte temniceri, decât ca nişte protectori ai noştri.

Le place să mă irite şi să mă jignească făcând glume grosolane pe seama mea, suficient de tare încât să le aud, râzând şi chicotind când trec pe lângă ei, şi râgâind, sau mai rău, ca să mă supere. Îmi ascultă conversaţiile, şi sunt sigură că ar vrea să afle ce scriu în acest jurnal, dacă ar şti că ţin aşa ceva. Probabil că dacă l-ar găsi vreodată l-ar rupe în bucăţi.

Beau, apoi devin gălăgioşi şi încep să se certe cu servitorii de la palat. Lafayette nu îi poate controla, iar ei nu dau atenţie la nimic din ce spune Ludovic. Holbatul lor grosolan şi privirile lor aspre şi ostile mă înspăimântă.

Uneori nu ştiu ce e mai rău, soldaţii furioşi şi grosolani sau mulţimile agitate şi gălăgioase care scandează şi strigă constant din curţi şi de sub ferestre. Zarva începe în zori şi continuă până după miezul nopţii, demonstranţii ducând

torţe şi încălzindu-se la focurile pe care le întreţin cu tufişuri din grădinile palatului. Chiar şi acum, când noaptea e foarte frig, îşi menţin veghea zgomotoasă, strigând după Ludovic sau după mine, amenințându-ne şi cântând un nou cântec înspăimântător, care a devenit strigătul lor de luptă: Ça ira.

Aud acel cântec teribil în visele mele scurte şi zbuciumate. „Se va întâmpla! Da, se va întâmpla!”, cântă ei vesel. „Spânzuraţi-i pe toţi nobilii de felinarele de pe stradă!” Cântecele aspre, tobele bătând şi artileria bubuind – Garda Naţională îşi încearcă mereu tunurile – sunt suficiente cât să înnebunească pe oricine.

9 decembrie 1789

M-am rănit din nou la picior, iar de data asta noul nostru medic, doctorul Concarneau (doctorul Boisgilbert a emigrat cu Charlot), spune că trebuie să stau la pat până se vindecă. E doar scrântit, nu rupt. Doare foarte rău.

16 decembrie 1789

Slavă cerului că Axel s-a întors de la curtea fratelui meu. Ca reprezentant al regelui Gustav, poate să vină şi să plece nestingherit, în timp ce francezii sunt reţinuţi, de obicei, la graniţă de Garda Naţională. Adunarea e tot mai suspicioasă cu toţi cei de rang înalt. Ne urăsc şi nu au încredere în noi.

Axel a închiriat camere pe strada Matignon, lângă palat şi lângă sala de întruniri a Adunării, care se află în grădinile palatului. A renunţat la posturile sale militare ca să ne poată ajuta şi nu mai poartă uniforma regimentului suedez. Îmi place mai mult de el cu sabia şi şosetele albe ale unui nobil de rang înalt. Cât mi-aş dori să fie cu mine în aceste nopţi lungi şi fără somn!

Spune că Iosif e foarte bolnav, însă n-a încetat să fie arţăgos şi dificil. Iosif nu i-a dat lui Axel banii pe care i-am cerut, spre marea mea dezamăgire. Axel spune că, după părerea lui Iosif, tulburările de aici, din Paris, sunt doar temporare şi vor trece curând. Crede că acestea sunt rezultatul luptelor dintre facţiunile de la curte. El nu a văzut ce am văzut eu, ce văd zilnic: chipurile triumfătoare, răutăcioase, ale parizienilor săraci, batjocorindu-ne şi dorind să ne facă rău. Dacă ar putea vedea aceste chipuri cu ochii lui, Iosif ar fi la fel de înspăimântat ca mine.

5 ianuarie 1790

Sunt lăsată să mă plimb în fiecare după-amiază câte o jumătate de oră. Piciorul meu se însănătoşeşte. În după-amiezile în care nu e prea frig şi nu plouă, eu, Ludovic şi copiii ne luăm hainele groase şi pelerinele, şi ne plimbăm prin grădini. Mă simt bine să fiu pe picioarele mele şi să mă plimb. M-a obosit foarte tare să stau degeaba toată ziua, odihnindu-mi piciorul, ascultând ce mi se citeşte şi auzind poveştile lui Sophie sau jucând whist cu Bumbăcel.

Am reuşit însă ceva, cu toate că a fost un lucru trist. Mi-am trimis toţi căţeii şi pe bătrâna mea pisică galbenă la Napoli, la o prietenă de-a Carlottei, care s-a oferit să îi ia.

Oricât mi-ar lipsi de mult căţeluşii mei dragi şi scumpul meu tovarăş galben, cel puţin nu mai stau cu frică de câte ori vreun soldat urâcios începe să se ia de ei şi să-i lovească.

28 ianuarie 1790

În după-amiaza asta ne-am dus să ne plimbăm prin grădina engleză de lângă şcoala de călărie. Eu mergeam înainte, cu Loulou, iar Ludovic-Carol tropăia printre noi, sărea şi ţâşnea din când în când în tufişuri, după care alerga înapoi spre noi. Îşi făcuse un joc din asta, iar noi ne obişnuiserăm să auzim pârâit de crengi, când intra şi ieşea din frunzişul care încadra ambele laturi ale aleii.

Ludovic şi Axel se aflau la vreo douăzeci sau treizeci de paşi în urma noastră, împreună cu patru soldaţi ai Gărzii Naţionale, care mergeau în cel mai nemilităresc fel, neglijându-şi serviciul – acela de a-l proteja pe Ludovic – şi fiind mai degrabă preocupaţi să vorbească între ei, întrerupându-şi de multe ori conversaţia prin râsete neplăcute.

Ştiam despre ce vorbeau Ludovic şi Axel. Axel se pregătea să plece în Spania, într-o presupusă misiune diplomatică pentru regele Gustav, însă, în realitate, ca să îl convingă pe vărul lui Ludovic, regele Carol al IV-lea, să ne dea nişte bani. Axel crede că trebuie să plece imediat, cât mai repede cu putinţă. Ludovic nu se poate hotărî în privinţa plecării lui Axel. Discută de multe zile despre asta. Când soldaţii sunt în apropiere, se prefac că vorbesc, de fapt, despre curse de cai.

— Sire, l-am auzit pe Axel spunând, trebuie foarte sincer să vă fac să înţelegeţi cât de important este să aduceţi acel cal chiar în prima cursă. E pregătit. O să câştige cu siguranţă. Dacă întârziaţi...

În acea clipă am auzit un foşnet puternic în tufişuri, şi din ele şi-a făcut apariţia un bărbat înalt, care a aruncat un cuţit în direcţia mea. O clipă, am văzut lama trecând pe lângă mine, abia atingându-mi pelerina.

— Maman! ţipă Ludovic-Carol.

M-am aplecat să îl ridic în braţe, şi în acel moment am evitat altă aruncătură mortală a cuţitului. Cu greu mi-am dat seama că Loulou leşinase şi căzuse la pământ, atât de concentrată eram să îl ţin pe Ludovic-Carol, care urla, şi să fug înapoi pe alee către Axel, Ludovic şi soldaţi. Nu puteam să alerg prea repede din cauza piciorului. Cu fiecare pas simţeam o durere ascuţită.

L-am văzut ca prin ceaţă pe Axel alergând pe lângă mine cu sabia ridicată şi strigând:

— Dă-te la o parte! Aruncă-ţi cuţitul sau te tai în două!

Uluit, Ludovic rămăsese nemişcat, cu gura căscată. Am continuat să alerg, aproape izbindu-mă de cei patru soldaţi ai Gărzii Naţionale, care se duceau – mult prea încet – să îl ajute pe Axel, ignorându-mă complet.

Am alergat înapoi la palat, cu răsuflarea tăiată când am ajuns acolo, căci Ludovic-Carol era foarte greu, şi, practic, am căzut în braţele lui Chambertin, care părea să fie pe punctul de a ieşi să se plimbe împreună cu noi.

— Ajutor! Cheamă gărzile! Cheamă-l pe Lafayette! Un bărbat m-a atacat!

Chambertin l-a luat pe Ludovic-Carol din braţele mele şi a chemat în grabă ajutoare, apoi, mulţumit că nici eu, nici Ludovic-Carol nu eram răniţi, iar agitaţia din grădină se domolise, m-a condus în apartamentele mele.

Tremuram. Încă tremur, în timp ce scriu aceste rânduri, cu douăsprezece gărzi pe coridor, în faţa uşii mele, şi mult mai multe sub fereastra mea, apărându-mă de intruşi. Sunt în siguranţă, dar pentru cât timp?

12 februarie 1790

Azi, după ce am luat masa de prânz cu Axel, m-am simţit brusc foarte rău, atât de rău că a trebuit să mă întind imediat. M-am ţinut cu mâinile de stomac şi am gemut.

— Cheamă-l pe doctorul Concarneau, a strigat Axel spre un paj, care a dispărut imediat.

— I-ai schimbat zahărul din zaharniţă azi? a întrebat-o Axel pe Sophie, care se aplecase peste mine, pipăindu-mi fruntea fierbinte. Spune-mi adevărul.

Sophie a plecat fruntea.

— Nu. Am vrut să o fac, dar...

— Ţi-am spus să i-l schimbi în fiecare zi, negreşit!

Nu îl mai auzisem vorbind atât de aspru cu cineva.

— Nu ştii în ce pericol se află regina? Oricine poate pune otravă în zaharniţă! Chiar oricine!

Am văzut un bărbat tânăr intrând în încăpere, roşu la faţă, ducând cu el o geantă.

— Tu cine eşti?

— Domnule, sunt noul asistent al doctorului Concarneau. El e plecat pentru un caz urgent.

Am gemut din nou. Durerea se înteţea. „M-au otrăvit, cu siguranţă”, mi-am spus eu. „O să mor.”

— Adu-l pe doctorul Concarneau acum!

— Domnule, e la o oră distanţă de aici, la Saumoy. Unul dintre arendaşii ducelui de Penthièvre e bolnav.

— Ce face?! Îngrijeşte ţăranii? E nevoie de el aici!

Timp de câteva secunde, Axel se plimbă exasperat încolo şi încoace. Apoi, se întoarse spre tânăr.

— La dracu atunci, vino aici. A fost otrăvită.

Aşa bolnavă cum eram şi chircită pe canapea, am simţit ceva nou – frică – atunci când tânărul medic asistent se apropie de mine.

— Axel! am strigat eu, întinzând mâna spre el.

— Da, draga mea, o să fii bine acum. O să îţi dea ceva să anuleze otrava.

— Ai un antidot, nu?

Tânărul, vizibil nervos, scotoci prin geantă.

— Da, domnule, am.

— Ce anume?

Întrebarea era adresată pe tonul tunător al lui Ludovic. Acesta intră în cameră cu pas grăbit şi se îndreptă spre asistent, care îşi lăsase geanta jos pe covor şi îngenunchease lângă ea, scotocind după ceva.

— Care este antidotul? întrebă Ludovic din nou.

— Nu... nu-mi aduc aminte, Maiestate. Ceva ce mi-a dat doctorul Concarneau...

În acel moment, un flacon de sticlă căzu din buzunarul bărbatului şi, odată cu el, o cocardă tricoloră în roşu, alb şi albastru, simbolul revoluţionar.

— Luaţi-l! strigă Ludovic, iar un soldat şi doi valeţi se repeziră să pună mâna pe asistentul medicului.

Cu o viteză surprinzătoare, Ludovic înşfăcă flaconul care căzuse pe covor, îl duse la fereastră şi îl ridică în lumina soarelui. Apoi îl mirosi.

— Otravă! strigă el. E un distilat de mercur! Luaţi chestia asta îngrozitoare şi aruncaţi-o în foc, îi spuse el unuia dintre ofiţerii palatului, care împachetă flaconul în batista tivită cu dantelă şi părăsi încăperea.

— Ulei dulce de migdale! spuse Ludovic. De asta are nevoie! Asta folosesc medicii când cineva e otrăvit.

— Îl folosesc cumva şi parfumierii? l-am auzit pe Axel întrebând agitat.

Vocea lui părea să vină de foarte departe. Aproape leşinasem de la toată durerea aceea.

— Da, da.

Axel ieşi alergând. Tânărul care tocmai fusese luat prizonier era târât afară din cameră, zbătându-se şi împotrivindu-se.

Sophie stătea la capătul canapelei, frecându-mi tălpile şi picioarele. Ludovic îngenunche lângă mine, ţinându-mă de mână şi bătându-mă uşor pe umăr.

— Otrăvurile acţionează foarte rapid, îmi spunea Ludovic. Orice te-ar fi îmbolnăvit, dacă nu te-a ucis până acum, probabil nici n-o va face.

Cuvintele lui nu erau prea liniştitoare. Mă simţeam ca şi când în stomacul meu se turna un acid care îmi rodea măruntaiele.

După un timp care mi s-a părut un ceas întreg, Axel intră cu o sticluţă şi cu o ceaşcă. Turnă uleiul gros din sticluţă în ceaşcă şi mi-l întinse.

— Asta o să te facă să îţi goleşti stomacul, spuse el. L-am luat de la un negustor pe care îl cunosc şi care amestecă parfumuri.

Axel îmi ţinu capul să beau şi continuă să mi-l ţină când am vomat în ligheanul pe care Sophie mi-l pusese sub bărbie. Încet, am început să mă simt mai bine. Durerea se

domoli şi, după un timp, am reuşit să mă ridic în picioare. Ludovic mă bătu uşor pe mână şi ieşi.

— De acum încolo trebuie adus zahăr proaspăt pentru fiecare masă, îi anunţă Axel pe servitorii mei. Fără excepţie. Fără scuze. Poate ar trebui să angajăm un degustător.

Pentru că îmi mai revenisem, am încercat să nu iau situaţia prea în tragic.

— Un degustător? am spus eu. Nimeni n-ar vrea un asemenea post.

— Cu cât se plăteşte? se auzi o voce obraznică din rândul servitorilor care se adunaseră afară pe coridor în timpul acelui moment de criză. Am râs din toată inima, la fel ca toţi ceilalţi, şi încă râd şi acum, în timp ce scriu, cu toate că sorb cu precauţie din paharul cu apă şi am hotărât să nu îmi mai îndulcesc apa de băut cu zahăr din zaharniţă.

20 februarie 1790

Am descoperit că bărbatul care m-a atacat în grădină e un ucigaş profesionist adus de la Roma. A fost angajat de un bărbat bogat care vorbea cu accent, însă nu ştia numele acestuia. Axel e mulţumit că soldaţii au obţinut de la el toate informaţiile posibile. Va fi predat Adunării Naţionale, pentru a fi pedepsit.

Cel care a încercat să mă otrăvească şi s-a dat drept asistentul doctorului Concarneau a reuşit să scape de gărzi

şi a dispărut. Mă tem că s-ar putea întoarce să încerce din nou.

În săptămânile care s-au scurs de când am fost atacată, m-am tot certat cu Ludovic să plecăm din ţară. Trebuie să plecăm. Sunt absolut convinsă de asta. Toţi cei de la curte presupun că vom pleca în secret, mai ales că primim multe oferte de ajutor.

Doctorul Concarneau, care e breton, mă asigură că în acea parte a Franţei Ludovic e iubit şi respectat, şi că dacă ne adăpostim în Bretania vom fi protejaţi. S-a oferit să ne ajute cum poate. Axel are deja un plan pregătit. Vrea să ne deghizăm în servitori, Ludovic ca un valet foarte corpolent, cu un ochi acoperit, iar eu să fiu cameristă sau spălătoreasă (îmi spune că aş fi o spălătoreasă fermecătoare). O să aranjeze să fim duşi, împreună cu un grup de servitori adevăraţi, în camerele sale din strada Matignon, şi de acolo o să urmăm un traseu secret, stabilit de el, spre Normandia, de unde ne vom îmbarca spre Suedia, Anglia sau Italia (unde se află Charlot şi Carlotta), după cum preferăm.

Toţi insistă să plecăm, însă Ludovic e încăpăţânat.

— Nu o să fiu alungat din propriul meu regat de o bandă de rebeli, spune el.

E convins că, în scurt timp, armatele străine vor invada Franţa, îi vor aresta sau îi vor ucide pe toţi deputaţii din Adunare şi vor restabili ordinea. Mulţi oameni spun că se vor da războaie în interiorul Franţei, între Adunare, Garda Naţională şi soldaţii din provincie, unde eu şi Ludovic suntem încă respectaţi, şi parizienii sunt detestaţi.

— Orice s-ar întâmpla, spun eu, vom fi în pericol mai mare ca niciodată cât timp durează luptele. Nu putem schimba lucrurile rămânând aici ca ostatici.

— Nu sunt ostatic, mârâie Ludovic când îi spun asta. Sunt regele Franţei, aşa cum au fost strămoşii mei. Aşa cum va fi şi fiul meu.

De câte ori începe să vorbească astfel, ştiu că nu are rost să continui să mă cert cu el. Îl las să trăiască în trecut, să îşi scrie cartea despre păduri, să îşi fabrice lacătele (şi-a adus toate uneltele aici, de la Versailles) şi să joace cărţi cu Stanny, care câştigă întotdeauna.

Uneori mă gândesc cât de ciudat mi se pare că Ludovic, care nu dorise niciodată să fie rege şi care vorbea atât de des despre teoria destinului greşit, îşi apără cu atâta încăpăţânare coroana. Şi refuză orbeşte să vadă pericolul în care ne aflăm cu toţii.

16 martie 1790

— Un preot bătrân a venit să vă vadă.

Asta mi-a spus Sophie noaptea trecută târziu, chiar după ce, în sfârşit, îl dusesem pe Ludovic-Carol la culcare. La fel ca mine, şi el se teme să meargă la culcare, deoarece ştie că va fi trezit de vise înfricoşătoare.

Ultima persoană pe care doream să o văd era un preot bătrân, fără îndoială unul dintre numeroşii aşa-zis profeţi, care veneau aici să ne vadă, încercând să ne convingă că li se arăta chipul Fecioarei Maria pe un butoiaş de vin sau

că auzeau vocea Ioanei d’Arc spunând: „Salvaţi Franţa mea iubită!”

Însă bătrânul care se sprijinea în baston în pragul uşii salonului meu nu era vreun fals profet enervant, ci părintele Kunibert! Un părinte Kunibert mult mai bătrân, cocoşat şi slăbit, cu sprâncenele sale groase acum albe ca zăpada, pe fruntea plină de riduri. Când m-am aplecat şi i-am sărutat obrazul uscat, conducându-l lângă foc, am văzut că avea lacrimi în ochi, însă, când vorbi, vocea încă îi răsună acuzator, iar lacrimile i se uscară curând.

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce te afli încă în ţara asta blestemată? mă întrebă el după ce se încălzi. Nu vezi că diavolul şi toţi demonii săi s-au dezlănţuit aici?

— Ştiu, părinte Kunibert, am răspuns şi m-am aşezat lângă bătrânul care mă privea întrebător, însă Ludovic nu vrea să plece. Nu încă.

— Atunci trebuie să pleci fără el.

Cuvintele lui îmi îngheţară inima. Cu toate că nu recunoscusem niciodată, mă gândisem la acelaşi lucru.

— Fă-o acum. Întoarce-te la Viena cu mine. Am o trăsură mare. Pot să vă ascund, pe tine şi pe copii. Sunt o persoană neimportantă, doar un bătrân străin şi slab, care poartă straie bisericeşti. Garda Naţională nu îşi va bate capul cu mine la graniţă. Mă vor lăsa să trec, mai ales dacă încep cu vorbăria şi ridic pumnul să îi blestem. O să râdă şi îmi vor face semn să trec.

Am oftat. Umerii mi-au căzut. O parte din mine tânjea să urmeze sfatul părintelui Kunibert, să plece departe de

larma şi de tulburările de la Tuileries, de luptele cu Ludovic, de spaime şi coşmaruri, pentru a se adăposti într-o trăsură care se îndrepta spre ţara mea natală, unde familia mea mă va îmbrăţişa şi mă va proteja. Sunt obosită. Părintele Kunibert îmi oferea odihnă.

— Ludovic crede că în scurt timp vom fi salvaţi, am spus eu, cu vocea joasă şi tremurată. Vrea să aştepte.

— Cine o să vă salveze? Cu siguranţă, nu fratele tău, Iosif. Am venit să-ţi aduc vestea că Iosif e mort. Nici măcar contele Mercy nu ştie încă. Am vrut să fii prima care află.

Nu mă puteam opri din plâns. Mi-am plecat capul şi am suspinat ca un copil, în timp ce buştenii din foc şuierau şi trosneau, şi chiar şi zgomotul vocilor din camerele alăturate, de obicei enervant de tare, părea domolit.

„Iosif e mort!” Ştiam că suferea; Axel mă prevenise de gravitatea bolii sale, însă mă gândeam că va fi acolo oricând aveam nevoie de el, aşa cum se întâmpla acum. Fratele meu cel aspru, tăios, priceput la cele lumeşti şi plin de haz nu mai e!

Şi cine era acum împărat? Desigur, fratele meu, Leopold. Iosif nu a avut copii care să fi trăit – sau, cel puţin, nu legitimi. Cel mai vârstnic bărbat din familia noastră numeroasă, Leopold, va deveni succesorul lui. Devenise succesorul lui.

Leopold fusese întotdeauna un bărbat precaut, ba chiar şters, şi nu fusesem niciodată apropiată de el. Nu prea îi păsa de mine – deşi ar trebui să îi pese de onoarea dinastiei noastre. Şi de împiedicarea răspândirii anarhiei din Franţa în alte ţări. Fără îndoială, ne va oferi ajutor.

Mi-am ridicat fruntea şi mi-am şters faţa plină de lacrimi cu batista.

— Mi-ai adus un mesaj de la Leopold?

— Nu. Vreau să vorbesc cu tine despre Leopold, să mă asigur că înţelegi adevărata situaţie în care te afli. Antonia, îţi voi spune pe şleau – sprâncenele sale albe şi stufoase se ridicară, iar ochii săi de un albastru-deschis mă fixară – că nu o să te ajute. L-a convins pe Iosif, când acesta era pe moarte, să nu îţi trimită nici soldaţi, nici bani. Leopold şovăie. Asta e natura lui, să fie nehotărât.

— Însă, cu siguranţă, îndată ce va afla că suntem captivi aici, că ne-am văzut splendidul palat de la Versailles distrus şi servitorii ucişi în faţa ochilor noştri...

— Ştie prea bine ce s-a petrecut aici.

Am lăsat sensul adevărat al cuvintelor bătrânului preot să mi se aşeze în minte. Ceea ce voia să îmi spună era: „Familia ta nu te va ajuta. Nu te poţi baza pe ei, în nici un caz. Nu înainte să pleci din Franţa. Şi poate nici măcar atunci”.

— Mai e o persoană pe care mă pot sprijini, am spus eu într-un final, cu voce joasă. Contele Fersen. El nu mă va părăsi niciodată.

Părintele Kunibert pufni a dezaprobare.

— Legătura voastră e deja ştiută de toată lumea. Te sfătuiesc să te căieşti şi să ceri iertare de la Dumnezeu şi de la soţul tău. Însă, în situaţia asta, sunt bucuros că ai un protector pe care te poţi baza. Sunt sigur că dacă acum ar

fi aici cu noi, contele Fersen ar vrea să mergi cu mine la Viena.

— Da, aşa e.

— El unde este acum?

— S-a dus în Spania să încerce să îl convingă pe regele Carol să ne trimită bani şi soldaţi.

— Spania! Iosif obişnuia să spună că e cel mai slab regat din Europa. N-o să primiţi cine ştie ce ajutor din Spania!

În acel moment mă simţeam atât de obosită şi de dezamăgită, încât nu doream decât să dorm – un somn fără vise, fără coşmaruri.

— Of, Antonia! Ai atât de multe de îndurat. Mereu ai fost o fată curajoasă, cea mai bună dintre fiicele Mariei Tereza. Şi cea cu inima cea mai curată.

— N-am crezut vreodată că aveţi o părere bună despre mine, părinte.

— N-am ştiut să-mi exprim sentimentele prea bine, nu-i aşa? Eram duhovnicul tău. Rolul meu era să te cert pentru păcate, nu să te laud.

— Încă păstrez jurnalul pe care m-aţi sfătuit să-l scriu.

El zâmbi.

— Eu am vrut doar să te fac să te gândeşti puţin la faptele tale. Ştiam că dacă îţi scriai păcatele, vei reflecta asupra lor – măcar cât timp îţi curăţai condeiul.

El se întinse şi mă bătu uşor pe mână, apoi îşi luă bastonul, iar eu l-am ajutat să se ridice.

— Mâine mă duc la contele Mercy, iar poimâine plec la Viena. Poţi să îmi trimiţi un mesaj prin baronul Goulesco, pe strada Maturins. Ia aminte la tot ce ţi-am spus şi gândeşte-te la copii. Vino cu mine la Viena!

Încă nu m-am decis ce să fac. Ce bine ar fi dacă Ludovic ar accepta să plece cu noi!

7 aprilie 1790

Mi s-a spus că Adunarea Naţională nu a făcut nimic ca să-l pedepsească pe asasinul italian care m-a atacat. Acestuia i s-a permis să plece din ţară şi să se întoarcă în Italia săptămâna trecută, fără ca măcar să fie certat de deputaţi.

Fac tot ce pot pentru bietul părinte Kunibert, care a fost arestat la scurt timp după ce a părăsit palatul Tuileries, în noaptea în care a venit să mă vadă. Când gărzile care l-au arestat i-au cerut să explice motivele pentru care a dorit să vorbească cu mine, s-a indignat şi a vorbit împotriva Adunării. A fost dus imediat la închisoare şi până acum nici încercările mele, nici cele ale lui Mercy de a-l elibera nu au avut vreun efect.

4 iunie 1790

Am venit la Saint-Cloud să petrecem vara. Ce bine e să respiri aerul de ţară în locul duhorii Parisului! Saint-Cloud e un palat de vară, deschis către exterior, cu puţine şemineuri în camere şi cu vedere de la toate ferestrele către grădinile încântătoare. Mă plimb prin grădinile parfumate, pline de flori, şi simt ceaţa răcoroasă de la Grand Jet, marea fântână arteziană, înaltă de treizeci de metri, care aruncă apă din lacul de la baza cascadei. În grădini se aude sunetul constant al apei care se izbeşte şi se scurge peste stânci, un sunet înviorător şi liniştitor. Şi nu există mulţimi care să strige, să cânte şi să ne ţină nervii întinşi cu larma lor neîncetată.

Saint-Cloud e casa mea, a mea proprie. Ludovic mi-a dăruit-o cu şase ani în urmă. Am vrut să dărâm vechiul castel şi să construiesc unul de la temelie, însă costurile erau prea mari, aşa că am mărit casa şi am adăugat faţade noi, remodelând apartamentele cu lambriuri albe şi ornamente aurite delicate. Cred că a ieşit bine, iar dacă viaţa noastră ar fi fost mai liniştită ne-am fi putut bucura din plin de ea, căci e mult vânat în parcul de lângă casă, iar lui Ludovic îi place să vâneze şi să călărească aici, în timp ce eu nu mă pot sătura de aerul curat de ţară.

Nu suntem prea departe de Paris şi putem să vedem oraşul în depărtare şi să auzim sunetul slab al alarmelor care îi cheamă pe oameni să stea în alertă. Un sunet de rău augur. De câte ori îl aud, simt un fior de spaimă.

Cu doar un an în urmă, în prima săptămână din iunie, dragul meu Ludovic-Iosif îmi murea în braţe. Cât de multe s-au întâmplat de atunci!

20 iulie 1790

Am acceptat cu mare şovăială să îl primesc pe contele de Mirabeau, cel mai puternic membru al Adunării. Axel consideră că Mirabeau va reuşi să ne ajute cu planurile noastre de fugă şi mi-a spus foarte direct: „Mirabeau poate fi cumpărat”.

Se spune despre el că este un personaj imoral. Zvonurile spun că s-ar fi culcat cu sora lui şi că a sedus sute de femei. Cel puţin una dintre ele, o femeie căsătorită şi onorabilă, pe care a dus-o pe calea pierzaniei şi a distrus-o, a murit după ce a abandonat-o. Scandalul se ţine scai de el şi a fost închis de cel puţin trei ori.

L-am primit în oranjerie, departe de casă şi fără servitori în preajmă, căci a venit în mare secret şi nu vrea ca vreunul dintre colegii săi din Adunare să afle de vizita lui. Auzisem că e foarte urât, însă atunci când a trecut pragul oranjeriei lungi şi înguste am constatat că e şi diform. Are un cap grotesc de mare, iar trupul îi este masiv şi cărnos. Are o faţă ca de maimuţă, cu ochi mici, strălucitori şi jucăuşi fixaţi pe pielea măslinie plină de pete şi urme de vărsat. Afişa un rânjet supărător pe chip când s-a apropiat de mine, însă spre marea mea surpriză mi-a întins un buchet de narcise parfumate, una dintre florile mele preferate.

— Pentru dumneavoastră, Madame, spuse el pe un ton strident, cu accentul său sudic foarte pronunţat şi neplăcut pentru urechile mele, obişnuite cu franceza vorbită la Paris.

Mi-a întins florile, iar eu le-am luat, le-am mirosit şi m-am bucurat de parfumul lor bogat.

— Acestea sunt la modă la Paris acum. Femeile le prind de bonetele libertăţii. Aveţi o bonetă a libertăţii, nu?

— Aş fi bucuroasă să îmi spuneţi ce doriţi, conte Mirabeau.

— Doar Monsieur Mirabeau, vă rog. De curând am abolit toate titlurile nobiliare.

— Inclusiv pe al meu?

— În primul rând pe al dumneavoastră. Dar şi pe al soţului dumneavoastră.

— Indiferent ce ar face, sau ar încerca să facă Adunarea dumneavoastră, eu sunt cine sunt. Nimeni nu îmi poate nega moştenirea – şi nici pe a dumneavoastră.

— Nu am venit aici să dezbatem statutul nostru social, ci să vă ofer ajutorul meu.

— Cu siguranţă, contra cost.

— Desigur. Acum că noi, foştii aristocraţi, nu mai avem pământuri şi proprietăţi, trebuie să ne asigurăm traiul. Eu sunt avocatul poporului, aceasta e profesia mea.

Se aşeză pe una dintre băncile de fier forjat dintre portocali, rezemându-se şi încrucişându-şi picioarele.

Era un gest îndrăzneţ, chiar şocant. Nimeni, niciodată, nu se aşezase în prezenţa mea cât încă eram în picioare, fără să îmi ceară permisiunea. Iar el părea să se simtă foarte în largul lui făcând asta.

— Ca avocat al poporului, vă ofer un târg, îmi spuse el. Vă ajut să părăsiţi Franţa şi, în schimb, aştept o pensie de

şase mii de franci şi poziţia de prim-ministru în noul guvern constituţional, în care soţul dumneavoastră va fi şeful.

— De ce nu vorbiţi cu el despre asta?

— Ştim amândoi de ce.

Nu e prost. Caracterul său direct şi inteligenţa lui sunt înviorătoare, chiar dacă are maniere îngrozitoare.

— Ce vă faceţi să credeţi că regele – l-am numit intenţionat pe Ludovic „rege”, şi nu „soţul meu” – ar accepta să plece? Nimeni nu a reuşit încă să îl convingă că e în interesul lui şi al ţării să plece.

— Îmi dau seama foarte bine că sunteţi nerăbdătoare să plecaţi şi că el şovăie. Nu vă obosiţi să negaţi asta – conversaţia dumneavoastră cu preotul din Viena a fost auzită şi adusă în atenţia mea.

— Vreau să îl eliberaţi pe preot, pe bătrânul meu duhovnic.

— O să văd ce se poate face.

Mirabeau era un partener de duel formidabil. Nu eram deloc sigură că mă ridicam la înălţimea lui şi că aş fi reuşit să parez fiecare lovitură.

— Acum, o să vă pun o întrebare, Madame. Ce l-ar putea determina pe Ludovic Capet să citească scrisul de pe zid? Vă amintiţi acel pasaj din Biblie despre regele Nabucodonosor? O mână misterioasă a scris cuvintele pe un perete. Mesajul era: „Nu ai fost capabil să faci faţă acestei încercări”. Monarhia, Madame, a fost pusă în discuţie, iar oamenii au considerat-o inutilă. Din

întâmplare, eu nu am aceeaşi părere. Cred că un rege poate să fie util pentru Franţa, dacă e dornic să se pună în slujba Adunării. El trebuie să facă ce spunem noi, nu invers.

— Sper că vă daţi seama că nu va accepta niciodată aşa ceva. Se va strădui din toate puterile – şi la fel voi face şi eu – să vă distrugă.

— Directă, ca o fostă aristocrată. Mi-aş scoate pălăria în faţa dumneavoastră dacă aş purta pălărie sau dacă am păstra încă aceste obiceiuri demodate. Însă trebuie să vă întreb din nou, şi insist să mă ascultaţi: ce l-ar putea face pe soţul dumneavoastră să vadă cu ochii raţiunii ce se întâmplă şi să emigreze? O anarhie în toată ţara? Un război civil? Altă încercare de asasinat – de data asta asupra lui?

M-am înspăimântat. Reuşisem să scap de asasinul italian şi de cel care încercase să mă otrăvească. Poate că Ludovic nu va fi la fel de norocos.

— Ştiţi că se poate întâmpla foarte bine. Iese des la vânătoare, însoţit doar de câţiva vânători şi de un prieten sau doi de încredere, nu-i aşa? Poate fi cu uşurinţă răpit, dus într-un loc pustiu din pădure şi ucis.

Era adevărat. Ludovic era foarte vulnerabil, şi la fel erau şi copiii mei.

— Nu pot să stau, spuse Mirabeau. Sunt urmărit, la fel ca dumneavoastră. Iar vizita mea aici, dacă se află, mi-ar afecta poziţia şi mi-ar fi mai greu să vă ajut.

Plecarea lui a fost la fel de nepoliticoasă precum îi fusese sosirea. Se ridică, se întoarse cu spatele la mine şi se îndreptă cu paşi greoi spre uşa oranjeriei.

— Nu uitaţi, strigă el peste umăr. Sunt cea mai mare speranţă a dumneavoastră.

„Iar tu să nu uiţi”, am ripostat eu printre dinţi, „că ai de-a face cu regina Franţei şi fiica Mariei Tereza”.

1 septembrie 1790

Am făcut tot ce am putut ca să pregătesc plecarea noastră. Au fost împachetate garderobe noi şi trimise la Arras, împreună cu un cufăr mare ce conţine toate lucrurile de care, cel mai probabil, vom avea nevoie, de la bonete, piepteni şi provizii de apă cu flori de portocal şi eter, la jocuri pentru copii şi la un altar mobil, ca să ne spunem rugăciunile.

Cu ajutorul lui Axel am comandat o trăsură de călătorie nouă şi spaţioasă, cu o sobă şi o masă pe care să putem mânca pe drum. E un vehicul mare şi frumos, vopsit în verde-închis şi galben, cu tapiţerie de catifea albă.

Axel spune că ar fi mult mai bine să călătorim în căruţe de fermă, pentru ca nimeni să nu se uite de două ori după noi. Şi mai bine ar fi, spune el, să nu călătorim deloc ca o familie, ci separat. Poate să îi trimită pe copii pe coasta Normandiei cu unul dintre servitorii de încredere ai Eleanorei Sullivan, un bătrân acrobat italian care mergea pe sârmă, pe care nimeni nu l-ar bănui că îi ascunde pe delfin şi pe sora lui, prinţesa. Regele Gustav va trimite o

corabie să îi ia. Eu puteam pretinde că eram una dintre sutele de bucătărese care îi servesc pe cei din regimentul regal suedez. Când regimentul se va întoarce în Suedia, puteam călători cu ei. Sau puteam să mă alătur miilor de muncitori de la ferme, care veneau din sud să culeagă strugurii, iar când se va termina culesul, puteam să plec cu ceilalţi şi să trec graniţa în Italia.

Ludovic e cel mai greu de ascuns din cauza dimensiunii sale şi pentru că îi e greu să nu insiste să fie tratat ca un rege. Însă Axel crede că poate aranja ca Ludovic să se îmbrace ca un vânător aflat în serviciul unui nobil maghiar, contele Olezko, care va merge la vânătoare în pădurea Compiègne şi îl va lăsa pe Ludovic în ascunzătoarea lui de acolo. Chambertin va aştepta să îl însoţească pe Ludovic în căruţă, amândoi deghizaţi în fermieri, pentru a călători spre nord, către graniţă. Atât timp cât ţineau potecile pădurii şi treceau doar prin sate mici, Axel credea că ar reuşi să ajungă la graniţă la Fourmes, unde putea aranja să fie aşteptaţi de soldaţi.

Oricum ar fi, indiferent ce plan urmăm, trebuie să plecăm, şi încă foarte curând. Trăsura mea va fi gata foarte repede. Poate că, după cum crede Mirabeau, se va întâmpla ceva nou, teribil şi şocant, iar Ludovic se va răzgândi brusc şi va pleca, totuşi.

17 octombrie 1790

M-am gândit la o metodă deşteaptă să o salvez pe Bumbăcel. O să îi aranjăm căsătoria cu un prinţ străin. E suficient de mare încât să fie logodită, şi este totuşi prinţesa Franţei. (Indiferent ce ar spune Mirabeau despre

titluri, în venele ei curge sângele regal al Bourbonilor şi Habsburgilor.) Le voi scrie Carlottei, lui Leopold şi vărului lui Ludovic, Carol, să vedem ce se poate face.

1 decembrie 1790

Am ajuns la capătul răbdării cu Ludovic. Uneori sunt atât de exasperată din cauza lui, încât îmi vine să urlu. Chiar urlu, în camera mea, unde mă pot auzi doar Sophie şi Loulou. Şi cel mai rău e că astfel de momente se petrec când Axel e departe – a plecat la Torino, unde Charlot încearcă să adune o armată de emigraţi, să ne salveze – şi nu e nimeni, în afară de Chambertin, care să mă ajute să fac faţă crizelor lui Ludovic.

E greu de stăpânit, la fel ca un copil neascultător. Îl înjură pe Lafayette când vine să dea raportul despre soldaţi. Acum, chiar îmi trânteşte uşa în nas.

— Emigrare, emigrare, toată vorbăria asta fără sfârşit despre emigrare! Rămân aici. Nu voi pleca niciodată! Niciodată!

Iritarea lui nu are sens, pentru că urăşte palatul Tuileries şi spune asta chiar des, şi a început să îi urască şi pe parizieni, în ciuda discursului său despre faptul că e tatăl iubitor al poporului său. Poartă la gât o medalie pe care aceştia i-au dat-o nu demult. Pe ea scrie „Restauratorul libertăţii franceze şi prietenul adevărat al poporului său”. Stanny râde de ea, fapt care doar îl enervează şi mai mult pe Ludovic.

9 ianuarie 1791

Am fost bolnavă. Toată spaima şi tensiunea prin care trecem zilnic, împreună cu eforturile mele zadarnice de a-l face pe Ludovic să se răzgândească în privinţa plecării m-au obosit şi mi-au provocat febra şi tusea care mă ţin la pat de atâta vreme.

La început am fost îngrijorată că poate mi-a fost dată vreo otravă cu efect lent, care slăbeşte treptat o persoană, de pe o zi pe alta, până când, într-un final, mare. Doctorul Concarneau a spus că nu e posibil. Crede că e vorba de un guturai care a coborât în piept, provocat de vremea rece – palatul e foarte friguros, iar rezerva noastră de cărbune e mică în iarna asta – şi de slăbiciunea mea generală. Sunt prea slabă. Obrajii îmi ieşeau în evidenţă cândva, însă acum sunt traşi, iar pieptul meu, cândva destul de mare, s-a micşorat şi toate rochiile mele au trebuit să fie modificate mult. Axel spune că îi place părul meu alb, însă ştiu că nu admiră cearcănele întunecate de sub ochii mei sau ridurile adânci din pielea mea. Arăt aşa cum mă simt: o femeie bolnavă, marcată de durere şi de griji.

— Draga mea, iubita mea, spuse Axel, luându-mi chipul în mâini când se întoarse la Tuileries de la Torino şi mă găsi în pat, toate necazurile astea şi grijile te distrug. Porţi Franţa pe umerii tăi. Tânjesc să-ţi aduc pacea. Trebuie să te scot din Franţa cumva.

Mi-am trecut braţele pe după gâtul lui şi mi-am îngropat faţa în umărul lui. Eram atât de bucuroasă, atât de uşurată să îl văd. Tocmai sosise, şi încă era îmbrăcat în hainele murdare de călătorie, cu pantalonii pătaţi de noroi şi uzi de ploaie. Îl avea cu el pe câinele său mare de vânătoare,

Malachi – îşi ia acum câinele peste tot pe unde merge –, iar Malachi a venit şi el spre noi şi şi-a împins nasul cald şi ascuţit în mâna mea.

Axel rămase o vreme cu mine, vorbind cu doctorul Concarneau când acesta intră să mă vadă şi îmbrăţişând copiii, când Madame de Tourzel îi aduse să spună noapte bună. I-am mărturisit că eforturile mele de a pune la cale o logodnă pentru Bumbăcel au fost zadarnice.

— Nu o lasă să plece, am spus. Regele spaniol era dispus să îi ceară mâna pentru fiul său, însă Adunarea ne-a interzis ca vreunul dintre noi să părăsească pământul francez. Spun că acest decret este pentru siguranţa noastră, ca să ne împiedice să fim răpiţi sau luaţi ostatici. Însă adevărul este că ne vor ei înşişi ostatici. Le suntem mult mai de folos dacă rămânem aici!

— Bumbăcel seamănă atât de mult cu tine, spuse Axel după ce Madame de Tourzel îi duse pe copii în camerele lor. Şi Ludovic-Carol la fel. Trebuie să-ţi rumenim din nou obrajii, ca să semene cu ai lui.

Îmi spuse că întâlnirile sale din Torino cu Charlot fuseseră dezamăgitoare. Charlot aduna oameni şi reuşise să facă rost de o mică sumă de bani, însă mai erau necesare luni de zile, poate chiar ani pentru a putea strânge o armată suficient de mare ca să invadeze Franţa şi să înfrângă Garda Naţională.

— Fratele tău, Leopold, trebuie să ni se alăture şi să îşi aducă soldaţii austrieci, spuse el. Altminteri, forţele care se opun revoluţiei nu au nici o şansă de izbândă.

Am oftat. Piciorul meu bolnav începuse să mă doară şi mă simţeam foarte obosită. M-am rezemat pe pernă, iar Axel m-a învelit cu blândeţe, trăgându-mi păturile până sub bărbie.

— Nu te teme, îngeraş, îmi spuse el, sărutându-mă pe frunte. Am alt plan. Dă-mi o lună, şi totul va fi pregătit. Apoi, vom face iar obrajii ăştia să înflorească.

24 februarie 1791

M-am dus la casa închiriată de Axel şi acolo, aşteptând în curte, se afla trăsura mea verde şi frumoasă!

Desigur, abia aşteptam să urc în ea şi am fost uimită când am văzut cât de mare şi de spaţioasă era. Tragi de un mâner, iar din podea se ridică o masă. Mai sunt şi dulapuri, şi o cămară pentru alimente, şi un cuptor pentru căldură şi gătit.

Am urcat lângă Axel pe bancheta vizitiului şi am plecat pe drumul ce ducea la Vincennes.

— Unde ai învăţat să conduci trăsura? l-am întrebat, când caii au prins viteză şi am auzit tropăitul ritmat al copitelor lor pe drumul noroios.

— Vizitiul tatălui meu, bătrânul Sibke, m-a învăţat pe vremea când eram doar un băiat. Am început cu care de boi, apoi am continuat cu caleşti cu patru cai şi, într-un final, cu trăsuri. Dar chestia asta grea e cea mai mare trăsură pe care am încercat vreodată să o conduc. Mi-e milă de bieţii cai, să tragă asemenea greutate. Îţi dai

seama că va trebui să fie schimbaţi des, odată ce începe călătoria. Poate fi dificil să facem rost de atât de mulţi cai puternici şi odihniţi, oprindu-ne atât de des pe traseu. Dacă va fi nevoie, îi cumpăr.

— Deja ai fost prea generos.

Axel ridică din umeri.

— Au contribuit mulţi alţii. Regele Spaniei, prinţi italieni, binevoitori de la Viena, Sankt-Petersburg şi Stockholm. Chiar şi o anumită fostă acrobată de circ, care mi-a spus să îţi transmit că speră că vei fi bine şi se roagă să emigrezi rapid.

— Să îi mulţumeşti doamnei Sullivan din partea mea.

— Aşa voi face.

— Mai e un lucru pe care trebuie să ţi-l cer, Axel, am spus eu când trăsura a făcut un viraj într-un parc şi am apucat-o înapoi pe drumul de întoarcere spre casa lui Axel.

— Şi anume?

— Nu veni cu noi.

— Dar aveţi nevoie de protecţia mea.

— Generalul Bouillé mi-a promis că ne va aştepta cu soldaţii săi şi ne va escorta peste graniţă îndată ce părăsim cartierele mărginaşe ale Parisului.

— Însă veţi întâlni mulţi tâlhari, soldaţi renegaţi, bande de revoluţionari.

— Vom fi înarmaţi. În plus, cu cât grupul e mai mic, cu atât e mai puţin probabil să atragem atenţia.

— Trăsura asta, răspunse Axel bătând uşor locul de lângă el, va atrage fără să vrea atenţia. Să fii sigură de asta.

— Vreau să pleci din Franţa pe alt traseu decât al nostru. Dacă se întâmplă ce e mai rău şi nu reuşim să fugim, tu trebuie să rămâi liber, nu să fii prins împreună cu noi şi, cel mai probabil, executat. Sunt egoistă în privinţa asta. N-aş putea îndura să te pierd. Aş muri. Ştiu asta. În plus, am adăugat, trebuie să călătoreşti singur şi pe un alt drum, pentru ca, dacă noi suntem prinşi, să poţi continua să lucrezi în numele nostru. Avem nevoie de tine.

— Cel puţin, lasă-mă să vă conduc afară din Paris, să mă asigur că părăsiţi teferi palatul.

— Bine, dar apoi trebuie să continui singur.

— Nu pentru mult timp, să ştii. Curând, amândoi vom părăsi Franţa, fără să mai trebuiască să dăm socoteală acestei Adunări monstruoase care a pus stăpânire pe tot. Îmi luă mâna şi o duse la buze. Curând, îngeraşul meu, tot acest coşmar îndelungat se va termina pentru amândoi.

2 martie 1791

Într-un final, după multe eforturi, l-am convins pe Ludovic să accepte planul de fugă al lui Axel. E în toane foarte proaste şi înspăimântat, însă a văzut scrisorile de la fratele meu, Leopold, şi de la propriul său văr, Carol, în care îi spuneau clar lui Axel că nu vor face nimic înainte ca noi să

părăsim Franţa, ca să nu putem fi luaţi ostatici de către Adunare. Astfel că Ludovic îşi dă seama că nu avem de ales şi trebuie să plecăm.

E furios că Adunarea tocmai a decretat că nu ar mai trebui să fie numit rege, ci „funcţionar public şef”.

19 iunie 1791

Mâine plecăm. Mi-a fost teamă să scriu în acest jurnal în ultimele luni, căci dacă pică pe mâini greşite şi e citit, planul nostru de fugă ar eşua. Însă acum suntem gata de plecare şi până acum am avut noroc.

— Sunteţi pregătiţi să jucăm piesa? i-am întrebat în seara asta pe copii, când au venit să îmi spună noapte bună.

Ludovic-Carol chicoti.

— Eu voi fi fetiţă, şi voi purta rochie, şi o să am panglici în păr.

— Şi nu trebuie să râzi, îi spuse Bumbăcel. Trebuie să fim în rol tot timpul, la fel ca într-o piesă, şi să ne prefacem foarte bine.

— Şi eu cine sunt? i-am întrebat.

— Tu eşti guvernanta noastră. Ne dai lecţii.

— Şi cum îi vorbiţi guvernantei voastre?

Ludovic-Carol părea încurcat.

— Îi spunem madame, răspunse Bumbăcel. Nu îi spunem maman.

— Şi cum îi spunem lui papa?

— Monsieur Durand. El e domnul Durand, valetul.

— Şi cine este maman, doar mâine? am întrebat.

— Madame de Tourzel e maman, spuse Ludovic-Carol ferm. Doar că numele ei nu mai este Madame de Tourzel. Este baroneasa Korff şi vine din Rusia.

L-am îmbrăţişat şi l-am sărutat.

— Perfect!

Apoi am îmbrăţişat-o pe Bumbăcel, fiica mea iubită. Mă doare inima pentru ea. Ce bine ar fi fost dacă aş fi reuşit să îi aranjez o căsătorie şi să o trimit la o curte străină!

Totul e gata pentru mâine. Axel a fost pe aici mai devreme, ca să ne aducă paşapoartele oficiale şi să mai verifice pentru ultima oară orarul călătoriei. Dacă totul merge cum sperăm, în două zile vom fi peste graniţă şi pe un teritoriu prietenos, înconjuraţi de soldaţi credincioşi monarhiei, în afara pericolului, şi cu toate necazurile şi spaimele din ultimii doi ani rămase în urmă pentru totdeauna.

CAPITOLUL 14

27 iunie 1791

Voi povesti aici, cât încă îmi sunt proaspete în minte, detaliile călătoriei noastre, o călătorie care nu seamănă cu nici una pe care am făcut-o vreodată şi al cărei final nu l-am putut anticipa.

Am pornit după miezul nopţii, în noaptea de 20 iunie, în cel mai mare secret, după ce am reuşit, prin multă şiretenie din partea lui Axel, să ne ascundem de gărzile palatului. Când am ajuns cu toţii în siguranţă în trăsură, am mers cât de repede puteau caii să ne ducă, sat după sat, oprindu-ne doar ca să schimbăm caii obosiţi cu alţii odihniţi. Era beznă şi drumurile erau rele. Ne-am împotmolit în şanţuri adânci şi a trebuit să oprim de mai multe ori, în timp ce vizitiii coborau şi dădeau din calea noastră copaci căzuţi şi crengi. Nu era lună. Copiii au dormit, rezemaţi de mine, însă teama m-a ţinut trează. Mă tot gândeam la comitetele de căutare despre care se spunea că cercetează călare fiecare drum şi mi se părea că aud zgomot de copite apropiindu-se din depărtare.

Madame de Tourzel a fost foarte curajoasă, jucându-şi rolul de stăpână a grupului de călători şi arătând foarte elegantă în rochia ei împrumutată. (E de rang nobil, însă nu a fost niciodată avută şi a trebuit să împrumute o rochie de călătorie din mătase neagră de la Loulou, care are aproape aceeaşi înălţime ca ea.) Ludovic, în paltonul său închis la culoare şi cu pălăria neagră şi simplă a unui valet, fără catarame strălucitoare la pantofi şi fără ornamente din pietre preţioase la pălărie, sau inele pe degete, a băut din plosca sa de coniac, apoi a moţăit în tăcere, pe măsură ce se scurgeau ceasurile. Eu am stat agitată pe marginea banchetei din catifea albă, privind pe fereastră şi rugându-mă să nu se întâmple nimic care să ne împiedice înaintarea.

Noaptea s-a scurs, cerul începea să se lumineze şi ne-am oprit în orăşelul Meaux, să schimbăm caii. Mi-am acoperit faţa cu vălul pălăriei mele maronii, ca să mă asigur că nu mă recunoştea nimeni. Ludovic îşi ţinea capul în piept, dormind sau prefăcându-se că doarme. Oamenii din vecinătatea hanului de poştă se holbau la trăsura noastră, căci era foarte mare şi părea scumpă, însă nu priveau nepoliticos prin ferestre, aşa cum făceau de obicei parizienii, şi nu păreau să fie bănuitori în privinţa noastră. Mă bucuram să văd că unii dintre ei purtau cocarda albă promonarhică la pălărie. Cum eram obişnuită să văd doar cocardele în roşu, alb şi albastru ale republicanilor, priveliştea cocardelor albe m-a înveselit şi mi-am dorit să le pot spune bunilor cetăţeni din Meaux cine eram. Însă, desigur, nu am făcut nimic care să ne trădeze adevărata identitate, şi în curând eram iarăşi la drum.

Copiii erau înfometaţi şi le-am dat să mănânce nişte carne de viţel şi pâine din marea cămară a trăsurii, care comandasem să fie umplută înainte să plecăm. Ludovic s-a trezit şi a mâncat şi el, iar Madame de Tourzel a ciugulit dintr-o bucată de brânză. Eu nu am putut să mănânc nimic, fiind mult prea neliniştită.

— Mai avem doar câteva ore, ne spuse Ludovic tuturor. În curând vom ajunge la Châlons, şi de aici mai avem doar puţin până la Pont-Sommevel, unde ne aşteaptă cavaleria. Ne vor însoţi pe ultimii optzeci de kilometri spre graniţă. Nimeni nu va putea să ne oprească.

M-am rezemat de perna moale a banchetei şi am oftat. Doar câteva ore. Speram să pot trage un pui de somn – sau măcar să mă odihnesc.

Însă abia adormisem, că am simţit o hurducătură puternică şi am auzit caii nechezând ascuţit. Ne-am oprit imediat. M-am trezit brusc şi am privit pe fereastră. Eram pe un pod îngust deasupra unui pârâu rapid, cu întinderi de pădure pe ambele părţi. Caii căzuseră, trăsura se aplecase într-o parte, şi am bănuit că se rupsese o osie. Ludovic înjura. Vizitiul şi cele trei ajutoare se chinuiau să elibereze caii prinşi în harnaşamentul rupt.

Era un haos total şi am avut nevoie de cel puţin o oră să putem să ne continuăm drumul, încet, spre satul următor. A fost o întârziere costisitoare. Am ajuns târziu la Châlons şi chiar şi mai târziu în satul următor, Pont-Sommevel, unde ne aşteptam să fim întâmpinaţi de detaşamentul de cavalerie.

Ceva nu funcţionase cum trebuie. Dacă, într-adevăr, cavaleria fusese vreodată acolo, atunci se hotărâseră să nu ne mai aştepte. Dar dacă nu se aflaseră niciodată acolo? Dacă se întâlniseră cu un comitet de căutare şi făcuseră cale-ntoarsă plecând în galop? Nu aveam cum să aflăm. Eram în pericol? Oare trebuia să ne întoarcem? Sau urma să îi întâlnim pe călăreţi mai târziu?

Am decis să mergem mai departe, însă Ludovic şi-a scos muscheta şi a încărcat-o, ţinând-o în poală, pe sub faldurile hainei.

Ziua următoare a fost foarte fierbinte, iar praful de pe drum intra prin ferestrele deschise ale trăsurii, făcându-ne să tuşim. Am tuşit tot drumul până în satul următor, apoi până în următorul, conştienţi că atrăgeam tot mai mult atenţia asupra noastră. Mi-am păstrat vălul coborât pe faţă, iar Ludovic şi-a ţinut chipul ascuns sub pălăria trasă în jos, însă când am ajuns în satul Sainte-Ménéhould eram

atât de alarmaţi şi de îngrijoraţi, încât agitaţia noastră ieşea în evidenţă, iar sătenii au început să se holbeze curioşi la noi. Nu am văzut nici măcar o cocardă albă în sat, doar cocarde cu tricolorul republican peste tot.

Ici şi colo erau împrăştiaţi soldaţi, unii dintre ei destul de beţi. Un ofiţer veni la trăsura noastră.

— Nimic nu a mers după plan, şopti bărbatul în grabă. Nu pot fi văzut vorbind cu dumneavoastră, altfel voi da de bănuit.

A plecat în grabă, însă deja atrăseserăm bănuielile unora dintre săteni. I-am văzut holbându-se la noi, mârâind, devenind tot mai curioşi când câţiva soldaţi încălecară şi începură să ne urmărească trăsura în timp ce traversam satul.

Acum aveam escortă, chiar dacă una foarte restrânsă, şi ne apropiam de graniţă cu fiecare kilometru lent pe care îl parcurgeam. Însă se întuneca deja, iar drumul devenea deluros, şi urcuşul era dificil. Vizitiul nostru era obosit, căci conducea încă de la miezul nopţii trecute, iar nervii noştri erau întinşi la limită. Ludovic-Carol era înspăimântat, în timp ce Bumbăcel se plângea că îi era rău la stomac.

Am scos fructe, carne de vită, brânză şi o sticlă de vin, apoi am mâncat într-o tăcere neliniştită, în timp ce trăsura se legăna şi hodorogea în bezna care se lăsa.

Ştiam că ne aflam într-o regiune foarte ostilă, în care patrulau mercenarii germani şi elveţieni plătiţi de Austria, care prădau sătenii şi îi necăjeau, cerându-le hrană, lichior şi bani. Axel ne avertizase, înainte să plecăm de la palat, că toţi călătorii care veneau dinspre capitală erau opriţi şi

luaţi la întrebări în aceste locuri şi eram pregătiţi să fim opriţi şi interogaţi.

Însă nu eram pregătiţi să găsim întregul drum blocat şi să ni se oprească înaintarea complet.

Am ajuns în satul Varennes şi am aflat că unii dintre oficialii locali închiseseră drumul, pentru ca noi să nu putem trece. Pe stradă era gălăgie. Chiar dacă se făcuse târziu, oamenii ieşeau din case şi sunau alarma. Am văzut soldaţi ai Gărzii Naţionale adunându-se, ridicând muschetele şi luând poziţie. M-am întrebat dacă mica noastră escortă de cavalerie va da bir cu fugiţii în păduri şi ne va abandona.

— Nu e bine, îmi spuse Ludovic cu o voce scăzută. Cineva ne-a trădat.

Un oficial veni la trăsură, deschise uşa şi începu să ne ia la întrebări, ridicând o lumânare spre feţele noastre şi cerându-mi să îmi ridic vălul, iar lui Ludovic, să îşi scoată pălăria. Au ignorat-o complet pe Madame de Tourzel şi am observat că aceasta începuse să plângă încet.

— Cine sunteţi şi unde mergeţi?

— Sunt Monsieur Hippolyte Durand, valetul baronesei Korff, spuse Ludovic, încercând să ascundă impostura noastră.

Cel care ne întreba pufni.

— Nu, nu eşti! Eşti Ludovic Capet, funcţionarul public şef al Franţei, fost rege. Te recunosc. Chipul tău gras se află pe biletele la ordin fără valoare emise de trezoreria ta.

El mă privi, iar eu nu i-am putut întoarce privirea. Mi-era rău. Mă rodea stomacul, ceafa mă durea teribil şi, brusc, aveam nevoie să mă uşurez.

— Iar tu, femeie, eşti nevasta funcţionarului public şef, cea care ne-a furat de ani de zile, luând pâinea de la gura copiilor noştri şi cheltuind banii pe diamante pentru tine! Spune-mi, unde sunt acum toate acele diamante? În trăsura asta?

A început să scotocească pe sub banchetă, împingându-ne brutal la o parte în timp ce căuta comoara. Am strâns-o în braţe pe Bumbăcel, care se ţinea de mine, cu ochii măriţi de spaimă.

— Vi se va căuta în cufere, spuse oficialul. Şi nu veţi fi lăsaţi să mergeţi mai departe. Coborâţi din trăsură acum.

Cu un oftat, Ludovic îşi scoase trupul masiv din trăsură, ce se legănă şi se zgudui la fiecare pas greoi al său. Muscheta pe care o ţinea în poală îi căzu la pământ, iar oficialul o ridică.

— Aveai de gând să tragi în reprezentanţii poporului?

— Aveam de gând să îmi protejez familia, în caz de nevoie.

— Cred că intenţia ta era să aţâţi o contrarevoluţie. Cred că funcţionarul public şef a devenit un duşman al poporului Franţei.

În semn de răspuns, Ludovic ridică mâna şi scoase de sub gulerul cămăşii sale simple de pânză medalia pe care o purta la gât legată de un lanţ. I-o întinse interlocutorului său, pentru ca bărbatul să poată citi inscripţia:

„Restauratorul libertăţii franceze şi prietenul adevărat al poporului său.”

— Asta mi-a fost oferită de locuitorii Parisului, spuse Ludovic demn.

— Halal prieten! Să încerci să fugi din ţară şi să-ţi laşi poporul la mila soldaţilor nemiloşi care ne hărţuiesc! Să abandonezi Franţa în ceasul său cel mai greu!

— Vă rog, domnule, am spus eu, căci nu mai puteam să tac.

Eram chircită de durere şi aveam mare nevoie să folosesc oala de noapte.

— Da, da. Madame Sauce! strigă el tare. Du femeia asta înăuntru, până nu devine o pacoste.

O femeie trupeşă, cu păr cenuşiu, în cămaşă de noapte şi cu scufie albă ieşi în faţă din mulţimea tot mai mare de săteni.

— Vino cu mine, spuse ea aspru şi mă ajută să cobor din trăsură.

Copiii şi Madame de Tourzel mă urmară. Femeia mă conduse într-un magazin întunecat, unde butoaie cu tot felul de produse erau înşirate în faţa unei tejghele mari.

— Maman, spuse Ludovic-Carol pe un ton nesigur.

Nu mai fusese niciodată într-un astfel de loc.

— O să fie bine, papa va veni curând. Aici o să fim cu toţii în siguranţă.

Spre marea mea uşurare, am fost conduşi pe o scară îngustă într-un dormitor micuţ, în care ardea o singură lumânare. Copiii se întinseră, iar Madame de Tourzel îi înveli. Eu m-am dus în camera alăturată şi am folosit oala de noapte din porţelan ciobită, pe care femeia mi-o dăduse cu un dezgust evident. După aceea, mi-am spălat faţa şi mâinile într-un lighean şi am cerut de la Madame de Tourzel praf de scoarţă de salcie pentru capul care îmi plesnea de durere.

Afară, clopotele bisericii începură să bată şi tot mai multe case se luminară. Întregul sat se trezise, câinii lătrau şi cocoşii cântau. M-am întins lângă Ludovic pe un pat tare şi îngust, sperând ca durerea din tâmple să treacă dacă încercam să mă odihnesc.

Deodată, am auzit un zgomot la fereastră. M-am dus să ridic oblonul. Pe pervaz, afară, se afla un ofiţer tânăr de cavalerie, cu uniforma albă pătată şi murdară. Era clar că se căţărase din străduţa de dedesubt, care era întunecată şi pustie, căci sătenii se adunaseră în strada care dădea spre intrarea caselor, nu în spate.

— Madame, trebuie să vorbesc cu regele.

L-am scuturat pe Ludovic din moţăială şi l-am tras la fereastră.

— Sire, veniţi repede. Am douăzeci de oameni care aşteaptă să vă ducă la generalul Bouillé. El se află la doar o poştă distanţă. Daţi-mi-l pe fiul dumneavoastră şi eu îl pot duce într-un loc sigur. Am cai pregătiţi pentru dumneavoastră. Însă trebuie să veniţi acum, imediat.

Ludovic se uită chiorâş la tânărul ofiţer.

— Eşti ducele de Choiseul?

— Da, sire.

— Eşti un tânăr bun, la fel cum a fost şi tatăl tău.

— Vă mulţumesc, sire. Acum, vă rog! Nu şovăiţi!

— Du-te! Acum! L-am împins pe Ludovic spre fereastră. Îl ridic eu pe Ludovic-Carol să îl scot, după ce pleci tu.

— Dar...

— Trebuie să o faci. Poate fi singura noastră şansă.

— Dar... soldaţii... Garda Naţională...

— Îi putem întrece, sire. Caii noştri aleargă mai repede.

— Cu siguranţă vor suna alarma, vor trage în noi.

— E un risc pe care trebuie să ni-l asumăm. Dar îi vom lua prin surprindere. Vom fi plecaţi înainte să poată ţinti.

Îmboldit de mine, Ludovic trecu un picior peste pervaz.

— Dar tu? spuse el, întorcându-se să mă privească.

În ochii săi nu era afecţiune, ci doar uluire.

Am scuturat nerăbdătoare din cap.

— Eu nu sunt importantă. Tu eşti. Tu şi Ludovic-Carol. În plus, am adăugat cu tristeţe, eu sunt cea pe care o vor ei, de fapt. Cea pe care o urăsc.

Am auzit un fluierat de pe străduţă. Am presupus că era un semnal.

— Grăbiţi-vă, sire. Grăbiţi-vă!

Ludovic dădu să coboare peste margine, apoi se opri.

— Nu, spuse el încet şi dădu să intre.

Ştiam că avea frică de înălţime, însă ce moment îşi alesese să se lase copleşit de frici!

— Mergi! am spus eu cât de tare îndrăzneam, căci nu voiam să atrag atenţia celor care erau în magazinul de dedesubt. Nu te opri acum! Vei reuşi!

— Nu îmi părăsesc familia.

Ştiam acel ton. Avea o hotărâre teribilă în el. Ludovic intră din nou în cameră şi îşi scoase haina maronie.

— Mergi la generalul Bouillé în numele meu, îi ordonă el tânărului ofiţer. Spune-i să îşi aducă aici toate forţele, cât mai repede cu putinţă.

— Dar, sire, dacă....

— Du-te acum.

Nu puteai să contrazici acea voce regală. Abătut, tânărul duce acceptă şi coborî din nou în stradă, de unde se auzi alt fluierat ascuţit.

— Ai grijă! am strigat eu după el. Şi mulţumesc.

„Două ore”, mi-am spus. Cu cai odihniţi şi rapizi şi cu un drum bun, se poate întoarce la generalul Bouillé şi la oamenii lui în două ore. Imediat o să se crape de ziuă. Ce vor face atunci cu noi?

Într-un gest brusc şi neaşteptat, Ludovic se întinse spre mine şi mă îmbrăţişă, strângându-mă la piept aşa cum rareori făcea. Eu m-am prăbuşit în braţele lui şi am plâns.

Am aşteptat împreună, numărând minutele, rugându-ne ca generalul Bouillé şi oamenii săi să vină, în timp ce în oraş soseau şi mai mulţi soldaţi ai Gărzii Naţionale, iar mulţimea agitată şi gălăgioasă cânta detestatul cântec parizian Ça ira şi bătea cu beţe în zidurile magazinului, strecurându-ne nelinişte în suflet.

Au apărut zorii şi, odată cu ei, un sunet distinct de copite. Însă nu erau nici mulţi călăreţi, nici generalul Bouillé, nici oamenii săi. Doar doi călăreţi. Veneau galopând spre grupul de oficiali care stăteau în stradă în faţa clădirii unde ne aflam şi l-am auzit pe unul dintre ei anunţând pe un ton autoritar că era căpitanul Romeuf, aghiotantul generalului Lafayette, şi că aducea documente importante de la Adunarea Naţională. Celălalt călăreţ era tot un ofiţer, însă nu am auzit nimic din ce a spus.

Nou-veniţii au discutat cu oficialii, în timp ce eu îmi spuneam că sigur trecuseră două ceasuri. Unde era generalul Bouillé? Trebuia să ajungă curând. Stăteam la fereastră şi priveam în jos, încleştându-mi şi descleştându-mi pumnii.

Oficialul care ne luase la întrebări se adresa mulţimii.

— După cum ştiţi, funcţionarul public şef e aici printre noi.

La aceste cuvinte, din mulţime se auziră huiduieli puternice.

— A fost oprit de către cetăţenii loiali din Varennes, înainte să poată ajunge la frontieră. Prin încercarea sa de a fugi, s-a dovedit un trădător care şi-a înşelat poporul. I-am luat eu personal muscheta.

Oficialul ridică arma lui Ludovic, iar la vederea ei mulţimea începu din nou să huiduiască, de data asta şi mai tare. Îi auzeam strigând: „Împuşcă-l cu ea!”, „Moarte funcţionarului public şef!”

— Am primit ordin de la Adunarea Naţională ca acest duşman al poporului, care a conspirat pentru a face rău poporului Franţei şi Gărzii Naţionale, să fie arestat. Vom îndeplini acest ordin, iar funcţionarul public şef va fi trimis înapoi în capitală.

Mulţimea izbucni în urale şi aplauze zgomotoase. Căpitanul Romeuf şi adjunctul său discutară rapid, apoi i-am auzit urcând scările către camera unde ne aflam noi, cu cizmele lor bocănind şi cu săbiile zăngănind la contactul cu zidurile scărilor înguste.

„Dă, Doamne”, m-am rugat eu în tăcere. „Dă, Doamne să vină generalul Bouillé acum!”

Uşa camerei se deschise, iar cei doi bărbaţi intrară, urmaţi de oficialul care ne ţinuse acea predică mai devreme.

— Funcţionar public şef! spuse tare cel mai înalt dintre cei doi ofiţeri, sunt aici să te arestez pe tine şi pe soţia ta, din ordinul Adunării Naţionale. Vă veţi aduna lucrurile şi veţi veni imediat cu noi.

— Ca restaurator al libertăţii franceze şi prieten adevărat al poporului meu, te voi însoţi.

Ludovic îi urmă pe cei doi bărbaţi pe scările înguste şi, fără să mă pot gândi la altceva mai bun de făcut, am scos un ţipăt şi am căzut pe podea, prefăcându-mă că leşin.

Se creă o mică agitaţie. Eu am fost întinsă pe pat, Ludovic mă plesni peste faţă ca să mă facă să-mi revin, au fost aduse băuturi revigorante şi un doctor cu o înfăţişare dezagreabilă îşi strânse buzele cu dezgust când mă consultă şi spuse că n-am nimic.

— Doar a leşinat de frică, remarcă el către cei doi mesageri de la Paris. Aristocraţii ăştia n-au putere. Cea mai mică tulburare îi distruge.

Am vrut să-l lovesc, dar m-am stăpânit. M-am ridicat în capul oaselor. Reuşisem să amân plecarea noastră cu vreo jumătate de oră. Generalul Bouillé nu venise. Ori nu venea deloc, ori ne va urmări şi ne va salva pe drumul de întoarcere spre Paris. Am încercat să mă agăţ de speranţa aceea.

Despre călătoria noastră lungă, descurajatoare şi obositoare înapoi la Paris o să scriu foarte puţin. Săteni furioşi, care ne insultau, ne-au înconjurat trăsura la fiecare kilometru parcurs, chiar şi atunci când începuse să plouă şi erau uzi până la piele. Nu am fost lăsaţi să coborâm obloanele trăsurii, ci am fost obligaţi să le ţinem deschise, pentru ca Garda Naţională, care ne păzea, şi mulţimea ostilă din jurul nostru să poată auzi şi comenta tot ce făceam şi spuneam.

— Spânzuraţi-i pe toţi, porci nenorociţi!

— Aruncaţi-i în şanţ!

— Trăiască adunarea poporului!

— Să putrezeşti în iad, porc mizerabil, împreună cu scroafa de nevastă-ta şi cu porcuşorii voştri urâţi!

Mi-am astupat urechile cu mâinile, însă în zadar. Vocile grosolane îmi răsunau în minte ca un val asurzitor de sunete, atât de puternic şi de intens încât îl resimţeam aproape ca pe o lovitură. Eram atât de obosită. Doream să dorm, însă vocile, acele voci hidoase şi discordante mă ţineau trează.

— Târfă austriacă! Curvă! Scroafă! Babă urâtă!

Nu voi uita niciodată imaginea acelor feţe murdare, răutăcioase, care se holbau la noi prin ferestrele deschise, rânjind, ridicând spre noi furcile şi coasele, ameninţându-ne. Dacă nu era acolo Garda Naţională, sunt sigură că am fi fost traşi afară din trăsură şi ucişi.

Nu voi scrie aici despre cele mai mari umilinţe din acea călătorie nesfârşită, fierbinte şi prăfuită, doar că am fost bolnavă şi că fiecare gest al meu era urmărit şi comentat cu bucurie. Într-un final, tot ce puteam să fac era să îmi păstrez demnitatea, rezemându-mă de perne în rochia mea plină de praf, având nevoie disperată de o baie şi de un somn bun. Ceea ce începuse cu speranţă se încheia în coşmarul ruşinii şi eşecului. Singura mea fărâmă de satisfacţie era să îl ştiu pe Axel în siguranţă, peste graniţă, la Bruxelles, aşteptând veşti despre mine.

CAPITOLUL 15

28 iulie 1791

Aşa cum se întâmplă de obicei în iulie, în Paris plouă. M-am mutat într-o aripă nouă a palatului Tuileries, căci parizienii au dat năvală şi au vandalizat vechile mele apartamente – o scenă oribilă, pe care mă voi stăpâni să o descriu. Acum stau la un birou vechi, într-o cameră mică de la etajul al treilea, o încăpere care nu dă spre grădinile în care se adună neîncetat mulţimile.

În timp ce scriu aceste rânduri, ploaia s-a înteţit, lovind în ferestre şi curgând în şuvoaie de pe acoperiş. Tânjesc după o ceaşcă de ceai fierbinte, căci camera e rece, iar şalul meu de mătase e subţire, însă cei mai mulţi dintre servitorii mei au fost arestaţi şi duşi de aici, şi nu e nimeni pe care să chem.

Încerc să nu mă gândesc prea mult la viitorul nostru. Singurul nostru prieten şi aliat din Adunare, Mirabeau, e mort, iar noul nume de pe buzele tuturor e Robespierre, un bărbat scund şi ciudat din Arras.

Sper ca noii mei gardieni să mă lase să mă plimb prin grădini în zilele însorite. Piciorul îmi e din nou slăbit, însă pot merge destul de mult dacă folosesc bastonul. Ludovic-Carol are nevoie de soare, fiindcă în ultima vreme a devenit cam palid. Un băiat de vârsta lui trebuie să stea afară, călărind poneiul sau alergând cu prietenii, aşa cum făceau fraţii mei la Schönbrunn, cu ani în urmă. Îmi amintesc cu mare plăcere de verile calde şi însorite de la Schönbrunn.

În după-amiaza asta, o ploaie torenţială şi rece loveşte cu sălbăticie în ferestrele vechi, acoperindu-le cu o perdea de stropi care îmi învăluie gândurile.

3 septembrie 1791

S-a întâmplat oroarea ororilor! Amélie a fost desemnată să se ocupe de mine, în calitate de temnicer al meu.

— Mănâncă-ţi pâinea! strigă ea când îmi las bucăţica de pâine nemâncată pe farfurie. Îţi face bine.

— Brutarul vrea să mă otrăvească, îi răspund. Nu voi mânca nimic făcut de el.

În palat se zvoneşte că brutarul e un revoluţionar înrăit, care vrea să mă vadă moartă.

— Atunci, n-ai decât să mori de foame, spuse ea, mergând ţanţoş prin cameră, pipăind bucăţica de piatră cenuşie pe care o poartă atârnată de un lanţ la gât, o amintire din zidul Bastiliei. Iar de acum înainte eşti reţinută în această aripă a palatului.

— Însă soţul şi copiii mei...

— Trebuie să ceri permisiunea de fiecare dată când vrei să îi vezi.

— Vreau să îi văd zilnic.

— Asta nu e permis.

Toate servitoarele mele vechi, cu excepţia lui Sophie şi Loulou (acum decăzută la rang de cameristă), au fost închise sau alungate. Amélie nu îmi spune care va fi soarta lor.

— Cameristele poporului îţi vor oferi serviciile de care ai nevoie, zice Amélie.

Cameristele poporului sunt cele care îmi aduc micul castron de carne fiartă, împreună cu o jumătate de pâine tare şi cu o carafă mică de vin, la fiecare masă. Uneori, când îmi aduc mâncare sau îmi schimbă cearşafurile de pe pat, se îmbracă în rochiile mele şi îşi pun penele mele frumoase în părul lor soios. Se plimbă ţanţoşe dintr-un capăt în altul al camerei, imitându-mă şi strigând obscenităţi.

— Ştim că ai mii de diamante, spun ele, apropiindu-se de mine şi sâsâind ca nişte şerpi în urechea mea. Unde sunt? Unde le-ai ascuns? Acele bijuterii nu-ţi aparţin, cetăţeană Capet. Aparţin poporului francez.

Mă străduiesc să ignor corul de voci hidoase şi cuvintele urâte pe care mi le adresează, încrezătoare că bijuteriile mele sunt pe mâini bune. Mi-am trimis caseta cu bijuterii într-un loc sigur, cu André, bătrânul meu stilist, când a emigrat. I-a dus-o lui Stanny, care acum o are cu el la Coblenz. Stanny şi soţia lui au reuşit să ajungă la graniţă în noaptea în care noi am fost arestaţi la Varennes şi trimişi înapoi la Paris. Ei au trecut cu o escortă, şi acum se află împreună cu Charlot, adunând armata.

Oricât de enervante şi de ostile sunt cameristele poporului, Amélie e mult mai rea ca ele, mai ales când mă răneşte intenţionat, amintindu-mi de Eric.

— Ştii că trupul lui nu a fost găsit niciodată, îmi spuse ea. Mă refer la trupul soţului meu. Erau atâtea cadavre în palat în ziua când a fost ucis şi cele mai multe dintre ele erau fără cap sau haine. Cum ai putea să faci diferenţa între un bărbat şi altul?

Auzindu-i vorbele, cameristele poporului izbucniră în râs.

— Ai fi recunoscut trupul gol al lui Eric, fără cap, cetăţeano? mă întrebă Amélie.

— Bineînţeles că nu.

— Oare? Ştii, el nu mi-a fost credincios. A avut multe amante, pe lângă tine.

— Eu şi Eric nu am fost niciodată amanţi.

Cameristele poporului începură să huiduiască, să mă batjocorească şi să cânte cel mai recent şi îngrozitor cântec despre mine.

Ce de iubiţi,

Ce de bărbaţi,

Pe toţi îi vrea

La ea în pat.

Şi e lacomă,

Uşor să pui mâna pe ea;

Toţi bărbaţii o iubesc

Pe Maria Antoaneta!

Încerc să mă ridic deasupra tuturor acestor lucruri – a restricţiilor şi pedepselor, a batjocurilor crude şi a vorbelor dureroase despre bărbatul care mi-a fost drag. Faţă de Amélie simt doar dispreţ, cu atât mai mult cu cât ştiu că nu ţine doliu după Eric, care a fost un om bun şi a murit eroic pentru a mă apăra pe mine. Însă nu l-a meritat niciodată.

4 octombrie 1791

Petrec atât de multe ore scriind scrisori, încât îmi rămân puţin timp şi energie să scriu în acest jurnal. Îi scriu fratelui meu, împăratul Leopold, şi vărului lui Ludovic, regele Carol, şi lui Stanny, şi lui Charlot, şi contelui Mercy. Îi rog să trimită o armată cât mai curând posibil. Le spun cinstit că doar forţa ne mai poate salva acum. Nu avem aliaţi politici. Ludovic şi-a pierdut aproape toată autoritatea, şi cred că e o chestiune de timp până când vom fi eliminaţi complet.

Nu ne vor ucide, de asta sunt sigură. Uciderea noastră ar stârni o răzbunare teribilă. Cel mai probabil ne vor supune la o detenţie mai aspră ca până acum. În prezent, palatul Tuileries a devenit închisoarea noastră. Probabil că urmează să fim închişi în vreun castel de provincie, unde vom fi daţi uitării. Ludovic se simte abandonat şi uitat încă de acum. E inactiv şi lasă în seama mea toată corespondenţa cu prietenii şi aliaţii noştri.

12 octombrie 1791

Încă mi se permite să o primesc pe croitoreasa mea, Madame Rondelet – fosta mea croitoreasă, Rose Bertin, a emigrat cu mult timp în urmă –, iar în dimineaţa asta a venit cu coşul ei de lucru plin de cadouri pentru cameristele poporului şi pentru Amélie.

A împărţit cadourile îndată ce a sosit: şaluri de lână călduroase în culorile roşu, alb şi albastru, şorţuri roşii, fuste în dungi alb cu albastru. Cadourile au mai destins atmosfera. Madame Rondelet mi-a întins o fustă pe care mi-o făcuse, iar temnicerele mele nu s-au deranjat să o cerceteze, căci erau prea ocupate să se admire în noile lor haine. Fusta are buzunare secrete, cusute pe sub volane. Acolo sunt ascunse scrisorile.

Când doctorul Concarneau vine să mă consulte, îmi aduce pâine şi prăjituri (făcute de un brutar promonarhist) şi ascunde de obicei mesajele în fundul fals al farfuriei cu pâine.

De curând, a venit să aducă un coş cu brioşe.

— De la un binevoitor din Bretania, a spus el.

Am muşcat dintr-una şi aproape mi-am spart dintele. Brioşa conţinea ceva tare. Am scuipat obiectul şi am descoperit că era un inel cu diamant. Am băgat rapid inelul din nou în gură, apoi i-am spus doctorului că mă dureau gingiile şi l-am rugat să mă consulte. (Nu am voie să primesc vizite de la dentist.)

Cu o mare prezenţă de spirit zări inelul din gura mea, îl luă în palmă, apoi îmi frecă gingiile cu o alifie până reuşi să ascundă inelul în farfuria de pâine.

— Trimite-i-l lui Stanny, am şoptit. Să îl ajuţi să facă rost de bani pentru armată.

18 noiembrie 1791

Pe piciorul meu au apărut bube. Doctorul Concarneau vine de două pe zi să-mi aplice alifie pe răni şi să schimbe bandajele. Îmi aduce scrisori, ascunse în geanta lui medicală, şi le ia pe ale mele. Ştiu că riscă foarte mult şi îi sunt extrem de recunoscătoare. I-am spus că nu îmi mai vine ciclul, iar el mi-a răspuns că asta e din cauza tuturor grijilor care mă frământă şi a lipsei de somn. Noaptea stau trează până târziu, de obicei până după miezul nopţii, scriind scrisori. Sophie mă ajută. Când mă uit pe fereastră la ora aceea, văd uneori luminile ciudate de pe cer, aurora. Lumini albe, verzi, uneori violet.

— Vine sfârşitul lumii, spune Sophie. Luminile astea sunt de rău augur.

Mă întreb dacă nu cumva are dreptate.

31 decembrie 1791

În noaptea asta se sfârşeşte anul. Ce an teribil pentru noi toţi! Ce bine ar fi fost dacă reuşeam să trecem graniţa în siguranţă, căci acum am fi fost în Coblenz, trăind cu

speranţă. L-aş fi văzut din nou pe dragul meu Axel, cel mai drag şi mai iubitor dintre bărbaţi şi cel care s-a sacrificat cel mai mult. Aş fi fost din nou la adăpostul braţelor sale, înconjurată de cercul protector al iubirii lui.

Sunt atât de fericită că e în siguranţă! Îi simt dragostea chiar şi de la depărtarea asta. Aşa tulburată cum sunt, gândul la el îmi aduce bucurie şi îmi încălzeşte inima în această noapte rece.

Mă rog ca în noul an să fim salvaţi.

2 februarie 1792

Mă rog zilnic să fim salvaţi, iar ieri ni s-a arătat o nouă speranţă de salvare.

Un muncitor tânăr, brunet, cu cocarda tricoloră la cămaşă şi ducând un coş cu unelte a intrat în cămăruţa pe care o folosesc drept dormitor, după ce le-a arătat lui Amélie şi cameristelor poporului permisul său special. Fără să mă privească, s-a dus la fereastră şi a început să zgârie un colţ al cadrului, spunând ceva despre repararea unei scurgeri. Părea că ştie ce face, iar femeile l-au lăsat în pace.

Ceva la el îmi atrăgea atenţia. L-am privit cum lucra, iar după scurt timp, când celelalte femei ieşiseră din încăpere, lăsă să cadă un pătrat mic de hârtie la picioarele mele.

— Mă scuzaţi, domnule, dar v-a căzut asta, am spus eu, ridicând hârtia şi întinzând-o spre el.

— Şşş! şopti el. Citiţi-o!

M-am întors imediat cu spatele la el şi am pus hârtia într-o carte pe care mă prefăceam că o citesc. Îndată ce am fost sigură că nimeni nu ne-a auzit, am despăturit pe furiş hârtia şi am citit:

„Sunt băiatul pe care l-aţi salvat cândva de bătăile prinţului Stanislaus. M-aţi trimis la Viena, unde fratele dumneavoastră, Iosif, m-a înscris la academia militară. Acum sunt locotenentul de la Tour din armata austriacă, comandant principal al Cavalerilor Pumnalului de Aur. Aici, la Paris, suntem patru sute de oameni de origine nobilă, care am jurat să îl păzim şi să îl apărăm pe rege şi familia acestuia. Nu vom da greş. Uitaţi-vă sub sfeşnic. Ardeţi hârtia asta”.

Am recitit mesajul, apoi l-am mototolit în mână. Locotenentul de la Tour luă un sfeşnic simplu de cositor din coşul său cu unelte, înfipse un muc de lumânare în el şi îl aprinse, punându-l pe masă în faţa mea. După-amiaza trecuse şi afară se întuneca, iar el avea nevoie de lumină ca să lucreze. Şi totuşi, după ce termină reparaţiile, lăsă sfeşnicul pe masă, iar eu am ars mesajul la flacăra lumânării. După ce lumânarea se termină, am întors sfeşnicul. În metal era ştanţat un cuţit micuţ de aur, iar când l-am atins, întreaga bază a sfeşnicului se desprinse şi scoase la iveală un tub gol. Înăuntru era alt mesaj, pe care, când l-am despăturit, am fost uimită să văd sute de semnături, fiecare urmată de cuvintele: „Până la moarte”.

Acelea erau, cu siguranţă, semnăturile Cavalerilor Pumnalului de Aur, bărbaţii care juraseră să ne protejeze. Obrajii mi se umplură de lacrimi. Atâtea nume. Asemenea onoare. Asemenea curaj. Am înfăşurat din nou hârtia şi am

băgat-o la locul ei în sfeşnic, montând din nou fundul acestuia.

Am făcut tot posibilul să ascund de Amélie şi de celelalte femei încântarea pe care o simţeam şi valul de speranţă care mă cuprinsese în acea seară când, vreme de o jumătate de oră preţioasă, am avut voie să mă alătur familiei mele. Am vrut să îi spun lui Ludovic ce se întâmplase, însă mai mulţi soldaţi ai Gărzii Naţionale stăteau în pragul uşii, aşa încât nu am îndrăznit să scot o vorbă despre vizita locotenentului de la Tour. Am jucat whist cu Bumbăcel, iar Ludovic i-a citit cu voce tare lui Ludovic-Carol dintr-o carte de poveşti. Am râs şi ne-am îmbrăţişat.

Când Amélie a venit să mă ia înapoi în apartamentul meu, l-am sărutat pe Ludovic pe obraz de rămas-bun şi am şoptit: „Am veşti bune”. Abia aştept să le împărtăşesc cu el.

14 februarie 1792

Axel e din nou cu noi. În ciuda tuturor avertismentelor şi implorărilor din scrisorile mele către el, în care îi spuneam să nu îşi rişte siguranţa şi libertatea întorcându-se în Franţa, e aici. În clipele preţioase în care am fost singuri, m-a sărutat cu nesaţ şi mi-a spus că nu putea sta departe, că e tot timpul neliniştit din cauza mea şi că îşi dedică tot timpul şi toate gândurile eliberării mele şi a familiei mele din capcana care se strânge în jurul nostru.

Cu toate că încă e frumos, la fel de frumos precum o statuie sculptată, acum arată ca un om bântuit. Chipul său

e tras, iar ochii lui albaştri, calzi şi iubitori sunt obosiţi. Părul său, pieptănat pe spate în stil republican şi legat cu o panglică neagră, e presărat cu fire argintii.

Vine aici ca reprezentant al reginei Portugaliei (desigur, o deghizare) şi poartă o pelerină neagră uriaşă şi o pălărie neagră cu formă ciudată, asemenea celor purtate de nobilii portughezi. Este însoţit de servitori portughezi cu păr negru şi de Malachi, câinele lui mare şi cenuşiu, oriunde merge. Axel spune că Malachi este cel mai bun paznic pe care l-ar putea avea, blând şi afectuos în cea mai mare parte a timpului, însă capabil să sară în doar câteva secunde la gâtul oricui ar îndrăzni să-l atace. N-am putut să nu remarc faptul că Malachi mârâia de câte ori Amélie intra în cameră în timpul vizitei lui Axel.

A stat cu noi aproape toată ziua de ieri, spunându-ne, pe un ton coborât şi precaut, ceea ce ne doream cel mai mult să auzim, şi anume că se fac eforturi sincere să fim luaţi din mâinile acestor oameni monstruoşi ai Adunării Legislative, care, începând cu toamna trecută, reprezintă corpul de guvernământ al Franţei.

Nu îndrăznesc să scriu tot ce ni s-a spus, dar se pare că regele Gustav este cel mai credincios aliat al nostru. A făcut mult mai mult decât Stanny şi Charlot, care adună cu greu o mică armată la Coblenz. Gustav a făcut efortul îndrăzneţ de a trimite aproape întreaga flotă suedeză în Normandia toamna trecută –nu ştiam nimic de toate astea –, cu intenţia de a debarca două mii de soldaţi, care apoi să mărşăluiască spre Paris, adunând pe drum sprijin din provinciile loiale din vestul Franţei. Dacă acest plan măreţ ar fi reuşit, nu am nici o îndoială că suedezii şi francezii loiali ar fi cucerit Parisul. Revoluţia s-ar fi prăbuşit şi toţi ticăloşii de deputaţi ar fi fost închişi şi judecaţi ca trădători.

Ar fi fost o zi minunată!

Gustav se pregăteşte să lanseze o a doua invazie, însă, între timp, ne poate scoate pe furiş din Tuileries, dacă acceptăm să plecăm pe rând. Ludovic continuă să se împotrivească oricărui plan de evadare. Şi-a dat cuvântul generalului Lafayette că nu va încerca să plece de la Tuileries, şi are de gând să şi-l ţină. Axel mi-a spus că îl consideră pe Ludovic naiv şi încăpăţânat – când nu a fost Ludovic naiv şi încăpăţânat? – însă că îi respectă integritatea.

17 februarie 1792

O primăvară falsă a făcut copacii să înflorească la fereastra mea, iar eu, la rândul meu, înfloresc uşor după iarna lungă de scris neîncetat epistole şi de veghe obositoare. Cu complicitatea doctorului Concarneau, Dumnezeu să-l binecuvânteze, care a reuşit să îl convingă pe noul şef al Adunării Legislative că sunt foarte bolnavă şi am nevoie de căldură şi odihnă, am reuşit să petrec câteva zile cu Axel la Saint-Cloud.

19 februarie 1792

În braţele puternice ale lui Axel, cu lumea departe de noi, aici, la Saint-Cloud, nici nu îmi dau seama cum trece timpul.

Când mă sărută e la fel de tulburător ca prima dată. Sunt pierdută în el, pierdută în visare, un vis al fericirii.

— Dragul meu îngeraş, murmură el, mângâindu-mi obrazul, sărutându-mi buzele, obrajii, fruntea. Am trecut prin atâtea împreună.

— Ai riscat totul pentru mine... cariera, familia, viaţa însăşi.

— Aş fi vrut să fac mai mult, spuse el cu tandreţe, ştergându-mi lacrimile pe care mi le stârniseră cuvintele lui. Până acum n-ai înţeles că pentru mine eşti mai importantă decât viaţa mea?

Oare a mai existat vreo femeie care să fie atât de iubită cum am fost eu?

Facem dragoste, dormim, mâncăm, vorbim, ne plimbăm mână în mână prin grădini, pe o vreme neobişnuit de caldă. E ca şi când, în mijlocul unei mări de ostilitate şi pericol, noi doi ne-am afla pe o insulă de pace şi iubire.

În dimineaţa asta am trecut pe lângă un panou lung cu oglinzi şi am îndrăznit să mă uit la mine, ceva ce fac rar, căci imaginea chipului meu îmbătrânit şi pătat mă întristează. Spre uimirea mea, am văzut o femeie strălucitoare, fericită, cu o urmă de roşeaţă pe obrajii traşi. Ochii mei erau strălucitori şi chiar păstrau o urmă din privirea jucăuşă pe care o aveam cândva.

Vai, Axel, ce minuni faci cu mine!

27 februarie 1792

Axel a plecat la Bruxelles în această după-amiază. Suntem plini de speranţă că, în următoarele câteva luni, fie regele Gustav, fie o armată adunată de Stanny şi Charlot ne va elibera. Între timp ne putem baza pe Cavalerii Pumnalului de Aur, pentru protecţie. Locotenentul de la Tour, care continuă să lucreze ca muncitor la palat şi mă urmăreşte îndeaproape, mă asigură că vreo cincizeci dintre cei patru sute de cavaleri, deghizaţi în revoluţionari parizieni, sunt întotdeauna în preajma palatului şi au stabilit o serie de semnale, pentru ca, în caz de urgenţă, să fie lângă noi în doar câteva minute. Eu ţin sfeşnicul de cositor lângă mine şi îl folosesc pentru a trimite sau a primi mesaje.

22 martie 1792

Astăzi am chemat-o pe Sophie să mă ajute să mă îmbrac şi, cu ajutorul ei, mi-am pus un soi de corset dur, făcut din douăsprezece straturi de tafta groasă.

— Dar mereu aţi urât corsetele, spuse, în timp ce îmi lega şireturile. În plus, aţi slăbit atât de mult, încât abia dacă mai aveţi nevoie de aşa ceva.

Sophie a început să vorbească destul de răstit şi să se poarte aspru. Amélie şi cameristele dure şi necioplite ale poporului o dispreţuiesc şi o batjocoresc constant pe Sophie şi, cu toate că face tot ce poate să se poarte întotdeauna ca o doamnă şi să nu se lase atinsă de ostilitatea lor, ştiu că remarcile şi ironiile lor crude o deranjează şi o exasperează. Cu luni în urmă, am implorat-o să plece din Franţa, însă nu a vrut să mă părăsească. Îi preţuiesc loialitatea mult mai mult decât aş putea să-i spun vreodată.

— Acesta nu e un simplu corset, am spus eu. E făcut special.

Când termină de strâns corsetul, m-am dus la dulap şi am scos un cuţit pe care îl ţineam ascuns acolo. I-am spus lui Sophie să încuie uşa, ca să o ţină pe Amélie afară (dă buzna atât de des pe neaşteptate!), după care i-am întins cuţitul.

— Acum, înjunghie-mă, am spus, închizând ochii şi aşteptând curajoasă în faţa ei să primesc lovitura.

— Poftim?

— Am spus să mă înjunghii.

Înjură în germană, o înjurătură pe care nu o voi scrie aici.

— Ca stăpână a ta, îţi ordon să îmi înfigi acel cuţit în piept cu toată puterea ta.

Cu un strigăt pe care nu îl mai auzisem vreodată, Sophie mă lovi cu lama cuţitului, care însă se rupse de armura rigidă a corsetului meu protector.

Am râs.

— Vezi, Sophie? Nu sunt nebună, cu toate că, poate, aşa mă consideri. Corsetul ăsta o să mă apere. Nici măcar un glonţ de muschetă nu poate trece prin el. Şi am comandat unul şi pentru Ludovic.

Am auzit un sunet înfundat. Sophie plângea, cu capul în mâini. Am rămas uimită. Niciodată nu o văzusem plângând pe Sophie a mea cea sensibilă, practică şi capabilă. Mi-am dat seama că fusesem egoistă cerându-i să dovedească

rezistenţa corsetului încercând să înfigă un cuţit în el. Ştiusem că nu putea să îmi facă rău, însă ea nu ştiuse.

— Oh, Maiestate, spuse ea printre lacrimi, mi-e atât de teamă pentru dumneavoastră!

În acea clipă, mi-am dat seama cât de îngrijorată era pentru siguranţa mea şi cu cât curaj purtase povara acelor griji, ascunzându-le de mine sub aparenţa nerăbdării şi a nervozităţii.

— Draga mea Sophie, am spus, îmbrăţişând-o. Ce mult mă bazez pe tine! Cât de recunoscătoare sunt să te am alături. Însă nu trebuie să îţi faci griji, chiar nu trebuie. Suntem aproape salvaţi, te asigur. Nu va dura mult până atunci.

Am auzit cântece răguşite din camera alăturată. Cameristele poporului au adăugat de curând un cântec nou în repertoriul lor, un cântec introdus de bărbaţii din Marsilia, care au dat năvală în Paris, să apere oraşul.

— La arme, cetăţeni! cântau ei. Formaţi batalioanele! Să mergem în marş! Să vărsăm sângele murdar pe câmpiile noastre!

Am gemut când am auzit cântecele afone.

— Vai, nu, nu iarăşi!

Sophie zâmbi uşor, apoi mă privi serioasă.

— Maiestate, dacă mama dumneavoastră cea înţeleaptă ar fi aici, v-ar spune să nu vă puneţi încrederea în corsete sau în salvatori-fantomă de peste graniţă. V-ar spune să plecaţi cu bărbatul care vă iubeşte.

— Cu Axel.

— Desigur.

— Am plecat, vara trecută. Ai uitat? Doar că nu am ajuns suficient de departe, iar Garda Naţională ne-a prins şi ne-a adus înapoi.

Sophie îşi coborî vocea.

— Cred că ştiţi ce vreau să spun. Plecaţi cu bărbatul suedez, singură. O să iau eu copiii. Lăsaţi-l pe rege să-şi îmbrăţişeze soarta.

— Sophie, şi dacă aş face asta, crezi că mi-aş ierta-o vreodată?

— Regele ar vrea să vă ştie în siguranţă, pe dumneavoastră şi pe copii.

— În aceste vremuri de restrişte, încă din primele zile de pericol, nu a venit nici măcar o dată la mine să insiste să plec fără el.

Sophie îşi ţuguie buzele şi nu spuse nimic, însă ochii ei erau plini de dispreţ.

— Nu voi spune nimic împotriva suveranului meu, dar sunt momente când mi-aş dori să fi fost mai înţelept.

După aceste cuvinte nici una din noi nu mai avu nimic de spus, aşa că i-am cerut lui Sophie să mă ajute să dezbrac corsetul greu şi să îl pună în dulap, printre fuste.

Am observat că tot restul zilei a fost mai puţin aspră cu mine.

15 aprilie 1792

Mercy mi-a trimis în secret un mesaj în care mi-a spus că fratele meu, Leopold, e mort şi că fiul acestuia, nepotul meu, Francisc, care e doar un băieţel, este noul împărat. Ce va însemna asta pentru noi? Axel va şti. Aştept următoarea lui scrisoare.

10 mai 1792

Sălbaticii din Paris au o maşinărie nouă şi îngrozitoare pentru executarea criminalilor, pe care o numesc „Lama eternităţii”. E ca un aparat gigantic de ciopârţit. O lamă ascuţită şi grea cade cu un zgomot asurzitor şi puternic pe gâtul bietului răufăcător şi îi taie capul într-o clipă. Capul însângerat cade şi, odată cu el, ţâşneşte un şuvoi de sânge roşu.

Ludovic a aflat că se adună mulţimi uriaşe să vadă la lucru maşinăria de ucis. Se spune că e în ton cu păstrarea idealurilor revoluţiei, care sunt Libertate, Egalitate şi Fraternitate. Lama eternităţii îi face pe toţi egali în faţa morţii, de vreme ce, în trecut, nobilii erau executaţi cu sabia, iar oamenii de rând erau spânzuraţi sau omorâţi prin tortură.

Tremur la gândul că e o modalitate mult mai simplă, de-a dreptul mecanică de a curma o viaţă cu maşinăria asta. E atât de rece şi de exactă, atât de lipsită de sentiment şi de demnitate. Amélie îmi citeşte dintr-un ziar numit Prietenul

poporului, în care un autor pe nume Marat spune că, dacă Franţa va deveni liniştită din nou, trebuie tăiate două mii de capete.

Astfel de afirmaţii ridicole au devenit tot mai obişnuite. Amélie mă obligă să ascult porcăriile astea monstruoase, însă încerc să nu le aud. Acest Marat e mai urât decât Mirabeau, şi are un soi de boală de piele respingătoare, care îl face să miroasă urât. După cum spune doctorul Concarneau, toţi bărbaţii din Paris încearcă să devină cât mai murdari şi mai urât mirositori cu putinţă, ca să fie consideraţi revoluţionari adevăraţi. Poartă mustăţi lungi şi netunse, pantaloni zdrenţuiţi şi largi, şi pantofi de lemn. Şi, desigur, cocarda în roşu, alb şi albastru, alături de boneta roşie a libertăţii. Doctorul a început să poarte şi el pantalonii aceia largi, întrucât dacă poartă pantalonii strâmţi ai nobililor e scuipat.

15 mai 1792

Suntem cu toţii într-o stare de frenezie pentru că am intrat în război, iar armatele austriece înaintează cu mare succes. Soldaţii francezi nu au curaj deloc şi fug ca iepurii la vederea armelor austriece adevărate. Când francezii s-au întâlnit cu forţele noastre austriece la Lille, au fost atât de speriaţi şi încurcaţi, încât şi-au ucis propriul comandant!

Curând, austriecii vor ajunge la Paris şi ne vor asigura protecţia. Între timp, parizienii devin tot mai bănuitori unii cu alţii şi îşi folosesc maşinăria îngrozitoare de ucis ca să îşi taie unii altora capul.

7 iunie 1792

Locotenentul de la Tour m-a avertizat că e posibil ca jurnalul meu să fie folosit de revoluţionari ca să mă condange ca duşman al poporului, aşa că, de acum înainte, scriu pe bucăţele de hârtie pe care le îndes în sfeşnicul de pe masa mea.

Axel mi-a trimis vorbă că regele Gustav, marele nostru prieten şi binefăcător, e mort, înjunghiat de un nobil care, spune Axel, îl dispreţuia pentru ideile sale liberale. Acum, Axel a rămas fără protector şi binefăcător, cu toate că este foarte activ în susţinerea soldaţilor austrieci şi prusaci care, cu siguranţă, vor ajunge aici curând. Poate conduce chiar el o armată, ca să îl susţină pe ducele de Brunswick, care conduce forţele aliate.

Îl visez pe Axel, mândru şi frumos, pe un cal alb şi înalt, călărind în fruntea a sute de războinici puternici care intră, tunând şi fulgerând, în curtea palatului şi învinge Garda Naţională şi pe toţi parizienii care ne urăsc. Visul e atât de viu, încât, atunci când mă trezesc, încă mi se pare că aud ropot de copite.

28 iunie 1792

Ceva nu a mers bine. Armata austriacă nu a ajuns încă aici şi nu înţeleg de ce.

3 iulie 1792

Biata şi draga mea Bumbăcel a devenit femeie. Am făcut tot posibilul să o pregătesc pentru această zi şi să o fac să întâmpine firesc schimbările pe care le suferă trupul ei. Sper că abia aşteaptă să devină soţie şi mamă. Dacă am fi trăit vremuri normale, până acum ar fi fost logodită sau chiar căsătorită. Are aproape paisprezece ani şi e foarte frumoasă, însă trebuie să mărturisesc că a moştenit o parte din comportamentul greoi al tatălui ei şi că îi lipseşte farmecul, însă nu şi sensibilitatea.

Când mă uit la draga mea fiică, văd viitorul, şi o parte din speranţa mea revine. Într-o bună zi îmi voi ţine în braţe nepoţii şi le voi povesti despre aceste vremuri teribile pe care le trăim acum, despre cum am fost salvaţi şi cum şi-a redobândit regele puterile ce i se cuvin de drept.

Într-o bună zi...

21 iulie 1792

Ieri, Amélie şi şase cameriste ale poporului m-au prins cu brutalitate de braţe şi m-au târât într-o cămară unde se ţin măturoi, mopuri şi alte unelte ale muncitorilor. Am strigat după ajutor, însă mi-au acoperit gura cu mâinile lor murdare şi m-au ameninţat că mă vor încuia în cămară fără hrană şi apă, dacă ţip din nou.

Mi-au sfâşiat toate hainele, chiar şi vechii mei pantofi peticiţi şi pătaţi, şi m-au lăsat în cămaşă, de pe care au tăiat dantela valoroasă. Triumfătoare, Amélie mi-a smuls unul dintre cerceii de aur, tăindu-mi urechea, care a sângerat mult.

Totul s-a întâmplat foarte rapid şi cu multă agitaţie, căci cămara era mică, iar femeile urlau la mine şi loveau pereţii, răsturnând găleţi şi cutii. Nu ştiu ce mi-ar mai fi făcut dacă uşa de la debara nu s-ar fi deschis şi n-ar fi apărut locotenentul de la Tour, îmbrăcat ca de obicei în haine de muncitor, rămânând acolo şi, prin prezenţa lui, punând capăt asaltului.

Se prefăcu a căuta o cutie de cuie pe care o ţinea în cămară, iar Amélie, care flirta cu el, le dădu ordin cameristelor să iasă, ca el să poată găsi ce căuta.

Iată-mă acolo, roşind, în cămaşa mea sfâşiată, în picioarele goale, cu urechea sângerându-mi, înspăimântată şi încercând să îmi ascund ruşinea. Spre marele lui merit, locotenentul nu a reacţionat la acea scenă cu furia pe care sunt sigură că a simţit-o, ci a continuat să scotocească prin cămară, aproape ignorându-mă, însă scoţându-şi calm haina şi întinzându-mi-o ca să mă îmbrac cu ea, ca şi când acel gest ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume.

— Ah! Am găsit-o, spuse el, în timp ce Amélie îl privea căutând pe rafturile cămăruţei. Ridică o cutie de metal şi zâmbi către Amélie, care îi răspunse la fel.

— Pot să vă însoţesc în camera dumneavoastră, doamnă? îmi spuse el liniştit. Sau poate mergeaţi spre camerele soţului dumneavoastră?

— Da, acolo mergeam, am reuşit eu să rostesc suficient de tare şi de hotărât, înainte ca Amélie cea surprinsă să se poată împotrivi.

Totul se petrecuse atât de natural, încât în câteva secunde eram afară pe coridor cu locotenentul de la Tour, ţinându-mă de braţul lui şi lăsându-mă dusă la Ludovic.

— Mulţumesc, îţi mulţumesc, am şoptit. Cred că m-ar fi ucis.

— Nu vom lăsa să vi se întâmple nimic rău, îmi şopti la rândul lui. Nu uitaţi, suntem mereu cu ochii pe dumneavoastră.

Mă lăsă în paza câtorva ofiţeri de-ai lui Lafayette, care se aflau în micul apartament al lui Ludovic. Spre meritul lor, aceşti bărbaţi s-au purtat ca nişte domni, nu cum se purtau de obicei soldaţii necioplţi de sub comanda lor. După ce îmi aruncară o privire şocată, îşi întoarseră capul în altă parte şi îmi oferiră pături să mă înfăşor în ele, şi chiar batiste să îmi bandajez urechea. Ludovic nu era de găsit.

— Dacă pot spune asta, domnule, îi zise locotenentul de la Tour unuia dintre ofiţeri, femeile care o servesc pe această doamnă au dat dovadă de exces de zel, în numele poporului. Poate că ar fi de mai mare folos revoluţiei dacă s-ar afla în altă parte. Între timp, sunt sigur că va fi pe mâini bune aici cu dumneavoastră.

— Desigur. Acum du-te înapoi la lucru.

L-am privit pe locotenent plecând, tristă că îmi pierdeam salvatorul, însă mai conştientă ca niciodată de faptul că, dacă aveam nevoie, el şi ceilalţi Cavaleri ai Pumnalului de Aur îmi vor veni în ajutor.

9 august 1792

Alarmele continuă să sune, ceas după ceas, un sunet înnebunitor, care ne ţine treji şi ne aminteşte că Parisul a devenit o scenă a haosului.

„Cling, cling, cling”, porneşte şi se opreşte un sunet metalic. Un avertisment. Un apel la mobilizare. Se aude în fiecare colţ al oraşului, apoi tobele încep să bată şi ştim că grupuri de miliţie au fost mobilizate, cu furci, cuţite şi topoare.

Se apropie miezul nopţii, iar de la fereastra mea văd flăcările strălucitoare ale torţelor aprinse mişcându-se pe străzile din jurul palatului. Agitaţia a început în foburgul Saint-Antoine, unde se află fabricile şi muncitorii înfometaţi, fără slujbe şi fără pâine. pentru a se extinde în foburgul Cordelierilor, de pe Malul Stâng, unde se află toţi radicali, apoi în foburgul pe care îl numesc Quinze-Vingts, cel mai radical dintre toate, unde, cu o săptămână în urmă, cetăţenii au început să ceară să i se ia coroana lui Ludovic.

Să nu mai fie rege! Asta vor ei, aceste creaturi sălbatice, aceşti parizieni care nici nu mai merită să fie numiţi oameni. Nu mai au nici Dumnezeu, nici preoţi, nici legi, şi nu vor mai avea nici rege.

Azi a fost o zi toridă, iar noaptea nu a adus vreo răcoare. Stau la fereastră şi îmi fac vânt cu evantaiul, ascultând clopotele care bat neîncetat, auzind tobele bătând şi urmărind agitaţia de pe străzile luminate de torţe. Parisul se răscoală.

CAPITOLUL 16

10 august 1792

Nu am dormit deloc azi-noapte. Chiar şi când am încercat să dormim, zgomotul clopotelor, al tobelor şi marşurile şi strigătele ne-au ţinut treji. Lor li s-au adăugat sunetele alarmei care reverberau în pereţii palatului ceas de ceas, ţinându-ne în alertă şi cu spaima în suflete, la fel ca mesajele care veneau din partea Adunării, de la oficialii oraşului sau de la parizienii revoltaţi care, peste noapte, au luat guvernarea Franţei în mâinile lor.

Am trecut dincolo de oboseală. Sunt trează de atâta timp că totul în jurul meu pare uşor ireal şi trebuie să mă ciupesc să ştiu că sunt, într-adevăr, trează şi atentă.

Însă noaptea trecută mi s-a făcut somn din când în când, iar clopotele m-au trezit brusc dintr-un soi de transă. Îmi amintesc că m-am dus în camera gărzilor, unde se odihneau copiii împreună cu Madame de Tourzel, vegheaţi de douăzeci de soldaţi şi am avut impresia că voi cădea din picioare de oboseală. Însă mi-am ţinut ochii deschişi şi am făcut ce aveam de făcut, cu toate că mă durea piciorul, iar bieţii mei nervi erau greu încercaţi.

Noaptea lungă a început cu o schimbare a rutinei noastre. Ludovic s-a hotărât să renunţe la ceremonia îmbrăcatului de noapte, din cauza tulburărilor din oraş. În loc să se pregătească pentru somn, a rămas îmbrăcat în cămaşă, pantaloni şi haină, însă pajii aveau la îndemână cămaşa lui de noapte din mătase şi papucii albi din satin, în caz că avea nevoie de ei. Şi-a pus eşarfa roşie a Ordinului

Sfântului Ludovic, ca să-i poarte noroc, şi a rămas cu peruca pe cap, nepieptănată şi uşor strâmbă.

În ciuda rugăminţilor mele, nu a vrut să îşi pună pieptarul gros şi căptuşit pe care îl comandasem pentru el, ca să-l protejeze de cuţite şi de gloanţe, însă eu l-am pus pe al meu şi încă îl am pe mine, cu toate că îmi înţeapă coastele în timp ce scriu aceste rânduri.

Curând după miezul nopţii, am aflat că primarul Parisului fugise de frica parizienilor, şi imediat după aceea a fost trimis un mesager să ne avertizeze că nu mai exista nimeni care să comande. Nu mai exista lege sau autoritate, ci doar soldaţi, dintre care mulţi îşi lăsau armele şi se amestecau printre cetăţenii care formau grupuri de miliţie.

Am privit în van pe fereastră, sperând, dincolo de orice speranţă, că nepotul meu, Francisc, va sosi cu soldaţii săi imperiali, sau că Stanny şi Charlot vor apărea cu o armată de călăreţi, sau chiar că, la fel ca în visele mele, Axel va apărea, invincibil şi victorios, pe calul său alb.

Aveam un protector, pe locotenentul de la Tour, care, pe timpul nopţii, stătea cu noi, îmbrăcat într-o uniformă roşie pe care o împrumutase de la cineva din garda elveţiană, cu o sabie lungă şi un pumnal aurit agăţat de centura sabiei. Chambertin era şi el acolo, ca să aibă grijă de Ludovic, împreună cu doctorul Concarneau, care avea pregătite bandaje, medicamente şi săruri de mirosit pentru Loulou, când simţea că leşină.

Cândva în toiul nopţii, alt mesager a venit în curtea palatului, strigând din întunericul străzii, în timp ce noi stăteam aplecaţi la ferestrele noastre de la etajul al doilea

şi ne chinuiam să-l auzim, că un grup de parizieni formaseră o Comună şi se autodeclaraseră guvern.

— Prostii! am strigat eu când i-am înţeles mesajul. Regele tot rege rămâne!

— Nu mai există rege! Nu mai există rege! strigă mesagerul, vocea lui devenind un plânset melancolic, în timp ce zăngănitul reînnoit al clopotelor şi al tobelor, însoţit acum de pocnetul şi explozia artificiilor strălucitoare i-o acoperi.

Agitaţia din palat a fost atât de bruscă şi de mare după sosirea acestor veşti, încât nu am putut face altceva decât să mă asigur că micuţii mei erau bine şi că Ludovic, care rămăsese cu gura căscată şi cu ochii holbaţi, se afla lângă ei.

Simţind că eram cu toţii în mare pericol acum, oamenii s-au speriat şi au fugit, căţărându-se pe ferestre, alergând prin grădini, pierzându-se în beznă, abandonându-ne. Comandantul Gărzii Naţionale, un ofiţer pe nume Mandat, rămase cu noi o vreme, şi la fel procedă şi un prieten credincios de-al nostru, procurorul public. Însă Mandat, ofiţerul gărzii, a fost chemat de noua Comună autoproclamată, şi am aflat că îndată ce a părăsit palatul a fost arestat şi ucis de gloată. Când a început să circule această veste în rândul celor care rămăseseră alături de noi, spaima a crescut şi am auzit zgomot de paşi alergând pe coridor prin faţa camerei gărzilor.

Era deja aproape de răsărit, iar noi trebuia să luăm o hotărâre. Dacă să rămânem şi să riscăm să înfruntăm mânia Comunei, care îl declarase pe Ludovic detronat şi care putea da ordin să fim arestaţi, sau să căutăm adăpost

în clădirea care îi găzduia pe deputaţii Adunării Legislative, după cum ne sfătuia procurorul public.

— Dacă plecăm, i-am spus lui Ludovic, va părea că cedăm în faţa Comunei. Din partea mea, aş prefera să fiu bătută în cuie de pereţii palatului decât să abandonez Tuileries.

Ludovic, sfâşiat între sfatul prudent, dar laş al procurorului şi convingerea mea că trebuie să rămânem şi să luptăm, părea să nu se poată hotărî. Însă îi imploră să plece pe toţi curtenii şi servitorii care mai rămăseseră, căci nu dorea ca vreunul dintre ei să păţească ceva. Spuse că trebuie să rămână doar soldaţii Gărzii Naţionale şi compania de nouă sute de mercenari elveţieni, care fuseseră chemaţi la Paris de la Courbevoie şi Reuil.

Procurorul insistă să ne gândim la copiii noştri şi să îi trimitem, împreună cu Madame de Tourzel, în sala Adunării. Era cât pe ce să fiu de acord, când locotenentul de la Tour, care stătuse în prag, păşi înăuntru.

— Maiestate, înainte să luaţi vreo decizie, îi spuse el lui Ludovic, aş vrea să vi-i prezint pe membrii corpului dumneavoastră de gardă credincios, Cavalerii Pumnalului de Aur.

Se dădu la o parte ca să facă loc unui grup de oameni care intrară în şir în încăpere, fiecare purtând la brâu simbolul auriu al frăţiei, un pumnal strălucitor.

Alcătuiau un grup ciudat, unii bărbaţi fiind în vârstă, însă sprinteni încă, alţii fiind băieţi tineri, de doar cincisprezece sau şaisprezece ani. Judecând după îmbrăcămintea lor, care varia de la jerpelită la elegantă, aveau ranguri şi venituri foarte diferite, însă toţi se purtau cu demnitatea şi

încrederea specifică nobililor. Aceştia reprezentau vechea Franţă, Franţa în care am venit ca tânără fată când m-am căsătorit cu Ludovic. Iar acum jurau să îl apere pe monarhul acelui regat aflat în pericol.

Fiecare bărbat şi băiat a îngenuncheat în faţa lui Ludovic, i-a sărutat mâna întinsă şi s-a prezentat, apoi a rostit jurământul: „Până la moarte!”

Intrau rând pe rând, o paradă de războinici, în timp ce noi continuam să auzim zgomotele produse de servitorii care plecau şi zarva marşului şi a strigătelor din oraş.

Un mesager dădu buzna înăuntru, întrerupând ceremonia improvizată.

— Comunarzii au trecut podul Saint-Michel! spuse el. Garda Naţională nu a tras în ei! Vin încoace!

Atunci, Ludovic se ridică şi deschise larg braţele, într-un gest de binecuvântare.

— Vă mulţumesc tuturor, nobili cavaleri. Pentru că am încredere în protecţia voastră şi în cea a soldaţilor mei, voi rămâne.

— La posturi! strigă locotenentul de la Tour, şi imediat, cei mai mulţi nobili ieşiră, probabil pentru a se alătura Gărzii Naţionale şi mercenarilor elveţieni.

Vreo doisprezece rămaseră cu noi, ca gărzi de corp.

În acel moment, am fost mândră de soţul meu. Sângele Bourbonilor clocotea în el şi îi dădea curaj. Însă, chiar în timp ce vorbea, am auzit primele focuri în depărtare şi i-am văzut faţa boţindu-se de teamă.

Am privit pe fereastră şi am văzut gărzile elveţiene, în uniformele lor roşii, încărcând tunurile şi aşezându-se în formaţie în spatele zidurilor groase ale palatului.

În ceea ce păru doar o clipă, tunurile începură să tragă, iar prin fumul gros, galben şi murdar îi zăream pe primii parizieni care intrau în piaţa Carrousel, chiar vizavi de curtea principală a palatului. Aveau cu ei suliţe lungi şi ascuţite şi purtau bonetele roşii ale libertăţii, iar prin pădurea de suliţe fluturau steaguri mari de mătase, cu dungile roşu, alb şi albastru – stindardele lor ridicate.

— Plecaţi de la fereastră, Maiestate.

Era locotenentul de la Tour, care mă conduse ferm înapoi către capătul opus al încăperii, unde Ludovic stătea în picioare, îmbrăţişându-i pe copii, cu Chambertin şi Madame de Tourzel lângă el.

Aceea este ultima amintire clară pe care o am înainte să fim înghiţiţi de haos şi dezordine, cu Ludovic îmbrăţişând copiii, cu spatele la perete, cu chipul ca o mască dezolantă a fricii.

Apoi, o fracţiune de secundă mai târziu, a început bombardamentul.

Toate geamurile din camera gărzilor unde ne aflam se făcură ţăndări, iar zgomotul asurzitor o făcu pe Bumbăcel să ţipe. Era sticlă peste tot, şi sânge cald, proaspăt vărsat. Brusc, mi-am dat seama că locotenentul îmi salvase probabil viaţa când mă trăsese din faţa ferestrei.

Conduşi de un grup de gărzi şi de cavaleri, am alergat afară pe coridor, unde servitorii şi oficialii se ghemuiau pe

podea, căci nu ştiau unde altundeva să se ducă. Am alergat pe coridoarele lungi, lovindu-ne de soldaţi şi de membrii înspăimântaţi ai casei noastre, care alergau care încotro, încercând să scape de atacul din curte. Am auzit şi mai multă sticlă spărgându-se şi am simţit cum podeaua se zguduie cu putere sub picioarele noastre, în timp ce ghiulelele tunurilor loveau din nou şi din nou. Nechezatul cailor şi ţipetele răniţilor ajungeau până la urechile noastre şi simţeam mirosul de praf de puşcă. Gâtul îmi era uscat de la tot fumul din aer, însă nu m-am putut opri să îmi iau ceva de băut, să îl ajut pe Ludovic, care alerga încet şi greoi, sau să îi ajut pe cei care întindeau mâinile spre mine în timp ce treceam, într-o implorare tăcută.

Am alergat într-una din marile galerii, însă ne-am oprit brusc la vederea scenei de groază care se înfăţişa în faţa noastră. Era sânge peste tot – pe podea, pe covoare, pe mobilier, pe pereţi şi pe draperii. Cadavrele erau înşirate prin toată încăperea şi un miros ca de canal ne invadă nările, căci trupurile erau înconjurate de excremente. Unele erau fără cap, altele erau pe jumătate dezbrăcate. Am văzut torsuri însângerate de femei cu sânii complet ciopârţiţi, trupuri de bărbaţi fără organele genitale.

Sălbăticia fără margini a acelei scene de nedescris era mai presus de orice văzusem sau îmi imaginasem vreodată. Mi se făcu greaţă, şi la fel şi lui Madame de Tourzel, care îşi întoarse privirea şi se ţinu cu mâinile de stomac. Ludovic se duse la fereastră, care era deschisă, căci sticla fusese făcută ţăndări, şi vomă în grădină.

— Nu vă uitaţi, strigă unul dintre cavaleri sau gărzi. Nu vă gândiţi la ce vedeţi aici! Urmaţi-ne degrabă!

Am făcut orbeşte ce mi-au cerut, căci pocnetul muschetelor şi bubuitul puternic al tunurilor şi zguduirea podelelor şi zidurilor palatului se intensificau. Din fiecare cameră pe lângă care treceam se auzeau ţipete ascuţite şi strigăte aspre, iar prin uşile deschise i-am zărit în treacăt pe invadatorii cei sălbatici cufundaţi în munca lor sângeroasă.

Am alergat pe coridoare arareori circulate şi prin camere goale şi putrezite, urcând, într-un sfârşit, pe o scară veche şi prăfuită care ducea la apartamentele mele. Soldaţii şi cavalerii intrară primii, cu săbiile şi muschetele pregătite. Au surprins un grup mare de parizieni care îmi jefuiau cuferele cu îmbrăcăminte şi aruncau pe podea rochii, cămăşi şi fuste, sfâşiindu-mi accesoriile frumoase. Unii dintre ei au fost împuşcaţi pe loc, alţii au fost doborâţi în timp ce se îndreptau alergând spre noi, cu ochii mari şi cu suliţele şi cuţitele însângerate gata de un atac criminal.

Din gâtul lor ieşiră strigăte animalice în timp ce veneau spre noi, strigăte îngrozitoare, care îţi îngheţau sângele în vene. Am strâns copiii în braţe, căci nu doream să privească ceea ce eu vedeam cât se poate de clar. Sălbaticii, care miroseau a băutură, erau monstruoşi, iar în măcelul lor nebun distruseseră totul în jur.

Abia reuşesc să scriu ce am văzut acolo. Trupuri zvârcolindu-se pe podea, înjunghiate în stomac, intestine înşirate ca funiile, creiere împroşcate pe parchetul podelei, rochii de satin acoperite de sânge şi măruntaie, trupuri de servitori în uniformă şi de oficiali încleştate, prinse într-o îmbrăţişare grotescă a morţii. Chipuri cu expresia macabră a surprinderii, ororii, suferinţei, durerii. Gemetele muribunzilor, râsul crud al măcelarilor, exaltaţi de atrocităţile lor. Bărbaţi şi femei fluturând cuţite înroşite,

beţi de la vinul regal din pivniţe, beţi de răzbunare, dezlănţuindu-şi o viaţă întreagă de suferinţă asupra victimelor lor nefericite.

Şi sângele, tot acel sânge. Râuri, torente de sânge curgând pe scările de marmură îngălbenite, sânge roşu, sânge întunecat, pete maronii de sânge uscat, sânge care adăuga mirosul metalic de fier la mirosurile puternice de fum, şi praf de puşcă, şi vin din aerul stătut.

Muştele bâzâiau cu miile peste grămezile de trupuri mutilate, muştele unei zile fierbinţi de august, sărbătoarea Sfântului Laurenţiu martirul. Eram atât de copleşită de priveliştile şocante din jurul meu, încât mult timp am rămas fascinată de muşte şi mi-am fixat privirea asupra lor, urmărindu-le cum aterizează pe membrele ciopârţite şi pe leşuri, pentru ca apoi se ridice din nou în aer. Mi se părea că, dacă mă uitam la muşte, îmi era imposibil să văd ceea ce se întâmpla în restul camerei, tot ceea ce nu suportam să văd sau să aud.

Din nou, locotenentul de la Tour fu cel care îmi luă braţul şi mă scutură din transă. Cu o mişcare agilă, ne împinse pe mine şi pe copii spre prag şi rămase ca un scut în faţa noastră, apărându-ne împotriva unui nou atac al invadatorilor, care alergau spre noi cu suliţele îndreptate spre pieptul nostru, urlând: „Moarte regelui!” şi „Moarte târfei austriece!”

Am simţit izbiturile şi ciocnirea armelor când soldaţii şi cavalerii au înfruntat suliţele cu propriile lor arme. Parizienii erau atât de aproape încât le puteam simţi respiraţia care duhnea a vin şi le puteam citi ura din ochi. „Vom muri aici”, mi-am spus eu. „Cu siguranţă vom muri aici. Nimic nu ne mai poate salva.” L-am auzit pe Ludovic

ţipând şi nu mi-am dat seama dacă era un strigăt de spaimă sau de durere. Oare fusese rănit? Murea?

Cu un geamăt, unul dintre Cavalerii Pumnalului de Aur căzu pe spate lângă mine şi se prăbuşi, apoi încă unul şi încă unul. Pe podea era sânge, pantofii mei alunecau prin el. Ludovic-Carol, care până în acel moment fusese foarte curajos, începu să plângă.

Deodată, un bărbat uriaş a venit din spate şi mi-a vorbit. M-am întors şi l-am recunoscut pe grădinarul pe care fusesem obligată să îl concediez cu luni în urmă. Îl luă pe Ludovic-Carol pe umerii lui laţi şi o ţinu pe Bumbăcel lângă el. Amândoi copiii se agăţară de el, iar Ludovic-Carol se opri din plâns.

— Veniţi, îmi spuse el. Ştiu o cale de ieşire.

L-am strigat pe Ludovic, care ne urmă, şi pe curajoasa Madame de Tourzel, care luase un cuţit din mâna unuia dintre parizienii căzuţi şi îl flutura în aer cu toată puterea. Locotenentul de la Tour ne păzea spatele, protejându-ne de atacuri în timp ce intram printr-o deschizătură îngustă din lambriu într-un pasaj prăfuit, care ne-a dus, în cele din urmă, la o cămară şi apoi la bucătăriile jefuite. De acolo am traversat rapid grădinile spre clădirea în care Adunarea Legislativă se afla în sesiune de lucru.

Ni s-a permis să intrăm, însă ni s-a spus să rămânem într-o cămăruţă cu ferestre zăbrelite, unde stăteau de obicei secretarii, ca să consemneze şedinţele. Chiar dacă secretarii nu mai erau acolo şi birourile lor fuseseră scoase, era o cămăruţă mult prea mică pentru noi toţi şi trebuia să stăm în picioare. Mă simţeam ca un animal în cuşcă, la expoziţie. M-am încruntat printre barele de fier

către deputaţi, care abia dacă ne băgau în seamă, căci erau mult mai îngrijoraţi să nu fie invadaţi de armatele de parizieni care devastau palatul.

Am stat acolo ore întregi, prinşi în cămăruţa noastră nu mai mare decât o cutie, uşuraţi că eram în viaţă, însă extrem de înghesuiţi şi de obosiţi, şi tot ce ne doream era ca acea zi oribilă să se termine. Ni s-a dat apă şi nişte brânză şi fructe, pe care le-am împărţit între noi, în timp ce afară zarva de la palat continua şi deputaţii se certau, ridicând pumnii şi strigând cât îi ţinea gura. Părea că toată lumea înnebunise, mi-am spus. Iar eu eram în centrul întregii nebunii.

Sunt prea obosită să scriu pe larg despre restul zilei noastre nesfârşite. Într-un final, ni s-a permis să mergem într-un loc sigur şi ni s-a dat mâncare şi ligheane cu apă, să ne spălăm. Mă simt ca şi când n-aş putea să spăl vreodată murdăria acestei zile teribile, sărbătoarea Sfântului Laurenţiu martirul. Îmi amintesc povestea Sfântului Laurenţiu, ars de romani pe un grătar, şi nu mă pot stăpâni să nu mă gândesc la câţi martiri măcelăriţi văzusem în această zi în palat. Dacă nu am fi fost protejaţi de gărzi şi de cavaleri, am fi putut foarte bine să devenim noi înşine martiri, completând şirul de leşuri adunate într-o grămadă oribilă, pentru ca apoi să fim aruncaţi în căruţe şi arşi într-o groapă cu var nestins, până când, la fel ca Sfântul Laurenţiu, nu va mai fi rămas din noi decât cenuşă.

20 august 1792

Nu pot să dorm. Dacă încerc să dorm, mă invadează coşmarurile. Aici, în subteranul unde am fost aduşi, există

un doctor, însă se poartă grosolan cu mine şi nu îmi dă apă cu flori de portocal sau eter ca să mă ajute să dorm.

Am vise însângerate. Leşuri fără cap vin clătinându-se spre mine. Capete cu gura căscată alunecă pe lângă mine. Sunt urmărită de-a lungul unor coridoare întunecate şi alerg cât de repede pot, însă lucrurile hidoase care vin după mine sunt mai iuţi de picior. Chiar înainte să mă prindă, mă trezesc urlând.

27 august 1792

Acum locuim în turnul cel mai mic al vechii reşedinţe a lui Charlot, numită Temple. Suntem bine păziţi aici şi în jurul nostru toţi ne sunt ostili. Când am fost aduşi aici, Chambertin, Sophie, Madame de Tourzel şi Loulou au avut voie să vină cu noi, însă imediat după aceea au fost alungaţi şi închişi. Am încercat din răsputeri să aflu unde sunt ţinuţi, însă nimeni nu vrea să îmi spună.

În camerele astea e foarte cald şi mişună şobolani peste tot. Lui Ludovic-Carol îi place să îi prindă în capcană şi să le dea drumul în faţa lui Bumbăcel, care ţipă când aceştia trec peste picioarele ei.

Corsetul meu gros de tafta mi-a fost luat, însă port încă centura Sfintei Radegunde, pe care mi-a trimis-o mama să mi-o pun în timpul travaliului şi pe care acum o păstrez pentru protecţie. De când am început să o port, reuşesc să dorm, chiar dacă îngrozitoarele coşmaruri însângerate mă mai bântuie uneori.

Oficial, Franţa nu mai are rege, ceea ce e o prostie şi nu îmi pasă cine citeşte aceste rânduri sau mă aude spunându-mi părerea despre acest subiect. Soţul meu este conducătorul uns al poporului său, încoronat prin jurământ solemn şi ales cu aclamaţii. Este şi va fi rege pentru totdeauna, cu sau fără Comună, cu sau fără Robespierre.

Acest avocăţel arogant, Robespierre, pretinde să fie vocea poporului, însă oricine îşi dă seama într-o clipă că e prea ciudat şi prea tulburat ca să fie vocea cuiva. L-am văzut când a intrat în sala Adunării, în acea zi îngrozitoare în care am fost închişi acolo. A vorbit prea tare pentru cineva de statura lui, iar oamenii l-au ascultat în loc să îl ignore, aşa cum au făcut cu cei mai mulţi dintre ceilalţi vorbitori. Însă se purta foarte ciudat. Se plimba încoace şi încolo în pantofii săi cu toc, ca o femeie agitată, nu ca un bărbat puternic. Avea un tic nervos la obraz, unde muşchii i se încordau convulsiv. Îşi rodea unghiile, se trăgea de haine şi îşi netezea gulerul, iar pielea lui urâtă era plină de cicatrici şi avea culoarea pe care noi obişnuiam să o numim „excremente de gâscă”. Mă făcea să mă cutremur.

Acopăr aceste cuvinte cu mâna şi întind un pic cerneala, căci în aceeaşi încăpere cu noi se află un reprezentant al Comunei, care presupun că mă poate întreba ce scriu. Până acum n-a făcut-o.

7 septembrie 1792

Inima îmi bate atât de tare, încât abia mai pot respira. Tocmai am văzut ceva ce nu îmi vine să cred, însă ştiu că ochii nu m-au înşelat şi că nu e un coşmar.

Un grup de parizieni, scandând şi fluturând stindarde, veniră în faţa cazărmilor gărzilor de aici şi începură o paradă zgomotoasă pe sub ferestrele noastre. Ţineau un cap tăiat înfipt într-o suliţă şi îl aduseră suficient de aproape ca să putem vedea al cui era.

Am simţit cum mi se face pielea de găină. Era al lui Loulou! Prietena mea cea mai dragă, confidenta mea. Alături de Sophie, femeia în care avusesem cea mai mare încredere. Avea gura căscată şi ochii holbaţi. Părul îi flutura în spate.

Am ţipat şi mi-am acoperit ochii, dar nu înainte să zăresc altă bucată de carne înfiptă într-o suliţă. Erau organele genitale ale unei femei.

Am alergat de la fereastră şi m-am aruncat pe pat. Am plâns vreme îndelungată, apoi am hotărât că trebuie să las o însemnare cu ce i s-a întâmplat doamnei celei mai fermecătoare, mai credincioase şi mai dragi pe care am cunoscut-o. Aşa că m-am aşezat aici, să scriu ce i s-a întâmplat. E prea hidos să mă gândesc. Îi voi mai scrie o dată numele, o amintire neînsemnată a celei pe care am iubit-o foarte mult:

Marie-Thérèse de Savoie-Carignan,

Prinţesă de Lamballe

1749–1792

Odihnească-se în pace.

CAPITOLUL 17

1 octombrie 1792

În fiecare noapte, un lampagiu într-o pelerină neagră şi cu o pălărie ascuţită vine în apartamentele noastre şi ne umple lămpile cu ulei, le ajustează şi apoi le aprinde. Până în noaptea asta nu prea l-am băgat în seamă, însă de data asta mi-a făcut un semn din cap când a intrat în încăpere şi a pus un sfeşnic din cositor ce mi se părea cunoscut pe masa la care stăteam eu şi împleteam.

I-am privit chipul. Era locotenentul de la Tour! Am rămas cu gura căscată şi m-am abţinut să nu ţip. Reprezentantul Comunei, care stă mereu în camerele noastre şi ne ascultă toate conversaţiile, moţăise în faţa focului, aşa că nu observă nimic. Nici măcar Ludovic, care îl avea pe Ludovic-Carol în poală şi îi desena o hartă a provinciilor franceze, nu a fost distras de sunetul brusc pe care îl scosesem când mi-am înăbuşit ţipătul.

Lampagiul îşi făcu treaba, aprinzând câte o lampă în fiecare dintre camerele noastre şi lăsându-ne lumânări de rezervă pentru noapte, apoi plecă. Am aşteptat până s-a întunecat complet, după care m-am retras să mă pregătesc pentru noapte şi am luat sfeşnicul cu mine. Îndată ce am ajuns în camera mea, l-am întors imediat, căutând un mesaj în interior şi am găsit unul... de la Axel!

Nu mai ştiam nimic de el de luni întregi. Acum îmi trimitea vorbă că din iulie e cu armata austriacă, însă fusese prins o dată, şi apoi rănit la Thionville. Rana i se vindeca şi se alăturase din nou armatei, care e gata să pornească un

atac la Lille. Spune că au întâmpinat câteva obstacole şi de aceea austriecii nu au ajuns mai devreme la Paris, însă speră în continuare că vor sosi curând.

„Fii puternică, draga mea fată”, scria el, „îngeraşul meu, dragostea mea. Mă gândesc la tine de fiecare dată când respir”.

Sărut această scrisoare iubită şi las lacrimile să curgă. Ştiu că ar trebui să o ard, însă nu mă îndur să distrug bucata asta preţioasă de hârtie, pe care el a ţinut-o în mâinile lui, aceste cuvinte preţioase scrise de el. În noaptea asta voi dormi cu scrisoarea lui sub pernă, sperând să-l visez şi rugându-mă ca eliberarea noastră să vină curând.

2 octombrie 1792

În dimineaţa asta am fost trezită brutal, înainte de răsărit, de cineva care mă zgâlţâia şi striga în urechile mele. În lumina slabă a lumânării am văzut că era Amélie, îmbrăcată într-o rochie nouă, bine croită, în roşu şi alb, după moda pariziană curentă, şi cu bucata de piatră cenuşie din Bastilia atârnată de lanţ la gât. La urechile ei atârnau cercei în formă de ghilotine în miniatură – o modă despre care mi se povestise, însă nu îmi puteam imagina că era reală.

— Scoală-te, cetăţeano, spuse ea aspru. O să fii examinată de Comitetul de veghe.

Am strâns perna, pipăind scrisoarea care stătea sub ea şi încercând să mă gândesc cum aş putea să o distrug, unde aş putea să o ascund.

— Comitetul îmi va da timp să mă îmbrac?

— Bine, îmbracă-te repede.

Nu dădu semne că ar vrea să plece, să îmi permită vreo intimitate.

— Cu permisiunea Comitetului, aş vrea să îmi schimb lenjeria de corp... am început eu.

— Chiar crezi că îi pasă cuiva să se uite la trupul tău bătrân şi osos? spuse Amélie nerăbdătoare. Ne pasă doar că eşti sub bănuiala de duşmancă a revoluţiei. De fapt, lasă îmbrăcatul. Treci în mijlocul camerei.

Am făcut ce mi-a cerut, ţinând perna în braţe şi cu scrisoarea ascunsă în mână.

Amélie le făcu semn însoţitorilor ei din camera alăturată.

— Vom vorbi aici cu târfa asta bătrână.

Două femei şi doi bărbaţi intrară în dormitorul meu micuţ, aducând o lampă pe care o aşezară pe o masă joasă. Erau tineri, mai tineri decât Amélie, care ştiam că trebuia să aibă aproximativ vârsta mea, treizeci şi şase de ani, sau un pic mai mult. Bărbaţii păreau de vreo douăzeci şi cinci de ani, iar femeile se apropiau de douăzeci. Se holbau la mine.

— Cetăţeană Capet, Comitetul de veghe al Comunei, secţiunea Temple, îţi cere să răspunzi la următoarele întrebări. Ai obiecte de preţ?

— Doar verigheta.

— Juri să aperi revoluţia?

— Am jurat deja să îmi ascult regele şi soţul, la încoronarea acestuia. Nu pot să nu respect acel jurământ.

— Refuză. Scrie asta, îi spuse Amélie unuia dintre bărbaţi, care începu să caute o călimară cu cerneală şi hârtie. Se stârni o oarecare agitaţie până găsiră materialele, iar eu am profitat ca să strecor scrisoarea lui Axel în faţa de pernă.

— Juri că nu ai avut nici un contact cu vreo putere străină al cărei scop e să distrugă revoluţia? întrebă Amélie în continuare.

— Le-am scris surorilor şi fraţilor mei, am răspuns eu sincer, omiţând să pomenesc de sutele de scrisori codificate pe care le-am trimis mai multor prinţi şi guverne străine. Aceştia nu simpatizează revoluţia.

— De fapt, nepotul tău, Francisc, e în război cu Franţa.

— Cum spui tu, cetăţeano. Nu mi se permite să citesc ziare.

— Nu contează aproape deloc ce spui tu, pufni Amélie, mergând lent în jurul meu, în timp ce ghilotinele micuţe din metal de la urechile ei sclipeau în lumina lumânării. Ştim cu toţii ce faci. Fiecare minciună pe care o spui. E doar o chestiune de timp până să fii chemată înaintea Tribunalului revoluţionar şi acuzată ca fiind o criminală. Se apropie de mine şi îmi aruncă o privire cu înţeles. Aşa cum s-a întâmplat cu marea ta prietenă, Loulou.

Cuvintele ei îmi dădură fiori pe şira spinării. Am revăzut capul înspăimântător al prietenei mele dragi, părţile ei intime expuse să le vadă toată lumea şi mi-am imaginat spaima îngrozitoare, panica şi suferinţa pe care trebuie să le fi îndurat Loulou în mâinile comunarzilor înainte să moară.

— Nu ne-am grăbit cu ea, continuă Amélie, vorbind foarte firesc şi urmărindu-mi reacţia pe măsură ce povestea. La ea nu a fost vorba de o tăiere rapidă a beregatei sau de o înjunghiere în burtă, cum a fost la ceilalţi. Nu, prietena ta Loulou, prinţesa – apăsă batjocoritor pe acel cuvânt – merita o moarte lentă şi prelungită.

Am trezit-o foarte devreme, aşa cum am făcut cu tine în dimineaţa asta. Apoi am târât-o afară şi am făcut-o să stea în picioare în frig între două grămezi de leşuri, în timp ce noi i-am sfâşiat hainele, iar Niko şi Georges, aici de faţă – arătă spre cei doi bărbaţi – au violat-o, oare de două sau de trei ori?

Se întoarse spre ei când puse întrebarea. Bărbaţii ridicară din umeri. Nu m-am mai putut stăpâni. Am început să plâng.

Amélie râse şi continuă să se mişte în cerc în jurul meu, când mergând, când ţopăind.

— Aşa, apoi i-am retezat sânii şi i-am aruncat la câini, şi cred că am făcut un foc între picioarele ei şi am folosit un braţ de-al ei drept torţă. Apoi i-am smuls inima, am fript-o şi am mâncat-o. Desigur, atunci era deja moartă. Aşa că i-am tăiat capul şi păsărica (ştiam că le vei recunoaşte pe amândouă) şi le-am înfipt în suliţe, mărşăluind cu ele o vreme.

Eu tremuram şi eram speriată, însă mi-am ţinut strâns perna şi am avut grijă să nu las scrisoarea lui Axel să alunece din faţa de pernă. Niciodată în viaţa mea nu îmi dorisem atât de mult să ucid pe cineva cum îmi doream să o ucid pe Amélie în acel moment.

Le dădu ordin tovarăşilor ei să îmi scotocească prin cameră, ceea ce şi făcură, aruncând pe podea cuverturile şi salteaua subţire, deschizând caseta în care îmi ţin cele câteva lucruri care mi-au mai rămas şi aruncându-i conţinutul afară, vărsând pe jos apa din ligheanul meu de spălat. Din fericire nu au cercetat prea atent şi sfeşnicul din cositor, altfel i-ar fi descoperit centrul gol.

Când terminară, Amélie îmi vorbi din nou:

— Cetăţeano, Comitetul de veghe va recomanda să fii păstrată pe lista suspecţilor. Vei fi interogată din nou. Între timp, iată un suvenir de la prietena ta moartă.

Băgă mâna în buzunar şi scoase un obiect pe care îl puse pe masa din faţa mea. Era o ureche umană uscată.

14 noiembrie 1792

Mi-e teamă pentru Ludovic.

A fost trădat, şi încă de un prieten vechi. Lăcătuşul Gamin, care l-a învăţat să facă lacăte şi a lucrat cu el atâţia ani în podul său de la Versailles, l-a denunţat. Gamin le-a spus deputaţilor din noua adunare despre ascunzătoarea secretă a documentelor, pe care el o construise în camerele lui Ludovic şi care adăpostea o cutie mare,

încuiată. El i-a dus la palat şi le-a arătat firida ascunsă din zid.

Cutia era plină de documente importante, dintre care unele dovedeau că Ludovic trimisese şi primise mesaje de la alţi suverani. Ironia este că eu sunt cea care trimisese şi primise aproape toate mesajele acelea, în timp ce ne aflam la Versailles, nu Ludovic. Însă în ochii Comitetului de veghe şi ai Tribunalului revoluţionar, acesta părea probabil un detaliu lipsit de importanţă.

Nu am mai auzit vreo veste despre înaintarea armatei austriece, însă în condiţii de iarnă e greu de crezut că o armată mare mai poate înainta. Nu vor avea încotro decât să se pună la adăpost până la primăvară.

18 decembrie 1792

Ninge. Ne cuibărim lângă focul nostru din cămin, înfăşuraţi în şaluri şi haine din cauza vântului rece care bate prin vechiul horn. Camera e întotdeauna plină de fum, însă gărzile noastre nu fac nimic în privinţa asta, şi ştiu prea bine că nu pot cere ajutor de la Comitetul local de veghe, care numai la bunăstarea noastră nu veghează.

În urmă cu şapte zile, Ludovic a fost judecat în faţa noului corp de guvernământ, Convenţia. Azi a vorbit pentru prima dată despre asta.

— Procesul meu nu a fost altceva decât o formalitate, îmi spuse el. Abia dacă a durat un sfert de oră.

Tonul său era resemnat, însă demn, fără urmă de autocompătimire.

— M-au acuzat de crime împotriva revoluţiei. Apoi s-au retras, iar eu am fost adus înapoi aici. Nimeni nu a pledat pentru sau împotriva mea. Nu am fost întrebat nimic. Am stat acolo, m-am simţit surprinzător de liniştit, şi am ascultat ce spunea procurorul. Ştii, nu s-a mai întâmplat de pe vremea lui Carol I, a continuat el după o vreme. Nu s-a mai întâmplat de o sută cincizeci de ani –uciderea cu proces a unui rege.

— Nu, Ludovic, cu siguranţă n-ar îndrăzni!

— Ai văzut ce au mâzgălit aici, pe perete, zilele trecute, cu litere roşii ca sângele: LUDOVIC – ULTIMUL. E semn rău.

— Ce e acela semn rău, papa?

Ludovic-Carol urcă în poala tatălui său.

— Un semn rău este un avertisment că ceva este pe cale să se întâmple. De obicei, ceva ce nu ne dorim să se întâmple.

M-am ridicat şi m-am apropiat de Ludovic, care stătea cu Ludovic-Carol pe genunchi. Mi-am pus mâna pe umărul soţului meu şi am ţinut-o acolo, în timp ce el a continuat să vorbească.

— Îţi mai aduci aminte lecţiile pe care ţi le-am dat despre regele englez Carol, cel care a fost ucis de supuşi, cu mult timp în urmă?

— Da, papa. I-au tăiat capul cu un topor. Exact ca maşinăria asta de omorât şoareci pe care mi-a dat-o Robert.

Robert era fiul unui membru al Gărzilor Republicane, un băiat de vârsta lui Ludovic-Carol. Fiul meu băgă mâna în buzunarul pantalonilor şi scoase o ghilotină în miniatură, o lamă micuţă, cu o greutate legată de ea.

— Oh, nu! am spus eu, smulgând obiectul cumplit din mâna lui.

— Dar maman, toţi băieţii au aşa ceva. Omorâm şoareci cu ele. Şi păsări, atunci când putem să le prindem.

— Nu ai voie să pui mâna pe o asemenea maşinărie îngrozitoare şi nemiloasă, i-am spus fiului meu.

Ludovic îşi continuă lecţia de istorie.

— Deigur, englezii au greşit când şi-au ucis regele. Curând, şi-au dat seama de asta şi l-au înscăunat pe fiul său, tot Carol, care era un om foarte bun, doar că îi plăceau prea mult doamnele.

Ludovic-Carol râse. E un copil vesel, cu o fire deschisă. Chiar şi aici, în locul acesta ca o închisoare, mereu reuşeşte să se distreze şi să-şi păstreze buna-dispoziţie.

— Aşa, acum vreau să ţii minte un lucru. Indiferent ce mi s-ar întâmpla, încă sunt adevăratul rege al Franţei, iar tu eşti delfinul. Tronul îţi aparţine ţie şi copiilor tăi. Dacă eu mor, tu vei fi regele Ludovic al XVII-lea.

— Da, tată. Mi-ai spus asta de multe ori. Însă nu o să mori.

Ludovic îşi mângâie afectuos pe cap fiul.

— Nu încă, micuţul meu rege. Nu încă.

Încerc să nu mă gândesc la ce ni se poate întâmpla iarna asta. Îmi spun rugăciunile, citesc şi recitesc scrisoarea preţioasă de la Axel şi aştept cu nerăbdare ca lampagiul să-şi facă apariţia în fiecare seară. Uneori e locotenentul de la Tour, alteori un bărbat necunoscut. Nu ştiu niciodată. Ca să-mi liniştesc nervii, croşetez mănuşi şi şaluri, şi am început să brodez un set de cuverturi pentru scaune. Bumbăcel mă ajută. E foarte pricepută la brodat şi mult mai răbdătoare ca mine. Mâine împlineşte paisprezece ani. Cât mi-aş fi dorit să o fi cunoscut pe bunica şi tiza ei, marea Maria Tereza.

20 ianuarie 1793

Vestea îngrozitoare a sosit. Ludovic va fi executat mâine.

El însuşi a venit să ne spună, încercând să fie cât mai demn şi mai curajos cu putinţă, purtând eşarfa lui roşie cu Ordinul Sfântului Ludovic şi preţioasa lui medalie de aur inscripţionată cu cuvintele „Restauratorul libertăţii franceze şi prietenul adevărat al poporului său”.

Ne-a sărutat pe toţi cu drag şi ne-a îmbrăţişat, şi am plâns împreună fără ruşine, chiar dacă în cameră se aflau gărzi şi reprezentanţi ai Comunei.

Ludovic-Carol şi Bumbăcel au strigat neîncetat „Tată, tată”, până când chiar şi soldaţii aspri au întors privirea, căci priveliştea îi impresiona.

— Acum nu o să termin niciodată istoria mea despre fauna şi flora pădurii Compiègne, spuse Ludovic cu tristeţe. Nu-mi voi vedea copiii iubiţi crescând şi nu voi îmbătrâni cu soţia mea cea frumoasă, care a făcut tot ce-a putut să mă transforme într-un om mai bun.

Ne spuse din nou şi din nou că ne iubea, şi îmi dădeam seama cât de greu îi era să îndure despărţirea. Când, în sfârşit, au venit gărzile să îl ia, ne-a îmbrăţişat, apoi m-a tras deoparte. Şi-a scos verigheta, a sărutat-o şi mi-a pus-o în mână.

— Te eliberez, spuse el încet. Axel e un om bun. Căsătoreşte-te cu el şi fii fericită!

Lacrimile îmi umbreau privirea în timp ce vedeam cum e dus de acolo, soţul şi vechiul meu prieten nobil, naiv, cu intenţii bune, exasperant. Mereu am fost lângă el la necaz. Acum, în ultimele sale ceasuri, nu-i voi putea fi alături. Nu suportam acest gând.

21 ianuarie 1793

Am auzit tobele bătând dimineaţa devreme şi am ştiut că Ludovic era dus la eşafod. Speram că micuţii încă dormeau şi că vor fi scutiţi de gândul că tatăl lor iubit urma să moară.

Am îngenuncheat lângă pat şi am spus o rugăciune pentru sufletul lui.

În seara aceasta, când a venit lampagiul, era locotenentul de la Tour. Am reuşit să schimbăm câteva cuvinte fără să

fim auziţi, iar el mi-a spus că s-a strecurat, împreună cu alţi Cavaleri ai Pumnalului de Aur, în mulţimea care venise să vadă execuţia lui Ludovic. La un moment dat, mai mulţi cavaleri au încercat să îl salveze pe Ludovic, însă Garda Republicană i-a împiedicat.

— A murit brav şi curajos, îmi spuse locotenentul. Fără urmă de ranchiună. Nu i-a lăsat să îi lege mâinile sau să îl împiedice în vreun fel. A murit de bunăvoie. Însă a fost ciudat că a insistat să poarte o haină neagră, ponosită şi zdrenţuită, o vechitură. Îl făcea să arate mai degrabă a vagabond decât a rege.

— Ah, desigur. Aceea era haina tatălui său. Ţinea mult la ea.

— L-au pus să şi-o scoată înainte să îl execute şi au aruncat-o în mulţime. Oamenii au sfâşiat-o, însă el i-a iertat – pentru asta şi pentru tot restul. A spus: „Îi iert pe cei vinovaţi de moartea mea”.

— Da. Cuvintele astea îl reprezintă.

După ce a plecat locotenentul, am rămas în picioare mult timp, ascultând glasurile băieţilor care strigau în stradă ştirile acelei zile.

— Ludovic Capet executat! strigau ei. Fostul rege este mort! Madame Ghilotina se căsătoreşte cu cetăţeanul Capet!

2 martie 1793

Acum mi se aduce o supă specială în fiecare dimineaţă, pentru că sunt foarte slabă. După moartea lui Ludovic nu am mai putut să mănânc, şi, curând, hainele mele negre atârnau pe mine ca rufele pe sârmă.

A început să mă doară iar piciorul, iar doctorul închisorii îmi dă să iau picături de laudanum când durerea devine insuportabilă. Laudanumul îmi sporeşte însă coşmarurile, iar Bumbăcel, care e atât de bună cu mine şi mă veghează aproape ca o mamă, spune că e sigură că dispoziţia mea rea şi tristeţea sunt accentuate şi din cauza acestor picături şi mă imploră să nu le mai iau.

Noaptea, stăm împreună într-o singură cameră, eu şi cei doi copii. Mă linişteşte atât de mult să îi am lângă mine. Rar părăsesc această încăpere, cu excepţia momentelor în care mâncăm la masa din faţa căminului din salon. Mă întristez când mă aflu acolo, căci îmi amintesc de Ludovic stând pe scaunul său mare şi dându-i lecţii lui Ludovic-Carol. Prefer să stau pe pat şi să croşetez, în timp ce Bumbăcel îmi citeşte din romane sau poveşti cu epave sau piraţi.

Când îmi pieptăn părul, îmi cade în smocuri. E complet alb acum.

Unul dintre soldaţii de gardă se distrează făcând schiţe cu noi. Îi surprinde foarte bine pe copii. Ludovic-Carol e acolo, pe foaie, cu obrajii plinuţi şi cu privirea veselă şi jucăuşă în ochii săi albaştri. Pe Bumbăcel o desenează cum e în realitate, delicată şi bălaie, drăguţă, însă nu frumoasă, cu privirea marcată de tristeţe. Însă când mă desenează pe mine, imaginea este a unei femei trecute, cu faţa acră şi obrajii ciupiţi, cu cearcăne întunecate sub ochi şi cu riduri adânci. Cum aş putea să fiu eu aceea?

24 martie 1793

Mă tem că încearcă să îl otrăvească pe Ludovic-Carol. Se îmbolnăveşte foarte des, fruntea îi arde din cauza febrei, plânge şi se ţine de-o parte, unde îl doare. Uneori tuşeşte rău şi se îneacă dacă încearcă să se întindă, aşa că îl ţin pe genunchi, iar el adoarme rezemat de mine. Încerc să dorm şi eu, însă de obicei am coşmaruri şi încep să strig, trezindu-l şi pe el.

Mai am încă o cantitate mică de ulei de migdale dulci pe care mi l-a dat doctorul Concarneau. Îl ţin la îndemână, în caz că starea lui Ludovic-Carol devine gravă.

Ludovic-Carol, băiatul meu preţios, este acum regele Ludovic al XVII-lea. Desigur, revoluţionarii vor să îl elimine. Sunt atât de nemiloşi şi lipsiţi de suflet că n-ar şovăi să ucidă un copil. Iar dacă pot să-şi atingă scopul otrăvindu-l încetul cu încetul, făcând să pară că moare de boală, nu că e ucis, atunci vor scăpa de orice acuzaţie de crimă.

Cu doar câteva săptămâni în urmă era sănătos. Acum e palid şi are dureri foarte des. Cum să nu fie otravă?

10 mai 1793

Ludovic-Carol se simte mai bine, iar eu sunt nedumerită. Îi pun otravă în mâncare sau nu?

Am primit mesaje noi de la Axel, însă nu îndrăznesc să scriu aici ce-mi spune. Veştile îmi dau o stare de bine, la care contribuie, de asemenea, vremea frumoasă şi trandafirii roz şi galbeni din faţa ferestrei.

Oare vremea caldă mă face să mă simt atât de obosită? Încă trăiesc mai mult cu supă şi cu puţină pâine.

18 mai 1793

A venit. Şacalul Verde. Bărbatul despre care se spune că e responsabil de toţi şi de toate. Maximilien Robespierre.

Am auzit o uşoară agitaţie pe coridorul de afară, după care el a intrat în dormitorul meu. Eu stăteam în capul oaselor pe pat, odihnindu-mă, iar Bumbăcel îmi citea. Când îl văzu pe bărbatul scund şi urât, îmbrăcat cu vestă şi pantaloni de un verde-deschis, cu chipul ca de uliu, pătat de urme de vărsat, şi cu ochii săi ciudaţi, părând uriaşi în spatele ochelarilor groşi, aceasta ţipă fără să vrea.

— Nu te alarma, Marie-Thérèse, îi spuse el pe un ton linguşitor, cu vocea nazală. Sunt aici să-ţi ajut familia.

— L-ai ajutat pe tatăl meu să moară, pufni fiica mea cea curajoasă. Acum, vrei să o ataci pe mama. Nu vezi că e bolnavă?

— Bumbăcel, draga mea, te rog, lasă-ne. Caută-l pe fratele tău. Cred că se joacă în curte cu mingea.

— Tatăl tău cel mort, spuse Robespierre, întrerupându-mă, a fost o victimă a Convenţiei. Nu aş fi putut face nimic să-l salvez de la moarte. Însă nu eu i-am decis soarta.

— Nu cred nimic din ce spui, răspunse Bumbăcel în timp ce ieşea. Vrei să ne ucizi pe toţi.

Îndrăzneala fiicei mele mă făcu să-mi fie teamă pentru ea, dar trăiam cu spaimă pentru amândoi copiii mei.

Şacalul Verde – nu-l pot numi altfel – înaintă, tocurile înalte ale pantofilor săi lustruiţi lovind zgomotos scândurile goale, şi îşi trase un scaun. Scoase o batistă de pânză din buzunar şi şterse cu grijă scaunul, apoi se aşeză. Mişcările lui erau grăbite. Se vedea că era foarte tensionat şi se chinuia să se controleze. Îşi muşcă unghiile, în timp ce muşchiul obrazului îi zvâcnea neîncetat. Din când în când, îşi ducea o mână la obraz, ca şi când ar fi încercat să oprească acea tresărire, însă în zadar.

— Am băgat de seamă că eşti o femeie isteaţă, cetăţeano, spuse el pe un ton domol, cu vocea blândă, însă plină de ameninţare, iar femeile isteţe, în acest moment, sunt o ameninţare pentru Franţa. Cetăţeano, cred că eşti mână în mână cu o altă femeie isteaţă, cetăţeana Roland, rivala mea.

Jeanne-Marie Roland era conducătoarea celebră a partidului advers din Convenţie, cel al girondinilor. Nu o întâlnisem niciodată, cu atât mai puţin să conspir cu ea, însă Şacalul Verde credea altceva. Nu am spus nimic, iar el continuă.

— Tu şi cetăţeana Roland conspiraţi să distrugeţi revoluţia. Împreună, comunicaţi în secret cu rebelii din vest. (Se

referea la ţăranii din Vandeea, unde izbucnise o revoltă în urmă cu câteva luni.) Şi cu inamicii noştri, austriecii.

Tonul vocii sale rămase coborât, însă căpătă un sâsâit şuierător. Vorbi printre dinţii încleştaţi, muşchiul obrazului său dansând convulsiv.

— Duşmanii sunt la porţile noastre, ba chiar au trecut de ele. Niciodată această ţară nu s-a aflat într-un pericol mai mare. Niciodată tu şi copiii tăi n-aţi fost într-un pericol mai mare.

Am simţit ameninţarea cuvintelor sale şi, brusc, m-am îngrozit, aproape de spaimă. Unde era Ludovic-Carol? Unde era Bumbăcel? Oare acest om oribil adusese cu el soldaţi să-mi ia copiii?

Robespierre se ridicase în picioare şi mergea prin faţa mea, rozându-şi unghiile.

— Dacă pui capăt acestei conspiraţii inutile, îl voi cruţa pe fiul tău. Dacă nu...

Îmi simţeam inima în gât. Vreme de o clipă ameţitoare am crezut că o să mor, însă clipa trecu.

— Am aflat de ceva timp că cetăţeana trădătoare Roland şi haita ei de trădători vor să înăbuşe revoluţia, să restaureze monarhia şi să îl urce pe tron pe fiul tău, să fie următorul rege. Am jurat să împiedicăm asta cu orice preţ. Am putea, pur şi simplu, să vă trimitem pe toţi în îmbrăţişarea rece a Lamei eternităţii. Însă aş prefera să folosesc mijloace mai subtile ca să-mi ating scopurile, pentru a nu le da de bănuit duşmanilor mei.

Eu făceam tot posibilul să mă lupt cu frica îngrozitoare care mă cuprindea, o frică ce se mărea odată cu fiecare căutătură urâtă şi vicleană a ochilor apoşi ai măruntului deputat. Însă, în mintea mea, înţelegeam că acest bărbat înfumurat, sclivisit, periculos, un bărbat care purta dantelă la gât şi la mâneci, perucă pudrată şi pantofi cu toc înalt în vechiul stil de curte, făcuse o greşeală. Se lăsa derutat de propriile sale frici.

Încet, pe măsură ce vorbea pe tonul său nazal, am înţeles ce se întâmpla. Robespierre, Şacalul Verde, era şi mai speriat decât mine. Speriat de toată lumea, nu doar de cetăţeana Roland şi girondinii ei, nu doar de ţăranii rebeli din vest şi de armata austriacă fantomă (care ştiam, din scrisorile lui Axel, că se retrăgea), ci de fragilitatea propriei sale puteri.

Spaima unei pedepse teribile îl bântuia şi nu-i dădea pace.

Prea bine atunci, voi folosi spaima lui în avantajul meu.

M-am ridicat în picioare, simţindu-mă nesigură pe piciorul meu umflat şi ţinându-mă de tăblia de fier a patului, ca să mă sprijin. Acum, mai mult ca niciodată, simţeam că redevenisem regina care fusesem cândva... care eram încă.

— Lasă-mi copiii şi îndată ce vom fi puşi sub protecţia armatei austriece îţi voi mărturisi tot ce ştiu şi îţi voi da puterea să îţi zdrobeşti duşmanii.

El râse, un sunet uscat şi oribil, înecăcios, mai degrabă o tuse decât un râs. Veni spre mine.

— Spune-mi imediat ce ştii, altfel voi da ordin ca fiul tău să fie executat de ghilotină.

— Nu ai îndrăzni să faci aşa ceva. Toată Franţa s-ar ridica împotriva ta.

— Toată Franţa, Madame, s-ar ridica şi m-ar binecuvânta.

Din nou, adunându-mi întreg curajul, m-am ridicat şi mi-am îndreptat spatele. Şi mi-am dat seama că, deşi purtam pantofi cu talpă subţire, iar el avea pantofi cu toc, eram mai înaltă ca Robespierre.

— Dă-ne drumul, sau o să dau ordin ca Parisul să fie distrus.

L-am văzut albindu-se, iar eu am simţit cum mă cuprindea exaltarea. „Axel ar fi mândru de mine!”, mi-am spus.

În acel moment, o figură familiară în mantie neagră şi cu pălărie ascuţită intră în cameră, ducându-şi carafa cu ulei de lampă, cremenea, iasca şi cuţitul cu care să taie fitilurile. Fredona în barbă, absorbit de activitatea sa nocturnă de aprindere a lămpilor.

— Lasă asta! strigă Robespierre.

Se lăsă un moment de tăcere, apoi lampagiul veni mai aproape şi se îndreptă spre masa lângă care stăteam noi, eu şi Robespierre, unul în faţa celuilalt.

— Dacă-mi permiteţi, domnule, s-a lăsat întunericul şi trebuie să aprind lămpile. Nu stau decât o clipă.

Păşi între noi, la o distanţă de doar o lungime de braţ de deputatul exasperat. Vedeam muşchiul obrazului lui Robespierre tremurând.

— Opreşte-te imediat! Nu ştii cine sunt?

Lampagiul se întoarse, ca şi când ar fi vrut să-l privească în faţă pe Robespierre, iar când se întoarse îşi vărsă carafa de ulei peste vesta verde imaculată a lui Robespierre.

— Ţărănoi prost!

Ce s-a întâmplat după aceea a fost atât de rapid, că n-am putut vedea, însă lampagiul, care, desigur, era locotenentul de la Tour, făcu în aşa fel încât lovi cremenea şi iscă o scânteie care aprinse vesta lui Robespierre.

Eu am făcut un pas înapoi către colţul camerei, în timp ce de pe buzele uscate ale Şacalului Verde ţâşni un strigăt straniu.

— Apă! Apă! strigă Robespierre, în timp ce lovea cu palmele flăcările care, trebuie să spun, erau departe de a fi devastatoare.

Un colţ al vestei sale se aprinsese, însă erau mai mult fum şi spaimă decât foc.

Trei gărzi intrară alergând din camera de alături, aducând urcioare cu apă pe care le aruncară peste Robespierre. Până să stingă focul, lampagiul dispăruse. Nu l-am văzut plecând.

După ce mă asigură pe un ton foarte furios şi ameninţător că voi mai auzi de el şi de Comitetul de veghe, Robespierre plecă să îl caute pe doctorul închisorii, murdar

şi sugându-şi degetele arse. Nu părea rănit, însă peruca lui era pârlită, iar dantela scumpă de la gâtul şi încheieturile lui era murdară de fum şi cenuşă.

În noaptea aceea, la cină, pentru prima dată în luni de zile, am mâncat cu poftă.

5 iulie 1793

Au venit să îl ia în dimineaţa asta devreme – patru bărbaţi mari, voinici şi aspri din Comitetul de veghe, care au dat buzna în camera unde dormeam cu toţii, eu, Ludovic-Carol şi Bumbăcel, şi au cerut să îl ia pe fiul meu.

Desigur, am refuzat şi m-am dat jos din pat, băgându-mă între Ludovic-Carol şi răpitorii săi, ferindu-mă de ei şi strigând când se aruncară asupra mea în încercarea lor de a-mi lua copilul.

Nu aveam ruşine sau mândrie. Nu voiam decât să îi împiedic pe aceşti criminali să îl ia pe Ludovic-Carol. I-am zgâriat cu unghiile mele fragile, care se rupeau, pe unul l-am muşcat de braţ până a sângerat. I-am ameninţat cu singura armă pe care o deţineam, un fel de pieptăn lung din fildeş. Într-un final, i-am implorat, cu lacrimi în ochi, să nu-mi ia fiul.

Desigur, totul a fost în zadar. I-am înfuriat tot mai mult şi, în cele din urmă, mi-au spus că dacă nu îi las să-l ia imediat pe Ludovic-Carol de bunăvoie, îmi vor ucide ambii copii.

A trebuit să-l las. De atunci plâng neîncetat. Mă tem că nu îl voi mai vedea niciodată.

11 iulie 1793

Dacă aştept suficient de mult, îl văd. În fiecare după-amiază trece prin dreptul ferestrei mici a camerei gărzilor, îndreptându-se spre curte, pentru exerciţii. Uneori îl scot la ora unu sau două, alteori abia la patru sau cinci. Stau la fereastră şi aştept.

Ţopăie şi cântă, cu o bonetă roşie a libertăţii pe cap. Dragul meu chou d'amour, micuţul meu rege drag. Într-o zi, cu voia lui Dumnezeu, va fi încoronat. Cât mi-aş dori să fiu aici să-l văd!

3 august 1793

Mi-au dat o jumătate de oră să îmi iau rămas-bun de la iubita mea fiică şi să îmi strâng lucrurile. Când am întrebat dacă mă voi întoarce la Temple, oficialul s-a mulţumit să scuture din cap. Ştiam ce voia să spună. Ştiam ce soartă voi avea.

La început, am simţit că ameţesc şi că mi se face rău, însă mi-am revenit. O clipă, am avut un gând neaşteptat, acela că poate îl voi revedea pe Ludovic.

M-am aşezat lângă Bumbăcel, aşa cum mama se aşezase lângă mine cu atâţia ani în urmă, înainte să plec de la Viena, şi am vorbit cu ea, amândouă ştiind că, dacă nu

eram salvaţi printr-o minune, aceea era ultima noastră conversaţie. Ne-am spus lucrul care contează cel mai mult, acela că ne iubim foarte mult. Iar ea – draga, draga de ea! – a spus că dorea să fi putut să îşi dea viaţa la schimb pentru a mea.

— Să ai grijă de fratele tău, i-am spus. Într-o zi, voi doi veţi fi eliberaţi. Să fii ca o mamă pentru el.

Ne-am rugat împreună pentru putere şi pentru salvarea din mâinile duşmanilor. Apoi, căpitanul gărzilor a venit după mine, iar eu am fost dusă sub o escortă impresionantă la Conciergerie, unde m-au dezbrăcat, m-au controlat de boli şi mi-au luat cele câteva lucruri pe care le aveam.

Oficial, acum sunt cetăţeana Maria Antoaneta Capet, văduvă, prizoniera cu numărul 280, şi aştept procesul în care voi fi condangată la moarte.

CAPITOLUL 18

11 august 1793

E abia răsăritul. Prima rază slabă de lumină pătrunde prin singura ferestruică zăbrelită din cămăruţa asta şi, pentru că nu am lumânare, scriu la lumina zorilor.

Gărzile care dorm cu mine în cameră sforăie, fără să le pese de mine. Acesta este singurul moment al zilei în care pot avea o urmă de intimitate – acum, şi noaptea târziu, când gărzile se îmbată şi se culcă.

Am fost bolnavă, însă acum mă simt mai bine. Şocul contactului cu acest loc şi faptul că în curând voi fi dusă la propriul meu proces m-au slăbit şi, timp de mai multe zile, am fost la mila doctorului închisorii şi a servitoarei pe care mi-au dat-o, o fată dulce şi ascultătoare, pe nume Rosalie. În acele câteva zile abia îmi dădeam seama că sunt vie. Îmi amintesc doar că îi vedeam chipul doctorului, că miroseam apa cu flori de lămâiţă, adusă de el, şi că mă hrănea Rosalie.

Adevărul este, şi aş face bine să îl recunosc, că am îmbătrânit. Şi, pentru că sunt bătrână, sunt şi slăbită. Uneori mi-e frică de moarte, alteori mă simt curajoasă şi resemnată. Trupul meu s-a ofilit şi a slăbit, sunt ca un copac bătrân toamna, după ce şi-a pierdut frunzele. Am fost frumoasă cândva, de asta sunt încă sigură.

Dorm prost aici, iar mintea nu îmi este întotdeauna clară. Imagini din trecut se amestecă cu cele din prezent şi, din când în când, sunt confuză. Camera asta e atât de mică, atât de întunecată, atât de goală. Miroase a mucegai, şi apa picură pe zidurile de piatră când plouă.

14 august 1793

După multe luni în care nu am avut deloc sângerări, acum am început să sângerez fără oprire. Rosalie îmi ia lenjeria intimă murdară şi îmi aduce alta curată, însă trebuie să o schimb des, şi doar un paravan subţire şi pătat mă separă de gărzi când fac asta. Mă simt de multe ori stânjenită. Un hoţ murdar cu părul negru pe nume Barassin, cu un rânjet constant pe chip, intră zi şi noapte să îmi golească oala de noapte. Şi mai face bani permiţându-le vizitatorilor să intre

în camera mea şi să se holbeze la mine în schimbul câtorva monede.

Sunt sigură că ofer un adevărat spectacol. Fosta regină, care cândva trăia într-un palat măreţ, plin cu aur şi marmură, candelabre de cristal şi draperii de catifea, acum ocupă o cămăruţă într-o închisoare, cu pereţi putreziţi şi câteva piese părăginite de mobilier. Aici am doar două rochii, una neagră şi tocită şi o rochie de dimineaţă, albă şi simplă. Rosalie îmi trimite în fiecare seară singura pereche de pantofi negri şi prăfuiţi la bucătărie, ca să fie curăţaţi. Îmi şopteşte că mulţi dintre prizonierii de aici, majoritatea aristocraţi, vin la bucătărie să aducă un omagiu pantofilor mei şi chiar să-i sărute în semn de respect!

E de-a dreptul emoţionant şi liniştitor să aud aşa ceva. Desigur, ştiu că, de fapt, îi aduc omagiu soţului meu mort, nu mie. Eu sunt doar un simbol a ceea ce au pierdut.

27 august 1793

Minunea minunilor, nu îmi vine să cred ce s-a întâmplat!

Noaptea trecută pe la ora nouă, chiar când gărzile din camera mea se îmbătaseră foarte rău şi începuseră să moţăie, Barassin cel păros şi cu rânjet pe chip mi-a adus un vizitator, împreună cu câinele său lup uriaş.

— Iat-o, prizoniera cu numărul 280, cândva regină. Se spune că n-o să mai stea mult aici.

Gărzile s-au foit uşor pe locurile lor, în timp ce Barassin l-a condus pe vizitator înăuntru, însă fără să-i dea prea multă atenţie. Erau obişnuiţi cu astfel de vizite.

Îndată ce l-am văzut pe Malachi, care veni spre mine şi îmi linse mâna cu limba lui roz şi umedă, am ştiut că vizitatorul meu era Axel. Mi s-a tăiat respiraţia şi am evitat să mă uit la el. Am simţit cum mi se urca sângele în obraji.

Râdea zgomotos.

— Deci ea e, nu-i aşa? Ce privelişte! Cum au decăzut cei măreţi!

Am auzit clinchet de monede. Axel îi dădea bani, foarte mulţi chiar, lui Barassin şi celor două gărzi.

— Aşa, ce-ar fi să mergeţi la tavernă să ne aduceţi nişte vin? Luaţi şi pentru voi, cât staţi acolo.

— Mulţumim, domnule. Sunteţi generos.

Cei trei au plecat, încuind uşa în urma lor şi lăsându-mă singură cu Axel. Acesta a ascultat la uşă, iar apoi, când se asigură că dispăruseră, veni spre mine şi mă cuprinse în braţe.

Am rămas mult timp aşa, îmbrăţişaţi, şi nimic nu mai conta decât simpla senzaţie de confort a trupului său lângă al meu, mirosul său familiar, căldura şi vitalitatea lui.

— Nu avem prea mult timp, spuse Axel după câteva clipe şi mă conduse la masa mea micuţă, unde ne-am aşezat împreună. În noaptea de cincisprezece septembrie o să vin după tine, pe la miezul nopţii, spuse el. O să se dea un banchet de rămas-bun într-una din celulele din aripa asta.

Cavalerii Pumnalului de Aur vor servi mâncarea şi vor sta de veghe. Gărzile tale vor fi atrase la banchet, care se va transforma într-o răscoală. Eu şi cu tine vom fugi. Am mituit o santinelă să ne lase să plecăm din închisoare pe poarta principală.

— Şi copiii mei?

— Locotenentul de la Tour va pune la cale să fie luaţi de la Temple şi aduşi în locul unde îi vom aştepta împreună. Îmi luă mâna şi zâmbi. Nu ai de ce să te temi. De data asta vom reuşi. O să vezi.

— Unde vom merge?

— În Suedia. La Fredenholm. Ţi-a plăcut liniştea de la ţară. Acolo vom fi în siguranţă, departe de nebunia lui Robespierre şi de Comitetul Salvării Publice. Îţi dai seama că e nebun.

— Ştiu. L-am cunoscut.

— Întâlnirea voastră e celebră. Eşti cea mai curajoasă femeie care a trăit vreodată.

— În noaptea asta simt că sunt cea mai norocoasă.

— Îţi aminteşti de nunta la care am fost la Fredenholm, pe moşie?

— Desigur.

— Când ajungem acolo, îngeraşul meu drag, o să avem şi noi nunta noastră, ce zici? Ai vrea?

Atunci am izbucnit în plâns, fără să mă mai pot stăpâni.

— O să fiu o mireasă atât de bătrână şi de distrusă!

— Pentru mine, draga mea fată, vei fi cea mai frumoasă mireasă peste care a strălucit vreodată soarele. În plus, o să te îngrăşăm cu prăjituri şi plăcinte suedeze, cu mure pitice şi cu peşte.

Acum nu mă pot gândi decât la zâmbetul lui şi la privirea plină de dragoste din ochii lui dragi. O să vină după mine. Ştiu că va veni. Mai sunt doar nouăsprezece zile până atunci. Ştiu că în nouăsprezece zile se poate întâmpla orice, însă am încredere în Axel. Ce bine ar fi dacă aş putea să le dau vestea lui Ludovic-Carol şi lui Bumbăcel, ca să poată împărtăşi şi ei aceste zile de aşteptare plină de bucurie.

Număr ceasurile.

5 septembrie 1793

Au mai rămas doar zece zile. O să vină după mine. O să vină.

13 septembrie 1793

S-a apropiat atât de mult ceasul, încât mi s-a făcut frică. Mă rog pentru salvare.

17 septembrie 1793

Totul a fost atât de bine pus la punct. Axel plănuise totul meticulos, până la ultimul detaliu.

Nu am fi putut duce la capăt planul fără ajutorul lui Barassin – care, după cum am aflat, este unul dintre Cavalerii Pumnalului de Aur, mă înşelasem complet în privinţa lui – şi al mai multor oficiali pe care Axel îi mituise bine cu aur suedez şi austriac. Am mai avut şi ajutorul Eleanorei Sullivan, care i-a împrumutat lui Axel trăsura ei.

Lui Rosalie Lamorlière, servitoarea mea, nu i-am spus nimic despre plan. Nu voiam să o pun în pericol. A fost bună cu mine.

Barassin mi-a adus ultima scrisoare cu instrucţiuni şi un pachet, cu doar câteva ore înainte de sosirea stabilită a lui Axel, la miezul nopţii, în data de cincisprezece. În pachet erau o pereche de pantaloni albaştri, o haină roşie, o pălărie neagră şi nişte pantofi negri bărbăteşti – uniforma unui ofiţer municipal. De asemenea, mai erau cărţi de identitate şi paşapoarte false pentru mine şi copii.

Am fost extrem de agitată toată seara şi nu mă puteam opri din tremurat. Le-am spus gărzilor că mă temeam să nu am malarie, ceea ce îi făcu să stea cât de departe de mine puteau, în cămăruţă.

Pe la vreo zece am auzit vizitatorii sosind la banchetul care se dădea nu departe de celula mea. Prizonierii condangaţi la moarte dădeau, de obicei, banchete în ultima lor noapte de dinainte de execuţie, un ritual macabru. Acum atât de mulţi prizonieri sunt condangaţi încât Rosalie îmi spune că uneori sunt şi câte douăzeci de execuţii într-o singură zi. Aşa că nu a părut deloc bătător la ochi că unul dintre colegii mei de închisoare îşi lua

rămas-bun în acea noapte, fără îndoială încurajat de Axel şi de Cavaleri.

Am simţit miros de mâncăruri aromate şi, brusc, mi s-a făcut foarte foame. Curând am auzit cântece şi strigături. Banchetul devenea gălăgios. Pe la vreo unsprezece, după cum arăta ceasul meu de aur (pe care îl agăţasem pe un lanţ de un cui din zid), se auzi o bătaie în uşa celulei mele. Era Barassin, care spunea că el şi cele două gărzi ale mele fuseseră invitate la cină. Gărzile au ieşit clătinându-se, iar Barassin a încuiat uşa.

Când a redeschis-o mai târziu, cam pe la miezul nopţii, intră Axel, îmbrăcat în sutana neagră a preoţilor şi ducând un felinar, în timp ce eu îl aşteptam, deja deghizată.

— Repede, spuse Axel. Urmează-mă. Ţine capul plecat. Nu-ţi arăta faţa. Dacă suntem provocaţi, eu voi fi cel care vorbeşte. Ne îndreptăm spre celula unui condangat. Îndată ce ajungem în curte, vom spune că suntem în drum spre sala de întruniri a Tribunalului Revoluţionar, să îi informăm că ne-am întâlnit cu condangatul.

Am rezistat tentaţiei de a-i lua mâna lui Axel şi, încercând să merg ca un bărbat, l-am urmat pe coridorul slab luminat. Când am trecut pe lângă celula unde se ţinea banchetul – uşa celulei era larg deschisă – i-am văzut pe gardienii mei, cu farfuriile pline în faţă, sigur beţi şi ignorându-ne la fel de mult ca pe ceilalţi de pe coridor. M-am întrebat cât va trece până ce absenţa mea va fi descoperită.

Când am ajuns la prima dintre cele trei porţi ale închisorii, ne-am arătat paşapoartele şi am fost lăsaţi să trecem. La cea din mijloc, un gardian ne băgă un felinar în faţă şi mă

privi cu atenţie, însă ne lăsă să trecem şi am crezut că eram în siguranţă.

Însă, când ne-am apropiat de poarta principală şi am văzut vreo douăzeci de soldaţi postaţi acolo, l-am auzit pe Axel trăgând aer în piept.

— Omul nostru nu e aici, şopti Axel. Trebuie să ne întoarcem.

Ne-am întors, am traversat curtea deschisă şi ne-am aciuat sub o galerie, unde câţiva grăjdari periau caii. Am rămas în umbră, atrăgând atenţia din cauza felinarului lui Axel.

Ce puteam face? Eram prinşi în capcană. Dacă ne întorceam în celula mea, era posibil să nu mai pot ieşi vreodată din ea, însă nu puteam trece prin poarta principală pentru că santinela mituită de Axel nu se zărea nicăieri. Era un semn îngrijorător; oare fusese arestat? Oare dezvăluise planul lui Axel, sau ce ştia despre el?

În timp ce stăteam şi priveam, grăjdarii îşi terminară treaba şi lăsară caii să plece.

— Hai să ne luăm după ei, am şoptit, iar Axel, probabil pentru că nu ştia ce altceva să facă, acceptă.

După cum ne aşteptam, grăjdarii ne conduseră la grajduri, de la ale căror ferestre vedeam căruţe şi vizitii intrând şi ieşind pe intrarea de serviciu. Spre deosebire de intrarea principală în închisoare, această poartă, folosită de cei care aduceau provizii, avea un singur paznic.

M-am gândit rapid. Axel era un vizitiu bun, putea conduce o trăsură foarte bine. Şi, cu siguranţă, putea conduce şi o căruţă mică. Aveam nevoie doar de o căruţă încărcată cu saci goi de făină, cu butoaie sau cutii. Puteam să ne dăm drept curieri.

— Ai cămaşă pe sub sutana aceea?

— Da.

— Atunci scoate sutana şi încearcă să arăţi ca un vizitiu.

Făcu ce i-am cerut, apoi am început să căutăm un vehicul potrivit. Din fericire, la ora aceea erau puţini grăjdari acolo – deja trecuse de unu noaptea – şi nimeni nu ne întrebă nimic când am început să căutăm din boxă în boxă, dând, într-un final, peste o căruţă veche, la care am înhămat un cal somnoros.

— Te luăm în folosul statului, îi spuse Axel calului, încercând să glumească, în timp ce îi potrivea unul dintre numeroasele harnaşamente care atârnau de peretele grajdului. Câteva genţi de alimente goale, un vas mare de lut şi un teanc de pături alcătuiau încărcătura noastră. După ce am urcat, Axel atinse uşor calul cu un băţ lung pe care îl găsi pe fundul căruţei şi pornirăm.

— La Gentilly? îl întrebă gardianul pe Axel când am ajuns la poartă.

Axel dădu din cap şi ni se permise să trecem.

Îndată ce calul intră pe stradă, am simţit cum stomacul începe să mi se mai liniştească. Ne-am continuat drumul, iar calul abia începea să prindă viteză, când am văzut, la o

distanţă de vreo cincisprezece metri, o structură ieşind din umbre. Când ne-am apropiat, am văzut că era o baricadă construită rapid din cărămizi, lemne şi bucăţi de paturi, mese şi scaune vechi, toate aruncate la nimereală în mijlocul drumului. Ni se tăiase calea.

Axel întoarse capul calului, cu intenţia de a porni pe drumul pe care veniserăm. Însă când căruţa îşi făcu întoarcerea greoaie, un şir de oameni apăru în raza noastră vizuală, parizieni, comunarzi, ducând cu ei felinare şi torţe. Era clar că se apropiaseră în tăcere pe la spatele nostru, în timp ce noi ne îndreptam spre baricadă. Nu puteam să trecem de ei. Din nou, eram prinşi în capcană, iar în mijlocul şirului de oameni se afla Amélie.

Era triumfătoare, cu o încruntătură superioară pe trăsăturile ei inflexibile şi cu un pistol în mână.

— Coborâţi şi arătaţi cine sunteţi.

Axel sări din căruţă şi mă ajută să cobor.

— Scoate-ţi pălăria, îmi spuse ea.

Ce puteam să fac? Am scos-o, iar părul meu lung şi alb îmi căzu pe umeri.

Am văzut-o pe Amélie făcând ochii mari.

— Proştilor! pufni ea. Chiar credeaţi că puteţi scăpa de Comitetul de veghe? Întorcându-se către bărbaţii de lângă ea, spuse: O recunosc pe această femeie ca fiind prizoniera 280. Duceţi-o imediat înapoi la Conciergerie şi daţi-o pe mâna căpitanului gărzilor.

Axel păşi în faţa mea, îşi scoase pistolul şi îl îndreptă spre Amélie.

— Las-o să plece.

— Luaţi-o, le spuse Amélie din nou bărbaţilor.

Aceştia se îndreptau deja spre mine când Axel trase şi unul dintre ei căzu. Amélie trase, la rândul ei, în Axel şi îl nimeri în umăr.

Eu am ţipat în timp ce el se prăbuşea.

Atunci m-am năpustit asupra lui Amélie, însă mai mulţi comunarzi mă împiedicară şi mă traseră înapoi pe drumul pe care veniserăm, spre închisoare.

— Nu-ţi face griji, prizoniero, va trăi, strigă Amélie după mine. Sau cel puţin suficient de mult cât să îl torturăm până spune adevărul.

Am scuipat spre ea.

— Când vor veni armatele aliate, veţi muri cu toţii. Veţi avea parte de o moarte cumplită.

— Tu eşti cea care va muri, prizoniero 280, râse Amélie. Şi asta curând. Noi suntem Comitetul de veghe. Nu lăsăm duşmanii revoluţiei să scape de justiţie.

30 septembrie 1793

Nu mi-a rămas aproape nimic. O mănuşă galbenă de la fiul meu, îngeraşul pe care mi l-a dat Axel cândva, verigheta

mea şi a lui Ludovic, centura Sfintei Radegunde, şi acest jurnal, consemnarea vieţii mele.

Dar, la urma urmei, ce îmi trebuie, de fapt? Nu mai am mult timp. O rândunică vine la fereastra mea în fiecare dimineaţă şi seară, o rândunică mică şi neagră, cu picioruşe galbene şi cioc portocaliu. E slabă, o văd tremurând şi înfoindu-şi penele în vântul de toamnă. Îi dau firimituri din pâinea mea neagră şi tare. Mâncare potrivită pentru ţărani şi rândunele, nu pentru o regină!

Ce bine ar fi fost să fie un porumbel călător, care să poată zbura la Axel. Presupun că acum Axel e în Suedia. Liber şi fericit. Ştiu că a fost rănit, însă cred că rana i s-a vindecat. Stă pe malul unui lac frumos, cu Malachi lângă el. Se gândeşte la mine.

Rosalie îmi dă atât de multă apă cu flori de portocal şi eter, încât dorm aproape toată ziua. Însă noaptea aud o mulţime de urlete. Atât de mulţi oameni sunt duşi la moarte, tot mai mulţi în fiecare zi. Sunt înspăimântaţi. Dumnezeu să îi binecuvânteze.

Notă scrisă de Rosalie Lamorlière, servitoarea văduvei Capet de la închisoarea Conciergerie, în seara de 16 octombrie 1793, şi adăugată la acest jurnal:

Stăpâna mea, văduva Capet, fosta regină Maria Antoaneta, a fost luată în această dimineaţă din celula ei de către membrii Tribunalului Revoluţionar, care au condangat-o, şi de călăul Henri Sanson. Am ajutat-o să se îmbrace şi să îşi bage părul sub boneta de pânză. Îşi păstrase boneta pentru această zi, albă şi curată, însă nu

au lăsat-o să o poarte. Mai mult, i-au tăiat părul şi i-au legat mâinile.

Eu am urmat-o în curte. Şchiopăta, pentru că o durea piciorul, însă nu s-a plâns. Am văzut că i se mişcau buzele în timp ce mergea şi am ştiut că îşi spunea rugăciunile şi cânta un cântec din copilăria ei, „Soldat al regimentului, fii puternic, fii curajos”. Au pus-o să meargă cu spatele, într-o căruţă, ca pe o criminală de rând. A fost o cruzime din partea lor.

Am mers pe lângă căruţă tot drumul până la piaţă şi am rămas în spatele soldaţilor, într-un loc de unde îmi puteam zări stăpâna, cu toate că nu vedeam prea bine, căci plângeam. A urcat treptele eşafodului şi şi-a băgat capul sub lamă. Unii oameni spun că l-a călcat pe călău pe picior şi şi-a cerut scuze, însă eu n-am observat.

S-a auzit un zgomot puternic când a căzut lama, şi am văzut călăul ridicându-i capul şi mergând cu el în mână pentru a-l arăta mulţimii. Oamenii au izbucnit în urale, iar unii au dansat şi au cântat. Câţiva au rămas tăcuţi sau trişti, iar un şir de bărbaţi au ridicat pumnale aurite, într-un fel de salut către ea, când capul ei a fost aruncat pe scândurile goale ale eşafodului şi trupul ei a fost luat de acolo.

Nu o voi uita niciodată. A fost o mare doamnă, cea mai blândă doamnă pe care am întâlnit-o, şi foarte curajoasă. Am cunoscut-o mai bine ca oricine timp de multe săptămâni şi pot să jur cât de bună era. S-a îmbrăcat în alb în ziua execuţiei ei, pentru că întotdeauna a spus că era nevinovată, iar eu o cred.

Ultima oară, stăpâna mea a scris în acest jurnal imaginându-şi cum va fi moartea ei, povestind despre moartea răposatului nostru rege, despre fiul şi fiica ei şi despre cât de mult i-a iubit pe toţi. A fost suficient de bună să scrie şi despre mine. A sperat până la sfârşit.

Chiar înainte să încep să scriu în acest jurnal, am găsit o notă în cartea ei de rugăciuni. Pe ea era scris asta:

16 octombrie, ora patru şi jumătate dimineaţa

Dumnezeule, ai milă de mine!

Ochii mei nu mai au lacrimi să verse pentru bieţii mei copii.

Adio, adio!

Maria Antoaneta

NOTĂ PENTRU CITITOR

Jurnalul secret al Mariei Antoaneta este o lucrare de ficţiune, care nu încearcă să reconstituie adevărul istoric. Cititorii care doresc o relatare documentată despre viaţa Mariei Antoaneta o pot găsi în biografia scrisă de autoare, To the Scaffold („Spre eşafod”), şi în notele şi bibliografia citate în respectiva lucrare.

În timp ce Axel Fersen a fost un personaj istoric real şi a iubit-o foarte mult pe Antoaneta, Eric e o invenţie, la fel ca Amélie, Sophie şi părintele Kunibert cel cu sprâncene

stufoase. Din câte se cunoaşte, Antoaneta nu a fost niciodată în Suedia; chiar au existat Cavalerii Pumnalului de Aur, însă nu se ştie aproape nimic despre activitatea adevărată a acestora.

Istoricii disecă sursele istorice şi încearcă să le interpreteze cât mai exact, fără să devieze prea mult de la ceea ce poate fi presupus din aceste surse, în cazul în care informaţiile nu pot fi verificate. Romancierii inventează scene, dialoguri, motivaţii, poveşti întregi. Însă ficţiunea se bazează pe tot ceea ce ştiu despre Antoaneta şi despre cei din jurul ei. Romanul are în spate decenii de cercetare cu privire la sfârşitul secolului al optsprezecelea, o perioadă istorică foarte bogată, pe care am petrecut atâţia ani explorând-o, bucată cu bucată.

Speranţa mea este că, prin intermediul acestei opere de ficţiune clare, simplificate şi dramatice, spiritul de mult dispărut al Antoanetei şi al anturajului ei va prinde viaţă din nou.

Table of Contents

Jurnalul secret al Mariei Antoaneta
Prolog. Închisoarea Conciergerie, 3 octombrie 1793
Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4

Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18
Notă pentru cititor